

MALAYSIA

**PENYATA RASMI PARLIMEN
DEWAN RAKYAT**

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGKAL PERTAMA
MESYUARAT PERTAMA**

K A N D U N G A N

**JAWAPAN-JAWAPAN LISAN
BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN**

(Halaman 1)

USUL MENANGGUHKAN MESYUARAT DI BAWAH P.M 18(1):

Tindakan Kerajaan Berhubung Pelanggaran Kedaulatan Palestin
- YB. Puan Nurul Izzah binti Anwar (*Permatang Pauh*)

(Halaman 21)

USUL-USUL:

Waktu Mesyuarat dan Urusan
Dibebaskan Daripada Peraturan Mesyuarat
Menjunjung Kasih Titah
Seri Paduka Baginda Yang Di-Pertuan Agong
- *Dato' Johari bin Abdul (Sungai Petani)*

(Halaman 23)

(Halaman 23)

AHLI-AHLI DEWAN RAKYAT

1. Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua, Dato' Mohamad Ariff bin Md Yusof
2. “ Timbalan Yang di-Pertua, Dato' Mohd Rashid Hasnon [Batu Pahat] – PKR
3. “ Timbalan Yang di-Pertua, Tuan Nga Kor Ming [Teluk Intan] – DAP

MENTERI

1. Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Tun Dr. Mahathir bin Mohamad [Langkawi] – PPBM
2. “ Timbalan Perdana Menteri dan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Dato' Seri Dr. Wan Azizah Wan Ismail, D.P.P.N. [Pandan] – PKR
3. Yang Berhormat Menteri Dalam Negeri, Tan Sri Dato' Haji Muhyiddin bin Mohd Yassin, P.S.M., S.P.M.P., S.P.M.J., S.M.J., P.I.S., B.S.I., S.H.M.S., S.P.S.A., S.P.M.P., S.U.N.S., S.P.D.K., D.P., P.N.B.S. [Pagoh] – PPBM
4. “ Menteri Kewangan, Tuan Lim Guan Eng [Bagan] – DAP
5. “ Menteri Pertahanan, Tuan Mohamad bin Sabu [Kota Raja] – AMANAH
6. “ Menteri Pendidikan, Dr. Maszlee bin Malik [Simpang Renggam] – PPBM
7. “ Menteri Pembangunan Luar Bandar, Puan Rina binti Mohd Harun [Titiwangsa] – PPBM
8. “ Menteri Hal Ehwal Ekonomi, Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali, S.P.M.S., D.S.M.S. [Gombak] – PKR
9. “ Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, Puan Zuraida binti Kamaruddin [Ampang] – PKR
10. “ Menteri Pengangkutan, Tuan Loke Siew Fook [Seremban] – DAP
11. “ Menteri Komunikasi dan Multimedia, Tuan Gobind Singh Deo [Puchong] – DAP
12. “ Menteri Tenaga Manusia, Tuan M. Kulasegaran [Ipoh Barat] – DAP
13. “ Menteri Pertanian dan Industri Asas Tani, Datuk Haji Salahuddin bin Ayub, D.S.P.N. [Pulau] – AMANAH
14. “ Menteri Kesihatan, Dr. Haji Dzulkefly bin Ahmad [Kuala Selangor] – AMANAH
15. “ Menteri Belia dan Sukan, Tuan Syed Saddiq bin Syed Abdul Rahman [Muar] – PPBM
16. “ Menteri Pembangunan Usahawan, Tuan Mohd Redzuan Yusof [Alor Gajah] – PPBM
17. “ Menteri Air, Tanah dan Sumber Asli, Dr. Xavier Jayakumar [Kuala Langat] – PKR
18. “ Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna, Dato' Saifuddin Nasution bin Ismail [Kulim Bandar Baharu] – PKR
19. “ Menteri Kerja Raya, Tuan Baru Bian [Selangau] – PKR
20. “ Menteri Luar Negeri, Dato' Saifuddin Abdullah [Indera Mahkota] – PKR
21. “ Menteri Industri Utama, Puan Teresa Kok Suh Sim [Seputeh] – DAP
22. “ Menteri Tenaga, Sains, Teknologi, Alam Sekitar dan Perubahan Iklim, Puan Yeo Bee Yin [Bakri] – DAP

23. Yang Berhormat Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Dato' Dr Mujahid Yusof Rawa [Parit Buntar] – AMANAH
24. “ Menteri Wilayah, Tuan Khalid bin Abd Samad [Shah Alam] – AMANAH
25. “ Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Datuk Liew Vui Keong [Batu Sapi] - WARISAN
26. “ Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri, Tuan Ignatius Dorell Leiking @ Darell Leiking [Penampang] – WARISAN
27. “ Menteri Pelancongan, Seni dan Budaya, Tuan Mohamaddin bin Ketapi [Silam] – WARISAN
28. “ Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Tuan Waytha Moorthy a/l Ponnusamy – *Senator*

TIMBALAN MENTERI

1. Yang Berhormat Timbalan Menteri Wilayah, Datuk Dr. Shahrudin bin Md Salleh [Sri Gading] – PPBM
2. “ Timbalan Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Dr. Md Farid bin Md Rafik [Tanjong Piai] – PPBM
3. “ Timbalan Menteri Kewangan, Dato' Haji Amiruddin bin Hamzah [Kubang Pasu] – PPBM
4. “ Timbalan Menteri Komunikasi dan Multimedia, Tuan Eddin Syazlee Shith [Kuala Pilah] – PPBM
5. “ Timbalan Menteri Industri Utama, Tuan Shamsul Iskandar @ Yusre bin Mohd Akin [Hang Tuah Jaya] – PKR
6. “ Timbalan Menteri Pertanian dan Industri Asas Tani, Tuan Sim Tze Tzin [Bayan Baru] – PKR
7. “ Timbalan Menteri Pembangunan Luar Bandar, Tuan Sivarasa Rasiah [Sungai Buloh] – PKR
8. “ Timbalan Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Puan Fuziah binti Salleh [Kuantan] – PKR
9. “ Timbalan Menteri Kesihatan, Dr. Lee Boon Chye [Gopeng] – PKR
10. “ Timbalan Menteri Pelancongan, Seni dan Budaya, Tuan Muhammad Bakhtiar bin Wan Chik [Balik Pulau] – PKR
11. “ Timbalan Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna, Tuan Chong Chieng Jen [Stampin] – DAP
12. “ Timbalan Menteri Air, Tanah dan Sumber Asli, Tengku Zulpuri Shah bin Raja Puji [Raub] – DAP
13. “ Timbalan Menteri Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat, Puan Hannah Yeoh [Segambut] – DAP
14. “ Timbalan Menteri Pendidikan, Puan Teo Nie Ching [Kulai] – DAP
15. “ Timbalan Menteri Belia dan Sukan, Tuan Sim Chee Keong [Bukit Mertajam] – DAP
16. “ Timbalan Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri, Dr. Ong Kian Ming [Bangi] – DAP
17. “ Timbalan Menteri Tenaga Manusia, Dato' Mahfuz bin Haji Omar, D.S.D.K. [Pokok Sena] – AMANAH
18. “ Timbalan Menteri Kerja Raya, Tuan Haji Mohd. Anuar Mohd. Tahir [Temerloh] – AMANAH

19. Yang Berhormat Timbalan Menteri Pembangunan Usahawan, Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli [Lumut] – AMANAH
20. “ Timbalan Menteri Di Jabatan Perdana Menteri, Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin [Sepang] – AMANAH
21. “ Timbalan Menteri Pengangkutan, Dato’ Kamarudin Jaffar, D.S.N.S., B.C.M. [Bandar Tun Razak] – PKR
22. “ Timbalan Menteri Dalam Negeri, Dato’ Mohd Azis bin Jamman [Sepanggar] – WARISAN
23. “ Timbalan Menteri Tenaga, Sains, Teknologi, Alam Sekitar dan Perubahan Iklim, Puan Isnaraissah Munirah binti Majilis @ Fakharudy [Kota Belud] – WARISAN
24. “ Timbalan Menteri Luar Negeri, Dato’ Haji Marzuki bin Yahya – *Senator*
25. “ Timbalan Menteri Hal Ehwal Ekonomi, Dr. Mohd Radzi bin Md Jidin – *Senator*
26. “ Timbalan Menteri Pertahanan, Tuan Liew Chin Tong – *Senator*
27. “ Timbalan Menteri Perumahan dan Kerajaan Tempatan, Dato’ Raja Kamarul Bahrin Shah bin Raja Ahmad - *Senator*

AHLI-AHLI (PH)

1. Yang Berhormat Dato’ Abdullah Sani bin Abdul Hamid, D.S.P.N. [Kapar] – PKR
2. “ Tuan Ahmad Fahmi bin Mohamed Fadzil [Lembah Pantai] – PKR
3. “ Tuan Ahmad Faizal bin Azumu [Tambun] – PPBM
4. “ Tuan Haji Akmal Nasrullah bin Mohd Nasir [Johor Bahru] – PKR
5. “ Tuan Ali anak Biju [Saratok] – PKR
6. “ Puan Alice Lau Kiong Yieng [Lanang] – DAP
7. “ Tuan Awang Husaini bin Sahari [Putatan] – PKR
8. “ Dr. Azman bin Ismail [Kuala Kedah] - PKR
9. “ Tuan Cha Kee Chin [Rasah] – DAP
10. “ Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu] – DAP
11. “ Tuan Chan Ming Kai [Alor Setar] - PKR
12. “ Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim] – PKR
13. “ Tuan Charles Anthony Santiago [Klang] – DAP
14. “ Tuan Chow Kon Yeow [Tanjong] – DAP
15. “ Puan Christina Liew Chin Jin [Tawau] – PKR
16. “ Laksamana Muda Dato’ Pahlawan Danyal Balagopal Abdullah (B) [Port Dickson] – PKR
17. “ Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang] – DAP
18. “ Dr. Hasan bin Bahrom [Tampin] – AMANAH
19. “ Ustaz Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat] – AMANAH
20. “ Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang] – PKR
21. “ Dato’ Johari bin Abdul, D.S.D.K. [Sungai Petani] – PKR
22. “ Tuan Jonathan bin Yasin [Ranau] – PKR
23. “ Tuan Jugah a/k Muiyang @ Tambat [Lubok Antu] – PKR
24. “ Tuan Karupaiya Mutusami [Padang Serai] – PKR

25. Yang berhormat Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan] – DAP
26. “ Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching] – DAP
27. “ Tuan Kesavan a/l Subramaniam [Sungai Siput] – PKR
28. “ Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka] – DAP
29. “ Puan June Leow Hsiad Hui [Hulu Selangor] – PKR
30. “ Tuan Larry Soon @ Larry Sng Wei Shien [Julau] – PKR
31. “ Tuan Lim Kit Siang [Iskandar Puteri] – DAP
32. “ Tuan Lim Lip Eng [Kepong] – DAP
33. “ Dato’ Mansor bin Othman, D.M.P.N. [Nibong Tebal] – PKR
34. “ Puan Maria Chin binti Abdullah [Petaling Jaya] – PKR
35. “ Dr. Michael Teo Yu Keng [Miri] – PKR
36. “ Tuan Mordi anak Bimol [Mas Gading] – DAP
37. “ Dato’ Seri Haji Mukhriz Tun Dr. Mahathir [Jerlun] – PPBM
38. “ Tuan Muslimin bin Yahaya [Sungai Besar] – PPBM
39. “ Puan Hajah Natrah Ismail [Sekijang] – PKR
40. “ Dato’ Ngeh Koo Ham, D.P.M.P. [Beruas] – DAP
41. “ Tuan Nik Nazmi bin Nik Ahmad [Setiawangsa] – PKR
42. “ Tuan Noor Amin bin Ahmad [Kangar] – PKR
43. “ Puan Noorita binti Sual [Tenom] – DAP
44. “ Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok] – PKR
45. “ Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh] – PKR
46. “ Tuan Oscar Ling Chai Yew [Sibu] – DAP
47. “ Tuan Pang Hok Liong [Labis] – DAP
48. “ Tuan P. Prabakaran [Batu] – PKR
49. “ Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor] – DAP
50. “ Puan Rusnah binti Aluai [Tangga Batu] – PKR
51. “ Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong] – DAP
52. “ Dato’ Seri Dr. Santhara [Segamat] – PKR
53. “ Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah] – DAP
54. “ Tuan Steven Choong Shiau Yoon [Tebrau] – PKR
55. “ Tuan Su Keong Siong [Kampar] – DAP
56. “ Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang] – PKR
57. “ Tuan Tan Kok Wai [Cheras] – DAP
58. “ Datin Paduka Dr. Tan Yee Kew [Wangsa Maju] – PKR
59. “ Tuan Teh Kok Lim [Taiping] – DAP
60. “ Tuan Tony Pua Kiam Wee [Damansara] – DAP
61. “ Tuan William Leong Jee Keen [Selayang] – PKR
62. “ Tuan Willie anak Mongin [Puncak Borneo] – PKR
63. “ Tuan Wong Chen [Subang] – PKR
64. “ Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera] – DAP

65. Yang Berhormat Tuan Wong Kah Woh [Ipoh Timur] – DAP
66. “ Tuan Wong Ling Biu [Sarikei] – DAP
67. “ Puan Wong Shu Qi [Kluang] – DAP
68. “ Tuan Wong Tack [Bentong] – DAP
69. “ Tuan Wong Tien Fatt @ Wong Nyuk Foh [Sandakan] – DAP

AHLI-AHLI (BN)

1. Yang Berhormat Datuk Seri Panglima Abdul Azeez bin Abdul Rahim, P.J.N., D.I.M.P., J.P., S.P.D.K., S.J.M.K., S.S.A.P, D.H.M.S, D.C.S.M., P.J. [Baling] – UMNO
2. “ Datuk Dr. Haji Abd. Latiff bin Ahmad, D.M.S.M, S.S.A.P, P.J.N., D.P.M.K. [Mersing] – UMNO
3. “ Datuk Abd Rahim bin Bakri, D.M.S.M., A.S.D.K. [Kudat] – UMNO
4. “ Dato’ Haji Abdul Rahman bin Mohamad, D.I.M.P., S.M.P., A.M.P. [Lipis] – UMNO
5. “ Datuk Seri Dr. Adham bin Baba [Tenggaru] – UMNO
6. “ Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah, D.C.S.M., D.M.S.M., K.M.N., P.J.K., D.G.S.M., S.S.A.P. [Jasin] – UMNO
7. “ Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan, D.M.S.M., P.J.K. [Pontian] – UMNO
8. “ Datuk Ahmad Jazlan bin Yaakub, P.J.N., K.M.N. [Machang] – UMNO
9. “ Dato’ Haji Ahmad Nazlan bin Idris, D.I.M.P., [Jerantut] – UMNO
10. “ Dato’ Seri Dr. Ahmad Zahid bin Hamidi, S.S.A.P., D.P.M.P., D.M.S.M., A.M.P., P.P.T., P.J.K., J.P., S.P.M.P., S.J.M.K., S.P.S.N., S.P.D.K., D.U.N.M., P.N.B.S., D.P.M.K., [Bagan Datuk] – UMNO
11. “ Dato’ Sri Anifah bin Aman, S.S.A.P., D.I.M.P., P.G.D.K., A.S.D.K., J.P., S.P.D.K. [Kimanis] – UMNO
12. “ Tan Sri Datuk Seri Panglima Haji Annuar bin Haji Musa, P.S.M., S.P.D.K., D.G.S.M., S.I.M.P. [Ketereh] – UMNO
13. “ Dato’ Sri Azalina Othman Said, D.P.M.K., S.P.M.P., D.P.M.S., D.G.M.K., P.G.D.K. [Pengerang] – UMNO
14. “ Dato’ Hajah Azizah binti Mohd Dun, D.I.M.P., P.G.D.K. [Beaufort] – UMNO
15. “ Dato’ Sri Bung Moktar bin Radin, P.G.D.K., A.S.D.K., A.D.K., S.S.A.P. [Kinabatangan] – UMNO
16. “ Datuk Halimah binti Mohamed Sadique, P.J.N., P.I.S. D.C.S.M. [Kota Tinggi] – UMNO
17. “ Dato’ Seri Hamzah bin Zainudin, S.P.M.P., D.P.M.P., D.P.T.J., K.M.N., A.M.P., P.P.T., J.P. [Larut] – UMNO
18. “ Dato’ Sri Hasan bin Arifin, D.S.A.P., S.S.A.P. [Rompin] – UMNO
19. “ Dato’ Hasbullah bin Osman, D.P.M.P., A.M.P., J.P. [Gerik] – UMNO
20. “ Dato’ Seri Hishammuddin Tun Hussein, S.P.M.P, S.S.A.P, S.I.M.P., D.P.M.J., D.S.A.P., P.N.B.S., D.G.S.M., S.P.D.K. [Sembrong] – UMNO
21. “ Dato’ Seri Haji Idris bin Jusoh, S.S.M.Z., D.P.M.T., P.J.K. [Besut] - UMNO
22. “ Dato’ Sri Ikmal Hisham bin Abdul Aziz, D.I.M.P, S.S.A.P. [Tanah Merah] – UMNO
23. “ Dato’ Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Abd Muttalib, S.A.P., A.A.P., A.M.P., P.K.C., D.I.M.P., D.S.A.P., S.S.A.P. [Maran] – UMNO

24. Yang Berhormat Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said, D.I.M.P., S.M.P., K.M.N., S.S.A.P. [Kuala Krau] – UMNO
25. “ Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob, S.S.A.P., D.I.M.P., D.M.S.M., A.D.K. [Bera] – UMNO
26. “ Dato' Jalaluddin bin Alias [Jelebu] – UMNO
27. “ Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau] - UMNO
28. “ Datuk Seri M. Saravanan, D.M.S.M., P.M.W., A.M.N. [Tapah] – MIC
29. “ Dato' Seri Mahdzir bin Khalid, S.H.M.S., S.S.D.K., D.P.M.P., J.P., B.K.M. [Padang Terap] – UMNO
30. “ Datin Mastura binti Mohd Yazid [Kuala Kangsar] – UMNO
31. “ Dato' Seri Mohamed Nazri bin Abdul Aziz, S.S.A.P, S.P.M.P., D.M.S.M., A.M.P., B.K.T., D.J.M.K., [Padang Rengas] – UMNO
32. “ Dato' Haji Mohd Fasih bin Mohd Fakeh, P.J.K., K.M.N. [Sabak Bernam] - UMNO
33. “ Dato' Mohd Nizar bin Haji Zakaria [Parit] – UMNO
34. “ Tuan Mohd Shahar bin Abdullah [Paya Besar] – UMNO
35. “ Dato' Sri Mohd Najib bin Tun Abd Razak, S.P.D.K., S.S.A.P., S.S.S.J., S.I.M.P., D.P.M.S., D.S.A.P., P.N.B.S., D.K., S.P.M.K., S.P.M.S., D.M.K., S.P.S.A., S.P.N.S., D.U.P.N., D.U.N.M, D.P. [Pekan] – UMNO
36. “ Dato' Sri Mustapa bin Mohamed, S.J.M.K., S.S.A.P., S.I.M.P., D.P.M.S. [Jeli] – UMNO
37. “ Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar, P.S.M, D.P.M.S., D.M.S.M., K.M.N., A.S.A., P.J.K., J.P. [Tanjong Karang] – UMNO
38. “ Dato' Dr. Noraini Ahmad, D.S.A.P., D.M.S.M. [Parit Sulong] – UMNO
39. “ Dato' Sri Reezal Merican bin Naina Merican, D.I.M.P., S.S.A.P. [Kepala Batas] – UMNO
40. “ Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee, S.M.W., P.G.D.K., A.S.D.K. [Beluran] – UMNO
41. “ Dato' Rosol bin Wahid [Hulu Terengganu] – UMNO
42. “ Datuk Rozman bin Isli, K.M.W, P.P.N [Labuan] – UMNO
43. “ Dato' Haji Salim Sharif [Jempol] – UMNO
44. “ Tuan Yamani Hafez bin Musa [Sipitang] - UMNO
45. “ Datuk Haji Shabudin Yahaya, P.J.K. [Tasek Gelugor] – UMNO
46. “ Dato' Seri Dr. Shahidan bin Kassim, S.P.M.P., S.S.A.P., A.M.P [Arau] - UMNO
47. “ Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah, D.P.M.P., S.M.S., P.P.N., P.P.T. [Lenggong] - UMNO
48. “ Dato' Sivarraajh Chandran [Cameron Highlands] - MIC
49. “ Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman, D.P.M.P., D.M.S.M., K.M.N., A.M.P., J.P. [Pasir Salak] – UMNO
50. “ Datuk Seri Tengku Adnan bin Tengku Mansor, S.S.A.P., D.G.S.M., S.I.M.P., S.J.M.K., D.M.S.M., P.J.N., D.S.D.K., D.S.A.P., K.M.N., D.I.M.P. [Putrajaya] – UMNO
51. “ Tengku Razaleigh Hamzah, D.K., S.P.M.K., P.S.M., S.S.A.P., S.P.M.S. [Gua Musang] – UMNO
52. “ Datuk Seri Ir. Dr. Wee Ka Siong, D.M.S.M., D.G.S.M. [Ayer Hitam] – MCA

53. Yang Berhormat Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran] – UMNO
54. “ Datuk Zahidi bin Zainul Abidin, D.M.S.M., S.M.P. [Padang Besar] – UMNO

AHLI-AHLI (PAS)

1. Yang Berhormat Dato' Seri Haji Abdul Hadi Awang, S.S.M.T. [Marang]
2. “ Tuan Abdul Latiff bin Abdul Rahman [Kuala Krai]
3. “ Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]
4. “ Tuan Ahmad Fadhli bin Shaari [Pasir Mas]
5. “ Ustaz Haji Ahmad Marzuk bin Shaary [Pengkalan Chepa]
6. “ Tuan Ahmad Tarmizi bin Sulaiman [Sik]
7. “ Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]
8. “ Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]
9. “ Tuan Che Alias bin Hamid [Kemaman]
10. “ Dato' Dr. Mohd Khairuddin bin Aman Razali, D.M.P., D.I.M.P. [Kuala Nerus]
11. “ Tuan Nik Mohamad Abduh bin Nik Abdul Aziz [Bachok]
12. “ Dr. Nik Muhammad Zawawi bin Haji Salleh [Pasir Puteh]
13. “ Tuan Sabri bin Azit [Jerai]
14. “ Tuan Shaharizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]
15. “ Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]
16. “ Dato' Takiyuddin bin Hassan, D.J.M.K., J.P. [Kota Bharu]
17. “ Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]
18. “ Tuan Haji Wan Hassan bin Mohd Ramli [Dungun]

AHLI-AHLI (PBB)

1. Yang Berhormat Tuan Haji Ahmad Johnie bin Zawawi [lgan]
2. “ Datuk Alexander Nanta Linggi, D.P.M.P., D.M.S.M., A.M.P., P.P.T., P.J.K., J.P., P.B.S., A.B.S. [Kapit]
3. “ Dato' Sri Haji Fadillah bin Yusof, P.G.B.K., A.B.S., S.S.A.P., D.G.S.M. [Petrajaya]
4. “ Dato Hajjah Hanifah Hajar Taib [Mukah]
5. “ Tuan Haji Hasbi bin Haji Habibollah [Limbang]
6. “ Dato' Henry Sum Agong, P.B.S., P.S.B.S. [Lawas]
7. “ Tuan Lukanisman bin Awang Sauni [Sibuti]
8. “ Dato' Sri Hajah Nancy Shukri, K.M.N., P.G.B.K., S.S.A.P. [Batang Sadong]
9. “ Tuan Robert Lawson Chuat [Betong]
10. “ Dato' Sri Hajah Rohani binti Abdul Karim, P.G.B.K., P.B.S., P.P.B., S.S.A.P. [Batang Lupar]
11. “ Puan Rubiah binti Wang [Kota Samarahan]
12. “ Datuk Seri Wan Junaidi bin Tuanku Jaafar, P.J.N., P.B.S., J.B.S., J.S.M., P.N.B.S. [Santubong]
13. “ Tuan Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]

AHLI-AHLI (BEBAS)

1. Yang Berhormat Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin, D.S.M., B.C.M., A.N.S., P.J.K., P.B.B., D.M.S.M., D.C.S.M., [Masjid Tanah]
2. “ Dato’ Dr. Noor Azmi bin Ghazali, D.P.M.P. [Bagan Serai]
3. “ Dato’ Syed Abu Hussin bin Hafiz Syed Abdul Fasal [Bukit Gantang]

AHLI-AHLI (PRS)

1. Yang Berhormat Datuk Aaron Ago Dagang, P.J.N. [Kanowit]
2. “ Dato’ Masir anak Kujat, P.P.B., D.I.M.P., J.M.N. [Sri Aman]
3. “ Datuk Ugak anak Kumbong, P.J.N. [Hulu Rajang]

AHLI-AHLI (WARISAN)

1. Yang Berhormat Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]
2. “ Tuan Ma’mun bin Sulaiman [Kalabakan]
3. “ Datuk Seri Mohd Shafie bin Haji Apdal, P.G.D.K., D.S.A.P., D.M.S.M., J.P., S.P.M.P., S.P.D.K., P.G.D.K. [Semporna]

AHLI-AHLI (PDP)

1. Yang Berhormat Tuan Anyi Ngau [Baram]
2. “ Dato’ Seri Tiong King Sing, S.S.S.A., D.S.S.A., J.P., P.J.N. [Bintulu]

AHLI-AHLI (PBS)

1. Yang Berhormat Datuk Seri Panglima Dr. Maximus Johnity Ongkili, P.G.D.K., A.S.D.K., J.P., S.P.D.K., D.G.S.M., [Kota Marudu]

AHLI-AHLI (PBRs)

1. Yang Berhormat Tuan Arthur Joseph Kurup [Pensiangan]

AHLI-AHLI (UPKO)

1. Yang Berhormat Datuk Seri Panglima Madius Tangau, J.S.M., P.G.D.K., J.P., A.D.K., S.P.D.K. [Tuaran]

AHLI-AHLI (SUPP)

1. Yang Berhormat Dato’ Sri Richard Riot anak Jaem, P.J.N., J.B.S., K.M.N., S.S.A.P. [Serian] – SUPP

AHLI-AHLI (STAR)

1. Yang Berhormat Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]

DEWAN RAKYAT

Ketua Pentadbir Parlimen
Datuk Awang Alik bin Jeman

Setiausaha Dewan Rakyat
Datuk Roosme binti Hamzah

Setiausaha Bahagian (Pengurusan Dewan)
Amisyahrizan bin Amir Khan

PETUGAS-PETUGAS
CAWANGAN PENYATA RASMI (HANSARD)

Azhari bin Hamzah
Monarita binti Mohd Hassan
Rosna binti Bujairomi
Alzian binti Baharudin
Halijah binti Mat Sin @ Mt Zain
Muhammad Qhidir bin Mat Isa

Siti Norlina binti Ahmad
Noraidah binti Manaf
Nor Hamizah binti Haji Hassan

Nor Liyana binti Ahmad
Sharifah Nor Asilah binti Syed Basir
Nik Nor Ashikin binti Nik Hassan
Hafilah binti Hamid
Siti Norhazarina binti Ali
Nor Faraliza binti Murad @ Nordin Alli
Sherliza Maya binti Talkah
Tengku Sofia Dora binti Tengku Mohamad
Nor Effazimmah binti Maliki
Nur Annisa binti Hamid
Sharifah Nazurah binti Wan Sahdi
Herdawati binti Mohd Amir Abbu
Hasnah Sakinah binti Mohd Hashim
Nor Sakinah binti Samat
Nurammarah binti Md Isa
Mohd Salleh bin Ak Atoh

Azmir bin Mohd Salleh
Mohd. Izwan bin Mohd. Esa
Nor Kamsiah binti Asmad
Siti Zubaidah binti Karim
Aifarina binti Azaman
Noorfazilah binti Talib
Farah Asyraf binti Khairul Anuar
Julia binti Mohd. Johari
Syahila binti Ab Mohd Khalid
Ismalinda binti Ismail
Hazliana binti Yahaya
Amir Arshad bin Ab Samad
Nik Nor Nazrin binti Nik Ab Rahman
Hizamihatim Maggisa bin Juara
Muhammad Firdaus bin Ahmad

MALAYSIA
DEWAN RAKYAT
PARLIMEN KEEMPAT BELAS
PENGGAL PERTAMA
MESYUARAT PERTAMA

Rabu, 25 Julai 2018

Mesyuarat dimulakan pada pukul 10.00 pagi

DOA

*[Tuan Yang di-Pertua **mempengerusikan Mesyuarat**]*

JAWAPAN-JAWAPAN LISAN BAGI PERTANYAAN-PERTANYAAN

1. **Datuk Seri Panglima Madius Tangau [Tuaran]** minta Menteri Hal Ehwal Ekonomi menyatakan, bilakah Kerajaan Persekutuan melaksanakan pemberian 20 peratus royalti kepada negeri-negeri pengeluar minyak.

Menteri Hal Ehwal Ekonomi [Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali]: Tuan Yang di-Pertua, saya pohon izin untuk menjawab pertanyaan Yang Berhormat Tuaran bersekali dengan pertanyaan-pertanyaan oleh Yang Berhormat Bachok yang dijadualkan pada 25 Julai 2018; Yang Berhormat Bandar Kuching pada 25 Julai; Yang Berhormat Tumpat pada 26 Julai; Yang Berhormat Kuala Krai pada 26 Julai; Yang Berhormat Keningau pada 30 Julai; Yang Berhormat Tenggara pada 1 Ogos; Yang Berhormat Pengkalan Chepa pada 6 Ogos; Yang Berhormat Lanang pada 6 Ogos; Yang Berhormat Rantau Panjang pada 7 Ogos; Yang Berhormat Ranau pada 7 Ogos; dan Yang Berhormat Kota Bharu pada 16 Ogos kerana menyentuh isu yang sama iaitu berkaitan pemberian royalti petroleum.

Tuan Yang di-Pertua, dalam menggubal Manifesto Pakatan Harapan menjelang PRU14, Buku Harapan telah memberi perhatian kepada beberapa usaha untuk berkongsi kekayaan negara secara bersasar termasuk menambah jumlah royalti petroleum kepada negeri-negeri pengeluar minyak dan gas sebagai salah satu langkah pembahagian hasil petroleum yang lebih adil. Semangat manifesto ini adalah untuk membolehkan negeri-negeri berkenaan mengambil alih lebih banyak tanggungjawab perbelanjaan pembangunan di peringkat negeri.

Buku Harapan juga mengemukakan usaha untuk menubuhkan Jawatankuasa Khas Kabinet bagi menyemak usaha melaksanakan secara adil Perjanjian Malaysia 1963 yang dianggotai oleh wakil-wakil daripada Semenanjung, Sabah dan Sarawak yang mempunyai kepakaran dalam hal-hal yang berkaitan. Di antara tugas Jawatankuasa ini adalah untuk mengkaji dan mencadangkan langkah-langkah pembetulan dalam beberapa hal, termasuk hak Sabah dan Sarawak terhadap hasil semula jadi negara serta hasil minyak dan gas.

Namun begitu, Buku Harapan tidak menetapkan jangka masa tertentu secara spesifik untuk melaksanakan usaha ini kerana pelaksanaannya tertakluk kepada peruntukan undang-undang dan syarat-syarat semasa yang perlu dipatuhi seperti klausa-klausa yang terkandung dalam perjanjian antara PETRONAS dengan Kerajaan Persekutuan dan PETRONAS dengan kerajaan-kerajaan negeri.

Tatkala menggubal Buku Harapan, Pakatan Harapan telah mengkaji kewajaran usaha ini dalam memenuhi prinsip *distributive justice* iaitu pengagihan kekayaan yang lebih adil. Mengikut kefahaman Pakatan Harapan, cadangan menambah jumlah royalti petroleum kepada 20 peratus ini adalah berdasarkan keuntungan PETRONAS selepas cukai dan bukan daripada jumlah hasil pengeluaran kasar ataupun *gross production*.

Pakatan Harapan telah membuat analisis struktur kos ataupun *cost structure* pengeluaran petroleum oleh PETRONAS. Analisis pada ketika itu dibuat dalam keadaan kekangan data dan maklumat untuk melihat sama ada peratusan jumlah royalti petroleum bagi negeri-negeri pengeluar petroleum boleh ditingkatkan kepada 20 peratus.

Namun demikian, cadangan ini tidak dapat dilaksanakan segera kerana ia bercanggah dengan Akta Pembangunan Petroleum 1974 kerana pengiraan adalah berdasarkan *gross profit* dan bukannya atas *net profit*. Oleh yang demikian, sekiranya penambahan royalti petroleum kepada 20 peratus hendak dilaksanakan, ia akan mengambil masa untuk melakukan pindaan ke atas Akta Pembangunan Petroleum 1974.

Tuan Yang di-Pertua, pada masa yang sama, sekiranya PETRONAS dikehendaki menambah jumlah royalti kepada 20 peratus daripada jumlah hasil pengeluaran kasar petroleum kepada negeri-negeri pengeluar minyak, ia akan memberikan implikasi yang serius terhadap kedudukan kewangan PETRONAS dan juga Kerajaan Persekutuan. Kementerian Hal Ehwal Ekonomi sedang meneliti perkara ini terutamanya yang melibatkan fungsi dan bidang kuasa agensi berkaitan dan berkepentingan seperti Kementerian Kewangan, MITI serta PETRONAS bagi memastikan pembahagian royalti petroleum adalah adil dan telus dengan mengambil kira implikasi kewangan kepada negara termasuk kesan kepada hasil kerajaan, industri dan juga rakyat.

■1010

Mekanisme pembayaran royalti petroleum juga sedang diperhalusi oleh kerajaan dan akan dibincangkan dengan negeri-negeri pengeluar minyak dan gas untuk mencapai kata sepakat. Selain untuk mengekalkan keyakinan pelabur asing dalam industri minyak dan gas, penelitian terperinci juga perlu diambil bagi mengelakkan aktiviti pengeluaran minyak dan gas PETRONAS khususnya di Sabah dan Sarawak terjejas kerana peningkatan bayaran tunai kepada 20 peratus yang sudah tentu memberikan kesan kepada perjanjian *Production Sharing Contract* ataupun PSC dan juga *Risk Services Contract* yang sedia ada antara PETRONAS dan rakan niaganya.

Untuk makluman Yang Berhormat, kerajaan sentiasa bekerjasama rapat dengan PETRONAS sebelum membuat sebarang keputusan terhadap sesuatu perkara berkaitan dengan petroleum di mana-mana negeri pengeluar minyak di Malaysia.

Sebagai sebuah entiti strategik negara yang berdaya saing, bertanggungjawab dan berpegang tadbir urus korporat yang tinggi, PETRONAS sentiasa menjalankan kajian dan penilaian yang teliti terlebih dahulu sebelum membuat keputusan untuk melaksanakan sebarang projek dan pelaburan. Buat masa ini PETRONAS perlu membayar sebanyak 10 peratus daripada jumlah hasil pengeluaran kasar minyak dan gas ataupun *gross production* secara bayaran tunai, *cash payment* atau lebih difahami sebagai royalti kepada kerajaan. Daripada jumlah ini dan bergantung pada di mana hasil tersebut dikeluarkan, sebanyak lima peratus akan diterima masing-masing oleh Kerajaan Persekutuan dan kerajaan negeri-negeri yang berkaitan.

Dalam hal ini, PETRONAS lazimnya membuat pembayaran dua kali setahun kepada kerajaan iaitu di dalam bulan Februari dan bulan Ogos. Untuk makluman Yang Berhormat, bayaran tunai sejumlah 10 peratus merupakan nilai kasar setong ataupun *gross value per barrel* pada harga pasaran dan merupakan bayaran yang dibuat tanpa perlu mengambil kira sama ada pengeluaran minyak dan gas daripada lapangan tersebut menguntungkan atau tidak. Mengikut keadaan semasa, daripada nilai setong berkenaan sejumlah 70 peratus daripada hasil pengeluaran kasar minyak dan gas merupakan kos pembiayaan pengeluaran ataupun kos *recovery* yang perlu dibiayai oleh PETRONAS.

Kos tersebut telah mengalami peningkatan yang signifikan daripada tahun ke tahun disebabkan oleh kerumitan ataupun kompleksiti dan risiko yang semakin tinggi dalam proses mencari gali minyak dan gas di lautan. Bagi pengeluaran yang melibatkan lapangan laut dalam ataupun *deep water*, kos ini boleh mencecah sehingga 80 peratus daripada jumlah hasil pengeluaran kasar.

Selepas ditolak royalti sebanyak 10 peratus dan kos pengeluaran sekitar 70 peratus, baki sekitar 20 peratus lagi adalah keuntungan yang akan dikenakan cukai. PETRONAS dan pengusaha lain perlu membayar cukai pendapatan petroleum melalui *Petroleum Income Tax Act* (PITA). Untuk makluman Dewan yang mulia ini, pada masa ini PITA dikenakan pada kadar 38 peratus daripada keuntungan kasar minyak dan gas ataupun *gross profit*.

Berdasarkan anggaran keuntungan 20 peratus yang diperoleh oleh PETRONAS, jumlah PITA yang perlu dibayar dianggarkan sebanyak lapan peratus daripada jumlah hasil pengeluaran kasar. Maka baki selebihnya sebanyak 12 peratus daripada jumlah hasil pengeluaran kasar minyak dan gas ini adalah merupakan keuntungan yang akan dikongsi bersama antara PETRONAS dan pengusaha lain berdasarkan perjanjian yang dimeterai bagi sesebuah kontrak pengeluaran yang terlibat.

Tuan Yang di-Pertua, menjawab pertanyaan Yang Berhormat Bandar Kuching. Tuntutan untuk memulangkan autonomi dalam pendidikan dan kesihatan ke Sarawak dan juga 20 peratus royalti petroleum adalah tuntutan yang dibuat oleh anggota dalam Pakatan Harapan Sarawak dan bukan merupakan tuntutan daripada Kerajaan Negeri Sarawak. Maka bagi memenuhi tuntutan ini, Kerajaan Persekutuan berpandangan model ini perlu dibincang dan dipersetujui oleh Kerajaan Negeri Sarawak. Kerajaan Persekutuan juga perlu berbincang dengan negeri-negeri pengeluar minyak dan gas yang lain, apakah model yang dicadangkan oleh Pakatan Harapan Sarawak boleh diterima pakai dan dipersetujui oleh negeri yang lain.

Selain bayaran tunai minyak dan gas, sukacita saya memaklumkan bahawa Kerajaan Persekutuan akan terus komited memberikan peruntukan pembangunan secara adil, dan saksama dan mengikut keperluan kepada semua kerajaan negeri tanpa memilih sama ada kerajaan negeri yang dibentuk itu daripada parti pemerintah ataupun parti pembangkang. Penyaluran peruntukan pembangunan ini akan dizahirkan dalam hala tuju baru kajian separuh penggal Rancangan Malaysia Kesebelas yang sedang dirangka dan akan dibentangkan pada bulan Oktober 2018 ini. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Seri Panglima Madius Tangau [Tuaran]: Soalan tambahan. Pertamanya saya ingin mengalu-alukan penubuhan Jawatankuasa Kabinet berkenaan dengan kajian semula pelaksanaan Perjanjian Malaysia tahun 1963. Saya berharap jawatankuasa ini akan melihat keputusan-keputusan yang telah dibuat sebelum ini iaitu hal-hal yang berkaitan dengan gas dan elektrik. Hak untuk *to regulate gas* dan elektrik ini adalah hak negeri Sabah khususnya dan Kabinet dahulu sudah buat keputusan menyerahkan kepada Sabah. Saya berharap Jawatankuasa Kabinet ini akan mengambil kira perkara ini.

Soalan saya yang kedua ialah panjang lebar Yang Berhormat menjelaskan tentang pelbagai urus tadbir PETRONAS dan sebagainya pada Dewan yang mulia ini. Persoalan saya adakah Yang Berhormat, kerajaan bercadang meminda PDA itu supaya PETRONAS ini melaporkan terus kepada Parlimen. Hari ini tidak telus, rakyat tidak tahu, Dewan ini tidak tahu tentang siapa lembaga pengarahnya, keuntungannya dan sebagainya. Itu yang satu, supaya ada ketelusan.

Ketiga ialah berkenaan dengan kadar 20 peratus dan sama ada ia *gross profit* kah, *net profit* kah. Sudah diumumkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri, sedangkan kalau mengikut PDA, ini adalah suatu yang perlu dipersetujui bersama di antara negeri dan Persekutuan.

Jadi kenapa pula diumumkan sesuatu yang belum lagi dipersetujui dan belum lagi dibincang? Maknanya ini mula-mula dikatakan, ini *based on gross revenue* dan bukan *net profit*. Akan tetapi ini belum dibincang. Menurut PDA, kita mesti bincang, negeri dan Persekutuan. Jadi pertanyaan saya di sini, adakah yang telah diumumkan itu sudah muktamad dan perlu dibincangkan? Bagi kita di negeri Sabah, kita belum boleh menerima sesuatu yang belum kita bincang bersama. Terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat daripada Tuaran. Persoalan yang pertama tentang Jawatankuasa Khas Kabinet yang akan dibentuk. Untuk makluman Yang Berhormat, Jawatankuasa Khas Kabinet ini diberikan terma rujukan sebanyak enam perkara untuk dikaji dan disemak.

Di antara terma rujukan yang telah diberikan mandat kepada jawatankuasa ini ialah untuk menyemak dan meneliti hak Sabah dan Sarawak terhadap hasil semula jadi negara serta hasil minyak dan gas seperti yang saya nyatakan tadi.

Jawatankuasa ini diberikan tempoh selama enam bulan daripada tarikh pembentukannya untuk mengemukakan laporan kepada kerajaan tentang cadangan-cadangan untuk memastikan hak dan kepentingan rakyat Sabah dan Sarawak itu akan terjamin melalui Perjanjian Malaysia 1963. Sebaik sahaja laporan ini dibentangkan kepada kerajaan, kerajaan akan meneliti untuk melaksanakan perkara-perkara yang dicadangkan. Malahan jawatankuasa ini juga bertanggungjawab dalam pemantauan pelaksanaan cadangan-cadangan laporan tersebut apabila dibentangkan.

Kedua, tentang cadangan dan usaha Pakatan Harapan untuk menambah royalti petroleum kepada 20 peratus. Saya bersetuju dengan Yang Berhormat Tuaran bahawa perkara ini perlu dibincangkan dengan kerajaan negeri.

■1020

Kalau kita melihat kepada Akta 144, Akta Kemajuan Petroleum 1974 dengan nyata, dengan izin Tuan Yang di-Pertua, saya *quote* seksyen 4 Akta Kemajuan Petroleum 1974 yang menyatakan, "*In return for the ownership and the rights, powers, liberties and privileges vested in it by virtue of this Act, the Corporation shall make to the Government of the Federation and the Government of any relevant state such cash payment as may be agreed between the parties concerned.*"

Jadi memang benar perkara ini perlu mendapat persetujuan dengan kerajaan negeri khususnya negeri-negeri pengeluar minyak dan inilah yang saya nyatakan tadi bahawa *engagement* tentang mekanisme penambahan royalti petroleum ini perlu dirujuk kepada negeri-negeri yang berkenaan untuk disepakati secara bersama kerana ini tertakluk kepada akta yang berkenaan.

Perkara yang ketiga yang dibangkitkan Yang Berhormat Tuaran ialah apakah ada cadangan untuk pinda PDA 1974. Ini juga saya sebutkan tadi, sekiranya ada kewajaran untuk meminda akta tersebut, ianya akan mengambil masa untuk pihak Jabatan Peguam Negara mengemukakan cadangan bagi pindaan kerana pada ketika ini kita terikat dengan akta tahun 1974 bahawa pembayaran royalti petroleum mesti berdasarkan *gross value* dan bukan *net profit*. Akan tetapi saya juga bertanggungjawab untuk mengingatkan Dewan yang mulia ini, sekiranya PETRONAS dikehendaki membayar royalti petroleum berdasarkan *gross value*, besar kemungkinan ianya memberi implikasi kewangan yang besar terhadap PETRONAS.

Akhirnya Yang Berhormat Tuaran membangkitkan soal ketelusan pengurusan PETRONAS. Untuk makluman Yang Berhormat Tuaran, PETRONAS bukanlah *public listed companies* tetapi ianya merupakan *national oil company* yang tidak terikat untuk mengemukakan laporan tahunan. Akan tetapi untuk berlaku adil kepada PETRONAS, setiap suku tahun, PETRONAS telah mempamerkan *financial statement*nya secara terbuka kepada umum supaya kita dapat meneliti bagaimana kedudukan kewangan PETRONAS pada setiap suku tahun dan pada hujung tahun juga PETRONAS tidak pernah gagal untuk mengemukakan *annual report* supaya pengurusan kewangan PETRONAS ini benar-benar telus dan terbuka.

Perkara ini saya ambil serius pandangan Yang Berhormat Tuaran supaya pengurusan PETRONAS di masa yang akan datang akan mengekalkan prinsip-prinsip ini untuk menjamin ketelusan dan kebertanggungjawaban dalam pengurusan PETRONAS. Terima kasih Yang Berhormat.

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: Soalan tambahan.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: [Bangun]

Dato' Takiyuddin bin Hassan [Kota Bharu]: [Bangun]

Tuan Yang di-Pertua: Soalan tambahan kedua, Yang Berhormat Kapar.

Dato' Abdullah Sani bin Abdul Hamid [Kapar]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua yang budiman. Saya meneliti dan mendengar penuh khusyuk jawapan daripada Menteri dan saya mendapat maklum ada Akta Petroleum daripada tahun 1974 telah pun dimeterai dan sepanjang sepuluh tahun saya dalam Dewan ini, tidak pernah saya mendengar penjelasan sebegitu *detail* daripada Kerajaan Pakatan Harapan.

Soalan saya pada Menteri, adakah Menteri bersetuju bahawa agenda reformasi kita untuk mengangkat keadilan, kesaksamaan dan juga kebenaran kepada semua rakyat, tidak kira di mana mereka, akan dapat dilaksanakan dengan kejujuran yang telah dibentangkan tadi? Bersetujukah dengan saya Yang Berhormat Menteri? Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih sahabat saya Yang Berhormat Kapar. Inilah contoh... [*Dewan ketawa*] Seorang Ahli Dewan Rakyat yang memiliki prinsip-prinsip yang cukup jelas, yang mempertahankan agenda reformasi demi kepentingan negara dan rakyat Malaysia... [*Tepuk*]

Kita dalam Kerajaan Pakatan Harapan, Tuan Yang di-Pertua, kita tidak pernah cuba menutup apa-apa maklumat. Kita bincang secara terbuka. Benar, beberapa perkara- dan usaha ini telah kita lafazkan dan kita akui dalam manifesto Pakatan Harapan, tetapi kita juga berjiwa besar untuk menyatakan dengan terbuka dan jujur bahawa ada kekangan untuk melaksanakan perkara ini dan kita tidak mahu industri petroleum negara kita terkubur semata-mata kerana janji-janji politik yang ditaburkan menjelang pilihan raya.

Jadi saya harap Ahli-ahli Dewan Rakyat dapat meneliti perkara yang saya bentangkan dan marilah kita adakan *engagement* yang terbuka di antara Kerajaan Persekutuan dengan kerajaan-kerajaan negeri termasuk kerajaan negeri yang masih lagi dalam status pembangkang. Saya percaya dengan usaha yang kita buat ini, mereka juga akan berhijrah mendukung Pakatan Harapan dalam sesi akan datang... [*Dewan ketawa*] Terima kasih.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: [*Bangun*]

Tuan Yang di-Pertua: Oleh sebab pentingnya isu ini, saya benarkan satu lagi.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Soalan tambahan Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Tuan Yang di-Pertua, daripada Libaran.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jeli, Yang Berhormat Jeli. Silakan.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Libaran. Tuan Yang di-Pertua, daripada Libaran.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Kita minta lagi selepas ini, Tuan Yang di-Pertua, untuk soalan tambahan lebih daripada satu lagi. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jeli bangun lebih awal. Yang Berhormat Jeli, silakan Yang Berhormat Jeli.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Isu ini penting, Tuan Yang di-Pertua, penting

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Menteri atas jawapan.

Isu 20 peratus ini isu yang panas buat beberapa waktu. Selama 6 hingga 7 tahun dahulu telah dikaji 20 peratus ini, bayaran tunai ataupun royalti ini. Kerajaan terdahulu sebenarnya telah membuat pandangan, sepertimana disebut Yang Berhormat tadi, bahawa ia tidak *viabile*, ia akan menguburkan syarikat-syarikat petroleum termasuklah PETRONAS.

Jadi ini bukan perkara baru bagi sebahagian daripada kami di sini. Memang kita sedar bahawa ia satu perkara yang tidak mungkin dapat dilaksanakan, kalau berdasarkan kepada jumlah pengeluaran. Itu pendirian enam ke tujuh tahun dahulu.

Soalan tambahan yang pertama ialah adakah Yang Berhormat sedar bahawa negeri-negeri terlibat dan rakyat mempunyai andaian bahawa 20 peratus itu adalah berdasarkan kepada pengeluaran dan bukannya keuntungan? Adakah Yang Berhormat sedar dan jika sedar, setakat mana ia mempengaruhi pola pengundian di beberapa buah negeri, sama ada pengundi mengundi Pakatan Harapan oleh sebab angan-angan akan mendapat pulangan yang besar daripada bayaran tunai ini? Itu yang pertama,

Keduanya, jika dilaksanakan, bagaimana Kerajaan Pakatan Harapan akan menentukan sempadan laut? Kalau sempadan darat, kita ada batu sempadan, Tuan Yang di-Pertua ya, ada batu. Di laut ini antara Kelantan-Terengganu dan Terengganu-Pahang umpamanya, kita sedia maklum bahawa ada pertikaian di antara beberapa buah negeri di mana sempadan Kelantan-Terengganu, di mana sempadan antara Terengganu dengan Pahang. Jadi macam mana Kerajaan Pakatan Harapan nak menentukan sempadan laut ini bagi memastikan kita berlaku adil pada negeri-negeri berkenaan? Terima kasih.

Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali: Terima kasih Yang Berhormat Jeli. Saya ingin menyatakan di sini. Saya telah nyatakan dalam jawapan awal tadi iaitu ketika Pakatan Harapan menggubal Buku Harapan, kefahaman kita pada ketika itu jelas bahawa tawaran yang dibuat untuk menambah peratusan jumlah royalti petroleum kepada negeri-negeri pengeluar minyak ini pada kadar 20 peratus adalah berdasarkan *net profit*.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Tak ada disebut mana-mana.

Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali: Dengar dulu.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Tak ada.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, Yang Berhormat Menteri.

Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali: Saya nyatakan di sini ketika kita menggubal Buku Harapan, itulah- bukan andaian- itulah yang kita tentukan setelah kita membuat analisa...

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali: ...Kos struktur yang saya nyatakan tadi. Maka...

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat.

Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali: Saya sedang menjawab Yang Berhormat Jeli.

Tuan Yang di-Pertua: Saya tidak benarkan mencelah.

Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali: Saya minta sabar sedikit. Yang Berhormat Pendang, kalau Tuan Yang di-Pertua beri izin, saya boleh respons kepada pandangan ataupun soalan Yang Berhormat Pendang. Tak ada masalah.

Yang Berhormat Jeli membangkitkan apakah ini menimbulkan satu persepsi yang mungkin mempengaruhi pola pengundian dalam pilihan raya umum yang akan datang. Saya kira itu tidak relevan kerana umumnya rakyat yakin apa yang ditawarkan oleh Pakatan Harapan pasti akan dilaksanakan demi kepentingan rakyat... [*Dewan riuh*] Jadi, tidak timbul persepsi.

Maka yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Tuaran tadi sama ada dalam bentuk berdasarkan *profit* ataupun *gross value*, ini akan kita bincang dengan kerajaan-kerajaan negeri yang berkenaan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Berapa *hidden cost*?

■1030

Dato' Seri Mohamed Azmin bin Ali: Oleh kerana ini juga merupakan satu daripada klausa dalam peruntukan undang-undang yang saya sebut tadi, PDA 1974. Maka, ini perlu dipatuhi. Kita kena runding dan bincang dengan kerajaan negeri yang berkenaan. Apakah ini suatu kesalahan? Apakah ini suatu pelanggaran janji? Sudah tentu tidak. Oleh kerana apa yang kita tawarkan 20 peratus itu adalah tawaran daripada Pakatan Harapan yang perlu dirujuk kepada kerajaan negeri tentang model dan mekanisme pembayaran royalti petroleum yang berkenaan.

Kemudian pertikaian yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Jeli. Saya ambil maklum bahawa memang ada pertikaian dan kita juga sedia maklum bahawa kes saman yang dikemukakan oleh Kerajaan Negeri Kelantan dan tuntutan bayaran royalti petroleum oleh Kerajaan Negeri Kelantan terhadap PETRONAS dan juga membabitkan Kerajaan Persekutuan ini masih aktif dalam mahkamah dan belum lagi diputuskan.

Jadi, saya harap Yang Berhormat Jeli sedia maklum dengan undang-undang dan kita harus menghormati proses yang sedang berjalan dan mengizinkan proses perundangan ini berjalan dengan sewajarnya. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Tuan Yang di-Pertua, satu lagi...

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Tuan Yang di-Pertua, kita menuntut...

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Ahli Parlimen Libaran, Tuan Yang di-Pertua. Tuan Yang di-Pertua, bagi peluang kepada Libaran.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Sedikit, sedikit.

Tuan Yang di-Pertua: Ini sesi jawapan lisan, bukan perbahasan. Jadi, kita teruskan dengan soalan kedua.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Ada masalah yang kita perlu selesaikan.

Dato' Sri Hajah Nancy Shukri [Batang Sadong]: Tuan Yang di-Pertua, boleh bagi lagi sebab ramai yang bertanya soalan ini.

Tuan Yang di-Pertua: Saya telah membuat keputusan, lazimnya dua soalan. Saya sudah benarkan tiga soalan. Kalau Yang Berhormat ingin kemukakan hujah-hujah, sila kemukakan dalam sesi perbahasan. Soalan kedua.

Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee [Beluran]: Ya, sebenarnya Peraturan Mesyuarat 24(3) hanya tiga maksimum soalan... [Dewan riuh]

2. **Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee [Beluran]** minta Menteri Luar Negeri menyatakan, apakah pendirian kerajaan terhadap tindakan China yang menubuhkan pangkalan tentera dilengkapi sistem peluru berpandu di Kepulauan Spratly, Laut China Selatan serta sejauh manakah konflik di kepulauan tersebut mampu memberikan ancaman terhadap keamanan di rantau ini.

Menteri Luar Negeri [Dato' Saifuddin Abdullah]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Tuan Yang di-Pertua, saya mengucapkan berbilang-banyak terima kasih kepada sahabat saya, Yang Berhormat Beluran, atas pertanyaan yang dikemukakan.

Izinkan saya untuk menjawab pertanyaan Yang Berhormat Beluran, bersekali dengan pertanyaan-pertanyaan yang dikemukakan oleh Yang Berhormat Arau bertarikh 25 Julai 2018 dan Yang Berhormat Selayang bertarikh 14 Ogos 2018 kerana ketiga-tiga itu berkaitan dengan isu Laut China Selatan.

Terima kasih. Tuan Yang di-Pertua, isu berkaitan Laut China Selatan merupakan isu strategik yang penting kepada negara. Isu ini perlu dikendalikan secara menyeluruh dan setiap tindakan adalah berdasarkan pertimbangan yang komprehensif. Pendirian negara berhubung Laut China Selatan adalah jelas. Secara ringkasnya, pendirian ini mencakupi atau merangkumi perkara-perkara yang berikut.

Pertama, semua pihak perlu memastikan keamanan, keselamatan dan kestabilan serta kebebasan pelayaran dan penerbangan atau, dengan izin, *freedom of navigation and overflight*.

Kedua, semua pihak perlu mengelak tindakan yang boleh menimbulkan ketegangan dan bersifat provokatif atau, dengan izin, *self-restrain* dan mengelak tindakan berkaitan ketenteraan. Ketiga, semua tuntutan dan penyelesaiannya hendaklah berdasarkan undang-undang antarabangsa, termasuklah Konvensyen Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu mengenai Undang-undang Laut 1982 ataupun, dengan izin, *United Nations Convention on Law of The Sea 1982* atau singkatannya UNCLOS 1982.

Berhubung dengan tuntutan bertindih di Laut China Selatan, Malaysia serta negara-negara penuntut ASEAN yang lain iaitu Brunei Darussalam, Filipina dan Vietnam tidak mengiktiraf tuntutan China berdasarkan *Nine-Dash Line China* kerana tuntutan tersebut adalah tidak selaras dengan undang-undang antarabangsa yang saya nyatakan tadi.

Bagi memastikan keamanan, kestabilan dan mengelakkan ketegangan di Laut China Selatan, negara-negara ASEAN dan China telah menandatangani Deklarasi Tatalaku Pihak-pihak Berkepentingan di Laut China Selatan atau, dengan izin, *Declaration on the Conduct of Parties on the South China Sea* pada 4 November 2002. Ini lazim disebut sebagai DOC. Melalui DOC, negara-negara ASEAN dan China bertekad untuk melaksanakan usaha-usaha untuk membina dan meningkatkan kesalingpercayaan serta menangani sebarang perbezaan secara aman.

Susulan insiden yang melibatkan Filipina dan Vietnam serta tindak tanduk China yang semakin agresif di Laut China Selatan, banyak pihak khususnya negara-negara ASEAN berpandangan bahawa DOC tidak lagi mampu untuk memastikan keamanan, kestabilan dan keselamatan di Laut China Selatan dan berpandangan bahawa satu instrumen yang bersifat lebih mengikat atau, dengan izin, lebih *binding* perlu diusahakan.

Berhubung dengan perkara ini, negara-negara ASEAN dan China sedang dalam proses untuk mewujudkan Kod Tatalaku di Laut China Selatan atau, dengan izin, *Code of Conduct in the South China Sea (COC)*. COC sedang dirundingkan oleh negara-negara ASEAN dan China dan dijangka akan mengambil sedikit masa untuk dimuktamadkan. Malaysia menjangkakan COC yang sedang dirundingkan itu akan berperanan sebagai, dengan izin, *rules-based framework* yang perlu dipatuhi oleh semua pihak yang berkaitan dalam melaksanakan apa juga aktiviti di Laut China Selatan. Saya juga ingin menyatakan bahawa DOC serta COC yang masih dalam proses perundingan itu bukanlah instrumen untuk menyelesaikan tuntutan bertindih di Laut China Selatan.

Tuan Yang di-Pertua, berhubung dengan penubuhan pangkalan serta penempatan tentera dan aset ketenteraan oleh pihak China di pulau-pulau buatan di Laut China Selatan, yakni seperti yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Beluran. Saya ingin maklumkan bahawa tindakan China telah menimbulkan kegusaran dan ketidaksenangan di kalangan negara-negara ASEAN dan negara pengguna yang lain yang berpotensi meningkatkan ketegangan serantau serta mengubah dinamika geopolitik di kawasan Laut China Selatan. Walaupun tindakan China tersebut tidak melibatkan kawasan maritim Malaysia, namun Malaysia telah membangkitkan keperluan untuk semua pihak bagi mengelakkan tindakan yang boleh menjejaskan keamanan dan kestabilan di Laut China Selatan.

Berhubung dengan perkara yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Arau, saya ingin maklumkan bahawa kerajaan akan terus mengambil tindakan yang sewajarnya dalam memastikan kepentingan negara adalah sentiasa terpelihara. Agensi-agensi kerajaan yang berkaitan, termasuklah Agensi Penguatkuasaan Maritim Malaysia dan Tentera Laut Diraja Malaysia akan terus melaksanakan rondaan, pengawasan, pemantauan dan penguatkuasaan di dalam kawasan maritim Malaysia.

Berhubung dengan perkara yang dibangkitkan oleh Yang Berhormat Selayang, saya ingin memaklumkan bahawa undang-undang antarabangsa memperuntukkan bahawa kapal-kapal asing, termasuklah kapal perang, mempunyai hak kebebasan pelayaran, yakni *freedom of navigation*. Kehadiran kapal perang dalam kawasan maritim Malaysia tidak boleh di bantah atau diambil tindakan melainkan jika kapal-kapal tersebut melaksanakan aktiviti yang bercanggah dengan prinsip pelayaran seperti melaksanakan aktiviti penguatkuasaan dan mengganggu kapal-kapal lain.

Dengan mengambil kira bahawa kehadiran kapal perang daripada banyak negara di satu-satu kawasan maritim seperti di Laut China Selatan, boleh meningkatkan ketegangan dan boleh mengancam keamanan, keselamatan dan kestabilan. Kerajaan mengambil pendirian bahawa kesemua negara perlu mengurangkan kehadiran kapal perang di Laut China Selatan. Kerajaan berpandangan bahawa pendirian sebegini adalah selaras dengan deklarasi zon aman, bebas dan berkecuali yang selama ini kita amalkan di rantau ini.

Akhirnya Tuan Yang di-Pertua, dalam mengendalikan isu Laut China Selatan yang kompleks dan melibatkan hubungan antara negara, kerajaan akan menjadikan kepentingan negara sebagai asas utama dalam menentukan pendirian dan tindakan yang akan diambil. Kita tidak akan sesekali berkompromi dalam perkara yang boleh menjejaskan keutuhan wilayah, kedaulatan dan kepentingan negara. Terima kasih.

Tuan Nik Nazmi bin Nik Ahmad [Setiawangsa]: Soalan tambahan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Soalan tambahan.

Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee [Beluran]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Tentu sekali hasrat negara-negara di rantau ini untuk mengelak ketenteraan, mengelak provokasi, menjadi hasrat agar perbalahan tidak berlaku.

■1040

Akan tetapi kenyataannya, China, negara China membuat *expansion* yang secara agresif dan tentu sekali niat mereka adalah untuk menguasai *South China Sea* (Laut China Selatan) melalui hasrat mereka dalam *the Nine-Dash Line*. Kita nampak sekali bahawa walaupun Filipina contohnya, yang telah menang dalam tribunal *the UNCLOS*, namun tidak dapat di-*execute* terhadap hak mereka ke atas beberapa pulau di Spratly kerana *the 'might' of the Chinese Government* dari segi ketenteraan dan penguasaan mereka dari segi ekonomi terhadap negara-negara yang menuntut hak di kepulauan-kepulauan ini.

Jadi soalan saya, apakah masa depan yang akan berlaku kepada beberapa pulau termasuk Terumbu Layang-Layang yang ketika ini diduduki oleh Malaysia dengan kehadiran ketenteraan negara China yang begitu besar sekali di kepulauan ini. Adakah kerajaan akan bercadang untuk membawa kes Terumbu Layang-Layang ini ke ICJ untuk satu ketetapan undang-undang yang lebih konkrit untuk memastikan kehadiran Malaysia di pulau itu sebagai sebahagian daripada kepulauan yang dituntut oleh negara Malaysia.

Dato' Saifuddin Abdullah: Terima kasih Yang Berhormat Beluran. Sebagai mana kita sedia maklum, Laut China Selatan ini memang menjadi rebutan terutamanya oleh kuasa seperti China dan ia mempunyai kesan yang mungkin lebih besar daripada yang boleh kita jangka. Ini termasuk dalam kerangka geopolitik antarabangsa di mana China ingin memainkan peranan yang lebih luas, yang lebih mendalam dan ia juga ada kaitan dengan perkara-perkara yang lain termasuk perdagangan antarabangsa dan sebagainya. Ia saling kait mengait. Buat masa ini, kita belum memutuskan sama ada untuk membawa kes Terumbu Layang-Layang ini ke ICJ. Langkah kita sekarang ialah kita ingin mengukuhkan cara untuk mengawal dengan izin, *behavior* China di kawasan tersebut.

Justeru kerana itu, proses yang sedang dilakukan yakni mewujudkan COC itu harus disegerakan. Perkara ini ada di atas meja dalam Mesyuarat Menteri-Menteri ASEAN di Singapura pada minggu depan. Sebabnya ialah kita sedia faham apa yang sedia ada yakni DOC itu nampaknya tidak ada gigi ya. Saya tidak mengatakan bahawa COC itu akan ada taring, tetapi proses itu kita cuba selesaikan dulu. Seandainya setelah sudah ada COC masih keadaan agresif itu berleluasa, kita harus melihat perkara itu dari sudut seperti mana yang dibayangkan oleh Yang Berhormat Beluran. Terima kasih.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih. Saya ingin mengetahui daripada Yang Berhormat Menteri Luar Negeri berkenaan dengan satu perkara yang telah menjadi tular di mana satu laporan polis juga telah dibuat. Kita sebagai rakyat Malaysia tidak boleh memandang rendah tentang kedaulatan negara. Apa-apa tindakan yang diambil yang akan mengugut, mengganggu kedaulatan negara dan menggugat kedaulatan negara, tindakan yang bersifat pengkhianatan harus dipandang serius.

Dalam konteks ini, kita mengambil maklum tentang satu surat yang telah dihantar oleh seorang kakitangan daripada jabatan Yang Berhormat Pekan, Datuk Hasanah Abd. Hamid kepada *Central Intelligence Agency*. Pegawai Miss Gina Haspel kononnya telah menerima surat ini...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, saya ingat keluar tajuk sedikit... [*Dewan riuh*]

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: No, ini adalah berkenaan kementerian.

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Baca buku peraturanlah.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Kementerian Luar Negeri Tuan Yang di-Pertua. Saya hendak tahu, apakah tindakan yang akan diambil terhadap pihak-pihak yang terlibat. Ini adalah tindakan yang...

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Soalan keluar dari radarlah.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tidak, tidak. Soalan ini adalah berkenaan kedaulatan negara. Kita ingin tahu daripada kementerian... [*Dewan riuh*]

Tuan Yang di-Pertua: Soalannya adalah setakat spesifik iaitu berhubung dengan Laut China Selatan. Jadi luar tajuk sedikitlah.

Laksamana Muda Dato' Pahlawan Danyal Balagopal Abdullah (B) [Port Dickson]: Soalan tambahan.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Yang Berhormat Jelutong, jumpa saya lepas ini. Minum teh, minum teh.

Tuan Nik Nazmi bin Nik Ahmad [Setiawangsa]: Tuan Yang di-Pertua, Laut China Selatan.

Laksamana Muda Dato' Pahlawan Danyal Balagopal Abdullah (B) [Port Dickson]: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kepala Batas.

Dato' Sri Reezal Merican bin Naina Merican [Kepala Batas]: Baik.

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Bukan Kinabatangan ya?

Laksamana Muda Dato' Pahlawan Danyal Balagopal Abdullah (B) [Port Dickson]: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat lambat bangun. Yang Berhormat Kepala Batas bangun dulu.

Laksamana Muda Dato' Pahlawan Danyal Balagopal Abdullah (B) [Port Dickson]: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan, Port Dickson.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, silakan.

Dato' Sri Reezal Merican bin Naina Merican [Kepala Batas]: Kepala Batas. Kepala Batas, bagi laluan. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan tahniah kepada Yang Berhormat Indera Mahkota yang telah dilantik sebagai Yang Berhormat Menteri Luar Negeri dan memimpin kementerian yang saya fikir amat penting dan strategik.

Sebagaimana yang disebut oleh Yang Berhormat Menteri tadi, memang isu ini amat kompleks dan sememangnya Laut China Selatan ini sememangnya amat penting. Ini kerana kalau diambil angka-angka *trade* umpamanya, 5.3 trilion, *trade transiting in South China Sea which is about 20 peratus* daripada...

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: [Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]

Dato' Sri Reezal Merican bin Naina Merican [Kepala Batas]: Sabar, 20 peratus daripada *the entire global trade*. Tentulah sekali keselamatan dan kestabilan di Laut China Selatan ini amat penting. Namun, yang menjadi malangnya ialah kebanyakan perkara antara *the overlapping claimant of among ASEAN member state* dengan China, kita tidak berapa pada *page* yang sama. *We are not on the same page*. Kita menggunakan UNCLOS, tetapi malangnya negara China sentiasa berpegang kepada *Nine-Dash Line*. Kita hendak buat DOC, bayangkanlah 2002, sekarang sudah 2018, hampir 16 tahun.

Sekarang baru hendak mulakan rentak COC pada *framework* yang tahun lalu, tetapi saya difahamkan bahawa COC itu pun ada pertikaian. Ada yang hendak supaya *binding* ada yang hendak tidak *binding*. Kalaupun ini berterusan, apakah Yang Berhormat Menteri setuju bahawa perlu ada satu bentuk pendekatan baru. Ini sebab kalau 10 negara ASEAN, tidak semua mempunyai kepentingan sebab hanya empat *overlapping claimant*. Barangkali Malaysia ingin mengutarakan *a leadership role* untuk membentuk *caucus among the four overlapping claimant* agar isu ini dapat diselesaikan secara lebih komprehensif dan tuntas. Terima kasih.

Dato' Saifuddin Abdullah: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih soalan Yang Berhormat Kepala Batas. Yang Berhormat Kepala Batas tentu lebih faham mengapa *leadership role* itu tidak berlaku sebelum ini dan berharap kepada Kerajaan Pakatan Harapan untuk melaksanakan *the leadership role*. Terima kasih atas cadangan itu dan kami akan sambut... [Dewan tepuk]

Oleh sebab itu Yang Amat Berhormat Tun Dr. Mahathir telah pun mengisytiharkan adanya komitmen yang lebih besar daripada kerajaan hari ini dalam konteks ini apabila beliau dengan berani menyatakan bahawa tidak harus ada kapal perang di kawasan Laut China Selatan. Kita faham bahawa Yang Amat Berhormat Perdana Menteri memang faham yang kita tidak boleh menghalang lalunya kapal perang, tetapi Yang Amat Berhormat Perdana Menteri memberikan isyarat bahawa kita ingin menjadi lebih tegas, kita ingin menjadi lebih serius dalam menangani isu-isu yang dibangkitkan oleh Dewan pada hari ini.

Kita juga sedia maklum yang Tuan Yang di-Pertua, ada waktunya negara China dia menggunakan beberapa kelonggaran. Misalnya Yang Berhormat Arau tidak ada di sini, kalau tidak beliau boleh tentunya mengesahkan kenyataan ini. Ada waktunya *Chinese Coast Guard*, dia ada kapal dia. Akan tetapi bagi negara China, dia punya *Chinese*, dia punya *coast guard* ini, kapal *coast guard* dia ini besar. Silap-silap kalah kapal kita yang kita bukanlah kata kapal perang, tetapi dia besar.

■1050

Akan tetapi di situlah kelonggarannya saya faham apa yang dimaksudkan oleh Yang Berhormat Kepala Batas. Hendak kata ia kapal perang ia bukan kapal perang tetapi ia punya *coast guard* punya kapal besar sangat. Jadi ini perkara-perkara yang menimbulkan rasa tidak senang di kalangan negara-negara ASEAN. Saya yakin di Singapura nanti pada minggu depan kita akan meneliti teks COC yang sudah pun ada, memang akan ada perbezaan pandangan dan sebagainya. Akan tetapi seperti yang saya sebutkan tadi Tuan Yang di-Pertua, kita cuba menggunakan kaedah ini dulu dan seandainya ini juga tidak berlaku maka kita akan cuba mencari kaedah yang lebih berkesan. Terima kasih.

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Soalan tambahan Tuan Yang di-Pertua, boleh?

Laksamana Muda Dato' Pahlawan Danyal Balagopal Abdullah (B) [Port Dickson]: Tuan Yang di-Pertua, Tuan Yang di-Pertua soalan tambahan.

Tuan William Leong Jee Keen [Selayang]: Minta untuk adakan satu soalan lagi.

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Boleh? Boleh?

Tuan Yang di-Pertua: Saya ingat kita harus teruskan sesi jawab lisan. Jadi...

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Boleh?

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kinabatangan.

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Soalan tambahan ya. Terima kasih Yang Berhormat. Yang Berhormat Menteri, China ini adalah rakan strategik perniagaan Malaysia tetapi cubaan demi cubaan yang mereka lakukan untuk membuli negara-negara kecil seperti Malaysia saya rasa satu perkara yang tidak boleh kita benarkan. Soalan saya, ini baru soalan Yang Berhormat Jelutong kena faham.

Apakah kerajaan juga akan menghantar armada-armada perang Malaysia di Lautan China Selatan ini untuk menunjukkan kepada China bahawa kita bukannya negara yang lemah. Kita negara yang walaupun kecil tetapi kita hebat dan kuat.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Itu bukan soalan, *you* sudah bahas. Sudah bahas.

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Tuan Yang di-Pertua, ini teruklah.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Kinabatangan duduklah.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat.

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Ini yang tidak ada peraturan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat ini soal sesi jawapan lisan. Kita jangan jadikan helah untuk bahas.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Duduklah Yang Berhormat Kinabatangan.

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Duduklah, ini saya punya *floor* duduklah. Itu soalan saya.

Tuan Yang di-Pertua: Soalan-soalan.

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Adakah Malaysia berhasrat untuk menghantar juga armada perang di lautan yang sama untuk memperlihatkan kepada China bahawa kita negara yang...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Dia sudah jadi Menteri Pertahanan. Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Soalan telah dikemukakan mungkin Yang Berhormat Menteri boleh jawab ini soalan tambahan yang terakhir.

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Yang Berhormat Jelutong tidak ada peraturanlah.

Dato' Saifuddin Abdullah: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, saya nak jawab ringkas sajalah. Satunya, kita bukan jenis negara yang nak menghantar armada tidak tentu fasal ke tempat lain... [*Dewan riuh*] Kalau Yang Berhormat Kinabatangan jadi Menteri Pertahanan itu risau saya... [*Dewan ketawa*]

Keduanya, Yang Berhormat Kinabatangan bermula dengan kata China suka membuli negara kecil. Bukankah ada masanya negara kecil mempersilakan China untuk membuli diri sendiri... [*Dewan tepuk*]

Tuan Yang di-Pertua: Baik kita teruskan soalan ketiga. Akan tetapi saya nak mengambil maklum...

Dato' Sri Bung Moktar bin Radin [Kinabatangan]: Ini bermakna negara-negara lain pun dia buli Yang Berhormat.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kinabatangan, kita teruskan dengan sesi soal jawab. Saya telah menerima maklum bahawa Yang Berhormat Klang tidak dapat hadir hari ini oleh kerana terdapat alasan yang mendesak, jadi Yang Berhormat Menteri tidak perlu menjawab secara lisan soalan ketiga.

[Soalan No. 3 – Y.B. Tuan Charles Santiago (Klang) tidak hadir]

4. Dato' Sri Haji Fadillah bin Yusof [Petrajaya] minta Menteri Kerja Raya menyatakan, status Projek Lebuhraya Pan Borneo Sarawak, Fasa 2 sama ada ia akan diteruskan atau tidak.

Menteri Kerja Raya [Tuan Baru Bian]: Terima kasih Yang Berhormat Petrajaya atas soalan, seorang mantan Menteri dan kawan baik.

Tuan Yang di-Pertua, saya mohon untuk menjawab soalan ini bersekali dengan soalan-soalan yang berikut kerana menyentuh isu yang sama iaitu status Projek Lebuhraya Pan Borneo dari Yang Berhormat Sarikei bertarikh 25 Julai; Yang Berhormat Papar bertarikh 30 Julai; Yang Berhormat Limbang bertarikh 30 Julai; dan Yang Berhormat Kapit bertarikh 15 Ogos. Terima kasih.

Sebagaimana Ahli Yang Berhormat sedia maklum, Projek Lebuhraya Pan Borneo Sarawak melibatkan kerja-kerja menaik taraf jalan sedia ada kepada empat lorong dua hala, *dual carriageway* sepanjang 1,064 kilometer dari Teluk Melano hingga ke Lawas. Keseluruhan jajaran tersebut adalah termasuk jajaran yang telah di naik taraf kepada empat lorong dua hala sepanjang 192 kilometer di bawah Rancangan Malaysia Lima Tahun (RMLT) dan baki 862 kilometer projek ini dilaksanakan secara dua fasa.

Fasa satu Projek Lebuhraya Pan Borneo Sarawak melibatkan jajaran dari Teluk Melano hingga ke Miri yang terdiri daripada 11 pakej dengan anggaran panjang 786 kilometer yang sedang berjalan akan terus dilaksanakan. Manakala fasa dua Projek Lebuhraya Pan Borneo Sarawak dari Limbang ke Lawas sedang di peringkat penelitian teknikal dan kewangan. Selain itu, Projek Lebuhraya Pan Borneo Sabah pula juga melibatkan kerja-kerja naik taraf jalan sedia ada kepada empat lorong dua hala, *dual carriageway* sepanjang 706 kilometer merangkumi pelaksanaan fasa satu projek dan dipecahkan kepada 35 pakej.

Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, 12 pakej telah memulakan dan pembinaan akan terus dilaksanakan manakala baki 23 pakej masih di pelbagai peringkat pelaksanaan. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat, mekanisme dan pelaksanaan keseluruhan Projek Lebuhraya Pan Borneo Sabah dan Sarawak masih di peringkat penelitian semula dan akan dimuktamadkan bersama Kementerian Kewangan dan Kerajaan Negeri Sabah dan Sarawak dengan kadar segera. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Soalan tambahan.

Dato' Sri Haji Fadillah bin Yusof [Petrajaya]: Terima kasih.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Tuan Yang di-Pertua, beri peluang untuk saya daripada Libaran.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak mengikut aturan kita, Yang Berhormat Petrajaya mengemukakan soalan tambahan. Ya, silakan.

Dato' Sri Haji Fadillah bin Yusof [Petrajaya]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Yang Berhormat Menteri sahabat baik saya. Kita sedia maklum bahawa Pan Borneo ini memberi impak yang besar khususnya untuk negeri Sabah dan Sarawak bukan saja dalam sudut sosial ekonomi tetapi juga untuk memudahkan pergerakan manusia antara rakyat dua negeri dan juga melibatkan dua negara.

Ini sudah pastinya akan mempercepatkan pergerakan produk-produk ataupun barangan dan juga perkhidmatan. Sudah pasti ianya akan memberi impak ekonomi yang begitu besar kepada kedua-dua negeri dan juga menjalin perhubungan antara Malaysia dan Brunei dan begitu juga Sabah, Sarawak dan Brunei sebab fasa yang kedua ini akan melalui negara Brunei.

Waktu dulu memang sudah pun dibincangkan melibatkan negeri Sarawak, Sabah, Brunei dan Malaysia untuk menentukan jajaran bagi fasa yang kedua ini. Yang Berhormat Menteri memaklumkan tadi bahawa sekarang ini dalam peringkat teknikal, perincian teknikal dan kewangan. Saya kira peringkat itu sudah pun dipersetujui. Jadi sebab itu saya bertanya adakah ianya akan dimulakan dan bila akan dimulakan sebab ianya amat penting untuk perhubungan bukan saja dua negeri Sabah, Sarawak tapi juga melibatkan dua negara ini.

Imej negara kita perlu dijaga juga sebab perundingan perincian sudah pun dibuatkan bersama dengan Brunei untuk memastikan jajaran fasa kedua ini Limbang, Lawas, Brunei dan sehingga masuk ke Sabah dapat dimuktamadkan. Terima kasih.

Tuan Baru Bian: Terima kasih Yang Berhormat. Kita setuju dengan ucapan Yang Berhormat tadi yang mengatakan Pan Borneo ini adalah penting bagi Sabah dan Sarawak tapi mengenai fasa yang kedua ini kita sudah dimaklumkan tadi di peringkat penelitian teknikal dan kewangan. Akan tetapi kita percaya juga, kita setuju kalau dari segi *the important of it*, kita harus teruskan. Akan tetapi kita akan meneliti dari segi kewangan, itu satu perkara yang kita menghadapi saat ini. Selepas ini baru kita memberi satu keputusan yang muktamad. Terima kasih.

■1100

Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan nombor empat. Kami berterima kasih, orang-orang Sabah berterima kasih atas pembinaan Pan Borneo. Akan tetapi P.175 banyak kampung-kampung yang boleh dikatakan tenggelam disebabkan oleh kurangnya perparitan yang sempurna dibuat waktu kita membina Pan Borneo ini. Jadi saya sebagai wakil P.175 ingin kementerian berkenaan membuat sesuatu supaya tidak terjadi lagi banjir disebabkan oleh kurang sempurnanya perparitan.

Kedua yang saya ingin nyatakan di sini ialah penduduk Papar sekarang ini bergelut dengan...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat, satu soalan sahaja. Satu soalan.

Tuan Haji Ahmad bin Hassan [Papar]: Satu saja lagi ini, ini berkenaan dengan kesesakan lalu lintas yang kami *experience* di Papar disebabkan oleh jambatan yang ada pada ketika ini tidak cukup untuk menampung banyaknya trafik yang lalu di situ. Jadi kami memohon kepada kerajaan untuk membina satu lagi jambatan supaya rakyat di Papar tidak lagi dalam kesusahan apabila waktu-waktu siang iaitu waktu pagi apabila untuk pergi ke kerja. Terima kasih.

Tuan Baru Bian: Terima kasih Yang Berhormat Papar. Kita terima masalah-masalah yang dikemukakan dan kita akan meneliti dan kita akan mengarahkan kementerian untuk *examine*, dengan izin, masalah-masalah yang dihadapi oleh orang dari Papar. Kita akan tengok apa yang terbaik dalam kita melaksanakan *Pan Borneo Highway* ini. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Sekarang saya persilakan Yang Berhormat Bukit Bintang.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Tuan Yang di-Pertua, mohon untuk satu soalan tambahan dari Libaran, Sabah. Bolehkah?

Tuan Yang di-Pertua: Boleh, boleh.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih banyak atas pemberian untuk saya bersama-sama membahaskan ucapan dan tahniah kepada... [*Dewan riuh*]

Tuan Yang di-Pertua: Soalan, soalan.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Soalan saya, saya mewakili dari Libaran dan di Libaran ini ada satu projek iaitu Pan Borneo bermula dari Batu 32 hingga ke Lot M. Pertanyaan saya ialah sama ada projek ini diteruskan atau tidak? Hal ini kerana dalam kerajaan yang dahulu, projek ini dalam proses *ongoing* untuk diteruskan kerana ini adalah keperluan kepada rakyat dari Sandakan ke Lahad Datu dan terus ke Tawau dan Semporna.

Jadi projek-projek yang saya katakan tadi ini adalah keperluan untuk rakyat sama ada diteruskan atau tidak? Akan tetapi kami mengharapkan supaya projek ini dapat diteruskan kerana ini sudah termaktub dalam peruntukan pada kerajaan yang lalu. Terima kasih.

Tuan Baru Bian: Terima kasih Yang Berhormat. Saya tidak ada maklumat spesifik projek ini tetapi saya akan memberikan jawapan secara *writing* selepas itu, bertulis. Terima kasih.

5. Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang] minta Menteri Kewangan menyatakan, jumlah Tabung Harapan yang terkumpul setakat masa kini, nyatakan jumlah bilangan penderma, kategori mereka dan tujuan tabung untuk pembayaran hutang yang macam mana.

Timbalan Menteri Kewangan [Dato' Haji Amiruddin bin Hamzah]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera.

Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Bukit Bintang di atas soalan yang dikemukakan. Tabung Harapan Malaysia ditubuhkan berikutan wujudnya kesedaran dan keprihatinan rakyat Malaysia untuk menghulurkan sumbangan dan derma ikhlas mengikut kemampuan mereka bagi membantu kerajaan menangani isu hutang negara.

Bagi memastikan derma dan sumbangan tersebut diuruskan secara sistematik dan telus mengikut lunas undang-undang negara, mesyuarat Jemaah Menteri pada 30 Mei 2018 bersetuju menubuhkan Tabung Harapan Malaysia di bawah peruntukan seksyen 9 Akta Tatacara Kewangan 1957 iaitu Akta 61.

Untuk makluman Yang Berhormat, sehingga 24 Julai 2018 jam 3.00 petang semalam, jumlah terkumpul Tabung Harapan Malaysia adalah sebanyak RM161,896,353.60. Angka ini tidak boleh sebut kerap sangat, ada orang *dok* tiru. Penderma dan penyumbang tabung ini adalah terdiri daripada individu dan syarikat daripada berbilang kaum dalam dan luar negara. Bilangannya ialah seramai 289,002 penderma. Jumlah transaksi *online* yang direkodkan sejak penubuhan sehingga 23 Julai adalah sebanyak RM189,087.

Transaksi <i>Online</i> (bulan)	Jumlah Transaksi (RM)
Mei	99,604
Jun	80,482
Julai	9,001
Jumlah	189,087

Semua hasil derma dan sumbangan yang diterima oleh Tabung Harapan Malaysia akan digunakan untuk pembayaran hutang Kerajaan Persekutuan. Perlu diingatkan bahawa Tabung Harapan Malaysia tidak akan dapat berjaya melangsaikan segala hutang Kerajaan Persekutuan yang diwarisi daripada projek-projek ataupun skandal seumpama 1MDB. Akan tetapi Kerajaan Persekutuan menubuhkan Tabung Harapan Malaysia ini supaya rakyat Malaysia yang bersemangat taat setia dan patriotik dapat menyumbang derma wang mereka untuk menyelamatkan ekonomi negara. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, sukacita dimaklumkan bahawa bersama-sama kita di Dewan yang mulia ini ialah Ahli-ahli Parlimen dari *The National Diet of Japan* yang diketuai oleh *The Honorable Mr. Shinji Inoue*. Kepada *Honorable Mr. Shinji Inoue*, Dewan ini mengalu-alukan kehadiran mereka ke Dewan yang mulia ini... [*Dewan tepuk*] Semoga dengan kehadiran *Honorable Mr. Shinji Inoue* dan delegasinya ini akan mengukuhkan lagi tali persahabatan dan hubungan antara Parlimen Malaysia dan Parlimen Jepun. Dialu-alukan... [*Dewan tepuk*] Soalan tambahan Yang Berhormat Bukit Bintang.

Tuan Fong Kui Lun [Bukit Bintang]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Rakyat Malaysia secara sukarela yang menderma ke dalam Tabung Harapan. Ini menunjukkan mereka mencintai Malaysia. Walaupun dalam masa yang singkat, Tabung Harapan mendapat kutipan sebanyak RM162 juta lebih kurang. Ini amat menggalakkan.

Adakah kerajaan menetapkan satu tempoh tamat kutipan derma ini? Jika ada, bilakah tempoh tamat ini? Adakah kerajaan memberikan potongan cukai kepada syarikat-syarikat bila mereka membayar cukai pendapatan hasil selama lima hingga sepuluh tahun yang terlebih awal dengan izin, *in advance payment*? Bolehkah mereka mendapat potongan cukai yang lebih menarik? Ini salah satu cara mendapat dana daripada syarikat yang rela membantu secara situasi menang-menang, *win-win situation*. Terima kasih.

Dato' Haji Amiruddin bin Hamzah: Terima kasih, Yang Berhormat Bukit Bintang. Pertamaanya, tentang tempoh sampai bila Tabung Harapan Malaysia ini akan dibuka. Sehingga kini, pihak kerajaan belum menetapkan bila kita hendak hadkan tempoh penerimaan Tabung Harapan Malaysia ini. Saya ingat buat masa ini masih ramai dan tiap-tiap hari kita masih mendapat sumbangan daripada pihak orang ramai yang saya sebutkan tadi bukan sahaja dari dalam negeri, bahkan dari luar negara juga kita mendapat sumbangan melebihi RM10 juta dari luar negara.

■1110

Bagi menjawab soalan yang kedua iaitu berkenaan dengan sama ada mendapat pelepasan cukai, berdasarkan seksyen 44(6) Akta Cukai Pendapatan 1967, pelepasan cukai pendapatan dibenarkan kepada keseluruhan nilai sumbangan derma kepada kerajaan termasuk yang disumbangkan kepada Tabung Harapan Malaysia. Terima kasih.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Tumpat.

Tuan Yang di-Pertua: Soalan tambahan.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Tumpat.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Pontian.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Seperti mana yang kita ...

Tuan Yang di-Pertua: Saya belum sebut lagi siapa yang akan dibenarkan. Saya ingat Yang Berhormat Pontian bangun terlebih dahulu. Silakan Yang Berhormat Pontian.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya pernah menyebut di Dewan ini, kerajaan yang berhutang, kenapa pula rakyat yang menderma untuk membayar?

Dalam tempoh yang dipanggil sebagai *tax holiday* atas tujuan untuk popular, kerajaan rugi RM11 bilion daripada wang kutipan yang sepatutnya dikutip. RM44 bilion GST dibahagi tiga, jumlah RM3.666 bilion kali tiga bulan, RM11 bilion tidak dikutip hanya kerana hendak popular. Pada ketika yang sama, baru mengutip RM161 juta. Ini pada saya ialah satu kesilapan dari segi dasar.

Saya ingin penjelasan, mengikut *bond hub* yang dikeluarkan oleh Bank Negara, sebanyak RM22 bilion hutang baharu telah dibuat oleh kerajaan baharu ini. Saya ingin pengesahan, adakah perkara ini benar?

Dato' Haji Amiruddin bin Hamzah: Terima kasih Yang Berhormat Pontian. Yang Berhormat Pontian menyebut kerajaan berhutang, kenapa hendak minta rakyat yang bayar. Untuk makluman Yang Berhormat Pontian, sebenarnya, idea untuk menyumbang kepada tabung ini datangnya daripada rakyat... [Tepuk] Seorang rakyat datang berjumpa di Pejabat Perdana Menteri membawa duit dua keping RM50 mengatakan bahawa inilah sumbangan dia untuk memastikan bahawa hutang negara dapat dikurangkan. Selepas itu terdapat ramai pihak yang telah *volunteer*, dengan izin, sukarela untuk mendapatkan sumbangan ini dan untuk diberikan kepada pihak kerajaan.

Seorang Ahli: Itu *story* sahaja itu.

Dato' Haji Amiruddin bin Hamzah: Jadi untuk memastikan bahawa tidak ada pihak yang mengambil kesempatan terhadap sifat dan sikap patriotisme rakyat ini, maka melalui memorandum kepada Kabinet telah bersetuju untuk menubuhkan tabung ini.

Yang Berhormat Pontian juga menyebut tentang sebab hendak jadi popular, mansuhkan GST, *zeroized* GST yang menyebabkan kita kehilangan RM44 bilion. Saya hendak beritahu kepada Yang Berhormat Pontian, disebabkan keputusan kita mengatakan perkara yang membebaskan rakyat inilah, yang kita telah janji dalam manifesto kita untuk kita hapuskan GST inilah, yang menyebabkan Yang Berhormat Pontian yang dahulu duduk di sebelah sini... [*Merujuk kepada blok kerajaan*] Sekarang duduk sebelah sana... [*Merujuk kepada blok pembangkang*]

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Akan tetapi ganti dengan cukai yang lebih tinggi. 10 percent lagi tinggi. [*Tepuk*]

Dato' Haji Amiruddin bin Hamzah: Tuan Yang di-Pertua, jadi ini bukan sikap hendak popular. Ini kita hendak pastikan bahawa rakyat yang merungut kerana mereka teruk ditekan disebabkan oleh GST, maka kerajaan telah menunaikan janjinya seperti mana dalam manifesto, *zeroized* GST dan selepas ini akan kita perkenalkan SST yang akan menyebabkan rakyat tidak teruk terkena seperti mana GST.

Berkenaan dengan RM22 bilion yang dikatakan oleh Yang Berhormat Pontian, hutang baharu daripada kerajaan baharu, saya minta supaya ini untuk diberikan tempoh kerana setahu saya, tidak ada hutang baharu yang kita buat, melainkan melihat *figures* ataupun angka-angka yang ditinggalkan kepada kita untuk kita pastikan ia dapat kita selesaikan dalam keadaan yang baik dan dalam masa yang sama, tidak menjejaskan peruntukan yang kita berikan kepada rakyat sama ada dalam bidang pendidikan, dalam bidang kesihatan dan bidang-bidang yang lain. Terima kasih.

Dato' Sri Reezal Merican bin Naina Merican [Kepala Batas]: Negara itu, Yang Berhormat.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Hamzah [Jasin]: Tambahan. Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Dua soalan tambahan sahaja tadi. Kita kena teruskan. Masa agak suntuk hari ini. Ada 15 minit sahaja lagi.

6. Tuan Shahrizukir bin Abd. Kadir [Setiu] minta Menteri Air, Tanah dan Sumber Asli menyatakan, apakah langkah jangka panjang dan jangka pendek yang diambil oleh kementerian bagi mengatasi masalah kecekatan muara di beberapa tempat di Terengganu seperti muara Sungai Merang dan Fikri yang telah membantutkan kerja-kerja nelayan dan pengusaha bot pelancongan.

Timbalan Menteri Air, Tanah dan Sumber Asli [Tengku Zulpuri Shah bin Raja Puji]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Setiu.

Soalan Yang Berhormat Setiu berbunyi, apakah langkah jangka masa panjang dan jangka pendek yang diambil oleh kementerian bagi mengatasi masalah kecekatan muara di beberapa tempat di Terengganu seperti muara Sungai Merang dan Fikri yang telah membantutkan kerja-kerja nelayan dan pengusaha bot pelancongan.

Tuan Yang di-Pertua, Kementerian Air, Tanah dan Sumber Asli melalui Jabatan Pengairan dan Saliran sedang melaksanakan beberapa projek jangka panjang dan jangka pendek bagi pemulihan muara-muara sungai di Terengganu. Langkah jangka masa panjang bagi mengatasi masalah kecekatan muara adalah dengan melaksanakan kaedah penyelesaian secara menyeluruh iaitu melibatkan kombinasi pembinaan struktur-struktur pemecah ombak, pengeruk induk serta struktur-struktur mitigasi yang lain yang sesuai.

Projek-projek yang telah diluluskan di bawah RMKe-11 bagi pemuliharaan muara-muara sungai di Terengganu bagi penyelesaian jangka panjang adalah seperti berikut:

- (i) Projek Pemuliharaan Muara Sungai Besut, Terengganu bernilai RM240 juta sedang dilaksanakan;
- (ii) Projek Pemuliharaan Muara Sungai Paka, Terengganu bernilai RM150 juta sedang dilaksanakan;
- (iii) Projek Pemuliharaan Muara Sungai Merchang, Terengganu bernilai RM43 juta di peringkat reka bentuk dan proses tender; dan
- (iv) Projek Pemuliharaan Muara Sungai Setiu, Terengganu bernilai RM150 juta di peringkat reka bentuk dan proses tender.

Bagi penyelesaian jangka masa pendek, kerja-kerja pengerukan di laluan pelayaran dilaksanakan dari semasa ke semasa bergantung kepada peruntukan yang disalurkan oleh kerajaan negeri ataupun Kerajaan Persekutuan bagi memastikan aktiviti-aktiviti nelayan dan penguasa bot tidak terbantut. Terima kasih.

Tuan Shahrizukir bin Abd. Kadir [Setiu]: Tuan Yang di-Pertua, soalan tambahan. Sungai Merang merupakan antara jalan paling singkat untuk pergi ke Pulau Redang. *Problem* yang berlaku di muara Sungai Merang ini ialah kerap berlaku bot terbalik disebabkan kecetekan muara. Sebagai contoh, pada 3 Disember 2017, ada bot yang terbalik dan mengakibatkan enam krew dan seorang taikun terperangkap di bawah bot. Pada 10 Mac 2017, berlaku kejadian yang sama kepada bot pelancong yang mengakibatkan mereka terperangkap di bawah bot.

Jadi saya dimaklumkan bahawa peruntukan telah diangkat untuk Rancangan Malaysia Kesebelas bermula tahun 2016. Untuk bajet tahun 2019, sekali lagi diangkat peruntukan untuk mendalamkan muara Sungai Merang ini dalam bentuk jangka panjang.

Soalan saya, adakah kerajaan bersetuju kalau saya katakan bahawa muara Sungai Merang ini perlu diberi keutamaan oleh kerana banyak kes bot terbalik berlaku yang menyebabkan industri perikanan terbantut dan juga menjatuhkan imej negara di mata pelancong? Adakah kerajaan bersedia untuk meluluskan peruntukan bagi mendalamkan muara Sungai Merang ini seperti pembinaan *breakwater* bagi mengatasi segera permasalahan yang berlaku?

■1120

Tengku Zulpuri Shah bin Raja Puji: Terima kasih Yang Berhormat Setiu. Kerajaan telah membelanjakan lebih kurang RM583 juta kepada projek-projek yang saya nyatakan sebentar tadi. Di muara Sungai Merang, kita dapati bahawa bot-bot pelancong dan juga bot-bot nelayan melalui di muara sungai ini. Bagi pihak kerajaan, jika ada keperluan untuk membuat ataupun melaksanakan projek-projek yang akan datang, pihak kerajaan tak ada masalah. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Soalan tambahan kedua.

Tuan Haji Wan Hassan bin Mohd Ramli [Dungun]: Dungun. Dungun.

Tuan Yang di-Pertua: Bukan, di sebelah sini. Yang Berhormat Kuala Nerang. Silakan.

Seorang Ahli: Nibong Tebal, Nibong Tebal.

Tuan Yang di-Pertua: Nibong Tebal. Maafkan saya. Silakan.

Dato' Mansor bin Othman [Nibong Tebal]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih kepada Timbalan Menteri yang memberi jawapan. Soalan tambahan saya, adakah kementerian mempunyai data ataupun maklumat mengenai masalah kecetekan muara sungai di seluruh negara dan adakah kerajaan atau kementerian ada perancangan untuk mengatasi masalah ini.

Contohnya kalau di Pulau Pinang sahaja, di kawasan saya, di muara Sungai Kampung Changkat- DUN Jawi dan di Penaga, muara Sungai Kuala Muda dan juga di DUN Pulau Betong, di muara Sungai Pulau Betong. Ini menimbulkan banyak masalah kepada nelayan kerana mereka tidak dapat keluar pergi ke laut apabila air surut. Jadi bot-bot mereka tidak dapat keluar dan masalah utamanya ialah masalah kecekatan muara-muara sungai itu. Jadi pohon jawapan daripada kementerian. Terima kasih.

Tengku Zulpuri Shah bin Raja Puji: Tuan Yang di-Pertua, saya akan jawab secara bertulis.

Tuan Haji Wan Hassan bin Mohd Ramli [Dungun]: Pohon satu soalan tambahan lagi, Tuan Yang di-Pertua. Ini berkait khusus dengan Terengganu.

Tuan Yang di-Pertua: Saya ingat kita teruskanlah kerana dah ada dua soalan tambahan.

7. Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah] minta Menteri Pendidikan menyatakan secara terperinci, dasar kerajaan mengenai Pendidikan Khas. Apakah pembaharuan-pembaharuan yang akan dilakukan oleh kementerian untuk meningkatkan prestasi proses pengajaran dan pembelajaran dalam sistem Pendidikan Khas negara kita.

Timbalan Menteri Pendidikan [Puan Teo Nie Ching]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, Yang Berhormat Batu Gajah.

Tuan Yang di-Pertua, Dasar Pendidikan Khas KPM adalah selaras dengan Dasar Pendidikan wajib enam tahun di peringkat rendah. Hal ini bagi memberi peluang kepada murid berkeperluan khas (MBK) mendapat akses pendidikan yang sesuai dan relevan dengan kebolehan masing-masing supaya mereka dapat berdikari dan menjalani hidup yang berkualiti.

KPM akan terus memberi keutamaan kepada murid pendidikan khas dengan mewujudkan suasana pembelajaran kondusif di sekolah-sekolah. Perhatian juga diberikan kepada aspek peruntukan pendidikan khas di sekolah-sekolah kerajaan bagi tujuan melatih guru, memberi kelengkapan kelas dan menambah bilangan tempat yang boleh disediakan. Latihan guru pendidikan khas diberikan secara berterusan melalui Program Peningkatan Profesionalisme berdasarkan keperluan dan ketidakupayaan murid-murid. Pada masa yang sama, sasaran utama KPM ialah kepada pengajaran dan pembelajaran PdP dalam aliran kemahiran dan akademik, bersesuaian dengan tahap ketidakupayaan MBK bagi meminimumkan halangan untuk belajar dan menggalakkan penglibatan dalam pengajaran dan pembelajaran atau PdP, secara aktif.

Sebagai langkah untuk melaksanakan PdP secara efektif, proses saringan MBK dilaksanakan bagi memastikan penempatan MBK adalah mengikut saluran yang sesuai sama ada di Program Pendidikan Inklusif, Program Pendidikan Khas Integrasi (PPKI) atau Sekolah Pendidikan Khas. KPM akan meneliti untuk menyediakan prasarana yang mesra orang kurang upaya seperti susur lantai atau *ramp*, tandas, susur tangan dan *parking* di semua sekolah, terutamanya di sekolah-sekolah yang mempunyai murid OKU. Proses penambahbaikan prasarana mesra OKU sedang dan akan dilaksanakan secara berperingkat dimulakan dengan Sekolah Pendidikan Khas.

Tuan Sivakumar Varatharaju Naidu [Batu Gajah]: Terima kasih Yang Berhormat Menteri atas jawapan yang agak terperinci. Berikut adalah soalan tambahan saya. Sejauh manakah kerajaan memberi perhatian dan galakan kepada golongan berkeperluan khas dalam bidang teknik dan vokasional, sama ada kita mempunyai kemahiran tenaga pengajar, sukatan pelajaran yang sesuai dalam bidang-bidang terpilih dan sistem prasarana yang berkesan untuk membolehkan pelajar-pelajar ini menjalani latihan vokasional di sekolah ataupun di politeknik.

Puan Teo Nie Ching: Terima kasih Yang Berhormat Batu Gajah atas soalan tambahan tersebut. Seperti yang saya sebut tadi, memang KPM di bawah Kerajaan Pakatan Harapan memang komited untuk memberi akses pendidikan yang lebih berkualiti kepada MBK supaya mereka boleh berdikari, menjalani hidup yang berkualiti.

Jadi, daripada segi pendidikan vokasional, sekarang KPM ada menyediakan Sekolah Menengah Pendidikan Khas Vokasional bagi memberikan pendidikan kemahiran bertaraf Sijil Kemahiran Malaysia (SKM) kepada murid berkeperluan khas. Sekolah tersebut terdapat di Indah pura, Johor, di Shah Alam, Selangor, di Kuantan, Pahang dan juga di Merbok, Kedah. Semua guru yang mengajar di Sekolah Menengah Pendidikan Khas Vokasional ini telah ataupun sedang diberi latihan Sijil Kemahiran Malaysia Tahap III untuk membolehkan mereka mengajar sebagai guru bertaualiah dalam bidang kemahiran.

Selain daripada Sekolah Menengah Pendidikan Khas Vokasional, kita juga memberikan pendidikan kemahiran di Sekolah Menengah Pendidikan Khas dan juga di sekolah-sekolah harian yang menawarkan Program Pendidikan Khas Integrasi kepada golongan-golongan ini. Jadi, sekarang kita ada dua buah Sekolah Menengah Pendidikan Khas juga memberikan program kemahiran iaitu satu di Kuala Lumpur, di Setapak dan satu lagi di Pulau Pinang.

Selain daripada itu, memang kita komited untuk mendirikan sebuah lagi Sekolah Menengah Pendidikan Khas di Pulau Pinang. Jadi kita harap bahawa melalui sekolah tambahan ini, kita boleh menawarkan 250 lagi tempat untuk murid berkeperluan khas. Selain daripada itu, kita juga ada program transisi ke kerjaya untuk golongan MBK ini untuk memberi peluang kepada murid-murid untuk dapat bekerja selepas menamatkan persekolahan mereka.

Daripada segi prasarana, memang kita sekarang nak buat kajian, nak berilah prasarana ataupun kemudahan-kemudahan yang saya sebut tadi, keempat-empat jenis kemudahan-kemudahan tersebut kepada semua sekolah. Tahap atau peringkat I, kita fokus kepada 34 Sekolah Pendidikan Khas iaitu enam buah Sekolah Menengah Pendidikan Khas, dan 28 Sekolah Pendidikan khas di sekolah rendah.

Selepas itu tahap kedua, kita nak memberikan fokus kepada lebih daripada 5,000 buah sekolah yang memang mempunyai golongan murid-murid berkeperluan khas ini supaya kita boleh mewujudkan satu suasana yang lebih memudahkan mereka dalam proses PdP. Sekian sahaja. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Soalan tambahan kedua selepas itu...

Datuk Ugak anak Kumbong [Hulu Rajang]: Hulu Rajang, *please*.

Datuk Haji Shabudin Yahaya [Tasek Gelugor]: *[Bangun]*

Ustaz Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat]: Hulu Langat.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan Yang Berhormat Rembau.

Datuk Ugak anak Kumbong [Hulu Rajang]: Hulu Rajang?

Tuan Yang di-Pertua: Rembau, Rembau.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Menteri, bagi kanak-kanak yang mempunyai *development delay* seperti autisme, disleksia, ADHD dan sebagainya, salah satu cara yang penting adalah pengesanan dan juga intervensi awal. Saya nak tanya, adakah kementerian boleh melatih guru-guru prasekolah untuk membantu melakukan *screening* di peringkat prasekolah untuk membantu merujuk kanak-kanak yang mempunyai ciri-ciri *development delay* ini kepada pakar atau doktor untuk mendapat pengesanan dan juga diagnosis. Kalau tidak dibuat *screening*, maka ramai yang terlepas dan mereka tidak dapat pengesanan *development delay* sehingga peringkat yang terlewat. Terima kasih.

Puan Teo Nie Ching: Terima kasih atas soalan tambahan daripada Yang Berhormat Rembau. Saya rasa cadangan itu adalah satu cadangan yang bagus dan bernas, jadi izinkan saya untuk membawa cadangan tersebut kepada kementerian untuk kita buat kajian. Akan tetapi saya terima itu cadangan yang bagus. Saya percaya bahawa kalau kedua-dua pihak pembangkang dan juga kerajaan, kita boleh bekerjasama untuk meningkatkan lagi mutu pendidikan khas di Malaysia, untuk generasi yang akan datang ini. Terima kasih.

[Masa Pertanyaan-pertanyaan bagi Jawab Lisan tamat]

■1130

USUL**USUL MENANGGUHKAN MESYUARAT DI BAWAH P.M. 18(1)****Tindakan Kerajaan Malaysia
Berhubung Pelanggaran Kedaulatan Palestin****11.30 pg.**

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya telah menghantar usul pada 23 Julai 2018 di bawah Peraturan Mesyuarat 18(1). Saya bacakan Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan Yang Berhormat.

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: Saya, Nurul Izzah bin Anwar memohon mencadangkan Dewan ini membahaskan usul mengenai perkara tertentu, berkepentingan orang ramai dan perlu disegerakan iaitu tindakan Kerajaan Malaysia berhubung pelanggaran kedaulatan Palestin dan tahap bantuan kebajikan untuk penduduk serta pelarian negara tersebut.

Pada 19 Julai 2018, Parlimen Israel telah meluluskan undang-undang mengiktiraf tanah yang diduduki sebagai negara bangsa kaum Yahudi. Undang-undang tersebut menyebabkan komuniti Yahudi diletakkan sebagai kepentingan nasional dan kuasa Israel sebagai penentu hak dalam menentukan nasib bangsa mereka. Perkara ini secara langsung melibatkan kepentingan umat Islam dan Kerajaan Malaysia yang konsisten memperjuangkan hak Palestin sebagai negara berdaulat.

Undang-undang ini diangkat sebagai sebahagian daripada undang-undang asas dan seterusnya Perlembagaan *de facto* secara tidak langsung mengiktiraf Baitulmuqaddis yang merupakan hak milik Palestin secara asalnya sebagai ibu kota Israel. Tindak tanduk Israel melanggar konvensyen antarabangsa wajar dikecam dan ditekan secara terus-menerus.

Tuan Yang di-Pertua, kebajikan warga Palestin kini dalam keadaan genting. Penarikan semula dana Amerika Syarikat sejumlah USD300 juta terhadap *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (UNRWA) pada Januari lalu mengakibatkan masalah serius di Palestin. Agensi ini menjaga kebajikan lebih lima juta pelarian Gaza dan kawasan sekitar, menghadapi krisis kekurangan bekalan makanan yang melampau, kekurangan kos untuk mengendalikan kesemua sekolah dan risiko pemberhentian projek yang berlangsung baik. Hampir 300,000 kanak-kanak Palestin kini tidak dapat menyambung pendidikan seawal Ogos ini.

Sekiranya dana secukupnya gagal dikumpulkan, wujud kemungkinan perkhidmatan perubatan terhenti dan berlakunya revolusi dan masalah lain yang jikalau bekalan-bekalan asas terputus dalam jangka masa terdekat.

Kerajaan Malaysia selaku pendukung utama masyarakat Islam, hak asasi manusia dan warga Palestin perlu menyatakan pendirian tegas dan mengambil berat tentang situasi semasa yang sedang melanda.

Wisma Putra saya gesa wajar bekerjasama dengan *Organization of Islamic Cooperation* (OIC) untuk bersuara tentang hak Palestin di peringkat global dan menggesa ahli OIC berganding bahu bagi menghulurkan bantuan besar-besaran buat warga Palestin yang sengsara. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya mohon Usul ini diterima.

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, saya telah menerima suatu pemberitahu usul di bawah Peraturan Mesyuarat 18(1) oleh Ahli Yang Berhormat kawasan Permatang Pauh pada hari Isnin, 23 Julai 2018. Teks usul itu adalah seperti yang dibacakan oleh Ahli Yang Berhormat kawasan Permatang Pauh sebentar tadi.

Bagi membolehkan perkara ini ditimbangkan oleh Majlis Mesyuarat hari ini, saya sebagai Tuan Yang di-Pertua hendaklah berpuas hati bahawa perkara yang dibangkitkan oleh Ahli Yang Berhormat itu memenuhi tiga syarat seperti yang kita sedia maklum.

Syarat yang pertama ialah bahawa perkara itu tertentu.

Syarat kedua ialah ia bagi kepentingan orang ramai atau dalam bahasa Inggerisnya *of public importance*.

Dan syarat ketiga ialah ia berkehendak disegerakan. Saya telah meneliti perkara ini dan mendapati bahawa:

- (a) tertentu, perkara ini adalah perkara yang tertentu;
- (b) kepentingan orang ramai atau *public importance*, ia adalah bagi kepentingan orang ramai; dan
- (c) berkehendak disegerakan, perkara ini juga perlu disegerakan.

Oleh yang demikian, saya membenarkan Usul ini untuk dibahaskan... [*Tepuk*]

Mengikut Peraturan Mesyuarat 16(6), Usul ini akan dibahaskan pada jam 2.30 petang di Kamar Khas.

Saya akan membenarkan pihak pencadang untuk berbahas selama 30 minit dan selepas itu pihak kerajaan akan menjawab selama 30 minit. Sekian, terima kasih.

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Kamar Khas, di Kamar Khas.

Datuk Seri Ir. Dr. Wee Ka Siong [Ayer Hitam]: Tuan Yang di-Pertua, Tuan Yang di-Pertua. Speaker, minta penjelasan. Kalau isu sebegini, Peraturan Mesyuarat 18(1), sebenarnya tidak semestinya pihak pembangkang tidak setuju. Jadi ada kewajarannya sekiranya kalau bukan sahaja pencadang. Kadangkala elok juga pihak pembangkang mungkin menyatakan persetujuan yang sama. Jadi nampaklah *solidarity* yang ada pada kedua-dua pihak dan suaranya satu sahaja untuk kita sampaikan kepada kerajaan yang kita hendak kutuk. Minta petua daripada Tuan Yang di-Pertua... [*Tepuk*]

Tuan Yang di-Pertua: Saya ingat sebaik-baiknya dibangkitkan pada pukul 2.30 petang di Kamar Khas supaya tidak mengganggu urusan kita di sini.

Puan Nurul Izzah binti Anwar [Permatang Pauh]: Tuan Yang di-Pertua, kalau boleh saya tambah berkait dengan apa yang disebut oleh Yang Berhormat Ayer Hitam tadi. Maksudnya bukan sahaja seorang yang akan membawa perbahasan tetapi tambah juga sebelum jawapan diberikan oleh pihak Menteri. Boleh ya? Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Bangkitkan di Kamar Khaslah ya.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Tuan Yang di-Pertua, izinkan saya berpantun dahulu sebelum membacakan usul ini.

*Sorong papan, tarik papan;
Buah laici dalam cawan;
Di Sungai Kandis mungkin ada parti yang tidak ada harapan;
Lebih baik stay dalam Dewan.*

Lebih baik *stay* dalam Dewan bila tidak ada harapan. So, saya...

Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah [Lenggong]: Tidak kena langsung pantun.

USUL

WAKTU MESYUARAT DAN URUSAN DIBEBASKAN DARIPADA PERATURAN MESYUARAT

11.37 pg.

Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon mencadangkan:

"Bahawa mengikut Peraturan Mesyuarat 12(1), Majlis Mesyuarat pada hari ini tidak akan ditangguhkan sehingga jam 9 malam dan selepas itu Majlis Mesyuarat akan ditangguhkan sehingga jam 10 pagi hari Khamis, 26 Julai 2018."

Timbalan Menteri Pembangunan Usahawan [Dr. Mohd. Hatta bin Md. Ramli]: Tuan Yang di-Pertua, saya mohon menyokong.

Tuan Yang di-Pertua: Ahli-ahli Yang Berhormat, sekarang saya kemukakan masalah kepada Majlis untuk diputuskan. Masalahnya ialah usul seperti yang dikemukakan tadi hendaklah disetujui.

[Usul dikemuka bagi diputuskan; dan disetujui]

USUL

MENJUNJUNG KASIH TITAH SERI PADUKA BAGINDA YANG DI-PERTUAN AGONG

Aturan Urusan Mesyuarat dibaca bagi menyambung semula perbahasan yang ditangguhkan atas masalah:

Bahawa suatu ucapan yang tidak sepatutnya dipersembahkan kepada Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong, demikian bunyinya;

"Ampun Tuanku,

Patik, Yang di-Pertua dan Ahli-ahli Dewan Rakyat Malaysia di dalam Persidangan Parlimen, memohon ampun mempersembahkan suatu ucapan yang ikhlas daripada Majlis Dewan Rakyat mengucapkan berbilang-bilang syukur dan menjunjung kasih Titah Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong semasa membuka Penggal Pertama, Parlimen Yang Keempat Belas." **[24 Julai 2018]**

Tuan Yang di-Pertua: Saya menerima sedikit permohonan daripada Yang Berhormat Keningau untuk meneruskan sebagai pembahas yang pertama pada sesi ini oleh kerana ini adalah *maiden speech* beliau. Jadi saya mempersilakan Yang Berhormat Keningau untuk memulakan sesi perbahasan. Silakan.

11.39 pg.

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Pertama sekali saya ingin mengucapkan terima kasih kepada Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong atas Titah Baginda. Saya juga ingin mengucapkan syabas dan tahniah kepada semua yang baru. Speaker yang baru, kerajaan yang baharu, Menteri-menteri yang baru dan Perdana Menteri yang baru kedua kali.

Untuk ini berlaku, jarang-jarang sekali berlaku kedua kali. Maka itu rakyat Sabah terutama sekali menaruh harapan yang besar, harapan yang tinggi kepada perubahan yang baru berlaku di dalam kerajaan Malaysia ini.

Justeru Sabah dan Sarawak memang menaruh harapan yang besar, supaya menyelesaikan masalah-masalah dan tuntutan-tuntutan mereka berasaskan kepada MA63, Laporan IGC, 20 perkara Perjanjian Malaysia dan juga ke atas janji-janji, jaminan-jaminan yang telah dipersetujui semasa penubuhan Malaysia. Selama 54 tahun...

■1140

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Tuan Yang di-Pertua, maaf. Tidak ada paparan masa, tidak ada paparan masa.

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: Kami di Sabah dan Sarawak berasa kecewa, malah ada yang marah dan hilang sabar. Sehingga ramai yang menuntut berpisah daripada gagasan Malaysia, terutama di kalangan generasi muda kerana sudah kehilangan keyakinan dan harapan kepada Kuala Lumpur dan pemimpin-pemimpinnya. Mereka berkata...

Seorang Ahli: Paparan masa okey dah.

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: ...*What is the benefit of Sabah and Sarawak being in Malaysia? We are just colonies of Malaya.* Betul atau tidak, inilah keluhan mereka. Terdapat banyak ketidakpuasan hati. PRU Ke-14 telah memberi nafas dan harapan baharu kepada generasi baharu ini, di mana hampir semua parti politik, termasuk PH dan BN telah berjanji dalam manifesto masing-masing untuk mengembalikan status dan hak Sabah dan Sarawak, termasuk autonomi sekiranya mereka menang.

28 tahun yang lalu, pada 13 Mei 1991, saya telah ditahan di bawah Akta ISA kerana menyentuh hak Sabah di dalam 20 perkara. Apabila saya masuk politik selepas itu, saya dipanggil orang gila kerana masih degil, berani menuntut hak-hak Sabah yang pada waktu itu diharamkan, sedangkan saya telah pun dimasukkan dalam penjara.

Akan tetapi dalam PRU Ke-14, semua pemimpin sudah jadi orang gila kerana dia ikut cakap orang gila dan memasukan isu MA63 dan hak-hak Sabah di dalam manifesto mereka masing-masing. Walaupun demikian, saya harap manifesto dan janji-janji dalam manifesto itu bukan hanya janji terang bulan. Seperti mana kami selalu cakap di Sabah dan Sarawak. Ini kerana pengalaman kami selama 55 tahun mengenai janji terang bulan, MA63 sampai sekarang belum lagi terlaksana.

Tuan Yang di-Pertua, saya hendak beritahu bahawa selama 55 tahun kami di Sabah dan Sarawak, masih lagi merasa seolah-olah kami dijajah semula walaupun sudah merdeka. Ini kerana minyak dan gas kami diambil alih oleh Kerajaan Pusat melalui PETRONAS. Hak hasil bersih 40 peratus kewangan yang sepatutnya dikembalikan kepada Sabah, tidak dibayar sejak tahun 1974. Yang Berhormat Ahli dari Penampang merangkap Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri (MITI) telah memberi tahu rakyat Sabah semasa PRU Ke-14 bahawa 40 peratus hasil bersih ini dihutangkan sebanyak RM1 trilion oleh Kerajaan Persekutuan.

Saya harap Ahli dari Penampang yang sekarang menjadi separuh daripada kerajaan akan memastikan 40 peratus hasil bersih ini akan dikembalikan dan dibayar oleh Kerajaan Persekutuan.

Kami juga merasa dijajah kerana hak francais politik atau *political franchise* telah diberi kepada rakyat asing, kepada pendatang tanpa izin melalui Projek IC dan Ops Durian Buruk seperti yang disahkan dan didedahkan dalam Laporan RCI Mengenai Pendatang Tanpa Izin di Sabah.

Laporan RCI tersebut juga mengesahkan dan mendedahkan bahawa kad pengenalan dan MyKad dan IC telah diberi kepada warga asing tanpa mengikut undang-undang dan perlembagaan. Warga asing yang tidak layak juga telah dimasukkan dan didaftarkan sebagai pengundi di dalam Daftar Pemilih SPR. Dengan pemberian IC dan MyKad ini kepada PTI, melalui Projek IC, Sabah telah dibanjiri oleh PTI yang sekarang telah menjadi lebih ramai daripada rakyat Sabah yang tulen iaitu tidak kurang daripada 1.7 juta orang. Berbanding dengan rakyat tulen yang berjumlah sebanyak 1.6 juta orang. 1.7 juta orang ini yang sebahagiannya telah menjadi pengundi, telah menjadi *fixed deposit* kepada kerajaan yang lalu, demi kepentingan politik.

Saya ingin bertanya, kenapa kerajaan tidak mengambil tindakan melalui proses undang-undang? Saya ingin mengingatkan bahawa ramai Sabahan yang pergi ke Australia secara sah tetapi bekerja tanpa permit yang sah atau ditipu oleh ejen-ejen pekerja. Maka, mereka ditangkap, dimasukkan dalam penjara, dalam *lock-up* dan dihantar pulang. Kenapa Kerajaan Persekutuan tidak membuat sebegini di Sabah kepada PTI-PTI? Akan tetapi asyik pula membiarkan kerajaan negeri membuat pemutihan kepada orang-orang yang datang secara haram pada Sabah.

Tuan Yang di-Pertua, demografi kependudukan Sabah juga diubah dalam proses memelayukan penduduk Sabah melalui pemberian IC dan MyKad kepada orang-orang asing yang masih lagi menuntut Sabah sebagai wilayah mereka. Tindakan ini memang tindakan yang berbahaya, dengan izin, *this move by the Federal Government has compromised our national security, as can be seen in the Tanduo, Lahad Datu intrusion and the cross-border kidnappings and the rise in crimes and social problems. Including street kids waiting for hunt from tourists and passing cars, drugs abuse and sell of illegal cigarettes smuggled from neighboring countries.*

Tuan Yang di-Pertua, kuasa politik Sabah dan kedaulatannya juga telah dikompromikan melalui pemusatan kuasa dengan kemasukan parti-parti politik daripada Malaya. Terutamanya kemasukan UMNO ke Sabah oleh Presiden UMNO pada waktu itu yang sekarang menjadi Pengerusi dan Ketua Pakatan Harapan. Kini untuk Malaysia kekal dan diteruskan dengan aman dan makmur tanpa apa-apa keretakan, sensitiviti rakyat Sabah dan Sarawak harus dihormati dan tidak dicabuli. Ini bermaksud parti-parti dari Malaya harus tidak bertapak di Sabah dan Sarawak. Parti-parti tempatan perlu dan harus diberi kuasa mentadbir urus wilayah mereka dengan autonomi penuh.

■1150

Biarlah parti-parti politik ketiga-tiga wilayah Sabah, Sarawak dan Semenanjung bekerjasama sebagai rakan kongsi di peringkat Pusat. Tuan Yang di-Pertua, Yang Amat Berhormat Perdana Menteri sekarang sudah mendapatkan pelantikan yang kedua kali. *You have the rare and priceless opportunity to undo past mistakes and to put things right. Sabah and Sarawak have suffered for the past 55 years... [Dewan tepuk] 22 years of 40 percent of which were under your care. However, saya mempunyai keyakinan that you will do the right things, sir, under Malaysia Baharu.*

Dengarkanlah keluhan kami di Sabah dan Sarawak. Janganlah biarkan Malaysia hancur. Selamatkan Malaysia dengan mengambil tindakan-tindakan seperti berikut. Pertama, kembalikan status Sabah dan Sarawak sebagai rakan kongsi. Kedua, tunaikanlah janji-janji, jaminan-jaminan dan aku janji-aku janji dalam Artikel 8 MA63 laporan IGC dan Perlembagaan Malaysia.

Ketiga, kembalikanlah hak hasil kewangan Sabah khususnya seperti yang berikut yang termaktub di dalam Artikel 112C dan Bahagian IV dan Bahagian V, Jadual Kesepuluh dalam Perlembagaan Malaysia. Iaitu 40 peratus *net revenue derived from* Sabah. Kedua, 10 peratus import duti ke atas produk petroleum.

Ketiga, 10 peratus eksport duti *oil and gas in lieu of royalties*. Saya ingin memperingati bahawa Ahli-ahli Kabinet dan Menteri-menteri telah mengangkat sumpah di dalam Dewan yang mulia ini untuk mempertahankan Perlembagaan. Maka, jika kita gagal untuk menunaikan provisi-provisi di dalam Perlembagaan, sudah tentunya kita sama-sama gagal untuk menjalankan tanggungjawab kita sebagai wakil rakyat.

Keempat, selaraskan balik hak milik minyak dan gas Sabah dan Sarawak kepada kerajaan Sabah dan Sarawak dan batalkanlah *vesting order* yang menyerahkan hak milik minyak dan gas kepada PETRONAS. Alternatif yang lain, biarlah PETRONAS itu dimiliki bersama oleh semua negeri pengeluar minyak di Malaysia.

Kelima, melaksanakan laporan RCI mengenai pendatang asing. Hentikanlah segala tindakan pemberian IC dan MyKad yang tidak mengikut undang-undang di Sabah dan biarlah Sabah mengeluarkan Sabah IC untuk memastikan projek IC itu tidak kekal diteruskan.

Tuan Yang di-Pertua, benarkanlah Sabah melaksanakan kuasa autonomi penuh sebagai rakan kongsi setaraf dengan Malaya. Amalkanlah *one federation, two systems* dalam pentadbiran Malaysia. Di mana apa-apa dasar harus diadaptasikan mengikut acuan Sabah dan Sarawak dan dengan konsensus daripada kerajaan Sabah.

Ketujuh, utamakanlah dan pastikan pembangunan di Sabah untuk mencapai pembangunan sama taraf dengan negeri-negeri di Semenanjung supaya rakyat Sabah menikmati seperti rakyat Malaysia yang lain di Malaya. Ini penting sebab saiz kawasan saya di Keningau 3,533 kilometer persegi adalah jauh lebih besar daripada tiga negeri yang di campur iaitu Melaka, Pulau Pinang dan Perlis, boleh masuk di Daerah Keningau di kawasan saya dan masih longgar lagi. Akan tetapi, lebih 70 peratus kawasan saya tidak ada bekalan air terawat, 80 peratus jalan kampung adalah jalan *gravel* dan pada musim kemarau orang-orang kampung terpaksa hidu habuk jalan dan mandi lumpur pada musim hujan mengguna jalan raya *gravel* tersebut.

Di Kuala Lumpur dan Lembah Klang, Kerajaan Persekutuan membelanjakan lebih daripada 100 bilion, bukan ratus juta untuk membina MRT dan LRT. Ini pun belum di ambil kira kereta api *double tracking* dari Johor Bahru ke Perlis. Sarawak dan Sabah adalah penyumbang ketiga dan yang kelima terbesar kepada ekonomi dan Perbendaharaan Malaysia... [*Dewan tepuk*] Akan tetapi, termundur serta termiskin di dalam Malaysia. Tanpa hasil minyak dan gas daripada Sabah dan Sarawak, mungkin juga kita akan menghadapi masalah di Semenanjung Malaysia.

Oleh yang demikian, adalah munasabah untuk kemajuan Persekutuan dengan serta-merta menurap segala jalan kampung di seluruh Sabah, yang saya faham hanya mungkin membelanjakan RM3 bilion. Juga, untuk membina loji-loji rawatan air di Sabah. Tidak perlu empangan dan loji-loji yang besar, yang kecil-kecilan untuk menampung keperluan orang kampung pun bolehlah memadai. Kota raya Kota Kinabalu dan Kuching perlu dibina sistem pengangkutan *rail transit* atau LRT dan untuk Kota Kinabalu dan difahamkan bajet ini hanya menelan belanja RM3 bilion.

Tuan Haji Hasbi bin Haji Habibollah [Limbang]: Mohon mencelah. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih kepada Yang Berhormat Keningau. Tadi saya mendengar apa yang di hujah oleh Yang Berhormat Keningau tentang *the volume, the scale of the resources from Sabah. Just that*, saya daripada Sarawak, *I would like to share*, dengan izin, untuk Yang Berhormat Keningau, juga untuk Dewan ini. Berdasarkan kepada- *based on the statistic made available by the Statistic Department April 2018, the volume of LNG exported from Sarawak is 27 million metric tonnes with a total gross value of RM41.1 billion for the year 2017. The total crude petroleum exported from Sarawak for the year 2017 is 5,353,000 metric tonnes with the market value of RM9.4 billion*. Saya menyuarkan ini, berkongsi bertapa besarnya apa yang pengeluaran daripada bumi Sarawak dan juga Sabah.

Jadi, apa pendapat Yang Berhormat Keningau daripada melihat 30 peratus, *Sarawak accounted for 30 percent of the national oil production between 60 to 65 percent of the total national natural gas production during the period of 2005 to 2015*. Jadi, inilah, apa pandangan Yang Berhormat Keningau, apabila kita membincangkan tentang 20 percent royalty ini. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: Terima kasih Yang Berhormat Limbang dan saya setuju sememangnya 20 peratus itu harus berasaskan kepada *gross* bukan *net profit*. Memang Sabah dan Sarawak adalah penting di dalam kewujudan Malaysia dan seharusnya diberikan keutamaan dari segi pembangunan untuk memastikan tiada penyelewengan seperti yang berlaku di Jabatan Air- maaf.

Untuk memajukan luar bandar dan Taman Gunung Kinabalu...

Dr. Azman bin Ismail [Kuala Kedah]: Ya. Yang Berhormat Keningau.

*[Timbalan Yang di-Pertua (Dato' Mohd Rashid Hasnon) **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: ...Dan memandangkan perhubungan jalan raya, jalan raya harus dibina dan terowong daripada Tambunan, Penampang atau Kundasang, Ranau haruslah difikirkan dibuat juga dimasukkan dalam perancangan.

■1200

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Keningau, ada permintaan.

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: Untuk memastikan tidak ada penyelewengan seperti yang berlaku di Jabatan Air di mana ratusan juta disita oleh SPRM di pejabat dan di rumah dan di Kementerian Pembangunan Luar Bandar dan Wilayah di mana ratusan juta dituduh disalurkan daripada dana pembangunan, saya harap Kerajaan Persekutuan akan melaksanakan pelbagai program dan projek yang memastikan semua rakyat dapat menikmati dan manfaat pembangunan di Sabah dan Sarawak.

Tuan Yang di-Pertua, oleh hal yang demikian, saya menggesa bahawa pada kajian separuh penggal Rancangan Malaysia Kesebelas...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Keningau, rumuskan.

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: ...Kerajaan Persekutuan harus ubah fokus dan memberi tumpuan dan peruntukan 50 peratus kepada Sabah dan Sarawak bagi tempoh separuh penggal yang akan datang.

Sejarah pembentukan Malaysia juga perlu diperbetulkan supaya sejarah yang betul diajar di sekolah-sekolah dan supaya rakyat tahu-menahu dengan sejarah yang betul. Persekutuan Malaysia hanya dibentuk pada 16 hari bulan tahun 1963 dan ianya tidak wujud sebelum itu dan sebagai sebuah negara baharu, ia tidak pernah dijajah dan tidak dimerdekakan seperti mana ada pemimpin-pemimpin melaung-laungkan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Keningau, masa telah tamat.

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: Isu royalti. Saya mohon diberikan sedikit lagi masa kerana ini adalah *my maiden speech*... *[Tepuk]*

Tuan Yang di-Pertua, dalam Titah Tuanku telah menyentuh mengenai diskriminasi perkauman yang harus dihapuskan. Bukan sahaja adanya diskriminasi perkauman tetapi dalam rejim Barisan Nasional dahulu juga berlaku diskriminasi wilayah iaitu Sabah dan Sarawak dipinggirkan dan didiskriminasikan.

Ahli-ahli Yang Berhormat sekalian khasnya pada yang dari Semenanjung, selepas 55 tahun Malaysia ditubuhkan pada 16 hari bulan tahun 1963, Malaysia bukan sahaja terdiri daripada Melayu, Cina, dan India dan lain-lain yang menghinakan bangsa Sabah dan Sarawak. Selalunya orang Melayu hanya akan rujuk kepada Melayu, Cina dan India seolah-olah bangsa Sabah dan bangsa Sarawak tidak wujud.

Artikel 1(2) Perlembagaan Persekutuan telah dipinda berkuat kuasa 27 Ogos 1976 yang menurunkan taraf Sabah dan Sarawak daripada rakan kongsi kepada negeri yang ke-12 dan yang ke-13, sama taraf dengan Perlis dan lain-lain negeri di Malaya.

Satu, Sabah dan Sarawak sebagai rakan kongsi sama taraf dengan Malaya harus dikembalikan dan Sabah dan Sarawak tidak boleh disamakan dengan negeri-negeri di Semenanjung.

Biar saya jelaskan kerana selama ini Sabah dan Sarawak telah mengalami banyak kerugian dan ketinggalan dalam arus pembangunan negara kerana tanggapan yang salah. Tanggapan yang salah ini juga dibuat dengan sengaja oleh Kerajaan Persekutuan yang Malaya *centric* dalam semua peta termasuk yang disebarkan oleh Kementerian Komunikasi dan Multimedia iaitu peta *Malaya* adalah jauh lebih besar berbanding peta Sabah dan Sarawak.

Hakikat sebenar adalah saiz Sarawak adalah 124,449 kilometer persegi dan Sabah lebih besar saiz Malaya iaitu hanya 130,495 *kilometer square*. Saiz Sabah adalah sama dengan saiz sembilan negeri di Malaya dan 90 kali besar dari saiz Perlis.

Diharapkan Kementerian Komunikasi dan Multimedia ini akan menggunakan peta benar yang mencerminkan keluasan yang sebenar. Melihat Sabah sebagai hanya satu unit dengan pengiraan Perlis sebagai satu unit, sama juga dengan Sarawak, bukan cara yang betul dan menambahkan tanggapan yang salah.

Sabah dan Sarawak bukan satu unit dan tidak sama dengan negeri-negeri di Malaya yang sepatutnya Malaya ada 11 negeri, Sabah ada enam bahagian ataupun *residency* termasuk Labuan, Sarawak ada sembilan bahagian. Bererti sembilan unit.

Negeri-negeri di Malaya kebanyakannya kawasan kecil, lebih kecil daripada daerah di Sabah dan Sarawak. Contoh adalah kawasan saya seperti saya sebutkan tadi, Keningau, daerah sahaja itu, bukan *residency*, tetapi tiga negeri daripada Semenanjung boleh masuk. Akan tetapi Keningau hanya ada satu MP, ada tiga ADUN manakala tiga negeri yang boleh dimasukkan dalam daerah Keningau ini iaitu Pulau Pinang, Perlis, Melaka mempunyai 26 MP dan 83 ADUN. Bayangkanlah kalau setiap MP diberikan RM1 juta, Keningau hanya akan dapat RM1 juta manakala tiga negeri yang boleh masuk di Keningau akan mendapat RM26 juta. Jadi, ini satu *development gap injustice* yang harus dipertimbangkan.

Justeru, perlu ada pertimbangan yang baharu untuk memberi keadilan untuk wilayah-wilayah Sabah dan Sarawak. Saya cadangkan supaya diadakan penstrukturan semula Sabah dan Sarawak supaya wilayah-wilayah pentadbiran negeri yang dahulunya dinamakan *residency* atau bahagian diiktiraf sebagai wilayah-wilayah sama taraf dengan negeri-negeri di Semenanjung. Dengan itu, *this injustice*, dengan izin, *which has been overlooked over last 55 years will be resolved*. Kita mesti bayangkan dalam pemikiran kita *Malaya under Malaya*- wilayah *Malaya*, *there are states*, negeri-negeri. *Under the states are district*. Begitu juga Sabah dan Sarawak. Sabah, *under wilayah Sabah ada residences- five plus one six-* dan *under residences are daerah-daerah*. Begitu juga Sarawak.

Maka cadangan ini adalah berpatutan supaya distrukturkan semula penglihatan dan pengagihan peruntukan kepada Sabah dan Sarawak untuk memastikan kita tidak ketinggalan dalam arus pembangunan.

Tuan Yang di-Pertua,...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat, saya telah bagi lebih tujuh minit.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Betul, betul, Tuan Yang di-Pertua. Ini tidak adil. Kalau boleh Jelutong hendak minta masa juga hendak berbahas balik.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila rumuskan dalam tempoh satu minit lagi, Yang Berhormat Keningau.

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: Okey, ada dua hal yang saya ingin timbul di sini. Satu adalah isu penutupan institut pendidikan guru di Keningau. Di bawah kerajaan yang lalu telah ditutupkan ataupun dirancang untuk ditutupkan untuk memberi laluan kepada program yang lain.

Akan tetapi, Tuan Yang di-Pertua, IPG ini perlu dikekalkan kerana tidak kurang pentingnya untuk mengeluarkan guru-guru di Sabah dan Sarawak khasnya di pedalaman. Saya mohon supaya Perdana Menteri dan Menteri Pendidikan memberi perhatian kepada ini supaya tidak ditutup.

Apatah lagi sekarang ada dua kementerian baru di Sabah iaitu Kementerian Pendidikan dan Kementerian Kesihatan. Ini juga perlu diperlihatkan sebab kuasa untuk mentadbir dan mengurus pendidikan di Sabah ini iaitu kementerian baharu, Kementerian Pendidikan dan Kementerian Kesihatan ini, saya ingin bertanya kuasa-kuasa yang telah diturunkan kepada kementerian ini supaya boleh berfungsi dengan baik dan tidak ada pertindihan kuasa.

■1210

Kedua, isu royalti. Isu royalti ini isu yang mengelirukan. Di dalam PDA, seksyen 4...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat, royalti tadi telah disebutkan tadi. Saya minta supaya diberi...

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: Okey. Jawatankuasa tentang Jawatankuasa Khas MA63, Yang Berhormat Menteri dalam Jabatan Perdana Menteri telah mengumumkan bahawa satu Jawatankuasa Khas 63 akan ditubuhkan untuk mengkaji pelaksanaan MA63. Kerajaan Persekutuan harus mendedahkan dan memberi...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, ini tidak adil ni. Saya dapat 20 minit sahaja berbahas kelmarin.

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: ...Maklumat tentang jawatankuasa khas tersebut seperti *term of reference*...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih, Yang Berhormat Jelutong.

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: ...Keahlian jawatankuasa dan tempoh masa untuk pengkajian dan sebagainya.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat, masa telah tambahan saya telah beri 10 minit lebih. Tadi minta satu *point* yang *last*, saya harap beri keadilan kepada yang lain.

Datuk Dr. Jeffrey G. Kitingan [Keningau]: Masih banyak yang ingin saya sentuh tetapi saya menghormati arahan Tuan Yang di-Pertua. Sekian, terima kasih. Saya mohon menyokong.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih, Yang Berhormat Keningau.

Puan Maria Chin binti Abdullah [Petaling Jaya]: Boleh...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sekarang saya jemput Yang Berhormat Bukit Gelugor.

12.11 tgh.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua kerana memberi saya peluang untuk membahaskan Titah Diraja ini. izinkan saya menimbulkan beberapa perkara yang dalam pendapat saya adalah penting untuk dijawab.

Pertama sekali Tuan Yang di-Pertua, boleh saya menimbulkan isu berkenaan dengan 1MDB? Seperti mana yang telah pun kami tahu pada penggal yang lepas, kami telah pun dilarang membawa isu ini ke Dewan ini. Sekarang isu ini adalah terbuka. Saya perlu tanya beberapa soalan khususnya kepada Yang Berhormat Pekan berkenaan penglibatan beliau di dalam skandal 1MDB tersebut. Penglibatan beliau Tuan Yang di-Pertua, bukannya telah pun mendapat *attention* dalam negeri tetapi *attention* di luar negeri, satu dunia tahu sehingga beliau telah pun digelar sebagai *The Malaysian Crook*. Yang Berhormat Pekan pernah digelar, tidak...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Pencelahan.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: ...Tidak boleh.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Pencelahan. Ada berani?

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Jadi saya katakan...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ada berani?

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan Yang di-Pertua, saya tidak memberi jalan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Pasir Salak, Yang Berhormat Pasir Salak tidak ada gangguan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ini giliran saya pun Tuan Yang di-Pertua, sudah ubah-ubah ini.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Selepas ini.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Saya sudah tunggu sudah.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Selepas ini.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ini, lepas ini sudah pukul 1.00.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Ini akan membazirkan masa, Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ini daripada geng...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Pasir Salak selepas ini.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tidak bolehlah macam ini. Ubah, ubah, ubah.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Teruskan, ini *floor* Yang Berhormat Bukit Gelugor.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Saya tidak bagi jalan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Saya hendak mencelah ini. Berani kah tidak? Ada berani?

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Peraturan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Yang Berhormat Bukit Gelugor ada berani?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Satu, minta Yang Berhormat sila.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Yang Berhormat Bukit Gelugor.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *Where is the book?*

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Yang Berhormat Bukit Gelugor ya? Yang Berhormat Bukit Gelugor telah menyebutkan Yang Berhormat Pekan sebagai *International Crook*.

Seorang Ahli: *Malaysian Crook*.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: *Malaysian Crook* kah *International Crook* pun *still crook*.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Betul.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Jadi Peraturan 36(6) sangkaan jahat kepada Yang Berhormat Pekan dan minta ditarik balik.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Minta Yang Berhormat Bukit Gelugor berikan penjelasan.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Ini bukan perkataan saya. Ini perkataan yang telah pun dikatakan dan di-*published*. Ini kira dalam pengetahuan semua.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tuan Yang di-Pertua, tidak boleh.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Adakah, adakah tuan...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *No, no*. Tidak bolehlah cakap macam itu.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan Yang di-Pertua...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Pasir Salak, saya tidak benarkan. Duduk.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pasir Salak duduk, Yang Berhormat Pasir Salak. Ini bukan ikut arahan. Yang Berhormat Pasir Salak duduk.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tidak boleh. Apa ini? Tuan Yang di-Pertua, ini perkataan sangka...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Pasir Salak dan Yang Berhormat Jelutong duduk.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Ini bukan perkataan saya.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Pasir Salak dan Yang Berhormat Jelutong duduk.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan Yang di-Pertua, ini bukan perkataan saya. Sekiranya ini perkataan saya dan mungkin saya akan tarik balik. Akan tetapi ini adalah perkataan yang dibuat oleh media *international*.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Itu media. Kenapa *you* pula hendak pakai pula perkataan itu di sini?

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Sekiranya saya tidak berhak untuk membawa ini kepada perhatian Dewan ini...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *You don't have to follow them*.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *Then, how do we debate it?*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *Do you have to follow them?*

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *How do we debate it?* Bagaimana saya hendak bahas perkara tersebut?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *You don't have to use...*

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Bera, Yang Berhormat Bukit Gelugor telah menjawab tentang ini. Baik, terima kasih.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Saya, dari segi peraturan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tidak boleh.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Saya ingin menekankan...

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Dari segi peraturan...

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: ...Itu bukan, bukan perkataan saya.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *Cannot be...*

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Tuan Yang di-Pertua, dari segi peraturan...

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Saya menekankan Tuan Yang di-Pertua...

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: ...Kita tidak boleh membawa laporan media...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ha.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: ...Di dalam Dewan ini sebagai rujukan. Itu adalah Peraturan Dewan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Peraturan mana? Peraturan mana, Yang Berhormat? Apa yang menyatakan ia tidak boleh dirujuk?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Jelutong, Yang Berhormat Jelutong duduk. Teruskan, Yang Berhormat Bukit Gelugor.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tidak ada, tidak boleh teruskan Dato'. Ini Yang Berhormat Bukit Gelugor ini buat *statement* mencabar Speaker. Sedar tidak ini?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya tidak benarkan ya.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Keluar Dewan, *contempt of* Dewan. Apa ambil tindakan?

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan Yang di-Pertua, ini membazir masa.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Itu *contempt...*

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Ini membazir masa. Sudah dua minit dibazirkan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Bazir masa. Tarik balik sangkaan buruk.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Pasir Salak duduk.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Saya ada berhak untuk bertanya soalan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *You* tidak boleh guna perkataan...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Pasir Salak duduk. Gunakan peruntukan 37, tidak ada gangguan kepada apa yang telah diucapkan.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *What is it?* Minta maaf ya.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Teruskan, Yang Berhormat Bukit Gelugor.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Daripada mula lagi Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan Yang di-Pertua...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Macam mana macam itu? Tidak boleh, kita hendak hormat Tuan Yang di-Pertua, *you have to be fair*.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tuan Yang di-Pertua, saya tidak memberi jalan kepada Yang Berhormat Pasir Salak. Senang. So, jadi saya kembali Tuan Yang di-Pertua...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Teruskan, Yang Berhormat Bukit Gelugor.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Terima kasih ya Tuan Yang di-Pertua, kepada perkara pokok iaitu isu 1MDB. Kami dilarang pada penggal lepas untuk membawa isu ini di Dewan. Banyak isu *international* yang telah pun dibangkit, *Wall Street Journal* (WSJ) telah pun membangkit perkara ini. Ini bukan berita lama, ini masih berita sekarang.

Tujuan saya menimbulkan perkara ini Tuan Yang di-Pertua, adalah untuk bertanya seperti Jeff Sessions, seorang *Attorney General* dari Amerika Syarikat, dia pun menggelar Yang Berhormat Pekan sebagai ataupun apa yang berlaku di Malaysia sebagai *kleptocracy at its worst*. Ini adalah gelaran-gelaran yang amat memburukkan imej negara.

Akan tetapi Yang Berhormat Pekan tidak pernah menjawab tuduhan-tuduhan tersebut. Kenapa Yang Berhormat Pekan tidak pernah menjawab tuduhan-tuduhan tersebut? Saya berhak untuk tahu adakah Yang Berhormat Pekan akan datang ke Parlimen, berdiri dan menjawab WSJ, *The Economist*, Jeff Sessions tersebut? *Will he do that? Or will he remain silent*, dengan izin, dan membenarkan tuduhan-tuduhan liar tersebut...

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Boleh saya mencekah?

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tidak.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Saya sikit sahaja.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tidak.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: *Yes or no* sahaja.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Tidak. Saya kena tanya persoalan Tuan Yang di-Pertua yang berkaitan. Adakah keengganan Yang Berhormat Pekan untuk menjawab *allegacy* ataupun tuduhan-tuduhan yang telah pun saya bangkitkan tadi disebabkan Yang Berhormat Pekan pernah meminta *favour* daripada *Central Intelligence Agency* (CIA) di Amerika Syarikat. *Is that the reason? Is that the reason* Yang Berhormat Pekan *remain silent on this very serious issue*?

Adakah Yang Berhormat Pekan telah pun meminta pertolongan daripada CIA tersebut untuk menentang Pakatan Harapan sekiranya Pakatan Harapan menang PRU ke-14? Kami dengar berita Tuan Yang di-Pertua baru-baru ini seorang pegawai kerajaan Barisan Nasional yang lepas iaitu bernama Hasanah Abdul Hamid, telah pun lima hari sebelum PRU Ke-14 menulis kepada CIA tersebut.

Sekiranya Yang Berhormat Pekan tidak jawab persoalan ini, ini akan menunjukkan bahawa Hasanah tersebut telah pun membuat surat itu ataupun menulis surat itu atas arahan majikannya iaitu Yang Berhormat Pekan. Sekiranya ini benar, ini adalah amat serius Tuan Yang di-Pertua. Amat serius oleh sebab ini menunjukkan kemungkinan besar bahawa Yang Berhormat Pekan telah pun melakukan satu kesalahan di bawah seksyen 1...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Itu andaian sahaja, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Saya tidak membenarkan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Mana boleh macam itu.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Saya tidak membenarkan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Andaian awak, *it is all your assumption.*

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Saya tidak membenarkan, Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *What is this?*

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *He is wasting my time. Not only he is wasting my time, he is wasting this honourable Dewan's time.*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *You are wasting the Dewan's time.*

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *Please, Tuan Yang di-Pertua.*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *You are the one.*

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Saya tidak membenarkan. Saya kena timbulkan isu ini, oleh sebab sekiranya *allegacy* ataupun tuduhan surat kepada CIA itu benar, maka Yang Berhormat Pekan telah jelas melakukan satu kesalahan di bawah seksyen 124(b)...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *Let the court decide, let the court decide.*

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *Which court is going to decide?*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *It's not you.*

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *He does not even got to court yet? Please sit down!*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *Process of law will take...*

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *Sit down!*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sekejap.

■1220

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Saya tidak memberi pencelahan Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Bukit Gelugor tunggu sebentar.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Siapa dia hendak menghukum Tuan Yang di-Pertua?

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Saya tidak bagi pencelahan.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya pun ingin juga menegur Yang Berhormat Bukit Gelugor, Peraturan Mesyuarat 36(6), "*Seorang Ahli tidak boleh mengeluarkan sangkaan jahat ke atas sesiapa Ahli yang lain...*"

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *Very well.*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Berpada-pada, kena ada fakta.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Boleh, saya terima. Saya terima Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, baik.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Boleh saya teruskan?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Teruskan.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Terima kasih. So, saya ingin menimbulkan kemungkinan besar bahawa Yang Berhormat Pekan telah pun melakukan kesalahan di bawah seksyen 124B iaitu membuat kelakuan *detrimental*, dengan izin, *to parliamentary democracy*. Sekiranya dia berniat untuk mendapat CIA untuk campur tangan dengan hal ehwal dalaman negara Malaysia, itu adalah satu perkara *detrimental to parliamentary democracy of Malaysia*, yang boleh mengenakan hukuman 20 tahun. Adakah saya ingin bertanya Yang Berhormat Menteri, sama ada siasatan akan diambil untuk menyiasat Yang Berhormat Pekan atas perkara yang amat serius ini. Itu perkara pertama saya.

Saya teruskan Tuan Yang di-Pertua kepada isu yang seterusnya iaitu berkenaan dengan masalah *police in action*, dengan izin. Tuan Yang di-Pertua, kita ada dengar banyak cerita berkenaan dengan rasuah yang berkaitan dengan pihak berkuasa, bukan sahaja pihak polis tetapi juga pihak MACC, pihak kastam dan sebagainya. Baru-baru ini, bukan baru-baru sudah lebih setahun sekarang, kita ada dengar kes Ops Gopi. Kita semua tahu apa itu kes Ops Gopi.

Ops Gopi adalah berkenaan dengan *allegation* ataupun tuduhan yang dikenakan kepada bekas Ketua Polis Negara, di mana beliau dikatakan berkait dengan seorang yang dikatakan terlibat dalam kegiatan-kegiatan *underworld* di Melaka termasuk kegiatan judi, pelacuran dan sebagainya. Di mana Gopi tersebut mempunyai hubungan *direct* ataupun langsung dengan bekas IGP kami, dengan izin. Kita juga ada mendengar banyak cerita lain berkenaan dengan *police in action* dan berkaitan dengan *corruption*. Mana orang di dalam Dewan ini tidak pernah mendengar aduan berkenaan pihak polis makan rasuah. Sudah tentu ini adalah satu perkara yang amat biasa kita tahu.

Tuan Yang di-Pertua, saya ada satu kajian yang dibuat oleh *Transparency International Malaysia* (TIM), *Global Corruption Barometer* (GCB). Di mana satu kajian dibuat di mana 57 peratus daripada 1,009 responden berfikir bahawa polis itu memang berasuah dan 13 peratus daripada jumlah tersebut telah pun mengaku pernah membayar rasuah kepada pihak polis.

Kalau Ketua Polis Negara itu kemungkinan berasuah, *what hope do the ordinary person have?* Kita ada kes Altantuya. Kita ada kes Teoh Beng Hock. Mahkamah Rayuan dalam kes Teoh Beng Hock, dia kata dengan izin Tuan Yang di-Pertua, ada orang ataupun pihak yang tidak dikenali termasuk pegawai SPRM yang terlibat dalam kematian Teoh Beng Hock tetapi Peguam Negara dulu tidak mengambil tindakan. Adakah kita mahu percaya bahawa seorang seperti Teoh Beng Hock telah pun dengan sengaja jatuh daripada bangunan tersebut. Sudah tentunya ada *foul play* di dalam kejadian tersebut. *Why is there a cover up?*

Sama juga dalam kes Altantuya. Dalam semua kes, saya peguam. Tuan Yang di-Pertua, ada banyak peguam dari sebelah sana... *[Merujuk kepada blok pembangkang]* juga dalam kes jenayah, dalam kes *murder*. Semua kes akan menuduh *mastermind*. Itu adalah satu perkara biasa walaupun *mastermind* itu tidak melibatkan dirinya dalam kejadian fizikal, beliau masih boleh dituduh untuk berkongsi niat sama.

Ini adalah perkara biasa dengan orang yang melakukan kesalahan tersebut. Kenapa dalam kes Altantuya, pihak pendakwaan tidak berbuat demikian? Kenapa bila saya tanya kerajaan dulu sama ada *extradition process* pernah diambil untuk Sirul Azhar Umar dibawa balik dari Australia, bekas Timbalan Perdana Menteri pada masa itu selalu tidak memberi satu jawapan yang *definitive*, dengan izin? Sudah lima tahun. Sejak tahun 2015 saya tanya, empat- tiga tahun. Akan tetapi adakah Kerajaan Barisan Nasional tidak dengan sengajanya membawa Sirul balik untuk sengaja *cover up* siapa di belakang pembunuhan Altantuya? *Is there a cover up by the previous Barisan Nasional? Are they protecting their own? Tuan Yang di-Pertua, when they refused to bring back people like Sirul Azhar Umar... [Disampuk]*

Saya mahu tanya Tuan Yang di-Pertua, siapakah Kerajaan Barisan Nasional...

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: *You are the government now.*

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Siapakah Kerajaan Barisan Nasional yang dulu cuba melindungi? *Why have they protected? Why have they made Altantuya is special case? What is so special about Altantuya's case? Why cannot the mastermind in that case be charged?* Dengan izin, saya berbahas dalam bahasa Inggeris.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Yang Berhormat, peraturan mesyuarat Yang Berhormat.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ya.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Peraturan Mesyuarat 35(6), Peraturan Mesyuarat 35(6). Cuma saya hendak bertanya kepada Yang Berhormat Bukit Gelugor, adakah kes yang disebut oleh Yang Berhormat Bukit Gelugor, kedua-dua kes itu Yang Berhormat- Yang Berhormat, Yang Berhormat. Yang Berhormat Bukit Gelugor mempunyai faedah menerima apa-apa bayaran kewangan bagi mengendalikan kedua-dua kes ini?

Jadi saya mohon untuk bertanya. Kalau ada faedah-faedah dikenakan bayaran guaman oleh Yang Berhormat Bukit Gelugor, Yang Berhormat Bukit Gelugor di bawah Peraturan Mesyuarat 35(6) tidak boleh membahaskan isu ini.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Saya dengan rela hati Tuan Yang di-Pertua...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik Yang Berhormat Kuala Krau, minta penjelasan.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: Saya dengan rela hati Tuan Yang di-Pertua membuat kedua-dua kes itu pro bono. Oleh kerana saya yakin bahawa keadilan perlu dicapai, saya tidak minat dalam wang. *I am not interested in your money. I did it for free and I will continue doing it for free. Because I believe the justice must be, must prevail.* So, saya mahu tanya Tuan Yang di-Pertua, siapakah Barisan Nasional dulu mahu lindungi? Persoalan yang timbul adalah, siapakah akan- *who will watch the watchdog?* Siapakah akan menilai prestasi ataupun *who will watch the police or who will watch the MACC?* *This corrupt officials* yang kita tahu, memang ada dalam pihak-pihak tersebut.

Saya ingin mencadangkan Tuan Yang di-Pertua, kita menubuhkan badan-badan *independent*, dengan izin, seperti dalam negara-negara lain. Umpamanya di New South Wales di Australia. Di sana ada *Law Enforcement Conduct Commission* (LECC) yang ditubuhkan dalam tahun 2017. Ini merupakan satu badan *independent* yang menyiasat salah laku pihak polis. Ia ditubuhkan melalui undang-undang, ia di-*legislated* di bawah satu undang-undang khas iaitu *Law Enforcement Commission Act 2016*. Juga kepada badan yang lebih kurang sama nilainya di *United Kingdom* iaitu *Independent Office for Police Conduct* (IOPC). Ia ditubuhkan satu badan yang *independent*.

Kedua-dua badan ini Tuan Yang di-Pertua adalah ditubuhkan untuk menangani masalah seperti yang kami tangani dalam kes Altantuya, dalam kes Teoh Beng Hock, dalam kes Balamurugan. Dalam kes di mana kebanyakan kematian ataupun perkara yang berlaku adalah akibat rasuah dari pihak polis. Ini perlu ditubuhkan dan *dilegislated*.

Saya minta Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri untuk memberi jawapan sama ada ia akan dipertimbangkan sama ada badan-badan seperti itu ditubuhkan untuk menangani masalah tersebut, di mana badan-badan tersebut akan menjadi *accountable* ke Parlimen.

■1230

Ini adalah satu keperluan oleh kerana mereka yang *accountable to Parliament* akan tidak dapat, dengan izin Tuan Yang di-Pertua, membuat apa-apa *cover up* seperti mana yang berlaku sekarang di dalam kes-kes yang telah pun saya nyatakan tadi.

Jadi Tuan Yang di-Pertua, perkara yang saya ingin saya sentuh berkenaan selepas itu adalah berkenaan dengan isu *child marriage*. Isu *child marriage* ini adalah satu perkara yang cukup penting, saya akan rumuskan.

Tuan Yang di-Pertua, ini adalah bukannya satu masalah dalaman negeri, ini adalah satu masalah yang berkaitan di keseluruhan dunia. Setiap tahun, 12 juta orang kanak-kanak perempuan, *girls are married before the age of 18*, dengan izin. Itu bermakna setiap minit ada 23 orang kanak-kanak perempuan yang dikahwinkan. Satu daripada lima perempuan tersebut adalah dikahwinkan sebelum berumur 18 tahun. Seramai 700 juta kanak-kanak perempuan di dunia telah pun dikahwini sebagai kanak-kanak.

Manakala di Malaysia Tuan Yang di-Pertua, kita tiada data ataupun maklumat berkenaan dengan bagaimana ataupun jumlah *child marriages* yang hancur, yang *end up in divorce*. Kita perlu dapat, saya minta Menteri memberi maklumat berkenaan dengan berapa banyak *child marriage* yang *ends up in divorce*. Ini adalah perkara yang penting. Oleh kerana ini adalah maklumat yang diperlukan, supaya kita dapat mengedukate orang terhadap atau pun bertentangan- boleh saya *just* habiskan, tadi saya telah pun...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila rumuskan.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: ...Di-*interrupt* tanpa apa-apa sebab oleh pihak dari sana, jadi kacau.

Jadi saya *just* hendak rumuskan beberapa soalan. Dengan izin Tuan Yang di-Pertua. Menimbulkan berkenaan dengan isu *child marriage* ini.

Pertamanya adakah kerajaan akan membuat apa-apa ataupun memperkenalkan apa-apa undang-undang baharu. Memandangkan *child marriage* itu adalah *clearly*, jelasnya bertentangan dengan *Penal Code* kami yang menjenayahkan *sexual relations* walaupun secara *consensual* oleh pihak-pihak yang di bawah 16 tahun. Adakah, saya hendak minta pihak kerajaan juga memberi kami gambaran ataupun cadangan-cadangan khususnya daripada pihak Kementerian Pendidikan berkenaan dengan *sex education* yang akan di-*propose* secara terperinci agar kita dapat membahaskan perkara tersebut supaya ianya menjadi sebahagian daripada kurikulum pelajaran kami di masa hadapan.

Saya ada banyak lagi isu Tuan Yang di-Pertua, tetapi memandangkan masa telah pun cukup, saya dengan ini mengambil kesempatan untuk mengucapkan terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua kerana memberi kepada saya peluang untuk berbahas, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Bukit Gelugor.

Sekarang saya ingin menjemput Yang Berhormat Pasir Salak.

12.33 tgh.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*, salam sejahtera. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Saya ingin memulakan perbahasan ini menjunjung kasih kepada Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong dan juga mengucapkan setinggi-setinggi tahniah kepada Baginda yang telah pun membuat ucapan yang begitu baik sekali. Menasihati kita di dalam Dewan ini kerana *insya-Allah* kita akan lahirkan rasa hormat, taat dan setia kepada Tuanku sebagai Raja-Raja Melayu. Walaupun masa ini ramai yang tidak ada hormat kepada Raja. Cakap sahaja hormat Raja, belakang memaki hamun Raja, mengata Raja macam-macam, memalukan Raja-Raja.

Saya hendak beritahu, puak-puak ini Tuan Yang di-Pertua, saya orang Melayu, *I'm Malay first, Malaysian second*. Saya tidak malu untuk mengaku begitu. Akan tetapi tidak bermakna saya *racist*, tidak bermakna. Perkhidmatan saya selama ini dalam arena politik, perkhidmatan saya kepada pengundi, kepada masyarakat, antara rakan-rakan semua adalah atas dasar keadilan dan juga kemesraan di antara pelbagai kaum di dalam negara ini. Bukan sahaja saya bercakap, tetapi kita lakukan, *we walk our talk*.

Tuan Yang di-Pertua, Dewan ini bukanlah tempat kita hendak mengadakan perbicaraan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya hendak minta penjelasan Yang Berhormat Pasir Salak.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tuan Yang di-Pertua-sekejap, belum habis lagi ayat pun.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Penjelasan tentang...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *I'll give you later, don't worry*. Dewan ini bebas bagi kita untuk bercakap apa juga, tetapi bukannya tempat untuk kita mengadakan pembicaraan terhadap mana-mana pihak. Jauh sekali daripada menghukum. Jadi kita mendapati banyak daripada ucapan-ucapan daripada wakil-wakil rakyat di dalam Dewan ini, melakukan kesalahan yang sedemikian.

Malah tidak mengikut peraturan dan juga menunjukkan keingkaran, malah mencabar Dewan ini, mencabar Tuan Yang di-Pertua. Telah diambil hukuman *for example*, kepada? Yang Berhormat Bukit Gelugor? Tempoh hari keluar Dewan, tetapi di luar Dewan dia membantah, dia kata dia tidak setuju dengan apa yang telah diputuskan oleh Tuan Yang di-Pertua. Ini merupakan jikalau di dalam mahkamah dikatakan *contempt of court*. Tidak tahulah jikalau di sini apa istilah yang hendak digunakan. *Is it a contempt of the Dewan? I don't know, I'm not a legal person*.

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *You want me to answer?* Boleh saya jawab? Jikalau *you* beri laluan, saya boleh jawab.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Bagi, saya bagi...

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *You asking me a question, right?*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *Yes, you can answer now.*

Tuan Ramkarpal Singh a/l Karpal Singh [Bukit Gelugor]: *Thank you, terima kasih. Sekiranya you have any problem with it, you can take it up, Tuan Yang di-Pertua tidak take it up. If you have a problem with what I've said, you can be take it up. The Speaker didn't take it up, dengan izin Tuan Yang di-Pertua, and I believed because it was fair comment. Tiada apa-apa yang salah ditimbulkan. Akan tetapi sekiranya Yang Berhormat Pasir Salak ada masalah, dia boleh ambil apa yang dia ingat perlu.*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tuan Yang di-Pertua, *that is my observation and that is my believe something has done, contempt of the Dewan. So it's up to the Speaker to take whatever action, dengan izin. Jadi janganlah kita- berbalik kepada soal Yang Berhormat Pekan, 1MDB dan sebagainya. Biarlah undang-undang mengambil keputusan. Pihak yang berkuasa membuat tindakan apa yang perlu, siasat, dakwa dia ke mahkamah. Biar mahkamah, cara di mahkamah.*

Akan tetapi sekarang ini Yang Berhormat Pekan saya kesian, dia telah dibicarakan di dalam Dewan, di luar Dewan, diputuskan hukum...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta penjelasan Yang Berhormat.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: ...Penjara. Cepat sedikit.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Ya, saya hendak bertanya berkenaan dengan kenyataan Yang Berhormat tentang di sebelah sana menghormati Raja-Raja Melayu. Dua perkara saya hendak tanya.

Satu, perkara yang berlaku di mana Yang Berhormat Padang Rengas mengeluarkan kenyataan-kenyataan terhadap Raja, Tunku Mahkota Johor. Satu, di mana beliau pergi ke istana sehingga memohon maaf.

Kedua, kenyataan akhbar yang dibuat oleh semua pemimpin-pemimpin UMNO berkenaan dengan pelantikan Menteri Besar di Perlis yang melawan Duli Yang Maha Mulia Raja Perlis. Bukankah bermakna pihak-pihak sana juga melawan Raja-raja Melayu? Kita menghormati.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ya, kita fahamlah. *I get your question.* Tuan Yang di-Pertua dengan izin. Saya merujuk bukan kepada sesuatu pihak tertentu, kepada semua pihak. Sama ada di sebelah sana, sebelah sini, di dalam sini, di luar sana. Kita mesti tunjukkan kesetiaan kita kepada Duli Yang Maha Mulia Tuanku dan Raja-Raja Melayu. Kepada orang Melayu, kepada orang Islam, lagi penting. Raja itu penaung kepada kita, ketua agama Islam. *You menghina Raja, you menghina orang Islam. You menghina orang Melayu. I'm very sensitive about that,* dengan izin. Kita tidak ada mencabar mana-mana pihak yang lain, kebebasan agama diberi kepada semua untuk beramal.

Sekarang ini seolah-olah kita mencabar ataupun *everybody is under siege, religiously speaking.* Kata kami ini tidak boleh bebas beragama, kami ini itu, kami ini, ini. Sebelah pihak sana, sebelah pihak sini. Kita sudah lama merdeka, sudah lama di Malaysia ini. Hubungan kaum begitu baik sekali, kita boleh tidur rumah kawan-kawan kita yang berlainan agama, berlainan bangsa. *When I was a student,* Tuan Yang di-Pertua *I even slept in my guru sekolah saya, seorang berbangsa Cina.*

■1240

Dia hendak pergi bercuti, saya jaga rumah dia, saya duduk dalam rumah dia. *I cook and I eat in his house.* Dia bagi kepercayaan kepada saya jaga rumah dia, keselamatan dia. *That is how we feel.* Akan tetapi orang yang tidak tahu mewujudkan persepsi, oh! Perkauman, perkauman, perkauman! Kalau kita orang Melayu, orang Islam mempertahankan hak-hak kita bukan bermakna kita *racist*. Kita hendakkan keadilan. *That's all.* Keadilan itu diletakkan bukan makna sebagai mana konsep, "*Malaysian Malaysia*". *Malaysian Malaysia* DAP, dia hendak kesamarataan, itu bukan keadilan. Keadilan, kita memberi pertolongan kepada yang perlukan pertolongan.

Orang India di estet perlu diberikan pertolongan. Orang Melayu yang miskin, petani-petani, nelayan dan sebagainya perlu diberikan pertolongan. Orang Cina yang hanya menjadi pekebun sayur, menanam sayur-sayuran dan sebagainya, *we need to help them*. Tidak ada perkauman. Akan tetapi apa yang dibawa oleh DAP, kalau hendak kesamarataan maknanya yang miskin, yang tidak berupaya *will have to compete* dengan orang yang berupaya.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Minta laluan Yang Berhormat Pasir Salak.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Adakah itu keadilan?

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Minta laluan Yang Berhormat Pasir Salak.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Jangan lama ya, saya banyak hendak cakap.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Terima kasih Yang Berhormat Pasir Salak. Kita DAP, kita melaungkan *Malaysian Malaysia* itu adalah seperti yang disebut oleh Yang Berhormat Pasir Salak. Kita akan membantu orang Melayu, orang India, orang Cina. Semua yang miskin, kita akan bantu.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Okey, terima kasih.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Itu yang disebut, itu yang diperjuangkan oleh DAP.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Terima kasih.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: ...Dan juga diperjuangkan oleh Pakatan Harapan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Okey, *thank you*. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Kota Melaka.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Akan tetapi jangan cakap sahaja. Lain di mulut, lain di hati. Kita tahu agenda *you* itu.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Dahulu apabila seorang gadis berumur 15 tahun...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Okey.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Peristiwa tersebut...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tuan Yang di-Pertua, saya tidak beri...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Siapa yang bantu?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Terima kasih.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang Berhormat Pasir Salak, pada masa tersebut siapa yang bantu?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Terima kasih, saya ada...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Siapa yang bantu? Yang Berhormat Bagan yang bantu. Yang Berhormat Pasir Salak.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, terima kasih Yang Berhormat Kota Melaka.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Gadis Melayu...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih banyak.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila, Yang Berhormat Pasir Salak.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Kerajaan kita sudah bertukar, sekarang Kerajaan Pakatan Harapan. Buatlah yang terbaik, tidak payahlah hendak ungkit benda-benda yang lama, ya tidak? Kenapa? Kalau *you* ungkit juga yang sudah-sudah apa faedahnya?

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang lama itu untuk ingatan supaya kita...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ingatan...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: ...Itu ialah sejarah. Itulah sebab kita perlu belajar sejarah.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Sejarah ini Tanah Melayu tahu?

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Kita...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: ...Okey, saya hendak ajar dia sejarah Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang Berhormat Pasir Salak...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Cukuplah, saya sudah bagi *you* sedikit...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Kita belajar sejarah...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *No, enough.*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Kita belajar sejarah tanah air Melayu sini, kita juga perlu belajar sejarah dunia.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Cukup, *I am not giving you...*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Kata-kata ialah tentang *globalization*...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *I am not giving you anymore time, alright. Please sit down,* dengan izin.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Kota Melaka. Ya, teruskan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *You talk about history, this is a Malay land, you know.*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pasir Salak, *nobody is denying it... [Dewan riuh]* Yang Berhormat Pasir Salak, tidak ada siapa menafikan perkara itu Yang Berhormat Pasir Salak. *This is Tanah Melayu.*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Peraturan, peraturan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: *We accept that,* tidak ada siapa-siapa menafikan fakta itu Yang Berhormat.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Peraturan, peraturan. Peraturan Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Apa peraturan?

Tuan Willie anak Mongin [Puncak Borneo]: *I want to correct you Yang Berhormat Pasir Salak. When we already formed Malaysia- there is no Malay land, only Malaysian land.*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *I am not giving you the floor, alright. Thank you. You want to have a debate with me, we can debate outside. No, we don't have enough time. We don't have enough time!... [Disampuk] You hendak debate, debate dekat luar, we can have all the time and hour.*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Peraturan Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Willie anak Mongin [Puncak Borneo]: *...This is Malaysian land, not Tanah Melayu! Even Sarawak land, we're willing to share with the Malays.*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sekejap Yang Berhormat Pasir Salak...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Duduk, duduk. Yes...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Peraturan Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya minta...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *No, I will ask for injury time...*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Peraturan Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *...With all this nonsense.*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Kota Melaka.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Peraturan 36(10)(c), *"perkataan-perkataan yang harus menaikkan perasaan bersakit-sakit hati atau bermusuhan-musuhan di antara satu kaum dengan satu kaum dalam Malaysia atau melanggar mana-mana syarat..."*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Apa permusuhan dia?

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: *"...Dalam Perlembagaan atau Akta Hasutan 1948."*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *I am just telling you the history. Apa permusuhan? Nothing permusuhan...*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Tuan Yang di-Pertua, saya minta supaya Yang Berhormat Pasir Salak tarik balik apa yang dia sebut.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Dia tidak mahu dengar, dia tidak mahu terima hakikat sejarah Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya bagi peluang Yang Berhormat Pasir Salak untuk buat penjelasan...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Saya minta Tuan Yang di-Pertua membuat keputusan supaya Yang Berhormat Pasir Salak tarik balik apa yang dia sebut.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Sudah, cukup, cukup.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Kota Melaka duduk. Minta penjelasan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *I will-* saya minta hendak teruskan ini. Tuan Yang di-Pertua boleh?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Pasir Salak, sila teruskan. Sila.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Kita dimomok-momokkan. Kita hendak tengok Pakatan Harapan *do better*. So, sebelum itu saya hendak beritahu apa yang telah kita buat Kerajaan Barisan Nasional dahulu. *Please do better than this*. Pada awal tahun 1920-an, keadaan ekonomi krisis, kewangan antarabangsa. Semua seluruh dunia menghadapi masalah *financial crisis* dan Malaysia juga menerima kesan daripada krisis itu. Akan tetapi kita dapat mengatasinya dengan apa? Dengan tindakan yang pantas yang dibuat oleh kerajaan. *Otherwise* mungkin seluruh rakyat negara kita akan terjejas dengan kemelesetan ekonomi dan juga krisis kewangan waktu itu.

Beberapa buah negara di Eropah yang bankrap, Malaysia tidak bankrap kerana pengurusan ekonomi kerajaan pada masa itu. Selain daripada itu, memandangkan perlunya ekonomi diuruskan supaya negara kita selamat, transformasi dibuat dan kita tidak bergantung hanya kepada pendapatan daripada sumber minyak daripada PETRONAS. PETRONAS pun pada masa itu pendapatannya, harga minyaknya turun dan tidak berupaya untuk menyumbang kepada pendapatan negara. Akan tetapi kerajaan melakukan kepelbagaian sumber *revenue* dan kita tidak bergantung hanya kepada minyak dan juga komoditi.

So, dengan itu kita terus meneruskan pengurusan ekonomi di mana pertumbuhan ekonomi tumbuh lima peratus, enam peratus. Manakala setengah daripada negara dalam keadaan yang gawat begitu tidak ada pertumbuhan. Singapura pun pada masa itu kalau tidak silap saya hanya satu peratus, *you know. Some skips, zero gross*. Akan tetapi negara kita mencapai pertumbuhan lima peratus, enam peratus dalam keadaan ekonomi dunia yang tidak menentu, Tuan Yang di-Pertua.

Di sini saya hendak menekankan bahawa dengan keadaan ekonomi sebegitu yang diuruskan secara baik, pelaburan asing terus datang ke dalam negara kita. FDI, DDI, *domestic investment, foreign direct investment continue to come and invest in this country* dan dengan itu negara kita terus maju dan pendapatan kita bertambah dan kita boleh meneruskan kita punya projek-projek pembangunan kita.

Berhubung dengan pengurusan kewangan. Mengikut catatan hutang kerajaan pada masa itu cuma 50.9 peratus berbanding dengan *gross domestic product*. Itu satu rekod yang sangat baik. Rizab negara pada masa itu cuma berjumlah sebanyak RM430 bilion. *It is a very good*. Orang kata pencapaian yang diuruskan oleh kerajaan pada masa itu dari segi ekonomi negara kita. Siapa boleh mempertikaikan ini? *This is record*. Faktanya jelas. *Anybody can challenge this? This is record for you to see facts and figures* tetapi kita dimomokkan, kita tidak menguruskan ekonomi, tidak pandai menguruskan ekonomi, itu dan ini.

Memang ada masalah pelaksanaan ada ketirisan, ada rasuah sana sini, okey. *You take action against them*. Kalau dahulu sekiranya tindakan yang tidak diambil, tidak memuaskan dan sebagainya...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang Berhormat Pasir Salak...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: ...Mungkin ada kelemahan.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Boleh minta...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *This is the time...*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: ...Penjelasan sedikit.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *...For you to take action.*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: ...Penjelasan sedikit Yang Berhormat Pasir Salak.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *No, no...*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Berapa hutang pada masa itu, jumlah hutang? Jumlah hutang.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Duduklah, saya...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Jumlah hutang.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Hutang banyak...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Berapa jumlah hutang?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ini siapa ini? Yang Berhormat Kota Melaka kah?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Kota Melaka.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Kita hendak buat pembangunan mesti hendak ada duit, mesti pinjam. Hari itu Ketua Pembangkang sudah sebut. Di Amerika, di Jepun, di Singapura, pinjaman begitu banyak untuk pembangunan negara mereka. Kita pun...

■1250

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Tetapi hutang itu untuk bayar 1MDB kah apa? Itu hutang 1MDB yang negara terpaksa bayar.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Minta Menteri Kewangan bentangkan sama ada hutang itu untuk membayar 1MDB atau untuk bayar projek...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Hutang yang banyak telah ditinggalkan oleh Kerajaan Barisan Nasional yang sebelum itu. RM1 trilion, itu adalah satu hakikat.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Tuan Yang di-Pertua, tolong kawallah. Ini tiada disiplin ini.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: RM1 trilion, saya sudah bagi soalan kepada Menteri Kewangan. *I want to know that* RM1 trilion itu, pecahannya berapa hutang kerajaan, berapa jaminan kerajaan kepada syarikat-syarikat kerajaan. *For your information-* siapa tadi? Yang Berhormat Kota Melaka. Ini pinjaman untuk syarikat-syarikat, ia berniaga, ia ada projek, ia ada aset. *It is an asset backed loan. You must understand that.* Mesti hendak ada modal untuk mereka berniaga. Hendak tahu sama ada perniagaan ia untung atau rugi, minta penyata kewangan daripada syarikat-syarikat tersebut. Ha, diam? Sudah cukup. *Enough.*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang Berhormat Pasir Salak, boleh bagi laluan kah tidak?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ini projek-projek kita...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Kota Melaka, duduk. Tidak dapat kebenaran.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: ...Kita buat projek, teruskan dengan pembangunan. MRT, Pan Borneo, *you* tidak mahu? *You* daripada Sarawak kan? Pan Borneo, *extension of* LRT dan MRT, hendak buat ECRL, Bandar Malaysia

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Minta penjelasan, Yang Berhormat Kota Melaka. Kita tidak bantah, kita tidak tolak pembangunan...

Tuan Kesavan a/l Subramaniam [Sungai Siput]: Yang Berhormat Pasir Salak ada dua minit.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Kota Melaka.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Minta laluan, Yang Berhormat Pasir Salak.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Kota Melaka, supaya tidak diganggu. Ya, sila Yang Berhormat Pasir Salak.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ada tambahan 10 minit kah? *[Ketawa] Precedent is already set. Jadi, kita buat projek ini untuk apa? It is a socioeconomic development for now and the future.*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pasir Salak, projek 1MDB itu boleh beri penjelasan? Projek 1MDB, untung berapa? Untung berapa?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: 1MDB, *you want to know about this 1MDB? Who failed the 1MDB? You people!*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Apa kita salah pula, Yang Berhormat Pasir Salak?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *Because, you sabotaged 1MDB! Ia hendak pergi public listing, you all sabotaged!*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Siapa sabotaj, Yang Berhormat Pasir Salak? Siapa sabotaj?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *You all sabotaged!*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tanya Yang Berhormat Pekan lah. Saya Jelutong belum jadi Ahli Parlimen lagi.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Itu sebab *you* tidak tahu!

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Apa ini, Yang Berhormat Pasir Salak?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *You don't know, you keep quiet! [Ketawa]*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pasir Salak, *we sabotaged 1MDB?*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *There was a plan to make it public listing...*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: *My God!* Yang Berhormat Pasir Salak!

Puan Wong Shu Qi [Kluang]: Minta penjelasan, Yang Berhormat Pasir Salak.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Apa ini, Yang Berhormat Pasir Salak?

Puan Wong Shu Qi [Kluang]: Siapa yang sabotaj 1MDB?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *...To borrow money. Mana you tahu?*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Kita sabotaj 1MDB?

Puan Wong Shu Qi [Kluang]: Yang Berhormat Pekan sabotaj kah ataupun Jho Low yang sabotaj?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *You all sabotaged! I maintain that, because there was a plan to go for public listing.*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Boleh *explain?*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *To raise fund for the project, which is a strategic project. We don't want kita punya jana kuasa IPP dikuasai oleh private sector, because it is a very strategic...*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: *Can you explain the RM2.6 billion in the Yang Berhormat Pekan's account, Yang Berhormat Pasir Salak?* Dengan izin.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Pasir Salak, masa cukup.

Tuan Kesavan a/l Subramaniam [Sungai Siput]: Yang Berhormat Pasir Salak, duduk.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Cukup. Tidak ada gangguan.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: *[Bangun]*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Yang Berhormat Jelutong ini...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Masa sudah tamat. Sila.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Yang Berhormat Jelutong ini, Tuan Yang di-Pertua, di luar nampak manis, di dalam bengis.

Tuan Kesavan a/l Subramaniam [Sungai Siput]: Ini masa Yang Berhormat Tanjong Malim.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Yang Berhormat Pasir Salak, / tidak beri laluan.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ini dia di luar. Berani dalam Dewan sahaja...

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Duduk. Duduk! *[Ketawa]*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Di sini saya tanya untuk... *[Dewan riuh]*

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Itu bukan sabotaj. Itu menyelamatkan negara.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Rakyat hendak tahu.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Perkataan salah, bukan sabotaj, itu menyelamatkan negara.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Saya hendak gulung.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pasir Salak, kawan saya, boleh jelaskan 1MDB, macam mana kita sabotaj? Boleh jelaskan, Yang Berhormat Pasir Salak, kawan saya?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Pasir Salak, sila rumuskan. Satu minit.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Saya tidak beri laluan. Ini *floor* saya.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ya, saya hendak gulung dalam tempoh empat, lima minit ini.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Satu minit habiskan. Rumuskan satu minit.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Ini *floor* saya kan? Sudah habis, Tuan Yang di-Pertua *[Ketawa]*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tuan Yang di-Pertua, *we are creating a world class financial centre. You understand? Tun Razak Exchange*, kita hendak bina *world class financial center and global capital of Islamic banking*. Ada orang dengki. *You don't want this- some people. We know, you don't want this! This is a global capital Islamic banking*. Ini Yahudi apa semua ini, tidak suka ini. *We are going to be the centre for the-* orang kata, kebangkitan *civilization of Islam*.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang Berhormat Pasir Salak, kita tidak membantah pembangunan. Yang kita pertikai harga.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya tidak benarkan, Yang Berhormat.

Tuan Kesavan a/l Subramaniam [Sungai Siput]: Yang Berhormat Pasir Salak, masa sudah cukuplah.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Masa telah cukup satu minit, Yang Berhormat Pasir Salak. Terima kasih Yang Berhormat Pasir Salak.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Sedikit sahaja lagi.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Habiskan ayat itu.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ini ayat saya.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pasir Salak, boleh beritahu bagaimana kita sabotaj 1MDB?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ini duit kata masuk tabung UMNO, orang UMNO semua terima duit daripada 1MDB, *this is an allegation. You don't have proof. I challenge anyone of you to show, prove that UMNO received money from 1MDB*. Berani? *Please. Please*, lepas ini siapa bercakap, tunjukkan itu bukti.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Baik, terima kasih Yang Berhormat Pasir Salak.

Tuan Kesavan a/l Subramaniam [Sungai Siput]: Okey, terima kasih Yang Berhormat Pasir Salak, duduk.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Mungkin tidak sempat itu.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Nombor dua- ini *last*.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Masih di dalam rumah dia. Masih dalam rumah dia. Tidak sempat hendak agihkan *[Ketawa]*

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *Last*, saya sedih sedikit pasal apa? Yang Amat Berhormat Perdana Menteri hendak buat kereta nasional yang kedua, yang baharu, Kabinet tidak setuju, pasal apa ini? Pasal apa *you all* tidak setuju ini? *This is a good project, you know?* Saya sokong.

Puan Maria Chin binti Abdullah [Petaling Jaya]: Saya tanya soalan. Boleh bagi laluan?

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Projek kereta nasional Malaysia yang kedua...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Semalam apabila...

Tuan Kesavan a/l Subramaniam [Sungai Siput]: Yang Berhormat Pasir Salak, sudah lebih dari lima minit lah...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Ahli-ahli Yang Berhormat, masa telah habis.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Sudah 20 minit lah.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: *Last point* tadi sudah dicakapkan oleh Yang Berhormat Pasir Salak.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Hendak habiskan ni...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Pasir Salak...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang Berhormat Pasir Salak.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Kereta nasional... *[Dewan riuh]* Sokong Yang Amat Berhormat Perdana Menteri!

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Semalam kritik kereta nasional yang kedua. Semalam kritik, kata kalau buat projek tersebut akan menyebabkan kesesakan lalu lintas. Hari ini di sini kamu pula kata seharusnya dibagi. Yang Berhormat Pasir Salak, kamu lah...

Tuan Kesavan a/l Subramaniam [Sungai Siput]: Yang Berhormat Pasir Salak, duduklah. Sudah lebih dari 10 minit lah

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: ...Ketua Bahagian UMNO dua muka, tahu?...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Saya tidak cakap. Hari ini baharu hendak cakap.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Semalam sebelah sana memang...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang lain semua duduk. Ahli-ahli Yang Berhormat, masa telah tamat dan saya ambil *ruling*, semua tidak boleh bercakap.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Ada lima minit.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Tidak, habis. Terima kasih Ahli-ahli Yang Berhormat, Yang Berhormat Pasir Salak. Sekarang saya menjemput Ahli Yang Berhormat Masjid Tanah.

12.58 tgh.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Saya menjunjung kasih dan taat setia di atas Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong semasa istiadat pembukaan Penggal Pertama, Majlis Parlimen Malaysia yang ke-14. Peluang saya dalam berbahas kali ini akan saya manfaatkan untuk membawa suara rakyat supaya segala yang baik lagi benar untuk rakyat dapat kita terjemahkan sebagai mana saranan di dalam Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong.

Dalam keadaan media pada masa ini yang sarat dengan berita sensasi dan spekulasi yang melulu, adalah dengan tegasnya saya menggesa agar pihak kerajaan pada hari ini supaya dapat meneruskan agenda melindungi negara daripada anasir-anasir yang mampu menggugat keharmonian dan perpaduan negara yang selama ini telah pun kita pelihara.

Institusi Islam dan bahasa kebangsaan serta hak istimewa yang telah termaktub di dalam Perlembagaan Persekutuan hendaklah dielakkan daripada dibahas secara terbuka kerana ia akan mengguris hati dan perasaan pelbagai pihak, sekali gus menjejaskan keamanan pelbagai kaum dan agama yang kita nikmati selama ini.

Malah, ia telah termaktub kemas di dalam Perlembagaan Persekutuan dan kita sebagai rakyat Malaysia haruslah menghormati antara satu sama lain. Malah kita di Dewan yang mulia ini haruslah memberikan contoh yang terbaik untuk rakyat Malaysia ikuti supaya perpaduan dan keharmonian kaum dapat kita kekalkan dengan baik.

Tuan Yang di-Pertua, saya tertarik dengan perbahasan yang telah menyentuh tentang guru duka lara yang telah disebut oleh sahabat kita semalam dari pihak PAS. Walau bagaimanapun, saya hendak menarik perhatian tentang guru-guru yang mengalami tekanan. Saya ingin merakamkan ucapan terima kasih kepada Yang Berhormat Menteri pada kerajaan penggal lepas di atas usaha Kementerian Pelajaran yang telah pun berusaha dengan bersungguh-sungguh dalam usaha memastikan guru duka lara ini dapat diperjuangkan nasib mereka supaya sampai dekat dengan keluarga masing-masing.

Saya ingin menarik perhatian Dewan yang mulia ini adalah tentang isu masalah mental yang dialami oleh masyarakat Malaysia. Ia melibatkan, sebagaimana yang telah disentuh, ada terdapat dua orang guru yang telah membunuh diri diakibatkan oleh perasaan ataupun masalah mental yang dialami oleh mereka. Begitu juga dengan kes seorang ibu muda yang telah mencampakkan bayinya disebabkan oleh kemurungan yang dialami. Kalau kita hendak sembang tentang soal kesihatan mental ibu yang melahirkan anak, saya duduk sebelah Yang Berhormat Bagan Serai, dia beritahu, untuk...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Penjelasan.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: ...*Postpartum*...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Tanya pada Yang Berhormat Masjid Tanah.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tanya Yang Berhormat Masjid Tanah ya? Boleh? Hendak tanya Yang Berhormat Masjid Tanah sedikit, fasal apa yang dia lompat? Terima kasih [*Ketawa*]

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Terima kasih Yang Berhormat Pasir Salak. Selalunya beliau memang *naughty*. Tidak perlu lah saya jawab.

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Boleh?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Masa sudah tepat jam 1. Ahli-ahli Yang Berhormat, kita tangguhkan Mesyuarat dan akan bersambung semula pada jam 2.30 petang. Terima kasih.

[Mesyuarat ditempohkan pada pukul 1.02 petang]

[Mesyuarat disambung semula pada pukul 2.30 petang]

■1430

[Tuan Yang di-Pertua *mempengerusikan Mesyuarat*]

Tuan Yang di-Pertua: Kita teruskan dengan perbahasan Menjunjung Kasih Titah Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong. Saya ingin menjemput...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Ya?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Ada satu perkara yang saya hendak bawa kepada perhatian Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Ya?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Sebelum perbahasan bersambung. Ada satu- saya tidak sempat pagi tadi masuk terus ke Dewan. Satu berita yang telah dipaparkan dalam surat khabar *The Star*... [Menunjukkan senaskhah dokumen] Yang mempersoalkan, "*Ke mana semua Wakil-wakil Rakyat?*" Ini tidak memberikan satu imej yang baik dan tidak mencerminkan apa yang sebenarnya berlaku. Saya sebagai seorang *backbencher* merasa tersinggung dengan apa yang telah dinyatakan dalam surat khabar ini. Sebenarnya kami semua berada di Dewan dan sedang berbincang sesuatu. Ada sesuatu mesyuarat yang telah diadakan.

Jadi, bolehkah Tuan Yang di-Pertua untuk rekod, saya ingin merakamkan di sini bahawa kesemua kami hadir di Dewan. Apa yang telah dinyatakan di sini memberikan persepsi seolah-olah selepas waktu makan kami telah balik. Ini adalah perkara yang tidak adil kepada saya dan semua rakan saya di sini yang hadir di sini... [Tepuk] daripada Sabah, Sarawak, dari Pulau Pinang, Perak semua hadir di sini.

Ini kerana kami ingin melaksanakan tanggungjawab dan amanah yang telah diberikan kepada kami. Jadi, saya ingin minta kepada para wartawan yang ada di luar sana, supaya janganlah- ini maklumkan, untuk makluman saya juga adalah surat khabar *The Star*. Pemegang saham yang terbesar adalah daripada pihak MCA. Mungkin mereka dengan sengaja ingin memberikan publisiti kepada perkara ini? Hendak cari publisiti murahan! Sungguh tidak adil kepada kami.

Hal ini di mana saya mendapat panggilan daripada kawasan saya, mereka bertanya, "*Di mana Yang Berhormat? Tidak ada di Dewan kah?*" Jadi, saya ingin membela semua wakil rakyat yang ada di sini yang saya percaya menyokong perkara yang telah saya bangkitkan di sini kerana kami tidak puas hati. Perkara ini juga saya difahamkan sengaja dibawakan dan diusulkan oleh Yang Berhormat Bagan Serai. Dia telah berbahas ketika itu.

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Bila?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Kelmarin. Fasal itu?

Tuan Willie anak Mongin [Puncak Borneo]: Yang Berhormat Jelutong?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Walau bagaimanapun...

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: *You mention my name.* Apa you cakap?

Tuan Willie anak Mongin [Puncak Borneo]: Yang Berhormat Jelutong, saya bersetuju dengan Yang Berhormat Jelutong di mana perkara ini tidak sepatutnya berlaku. Sekarang kita tengok di sebelah sana, tengok kosong. So, kalau boleh *The Star* 'akhbar' kepunyaan MCA juga kena ambil gambar!

Datuk Seri Dr. Adham bin Baba [Tenggara]: Boleh tambah dekat sini, pemegang tidak payah.

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Tuan Yang di-Pertua. Tuan Yang di-Pertua, apa Yang Berhormat Jelutong cakap tadi?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Baru adil.

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Minta ulang balik apa yang Yang Berhormat Jelutong cakap tadi!

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, saya cuma minta satu...

Tuan Yang di-Pertua: Seorang, seorang ya.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya cuma minta satu. Kalau boleh kita maklumkan kepada pihak *The Star* janganlah melakukan perkara ini kerana semua kami merasa tersinggung.

Saya dukacita dengan berita yang telah dipaparkan, "*Where are the MPs?*" Beritanya- banyak perkara yang boleh dibincangkan. Isu rakyat dibincangkan sehingga 9 malam kelmarin kami balik. Akan tetapi ini sahaja berita yang dibawa oleh surat khabar *The Star*? Apakah surat khabar ini!

Tuan Yang di-Pertua: Kita ambil maklumlah ya. Sebenarnya...

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Tuan Yang di-Pertua?

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Tuan Yang di-Pertua?

Tuan Yang di-Pertua: Sebenarnya kelewatan itu hanya untuk enam minit dan...

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, lagi?

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Tuan Yang di-Pertua, saya minta sedikit Tuan Yang di-Pertua. Tadi Yang Berhormat Jelutong ada sebut Yang Berhormat Bagan Serai. Saya tidak berapa faham, saya minta tolong ulang.

Datuk Seri Dr. Adham bin Baba [Tenggaru]: Saya sokong. Yang Berhormat Bagan Serai ada sentuh tadi.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Tuan Yang di-Pertua, Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Ya?

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Izinkan saya. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya simpati dengan Yang Berhormat Jelutong. Saya hendak mempertahankan kerusi yang sangat mulia di dalam Dewan kita. Keputusan Tuan Yang di-Pertua semalam cukup baik. Ini kerana kita pukul 2.30 petang, ditekan loceng dua minit untuk kita memulakan...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Kuala Krau jangan jadi '*batu api*' dalam perkara ini.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Yang Berhormat, Yang Berhormat, Yang Berhormat bagilah saya peluang...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kuala Krau, bagi peluang untuk Yang Berhormat Kuala Krau untuk mengatakan sesuatu.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Pada pukul 2.30 petang loceng dibunyikan selama dua minit. Pada 2.32 petang, Yang Berhormat Kapitan bangun. Bukan Yang Berhormat Bagan Serai. Ini bukti ketika jam 2.32 petang, Yang Berhormat yang lain- Yang Berhormat! Belum lagi! Yang Berhormat, termasuk Yang Berhormat Jelutong tiada di dalam Dewan. Oleh sebab itu Tuan Yang di-Pertua, mengarahkan Setiausaha Dewan untuk membunyikan loceng selama dua minit.

Selepas itu barulah kita cukup kuorum mengikut Peraturan Mesyuarat 13(1), iaitu mengandungi, "*Hendaklah mengandungi 20 orang Ahli dengan tidak termasuk Pengerusi*". Ketika itu *confirm* Tuan Yang di-Pertua telah mengarahkan Setiausaha Dewan untuk membilang Ahli-ahli di dalam Dewan. Termasuklah saya ketika itu ada di dalam Dewan. Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Saya menghormati dan bersetuju dengan keputusan Tuan Yang di-Pertua semalam.

Tuan Nik Mohamad Abduh bin Nik Abdul Azizi [Bachok]: Sikit?

Tuan Yang di-Pertua: Supaya tidak melanjut-lanjutkan perkara ini, kita ambil maklum semalam ada sedikit masalah. Sebenarnya bukan masalah yang amat besar, kelewatan hanya enam minit.

Saya ingat ramai di sini yang mengetahui bahawa Ahli-ahli Yang Berhormat kita ada yang masih berbincang sesuatu ya. Ada *meeting* ya. Jadi, itulah yang kita ambil maklum. Kita mohon supaya pihak *The Star* dan lain-lain media masa lebih faham tentang apa yang berlaku. *But, actually the delayed was very short.* Kita mengikut *Aturan Mesyuarat, alright? So, I think we proceed now.* Kita teruskan dengan sesi perbahasan atas Ucapan Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong.

Saya jemput Yang Berhormat Masjid Tanah. Saya difahamkan Yang Berhormat Masjid Tanah mempunyai baki 16 minit 56 saat- saya pun tidak tahu. Sebanyak 17 minitlah itu ya maknanya.

2.38 ptg.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Sebelum itu saya memang menyokonglah apa yang telah pun disebut oleh Yang Berhormat Kuala Krau sebentar tadi. Saya pun ada di dalam Dewan. Apa pun saya hendak beritahu walaupun dukacita Yang Berhormat Jelutong tentang hal semalam, tetapi harapnya tidak membawa kepada kemurungan. Oleh sebab saya hendak sebut tentang kemurungan. Untuk laporan terbaharu Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO) telah pun menunjukkan bahawa...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Jelutong tidak pernah murung. Jelutong siap sedia. Tidak pernah murung.

Tuan Yang di-Pertua: Teruskan. Teruskan. Saya tidak dengar apa yang Yang Berhormat Jelutong sebut tadi.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Sejumlah 80,000 orang individu yang kehilangan nyawa pada setiap tahun termasuklah- dalam 40 saat, ada satu nyawa yang melayang disebabkan oleh bunuh diri. Indeks global menunjukkan bahawa dalam setiap 100,000 orang, ada 11 orang yang mengambil tindakan membunuh diri disebabkan oleh kemurungan. Ini adalah merupakan punca kedua tertinggi untuk mereka. Punca kematian berdasarkan umur daripada 15 tahun sehingga 29 tahun. Ini juga fakta yang menunjukkan amat menakutkan bahawa setiap satu kematian bersamaan dengan 20 percubaan untuk membunuh diri.

■1440

Di Malaysia, kajian yang ditunjukkan oleh Pusat Daftar Bunuh Diri Kebangsaan- saya pun tak tahu ada Pusat Daftar Bunuh Diri Kebangsaan. Pada tahun 2009, setiap 100,000 orang bersamaan dengan 1.2 yang mana ia rendah kalau hendak dibandingkan dengan indeks global tetapi daripada kes demi kes menunjukkan kes semakin banyak berlaku, dan ia amat membimbangkan, dan sebenarnya- jumlahnya sebenarnya jauh lebih tinggi.

Oleh yang demikian, kita harus sedar dan juga harus akui bahawa masalah kesihatan mental ini adalah sesuatu masalah yang sangat kritikal dan perlu diberikan perhatian secara serius. Bukan hanya untuk mereka yang berada di dalam hal-hal perubatan tetapi juga untuk kita selaku pemimpin masyarakat, selaku masyarakat juga perlu beri perhatian...

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: [Bangun]

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Yang Berhormat Bagan Serai boleh tanya. Sebelah pun dia nak bangun.

Tuan Yang di-Pertua: Beri laluan, Yang Berhormat Masjid Tanah?

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Sedikit sahaja. Cepat sedikit.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Terima kasih. Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih, Yang Berhormat Masjid Tanah.

Yang Berhormat Masjid Tanah sebut tentang kesihatan mental, jadi saya sebagai seorang doktor sudah tentu teruja dengan *problem* yang menghantui di negara kita hari ini. Dikatakan ini masalah yang kedua selepas jantung dan dikatakan tiga daripada 10 orang ada masalah kesihatan mental. Akan tetapi tentulah yang lebihnya ialah penyakit mental.

Apa yang saya hendak tanya ialah, kita diberitahu, kita hanya ada 380 pakar psikiatri, sedangkan kita perlukan lebih daripada itu dan jika kita ada undang-undang yang hanya menjurus kepada pengamal perubatan, bukan pesakit mental.

Jadi saya hendak tanya Yang Berhormat Masjid Tanah, patut kah kerajaan memberikan penekanan yang lebih kerana perkara ini semakin serius. Penekanan yang lebih untuk menambah pakar, satu.

Kedua, untuk buat undang-undang baharu ataupun pindaan kepada Akta Kesihatan Mental 2001 untuk menjurus kepada pesakit-pesakit mental itu sendiri. Terima kasih, Yang Berhormat Masjid Tanah.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Terima kasih, Yang Berhormat Bagan Serai. Saya ingin menyambut baik tentang saranan dan ingin masukkan sebahagian daripada ucapan perbahasan saya.

Selain daripada itu juga, saya juga ingin mencadangkan supaya kita juga- masalah ini dalam proses rehabilitasi di kalangan pesakit yang menghadapi masalah mental juga perlu yang mereka mencari peluang pekerjaan juga perlu kita lihat bahawa supaya mereka ini, supaya kekal sihat, dan juga pada masa yang sama dapat juga hidup seperti orang lain, sekiranya...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta laluan. Sedikit sahaja. Tentang guru-guru yang murung.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Ya, saya dah sentuh tadi, sebahagian.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya hendak berpatah kepada...

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Bagi saya habiskan ini Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Boleh-boleh. Terima kasih.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Yang Berhormat Jelutong banyak masa boleh ya. Yang Berhormat Jelutong sangat rajin dan juga sangat komited.

Ramai daripada pesakit yang terpaksa sembunyikan masalah mereka disebabkan stigma masyarakat supaya mereka tidak mahu diketahui umum dan juga mereka takut kerana masyarakat luar tidak dapat menerima yang bahawa mereka juga adalah sakit mental dan ada diakui bahawa inisiatif yang diberikan dalam Jabatan Psikiatri melalui program sokongan pekerjaan tetapi ke tidak keterbukaan syarikat swasta untuk terima pesakit ini sebagai pekerja telah pun membantutkan banyak usaha malah *human* dan *financial resources* dan mohon, dengan izin, untuk Jabatan Psikiatri telah pun membataskan usaha ini.

Jadi saya harap kita juga dapat, kalau kita boleh *recognize*- kita boleh mengenal pasti bahawa OKU, OKU mereka yang berhadapan, kita boleh OKU *friendly* tetapi hanya pada sakit OKU, fizikal tetapi OKU mental juga perlu diberikan perhatian.

Oleh yang demikian, saya juga mencadangkan kepada Kementerian Kesihatan dan juga kementerian yang berkaitan, pertamanya untuk menambah bantuan bajet untuk program-program yang menyokong perkhidmatan di Jabatan Psikiatri dan juga NGO-NGO supaya pelaksanaannya lebih efektif.

Kedua, boleh juga diwujudkan insentif kepada syarikat-syarikat swasta yang ingin mengambil kerja mereka yang berhadapan dengan OKU mental ini supaya ia dapat dilakukan dengan secara spesifik.

Ketiga, agar dapat dilipatgandakan program kesedaran di tempat kerja dalam usaha untuk kita mempromosikan kesihatan mental dalam pada masa yang sama untuk kita kurangkan stigma kepada masyarakat umum. Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Sedikit sahaja, Yang Berhormat. Saya hendak beri pandangan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jelutong. Beri laluan?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Setengah minit sahaja.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Saya baru *point* yang kedua.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Hanya 10 saat, 10 saat sahaja.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Saya ada lagi tiga *point*.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Hanya 10 saat sahaja.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Tidak cukup.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Masjid Tanah tak beri laluan, Yang Berhormat Jelutong. Sila duduk.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Minta maaf ya Yang Berhormat Jelutong.

Okey, mengikut data daripada Jabatan Perangkaan Malaysia dan juga data daripada Pembangunan Manusia Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (UNDP) Malaysia mencatatkan pertumbuhan tertinggi bagi bilangan kelahiran yang disambut oleh kakitangan terlatih iaitu sebanyak 99.5 peratus. Angka ini meletakkan negara kita setaraf dengan negara maju dan ia sangat penting kerana setiap kelahiran adalah nyawa dan ia adalah aset negara yang tidak ternilai harganya.

Namun, terdapat kes-kes pembuangan bayi yang masih lagi berlaku di dalam negara ini dan kita tidak boleh pandang ringan. Setiap nyawa itu adalah aset yang sangat bernilai kepada kita. Dalam Islam setiap bayi yang lahir ke dunia ibarat kain putih yang tidak bercorak, iaitu dalam keadaan suci dan juga bersih.

Hal pembuangan bayi ini mungkin disebabkan kes mengandung luar nikah sememangnya telah wujud di negara kita ini. Namun, kekerapan kes ini sejak akhir-akhir ini sehingga memberi kesan kepada masyarakat kita, dan apabila seorang wanita yang mengandung anak luar nikah seolah-olahnya ia hilang hak untuk merahsiakan daripada orang lain. Hal ini adalah kerana apabila dia mengandung, dia perlukan rawatan susulan dan rawatan itu yang menuntut dia untuk pergi kepada hospital kerajaan maka dia wajib untuk memberitahu kepada waris ataupun keluarganya.

Maka, walaupun niat asalnya dia hendak mengandung sampai habis sampai dapat menyerahkan anak itu untuk dia jaga sendiri ataupun serahkan kepada keluarga angkat tanpa pengetahuan keluarganya tidak dapat dilakukan. Jadi apabila perkara ini berlaku, wanita yang dalam situasi ini berhadapan dalam dilema yang mana terpaksa membuka aibnya atau pergi kepada hospital swasta untuk melahirkan anaknya. Saya mencadangkan agar kita jangan fikirkan tentang soal birokrasi.

Jika kes bawah umur kita faham tetapi kalau sekiranya melibatkan wanita dewasa kesannya kepada keluarga dan juga komuniti. Ini adalah hak wanita untuk mendapatkan rawatan sampingan untuk dirinya sebagai seorang bakal ibu, dan juga anak yang dikandung tanpa ada prejudis ataupun stigma daripada masyarakat.

Pernah ada satu kes yang dikendalikan oleh Biro Wanita Persatuan Pengguna Islam, yang mana apabila dia pergi melawat hospital untuk mendapatkan rawatan, dia telah diherdik dan juga ditanya dengan begitu kuat di hadapan awam sedangkan keluarga mangsa ini telah pun memberi persetujuan untuk menyelesaikan proses kelahiran, dengan bila selesai juga akan menikahkan mangsa tersebut dengan pasangannya. Akan tetapi apabila ia berlaku, bukan hanya kepada wanita itu tetapi juga telah memberikan satu malu besar pada keluarganya.

Inilah contoh yang kita boleh ambil sebagai sikap masyarakat kita. Jadi tidak hairan wanita-wanita yang terlibat dalam situasi ini memilih untuk melahirkan anak-anak di tempat yang tersembunyi dan berhadapan dengan risiko yang tidak kita ketahui. Juga akhirnya ada juga yang memilih jalan untuk membuang bayi ini. Ya, mereka telah lakukan kesalahan walaupun dalam ajaran Islam juga telah pun dinyatakan dalam Surah Al-Israa' ayat 32... *[Membaca sepotong ayat Al-Quran]* Antara maksudnya, jangan kamu hampiri zina, kerana zina itu sungguh keji dan membawa ke jalan yang buruk tetapi bukan hanya Islam tetapi juga agama-agama yang lain...

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Tuan Yang di-Pertua, minta penjelasan.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Tuan Yang di-Pertua, mohon pencerahan. Kuala Krau penjelasan.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Saya beri kepada Yang Berhormat Batu Kawan kejap. Lepas itu- saya hormati Yang Berhormat Kuala Krau.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Silakan.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Sekejap. *A quick one* ya. Terima kasih.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Okay. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Masjid Tanah.

Apakah pandangan Yang Berhormat Masjid Tanah mengenai cadangan untuk memasukkan silibus sukatan *sex education*, dengan izin, ke dalam sukatan pelajaran di Malaysia supaya anak-anak muda kita ini faham apa itu *safe sex*, apa itu *good touch and bad touch*, dan dengan ini *on the long run*, dengan izin, ia akan menghindari gejala-gejala pembuangan bayi. Hal ini kerana hari ini sumber maklumat mengenai seks didapati daripada media massa, media sosial oleh golongan remaja, dan mereka akan tanya rakan-rakan sebaya dengan mereka tentang maklumat ini. So, apa pandangan Yang Berhormat Masjid Tanah kalau *sex education* dimasukkan dalam sukatan pelajaran? Terima kasih.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Okey, terima kasih Yang Berhormat Batu Kawan. Saya setuju, dan saya ingin masukkan sebahagian daripada ucapan saya. Sila Yang Berhormat Kuala Krau. Setengah minit.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kuala Krau.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Ya, terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Tangga, Tangga Batu ya?... Yang Berhormat Masjid Tanah, minta maaf.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Masjid Tanah, bukan Tangga Batu.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Ya, minta maaf Yang Berhormat Masjid Tanah.

Saya setuju dengan pandangan Yang Berhormat Masjid Tanah yang menyatakan hukum Allah, larangan kita berzina tanpa hubungan yang sah. Akan tetapi saya minta pencerahan, pandangan Yang Berhormat Masjid Tanah terhadap langkah-langkah kerajaan, sekarang ada pemimpin-pemimpin yang berpendapat bahawa pendidikan seks atau melakukan seks ini walaupun di luar ikatan perkahwinan adalah sah dengan syarat boleh, dengan syarat menggunakan- minta maaf cakap, kondom supaya tidak mengandung dan sebagainya. Apa pandangan Yang Berhormat terhadap perkara ini?

■1450

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Okey dari konteks agama, itu saya sudah sebut tadi tetapi pendidikan seks ini juga penting supaya masalah-masalah lain juga tidak akan berlaku. Jadi saya faham tentang apa yang telah dinyatakan oleh Yang Berhormat Kuala Krau. Begitu juga bukan sahaja itu tetapi sebahagian daripada kita yang ada di sini juga berhadapan masalah yang sama...

Puan Maria Chin binti Abdullah [Petaling Jaya]: Yang Berhormat Masjid Tanah.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: *[Bangun]*

Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah [Lenggong]: Yang Berhormat Masjid Tanah. Kita kawan bukan, bagi Lenggong.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: *[Menunjuk ke arah Yang Berhormat Lenggong].*

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Mohon laluan.

Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah [Lenggong]: Okey.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Minta maaf. Saya tinggal lagi 4.59 minit, dan saya pun akan sebut fasal Yang Berhormat Lenggong sekejap lagi *[Ketawa]* Sekejap. Okey terima kasih ya.

Saya harap banyak cara lain, kita faham *even* dalam apa-apa agama dalam negara kita juga, kanak-kanak beragama Islam juga tidak boleh dibinkan pada nama bapanya tetapi banyak cara lain yang pihak Jabatan Pendaftaran Negara ataupun pihak KDN boleh fikirkan metodologinya dan juga untuk membantu mangsa-mangsa ini. Malah dalam hal ini juga, kita melihat supaya kanak-kanak yang dilahirkan ini tidak akan- supaya mereka bebas stigma dan mereka juga tidak ada berada di dalam tekanan dan apabila mereka besar nanti mereka tidak akan dipenuhi dengan sifat dendam. Mereka yang telah terjerumus dalam hal ini, kita akan dapat bantu untuk pulihkan mereka untuk kembali ke jalan yang lebih baik dan menjalani kehidupan yang lebih baik.

Jadi yang ketiganya, saya ingin menyentuh tentang Yang Berhormat Lenggong semalam telah berbahas tentang soal PTPTN. Saya menghormati seorang pemimpin yang cukup komited....

Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]: Minta laluan Yang Berhormat Masjid Tanah.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Sekejap. Saya sudah tinggal tiga minit. Nanti saya...

Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]: Saya hendak ambil poin tadi, poin sedikit sebelum pindah kepada poin baru.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Sekejap. Saya tinggal ini sahaja.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak bagi laluan?

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Sekejap, saya tinggal ini sahaja. Terima kasih.

Saya mendengar perbahasan tentang PTPTN. Kita melihat bahawa PTPTN ini banyak jasanya kepada pelajar-pelajar kita yang melanjutkan pelajaran mereka. Malah masalah pelajar-pelajar yang berhadapan dengan kewangan telah dapat diselesaikan dengan bantuan oleh pihak PTPTN.

Jadi masalah pihak PTPTN berhadapan dengan masalah untuk mendapatkan kutipan kembali. Dengan adanya dasar pembayaran fleksibel, kita lihat bahawa telah ramai yang tampil dan juga membuat pembayaran iaitu yang telah pun mendorong hampir 490,000 yang membuat bayaran secara konsisten mengikut kemampuan masing-masing.

Jadi saya ucapkan syabas dan tahniah kepada Yang Berhormat Lenggong suatu ketika dahulu pernah menerajui PTPTN. Jadi saya faham tentang kerisauan beliau apabila dinyatakan semalam. Begitu juga telah hampir 480,000 yang telah disenaraihitamkan dalam Imigresen dan juga CCRIS.

Saya benar berharap pihak kerajaan supaya dapat membuat keputusan yang benar-benar bijak dan tidak mengambil pendekatan populis supaya kita lihat bahawa anak muda yang harus kita perjuangkan nasib mereka, yang memerlukan masa depan yang baik, cerah untuk mereka meneruskan kehidupan. Jadi harapan saya agar kerajaan dapat membuat keputusan yang bijak dan bukan sahaja kita dapat menggalakkan pelajar-pelajar ini untuk membuat bayaran pinjaman itu secara konsisten, malah jaminan untuk masa depan mereka apabila bayaran dibuat dengan cantik untuk mereka buat pinjaman beli rumah dan sebagainya dapat juga diteruskan.

Kedua, PTPTN juga dapat memberi pinjaman kepada ramai pelajar tanpa perlu mengurangkan jumlah pinjaman tersebut dan yang ketiga, PTPTN juga dapat melebarkan sayap, meneruskan khidmat mereka bukan hanya pelajar dalam negara tetapi juga untuk pelajar-pelajar daripada luar negara sebagaimana yang telah dinyatakan dalam laporan KPT pada tahun 2013/2014 yang menunjukkan pelajar tajaan sebanyak 26,530 orang dan manakala yang tajaan sendiri iaitu 'FA-MA' adalah seramai hampir 53,000 orang yang kebanyakan mereka belajar di Australia, Taiwan dan juga UK...

Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah [Lenggong]: *[Bangun]*

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Harapan kalau dapat diberikan khidmat PTPTN ini untuk pelajar-pelajar walaupun kebanyakan mereka yang mampu tetapi ada juga mereka mendapat keputusan cemerlang di atas keupayaan sendiri tanpa mendapat bantuan ataupun tajaan daripada pihak lain.

Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah [Lenggong]: Bagi laluan sedikit.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Ya, silakan Yang Berhormat Lenggong.

Dato' Dr. Shamsul Anuar bin Nasarah [Lenggong]: Terima kasih Yang Berhormat Masjid Tanah. Masalah hari ini ialah apabila Kerajaan Pakatan Harapan dia hanya memikirkan satu kelompok sahaja iaitu pelajar yang telah mendapat pinjaman. Dia tidak fikir pun pelajar yang sedang belajar sekarang. Tidak fikir pun masalah pelajar yang akan memulakan pembelajaran. Tidak fikir pun soal bagaimana anak muda yang sedang belajar di pelbagai institusi yang tidak dapat pembiayaan sekarang. Dia tidak fikir pun tentang keperluan untuk kerajaan membela golongan pelajar yang belajar di luar negara ini seperti di Mesir, di Jordan dan pelbagai bidang.

Oleh sebab itu kita kena sokong. Saya cukup berterima kasih kepada para pegawai di PTPTN yang memang komited. Saya hendak beritahu, pernah rekod kita bahawa sewaktu Kerajaan Barisan Nasional memimpin, kita telah mencapai dan mencecah sehingga angka RM4.7 bilion. Dengan jumlah kutipan yang besar ini, membolehkan kita buat pusingan balik dan membantu semua kelompok dan semua kumpulan. Oleh sebab itu dasar yang dibuat oleh Pakatan Harapan tidak baik sebenarnya.

Tuan Yang di-Pertua: Sudah habis masa. Yang Berhormat Lenggong sudah habis masa. Ya, sila gulungkan dalam masa seminit.

Datuk Wira Mas Ermieyati binti Samsudin [Masjid Tanah]: Terima kasih Yang Berhormat Lenggong.

Jadi saya memang faham dan juga bukan sahaja Yang Berhormat Lenggong, begitu juga dengan saya. Saya juga mengharap supaya pihak kerajaan dapat memikirkan bukan hanya sebagai satu kelompok tetapi *the potential*. Maksudnya pelajar-pelajar yang bakal untuk melanjutkan pelajaran di dalam ataupun di mana juga, mereka juga dapat menggunakan manfaat PTPTN ini.

Tuan Yang di-Pertua yang saya hormati, jadi saya dengan ini menjunjung kasih Titah Tuanku. Terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Sekarang saya menjemput Yang Berhormat Tanjong Malim untuk meneruskan perbahasan.

2.56 ptg.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]:

*Kritikan bernas jangan disisih;
Teguran bukan cicak mengecap;
Titah Tuanku dijunjung kasih;
Tanjong Malim pohon berucap.*

Salam sejahtera kepada semua Ahli Yang Berhormat. Terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua kerana memberi peluang kepada saya untuk mengambil bahagian dalam perbahasan Titah Duli Yang Maha Mulia Yang di-Pertuan Agong.

Tuan Yang di-Pertua, perbahasan saya akan menyentuh tentang pertanian, kesihatan awam serta reformasi institusi. Menurut data Jabatan Perangkaan Malaysia, sektor pertanian telah menyumbang 8.1 peratus ataupun RM89.5 bilion kepada Keluaran Dalam Negeri Kasar atau KDNK, pada tahun 2016. Antaranya kelapa sawit merupakan penyumbang utama kepada KDNK sektor pertanian iaitu 43.1 peratus. Manakala pertanian lain cuma menyumbang sebanyak 19.5 peratus. Data ini menunjukkan dua masalah utama yang dihadapi oleh sektor pertanian negara kita.

Pertamanya, kita terlalu bergantung kepada tanaman tunggal, *monocropping*, dengan izin, khasnya kelapa sawit. Masalah kedua adalah usaha kerajaan yang tidak mencukupi untuk memastikan keselamatan makanan atau *food security*, dengan izin, terjamin. Kerajaan harus memperbetulkan Dasar Pertanian kita yang tersasar daripada matlamat membantu petani-petani dan menjamin keselamatan makanan.

Kita sering memberi tanah kepada pemaju perumahan atau ladang-ladang kelapa sawit besar. Ada tanah bina rumah, ada tanah tanam kelapa sawit. Sedangkan para petani yang telah mengusahakan selama puluhan tahun tidak memiliki seinci tanah. Kementerian Pertanian harus bekerjasama dengan kerajaan-kerajaan negeri untuk sekurang-kurangnya memajak atau *lease*, dengan izin, memajak tanah kepada para petani yang betul-betul bercucuk tanam. Tanpa tanah, petani tidak dapat pinjaman bank, petani tidak dapat mengupah pekerja asing dan tidak dapat bantuan-bantuan kerajaan seperti baja, benih dan lain-lain. Maka mereka tidak berani melabur dan teknik mereka kekal mundur.

Ini memberikan kesan yang amat besar kepada sektor pertanian negara kita. Menurut laporan FAMA, tahap sara diri untuk sayur-sayuran di negara kita pada tahun 2015 cuma 54 peratus. Saya yakin angka tahap sara diri ini telah mengambil kira hasil pertanian daripada para petani yang mengusahakan atas tanah tanpa geran. Kira-kira setengah daripada sayur-sayuran yang kita makan setiap hari diimport dari negara lain. Ini bermakna, kalau berlakunya susutan nilai mata wang Ringgit Malaysia, harga makanan akan melambung naik, lalu meningkatkan kos sara hidup di dalam negara ini.

■1500

Maka demi keselamatan makanan negara ini, saya menyeru kepada kerajaan supaya memberi perhatian yang secukupnya kepada perkara-perkara yang dibangkitkan tadi iaitu memastikan kita memajak tanah kepada petani-petani yang sedang mengusahakannya.

Tuan Yang di-Pertua, memandangkan harga getah yang tidak stabil, Tanjong Malim juga ingin mencadangkan satu mekanisme harga lantai atau *floor pricing*, dengan izin dan harga siling- *ceiling pricing*, dengan izin untuk getah.

Satu tabung *floor price fund*, dengan izin, ditubuhkan. Apabila harga getah mencecah harga siling, pekebun-pekebun wajib menyumbang sebahagian daripada keuntungan mereka kepada tabung tersebut. Apabila harga turun dan menyentuh harga lantai, maka kerajaan boleh menggunakan tabung tersebut untuk menstabilkan harga getah.

Tuan Yang di-Pertua, isu seterusnya berkenaan dengan Dasar Kesihatan Awam Negara. Minggu lepas soalan lisan saya tentang tempoh menunggu yang lama oleh graduan doktor perubatan untuk diserap ke dalam perkhidmatan telah dijawab oleh Menteri.

Namun ramai anak muda yang merupakan graduan lepasan Institut Latihan Kementerian Kesihatan Malaysia (ILKKM) juga menghadapi masalah yang sama. Mereka dilatih sebagai jururawat, penolong pegawai kesihatan persekitaran, pembantu kesihatan awam, pembantu perubatan dan sebagainya di 33 ILKKM di seluruh Malaysia. Mereka terpaksa menunggu tempoh yang lama seperti Pegawai Perubatan Siswazah (PPS) juga.

Demi menyelesaikan masalah ini, saya menyeru kerajaan mengambil langkah yang proaktif. Saya menyarankan kepada kerajaan supaya mengehadkan pengambilan atau *intake*, dengan izin, untuk kursus doktor perubatan di seluruh negara. Pada masa yang sama membina ataupun naik taraf kemudahan kesihatan awam yang sedia ada supaya dapat menampung PPS serta graduan lepasan ILKKM.

Selain itu, PPS dan graduan lepasan ILKKM harus diwajibkan untuk menghadiri kursus khas seperti *continuing medical education* (CME), dengan izin, sementara menunggu *posting*. Kebanyakan mereka bekerja sambil dalam bidang yang tidak berkenaan dalam sektor perubatan atau tidak bekerja. Sekiranya mereka tidak diberi kursus khas dan tempoh menunggu mereka begitu lama, ada yang sampai satu tahun, pengetahuan dan kemahiran mereka akan luntur.

Selain daripada tempoh menunggu PPS dan graduan ILKKM, saya juga ingin menyentuh tentang masalah yang dihadapi oleh doktor-doktor pakar. Saya mendapat aduan daripada kawan-kawan saya yang merupakan doktor pakar bahawa semakin ramai doktor pakar meninggalkan perkhidmatan awam sebab peluang naik pangkat kurang. Kenaikan pangkat mengikut kekosongan telah menyebabkan *brain drain*, dengan izin, yang serius dalam perkhidmatan. Maka saya menyeru kerajaan untuk melaksanakan suatu dasar di mana semua doktor pakar boleh dinaikkan pangkat mengikut *seniority*. Kalau suka dinaikkan pangkat ke peringkat JUSA, sekurang-kurangnya doktor pakar senior harus diberi Gred UD56.

Saya juga ingin sarankan kepada kementerian supaya batalkan sistem *on call* 36 jam untuk doktor pakar kerana ia sangat memudaratkan kesihatan doktor. Oleh sebab sistem *on call* ini, ramai doktor pakar mengadu bahawa kesihatan mereka semakin terjejas. Kalau kita tidak memperbaiki ataupun mansuhkan sistem ini, lebih ramai lagi doktor pakar akan meninggalkan perkhidmatan.

Tuan Yang di-Pertua, perkara ketiga yang ingin saya bangkitkan adalah reformasi institusi atau *institutional reform*, dengan izin. Tanjong Malim sambut baik dasar kerajaan yang meletakkan sembilan agensi kerajaan menjadi badan bebas dan melapur langsung kepada Parlimen. Namun kita perlu menggariskan panduan dan mekanisme yang lebih spesifik untuk mencapai reformasi yang sebenar. Tanjong Malim ingin cadangkan kita tumpu perhatian kepada 5S.

Huruf 'S' yang pertama Suruhanjaya Pilihan Raya (SPR). Pakatan Harapan mengambil masa 60 tahun untuk menumbangkan satu kerajaan yang sudah kehilangan kepercayaan rakyat sebab sebelum ini SPR belum lagi bebas daripada belenggu kuasa eksekutif. Demi kebaikan negara, SPR harus menjadi satu suruhanjaya yang betul-betul bebas dan merdeka dalam menjalankan tugas mereka.

Kita harus melaksanakan dasar-dasar yang tidak perlu pindaan Perlembagaan dengan serta-merta seperti pendaftaran secara automatik untuk warganegara yang mencapai umur 21 tahun. Yang perlu pindaan Perlembagaan, kita perlu laksanakan dalam satu tempoh yang munasabah. Kita harus kaji kaedah untuk turunkan had umur pengundi kepada 18 tahun. Kita perlu memperbetulkan persempadanan kawasan pilihan raya yang tidak adil.

Kita harus juga menggubal undang-undang untuk mencegah Wakil Rakyat daripada melompat parti. Namun kita harus, sebelum kita menggubal undang-undang untuk mencegah Wakil Rakyat melompat parti, kita harus pinda Perlembagaan dulu untuk membenarkan Wakil Rakyat yang letak jawatan untuk bertanding semula dalam Pilihan Raya Kecil untuk membenarkan Wakil Rakyat itu sekali lagi mendapatkan amanah daripada rakyat, sama ada rakyat setuju atau tidak setuju dengan pendirian beliau. Maka saya cadangkan untuk menubuhkan satu jawatankuasa khas untuk meneliti kaedah pelaksanaan dasar-dasar reformasi yang akan direalisasikan nanti.

Tuan Yang di-Pertua...

Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]: Mohon laluan. Terima kasih. Saya melihat bahawa cadangan-cadangan kepada reformasi institusi SPR ini satu cadangan yang positif. Cuma ada suatu benda yang besar yang perlu kita juga lihat bersama ialah perlunya satu akta kawalan dana politik dan politik wang yang telah pun dibawa oleh Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Datuk Paul sebelum ini tetapi ditangguhkan pembentangan sehingga ke hari ini. Saya minta komen tentang cadangan akta tersebut. Terima kasih.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Terima kasih Yang Berhormat Kubang Kerian. Saya setuju untuk mengadakan satu mekanisme untuk mengawal dana politik. Saya minta soalan dimasukkan ke dalam ucapan saya.

Tuan Yang di-Pertua, "S" yang kedua ialah Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM). Saya sambut baik dengan polisi ataupun dasar pengisytiharan harta oleh semua anggota pentadbiran termasuk Timbalan Perdana Menteri dan Perdana Menteri. Ini merupakan satu langkah yang baik untuk mencegah gejala rasuah.

Akan tetapi saya ingin menambah baik lagi dasar ini dengan menyeru kerajaan supaya mengadakan satu polisi untuk melibatkan semua wakil rakyat termasuk ADUN dan pembangkang dan juga pegawai kerajaan yang berpangkat JUSA dan ke atas untuk sama-sama isytiharkan harta. Ini adalah kerana orang-orang yang ini sangat berpeluang untuk terlibat dalam gejala rasuah. Itu adalah cadangan saya.

Seterusnya, saya juga ingin mendesak supaya...

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat Tanjong Malim, minta laluan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Pendang minta laluan.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Jangan lama sangat ya.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih Yang Berhormat Tanjong Malim. Saya hendak mencadangkan juga, isu ini penting. Isu yang menjadikan negara kita kronik sekarang adalah isu rasuah yang melibatkan SPRM dan juga SPR dalam mengendalikan hal-hal yang begini. Kita hendak cadang juga isu ini supaya dimasukkan dalam, diperincikan, dibincangkan dengan lebih terperinci dalam Kamar Khas supaya kita boleh mendapat satu *outcome*, dengan izin, yang sangat adil dan baik untuk dilaksanakan kepada semua peringkat. Sekian.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Terima kasih Yang Berhormat Pendang, saya setuju. Nanti saya minta Yang Berhormat Pendang bawalah, saya akan setuju. Saya juga ingin mendesak SPRM supaya membanteras budaya *impunity*, dengan izin, iaitu apabila seseorang melakukan kesalahan, tetapi tidak didenda. Ini banyak berlaku apabila kita tengok balik laporan *Auditor General Report*, dengan izin, di mana ada banyak salah laku ataupun penyelewengan berlaku.

Akan tetapi kita tidak tahu sama ada, adakah orang yang terlibat itu didenda ataupun diambil tindakan. Jadi saya minta budaya *impunity* ini, dengan izin, haruslah dibanteras.

■1510

Tuan Yang di-Pertua, “S” yang ketiga adalah Suruhanjaya Bebas Aduan dan Salah Laku Polis (IPCMC). IPCMC ini ditubuhkan pada tahun 2012, diketuai oleh bekas Ketua Hakim Negara, Tun Dzaidin.

Mengapa kita harus tubuhkan semula IPCMC ini? Sebab, mengikut data Biro Pengaduan Awam (BPA), aduan yang paling banyak diterima oleh BPA adalah tentang PDRM. Sampai ada orang kata PDRM ini Polis Diraja Malaysia atau polis raja di Malaysia. Terdapat banyak salah laku dan juga penyelewengan tetapi tidak ada tindakan ataupun kurang tindakan diambil.

Tuan Yang di-Pertua, pada tahun 2000...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Sedikit Yang Berhormat, sedikit.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Ya, cepat-cepat.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya ingin perbetulkan persepsi ini. Saya percaya bahawa kebanyakan daripada anggota PDRM sebenarnya melaksanakan tugas seperti yang diperlukan. Jadi mungkin kita tidak boleh menggunakan perkara itu sebagai *blanket application*. Kebanyakan kakitangan PDRM adalah anggota-anggota yang melaksanakan tugas dengan ikhlas, dengan amanah seperti yang diperlukan dengan wajibnya oleh tanggungjawab mereka. Akan tetapi ada satu, dua segelintir, mungkin disebabkan oleh bekas Ketua Polis Negara atau IGP yang mengamalkan rasuah. Mungkin perkara itu harus diberi perhatian. Terima kasih.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Terima kasih. Saya ambil maklum. Saya juga ingin mengucapkan ribuan terima kasih kepada semua anggota polis yang bekerja secara profesional. Akan tetapi saya hendak tumpukan kepada IPCMC ini sebab bukan semua tapi ada segelintir sahaja anggota polis yang tidak menjalankan tugas dengan baik. Itu sebabnya kita perlu ada IPCMC.

Tuan Yang di-Pertua, pada tahun 2017, aduan terhadap polis ada 321 daripada 1,300 kes. Saya ambil satu contoh yang berlaku di dalam kawasan saya iaitu satu kes kematian yang berlaku pada 2 Julai, baru-baru ini. Nama si mati Low Boon Leong, nombor IC 750928-08-5463 yang berlaku di *Behrang Station*.

Tuan Yang di-Pertua, si mati ini dikatakan terlibat dalam perjudian *World Cup*. Pasukan tangkapan dari Bukit Aman telah menjalankan operasi tangkapan. Pada 2 Julai, anggota polis telah mencegah penduduk dari mendekati tempat kejadian iaitu tempat di mana polis menangkap Encik Low Boon Leong dan video yang diambil dari jarak jauh oleh penduduk pun dipadamkan oleh anggota polis. Akhirnya Low Boon Leong mati dalam proses tangkapan polis.

Tuan Yang di-Pertua, *post mortem* telah dibuat. Walaupun sebab kematian adalah penyakit *artery coronary*, dengan izin, namun doktor forensik turut mengesahkan bahawa kesan-kesan pukulan dijumpai atas mayat si mati. Pihak polis telah mengadakan sidang media seperti biasa, menafikan segala tuduhan yang dilemparkan kepada mereka dan maklumkan bahawa kes ini akan disiasat di bawah seksyen 6(3) Akta Pertaruhan.

Tuan Yang di-Pertua, seorang manusia, nyawa telah terkorban. Dalam kes ini, seorang manusia mati tetapi polis kata kes akan disiasat di bawah Akta Pertaruhan. Saya bukan hendak menuduh mana-mana pihak tetapi ada seorang manusia mati dalam proses tangkapan polis. Pihak polis harus sekurang-kurangnya buka satu lagi siasatan selain daripada Akta Pertaruhan sama ada di bawah seksyen 299 Kanun Keseksaan iaitu mematikan orang dengan salah ataupun di bawah seksyen 304(a) menyebabkan kematian yang cuai.

PDRM seharusnya satu agensi yang profesional tidak boleh bersikap defensif walaupun anggota sendiri terlibat. Sikap defensif ini yang menyebabkan orang awam hilang kepercayaan pada pihak polis. Saya akan bawa kes ini ke Kamar Khas nanti. Akan tetapi, kes ini dan banyak lagi kes memberi alasan yang kukuh untuk kita tubuhkan semula IPCMC agar mutu *policing*, dengan izin, PDRM dapat dipertingkatkan.

“S” yang keempat, SOSMA.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, Yang Berhormat Sungai Siput.

Tuan Kesavan a/l Subramaniam [Sungai Siput]: Terima kasih Yang Berhormat Tanjong Malim. Saya ingin tanya kepada Yang Berhormat Tanjong Malim, apakah Yang Berhormat Tanjong Malim setuju bahawa “S” yang Yang Berhormat Tanjong Malim sebutkan itu, SPR umpamanya, SPRM, di mana sistem yang sedia ada memberi kuasa mutlak kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri di mana dapat mengawalinya? Akan tetapi kita lihat banyak kementerian ataupun menteri-menteri yang menyalahgunakan kedudukan, kuasa dan sebagainya terselindung di bawah Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk terlepas daripada hukuman. Terima kasih.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Itu kerajaan dahulu, bukan kerajaan sekarang. Itu kerajaan dahulu, bukan kerajaan sekarang.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Ya, saya setuju. Saya tidak bagi, saya tidak ada masa. *Sorry*, Yang Berhormat Jelutong. Itu sebabnya saya minta supaya ada satu reformasi institusi.

Tuan Yang di-Pertua, “S” yang keempat, SOSMA. SOSMA adalah akta. Ini bukan sahaja untuk SOSMA tetapi juga untuk akta-akta, undang-undang *draconian* lain yang membenarkan penahanan tanpa bicara. Undang-undang yang sedia ada cukup untuk kita menangani kes-kes penganas contohnya. Dengan adanya akta yang membenarkan penahanan tanpa bicara, kita akan menurunkan daya saing polis kita.

“S” yang kelima, *select committee*. Saya tidak ada masalah tetapi saya menyeru pihak kerajaan untuk menubuhkan *select committee* seperti yang disetujukan dalam manifesto Pakatan Harapan.

Tuan Yang di-Pertua, boleh saya ambil masa satu minit sahaja untuk isu kawasan?

Tuan Yang di-Pertua: Jangan melebihi satu minit. Boleh.

Tuan Chang Lih Kang [Tanjong Malim]: Terima kasih. Pertama, saya minta kerajaan melupuskan hutang peneroka FELDA seperti yang kita janji akan kaji. Seramai 120,000 orang peneroka di seluruh negara, hanya kira-kira 10 peratus yang bebas daripada hutang. Seramai 90 peratus peneroka dibebani dengan hutang yang rata-rata dalam lingkungan RM150,000. Sekarang peneroka sedang menghadapi banyak masalah termasuk harga kelapa sawit yang turun seperti ulat bungkus dan lain-lain. Itu sebabnya saya minta supaya kerajaan boleh lupuskan hutang peneroka ataupun sekurang-kurangnya kita *write off* sebahagian daripada itu supaya tidak membebaskan peneroka.

Tuan Yang di-Pertua, saya rasa itu sahaja tetapi saya ingin mengakhiri ucapan saya dengan serangkap pantun.

*Orang kampung turun ke dusun;
Singgah sejenak di pinggir kota;
Kerajaan PH semakin tersusun;
Semoga janji akan dikota... [Tepuk]*

Tanjong Malim pohon menyokong.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Tanjong Malim. Sekarang saya menjemput Yang Berhormat Parit Sulong untuk meneruskan perbincangan.

3.18 ptg.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Terima kasih saya ucapkan kepada Tuan Yang di-Pertua. *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera.

Terlebih dahulu saya ingin mengucapkan ribuan terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua kerana memberi saya peluang untuk membahaskan Titah Seri Paduka Yang di-Pertuan Agong. Saya hendak terus kepada beberapa perkara yang saya hendak bangkitkan di dalam Dewan ini.

Pertama, baru-baru ini kita banyak terkesan terutamanya dengan laporan-laporan mengenai isu-isu yang berkaitan dengan kanak-kanak, wanita dan juga keluarga. Apa yang saya hendak bangkitkan pada petang ini, Tuan Yang di-Pertua, adalah laporan yang melibatkan kebajikan kanak-kanak sehingga ada yang menyebabkan kematian. Terbaru ini adalah apa yang terjadi kepada arwah adik Adam. Saya maklum perkara ini banyak dibangkitkan di dalam Dewan ini dan ada juga yang telah dijawab oleh Yang Berhormat Menteri dan juga Yang Berhormat Timbalan Menteri.

Akan tetapi ini satu perkara yang saya tengok memberi kesan kepada rakyat secara keseluruhannya yang begitu menggemparkan negara ini terutamanya apabila pada awal bulan ini arwah adik atau bayi ini telah ditemui maut dalam keadaan mengerikan. Paling lagi menakutkan apabila kita mendengar ataupun kita membaca mengenai laporan ini bahawa *body* ataupun badan dia telah ditemui di rumah pengasuhnya sendiri.

■1520

Saya berpeluang Tuan Yang di-Pertua, untuk berjumpa dengan keluarga adik Adam. Apabila saya bertanya dengan ibu arwah, di manakah ataupun bagaimanakah dia berjumpa dengan pengasuh ini. Apa yang dimaklumkan kepada saya adalah dia telah *di-recommend*-kan, dengan izin, melalui satu *group* di *Facebook*. Nama *group* itu adalah *group* Kelab Pengasuh Bayi KL/Selangor. Kalau kita mengambil kira perkara ini, jadinya apa yang saya hendak bangkitkan ke dalam Dewan ini adalah beberapa perkara yang saya hendak tanyakan kepada pihak kementerian.

Oleh kerana saya percaya ramai ibu bapa yang menjadikan *Facebook* ataupun sosial media ini sebagai satu tempat rujukan untuk mencari pengasuh. Maklumlah, sekarang ini kalau hendak bayar pengasuh ini mungkin agak mahal, lepas itu dengan kebanyakan pengasuh pula ataupun taska beroperasi mengikut waktu kerja dan lagi mencabar dalam contoh yang saya nyatakan ini adalah ibunya adalah bekerja secara *shift*.

Jadinya, saya hendak mendapatkan penjelasan daripada pihak kementerian. Adakah pihak kementerian ada mengadakan satu kerjasama dengan pihak SKMM untuk memantau kumpulan sosial media ini? Saya tengok begitu banyak beroperasi dan kali ini melibatkan aktiviti menawarkan diri sebagai pengasuh.

Saya juga ingin mencadangkan agar pihak kementerian mengambil satu langkah yang proaktif dalam mempertimbangkan penubuhan pusat latihan ini bagi mendidik wanita-wanita tempatan ini sendiri untuk menjadi pengasuh yang berintegriti. Perkara ini telah dibawa semasa Kerajaan Barisan Nasional apabila ianya banyak kali dibangkitkan, ianya juga telah dimulakan semasa kerajaan terdahulu. Akan tetapi saya kira, apa lagi kementerian ini diterajui oleh Yang Amat Berhormat Timbalan Perdana Menteri sendiri. Jadinya, sudah semestinya harapan itu begitu besar.

Lagi satu saya hendak bangkitkan adalah baru-baru ini terdapat *viral* di sosial media berkaitan juga mengenai isu pengasuh yang mungkin Yang Berhormat Menteri berada di dalam Dewan. Ini mengenai pengasuh yang tidak bermoral. Dia cuba mencabul anak asuhannya dan kemudian isu ini menggemparkan dunia internet kerana ianya berlaku di kalangan rakyat Malaysia sendiri.

Jadinya, sehubungan dengan itu juga Tuan Yang di-Pertua, saya berharap dan saya ingin mencadangkan agar pihak kementerian untuk segera mengambil tindakan agar kejadian seperti ini tidak langsung berulang lagi.

Saya juga ingin mencadangkan agar kementerian mungkin boleh menubuhkan satu jawatankuasa khas untuk menangani isu berkaitan pengasuh ini dan mungkin panel ini boleh ditubuhkan dengan segera.

Seterusnya, satu lagi isu yang saya hendak bangkitkan adalah mengenai yang menarik perhatian rakyat, yang banyak digunakan semasa PRU yang lepas iaitu mengenai pelaksanaan dua peratus caruman KSWP kepada suri rumah seperti yang telah dijanjikan oleh Kerajaan Pakatan Harapan. Juga perkara ini ada ditanyakan oleh Yang Berhormat Kuala Nerus tapi saya masih ingin menanyakan sebab saya rasa masih banyak lagi persoalan yang tidak dijawab.

Saya tak nafikan bahawa perkara ini kalau ianya boleh dibuat secara telus dan secara segera, ianya adalah satu cubaan yang cukup baik untuk memartabatkan peranan wanita. Oleh kerana kita faham institusi wanita ataupun peranan wanita sebagai suri rumah ini sangat penting. Jadinya, saya ingin penjelasan daripada pihak kementerian. Hari itu dimaklumkan bahawa akan ada perubahan daripada segi akta-akta yang perlu dibuat perubahan ataupun, dengan izin, *amendment* di dalam Dewan ini.

Jadinya persoalannya, apakah sebenarnya dasar KWSP ini yang secara spesifik yang perlu dipinda yang membolehkan supaya kerajaan boleh membuat ataupun membolehkan hasrat kerajaan untuk mencarum kepada golongan suri rumah itu? Lagi satu, selain daripada itu saya ingin juga bertanya kepada pihak kementerian mengenai kita mahu mewajibkan suami-suami ini ataupun menggalakkan suami untuk memberi caruman kepada suri rumah.

Akan tetapi persoalannya, bagaimana pula dengan suami-suami yang tidak bekerja? Dahlah dia tak bekerja, yang kebanyakannya isteri itu sendiri yang terpaksa berusaha untuk mendatangkan pendapatan itu ke keluarga mereka. Lagi satu, soalan yang perlu dijawab oleh pihak kementerian adalah bagaimana pula suami yang mempunyai isteri yang lebih daripada satu. Sebagai contoh, hari itu dimaklumkan dua peratus. Adakah dua peratus itu nanti akan diagihkan dua peratus bahagi dengan empat ataupun dua peratus setiap seorang? Dua peratus, dua peratus, dua peratus, dua peratus?

Kalau macam Yang Berhormat Kuala Krau, dua maknanya empat *percent*. Kalau macam itu. Kalau tiga? Tiga kah, dua? Okey.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Kuala Krau, dua bini kah, Yang Berhormat Kuala Krau?

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Jadinya, itu satu persoalan yang kita minta penjelasan...

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Saya mohon mencelah. Merbok mohon mencelah.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: ...Secara terperinci daripada pihak kementerian mengenai perkara ini. Oleh sebab di bawah ini, orang tertanya-tanya.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Mohon mencelah, Yang Berhormat Parit Sulong.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Yang Berhormat Merbok, silakan tetapi sekejap sahaja masa ya.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Ha, *sat* sahaja. *Sat* sahaja, *sat*. Saya rasa begini berkenaan isu KWSP tadi itu. Saya rasa telah dijawab oleh Timbalan Perdana Menteri dalam sesi soalan lisan tempoh hari yang mana mereka masih dalam proses... [*Dewan riuh*] bukan mengkaji, bukan. Mekanisme itu masih dalam kajian dan mereka sedang ada beberapa mesyuarat. So, saya rasa kalau kita membincangkan sesuatu yang belum diputuskan lagi, itu...

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Okey, terima kasih banyak Yang Berhormat Merbok. Okey, baru dalam kajian? Okey. Tuan Yang di-Pertua, waktu pilihan raya, pergi setiap pokok, terutamanya dekat kawasan Parlimen saya di DUN Semerah, masih ada lagi KWSP untuk suri rumah. KWSP untuk suri rumah. Macam mana ini? Berjanji, lepas itu dikatakan pula masih dalam kajian. Ini jenis janji apa ini, Tuan Yang di-Pertua? Macam mana ini? Ini dah berapa hari ini?

Puan Alice Lau Kiong Yieng [Lanang]: Bagi laluan, bagi laluan Yang Berhormat Parit Sulong.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Lanang minta laluan.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Ha! Itu sahajalah. Yang lainnya kita biarkan kepada Menteri dan mungkin nanti akan menjawab daripada pihak kementerian. Kita biar sebab kita ada tugas masing-masing yang boleh untuk menjawab.

Puan Alice Lau Kiong Yieng [Lanang]: Yang Berhormat Parit Sulong.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Parit Sulong, Yang Berhormat Lanang minta laluan. Tak bagi?

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Yang lain, dengar dan berbahas.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Baru kahwin, belum dapat anak lagi.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Kita biarkan Menteri dan saya percaya Yang Berhormat daripada Segambut juga ada untuk mendengar dan kemudian boleh menjawab apabila waktu.

Puan Alice Lau Kiong Yieng [Lanang]: Yang Berhormat Parit Sulong.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Yang Berhormat Lanang, dipersilakan duduk. Okey, seterusnya. Saya bercakap, saya hendak pergi ke tajuk yang seterusnya iaitu agenda Bumiputera.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Parit Sulong, saya hendak tahu Yang Berhormat Kuala Krau, dua kah tiga?

Tuan Yang di-Pertua: Hendak beri laluan kepada Yang Berhormat Lanang?

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Tak, tak.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Parit Sulong boleh bagi penjelasan kah? Yang Berhormat Kuala Krau, dua kah, tiga?

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Tak apa, nanti kita tunggu Menteri sahaja bagi penjelasan. Ada beberapa persoalan. Nanti kalau jawab soalan satu, bahagi-bahagi payah.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat Parit Sulong, saya nak tanya penjelasan. Yang Berhormat Kuala Krau, dua kah tiga bini?

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Parit Sulong tidak memberi laluan kepada semua. Jadi, teruskan.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Betul, betul. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya nak bercakap mengenai- itu bincang dekat luar. Ya Allah, ya Tuhan, Yang Berhormat Kapar. Okey, Tuan Yang di-Pertua. Ini Yang Berhormat Kapar, Yang Berhormat punya isteri ada dekat luar. Baik-baik sikit.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Tak bolehlah, tak apalah, tak apalah. Dipersilakan duduk.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kuala Krau diberi laluan?

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Saya tak mahu bagi laluan, tinggal sembilan minit sahaja itu. Mengenai agenda bumiputera. Agenda bumiputera ini apabila Pakatan Harapan, bila dia mengambil alih kerajaan, banyak suara dan kekusaran rakyat telah dilontarkan, terutamanya berkaitan dengan isu bumiputera. Saya tak mahu ambil contoh yang banyak. Saya ambil dua contoh sahaja.

Contoh yang pertama iaitu apabila Yang Berhormat Timbalan Menteri KKLW yang dikatakan membuat satu kenyataan yang MRSM ini akan dibuka dan nama pula akan ditukar kepada Maktab Rendah Sains Malaysia semasa lawatannya ke MARA. Jadinya, soalan saya kepada pihak kementerian adalah sejauh manakah kebenarannya perkara ini? Oleh kerana kita tidak mahu agenda bumiputera ini diketepikan dan dipandang remeh oleh Kerajaan Pakatan Harapan.

■1530

Kemudiannya pula, baru-baru ini pula lagi tertanya-tanya rakyat di luar sana apabila Yang Berhormat Menteri Ekonomi itu sendiri pula dilaporkan mengatakan bahawa akan mengkaji semula dasar-dasar yang melibatkan ekonomi negara.

Jadi soalnya Tuan Yang di-Pertua, di manakah kedudukan Agenda Bumiputera di dalam dasar ekonomi yang akan dikaji ini. Saya bagi contoh peranan TERAJU itu sendiri. TERAJU ini kita tahu tujuannya, tujuan ditubuhkan adalah untuk menambah baik agenda dan ekonomi bumiputera. Sehubungan itu, saya minta supaya pihak kementerian untuk menjawab mengenai perkara yang saya bangkitkan ini.

Seterusnya ketiga adalah mengenai satu isu yang berkaitan dengan transit jemaah haji yang nampak makin merisaukan jemaah dan juga keluarga. Ini merupakan pertama kalinya dalam sejarah penginapan percuma kepada jemaah haji ini dimansuhkan. Di bawah Kerajaan Barisan Nasional, transit berada di Kelana Jaya tetapi mungkin tahun ini untuk pertama kalinya apabila melalui Sepang, jadi penginapan selama ini, selama 33 tahun, penginapan itu diberi percuma oleh Kerajaan Barisan Nasional. Apabila kita melihat satu laporan, gambar dan video yang menunjukkan betapa jemaah dan juga keluarga mereka yang menghantar duduk bertaburan di *Mövenpick Hotel and Convention Centre* di Sepang.

Saya ada kesempatan juga untuk menelefon dan untuk bertanya berapa sebenarnya kos di sini. Kos paling murah pun RM519.75. Kalau terpaksa pun hendak *charge*, dengan izin, mungkin mengambil satu inisiatif membuat keputusan mengambil kira mereka ini. Ini kerana kita melihat akibatnya apa yang terjadi adalah jemaah haji transit ini dia perlu mengeluarkan kos sendiri bagi penginapan mereka sedangkan kita juga tahu, kita juga maklum bahawa bukan semua jemaah haji ini daripada golongan yang berkemampuan.

Saya lihat ramai jemaah dan keluarga mereka memang dalam keadaan mereka ini selaku pendeposit tetapi tidak mendapat satu layanan yang bagus daripada pihak Tabung Haji sebelum berlepas ke Tanah Suci. Memang ada penjelasan yang diberikan oleh Pengarah Operasi Tabung Haji daripada Datuk Seri Syed Saleh yang menyebut keputusan tersebut telah dibuat sebulat suara dalam jawatankuasa yang bertanggungjawab di Tabung Haji.

Akan tetapi persoalannya, siapa yang buat keputusan? Mengapa perkara ini terjadi? Sebelum ini tidak ada masalah langsung. Kenapa sekarang baru ada masalah seperti ini?

Seterusnya Tuan Yang di-Pertua...

Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]: Minta laluan, Yang Berhormat Parit Sulong.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Saya tidak mahu laluan lagi. Sudah tinggal lima minit sahaja. Banyak lagi ini.

Untuk kawasan- saya hendak maklumkan kepada Tuan Yang di-Pertua bahawa kawasan Parlimen Parit Sulong ini adalah satu zon ataupun satu kawasan yang sangat kaya dengan kelapa sawit. Kiranya pendapatan utama di kawasan parlimen saya terutamanya satu DUN Seri Medan itu adalah hasil daripada kelapa sawit. Kita sedia maklum juga bahawa kelapa sawit ini merupakan salah satu komuniti penting negara ini. Itu kita tidak nafikan.

Akan tetapi saya ingin membawa perhatian kepada harga minyak kelapa sawit yang semakin merosot. Kejatuhan ini benar-benar membebankan memandangkan industri ini satu industri yang *zero subsidize*, dengan izin, dan merupakan antara industri yang dikenakan cukai yang paling tinggi. Keadaan harga turun ini benar-benar membimbangkan terutamanya pekebun-pekebun kecil di kawasan saya. Mereka mengadu dengan saya. Mereka hendak tahu apa sebenarnya yang terjadi sampai harga itu makin hari makin merosot. Bukan di kawasan saya sahaja tetapi di seluruh negara.

Jadi soalan saya pada pihak kerajaan adalah apa sebenarnya strategi di luar kotak yang hendak dilaksanakan oleh pihak kerajaan yang boleh membantu para pekebun kecil ini dalam jangka yang pendek ini dan mungkin pihak kementerian juga boleh membentangkan apa perancangan mereka dalam jangka masa yang panjang. Ini kerana saya tidak nampak apa-apa pun dibuat oleh pihak kementerian.

Lagi yang menakutkan, yang merisaukan kita adalah apakah kebenaran. Saya hendak tanya satu persoalan kepada pihak kementerian. Apakah kebenaran- ada satu laporan yang mengatakan bahawa negara China telah tandatangan satu kontrak pembelian kelapa sawit dari Indonesia yang bernilai USD729 juta.

Jadi apakah pihak kerajaan sedar mengenai perkara ini? Kalau sekiranya dalam makluman pihak kementerian, jadi apakah tindakan segera yang akan diambil oleh pihak kementerian mengenai perkara ini?

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Libaran minta laluan.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Libaran.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Boleh bagi peluang?

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Yang Berhormat Libaran, tidak apalah nanti kita bincang dekat luar sahajalah. Ada lagi ini benda lain lagi ini hendak bercakap.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Libaran hendak memberikan...

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Tidak apa, tidak apa. Nanti bincang, bincang. Selepas ini kita jumpa dengan mereka.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Parit Sulong tidak memberikan laluan, Yang Berhormat Libaran. Sila duduk.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Okey, Tuan Yang di-Pertua. Saya...

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Libaran hendak minta sekejap sahaja untuk bagi makluman.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Saya teruskanlah sebab ada dua lagi perkara.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak bagi laluan.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Dua lagi perkara. Minta maaf banyak-banyak Yang Berhormat Libaran. Kawan tetapi masa saya ini.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Parit Sulong tidak memberikan laluan langsung.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Saya hendak membangkitkan satu isu. Satu isu ini memang kalau yang sebelum ini ada di dalam Dewan juga, saya memang sentiasa membawa isu ini.

Isu ini adalah isu projek penyediaan tapak pelupusan sisa pepejal sanitari di Bukit Payong, Batu Pahat. Ia terletak di kawasan Sri Gading. Tapak itu di Sri Gading, Tuan Yang di-Pertua tetapi hendak masuk ke kawasan tapak itu melalui kawasan saya.

Jadinya sekarang ini ia telah menjadi satu isu di mana waktu bila kita bawa- saya sudah banyak kali bawa perkara ini ke dalam Dewan sampai saya bawa juga ke dalam Kamar Khas mengenai perkara yang sama ini. Sebelum itu, Kerajaan Barisan Nasional ada membuat keputusan supaya diberhentikan sementara, agar Kerajaan Negeri Johor agar berhentikan sementara untuk melihat keberkesanan dan apakah jenis yang boleh digunakan bagi membantu untuk pelupusan sampah di sana.

Puan Maria Chin binti Abdullah [Petaling Jaya]: Yang Berhormat Parit Sulong, boleh bagi laluan?

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Petaling Jaya minta laluan.

Puan Maria Chin binti Abdullah [Petaling Jaya]: Yang Berhormat Parit Sulong boleh bagi laluan?

Seorang Ahli: Tolong bagilah satu.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Saya sudah buat keputusan tadi tidak akan bagi laluan kepada sesiapa pun.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak bagi laluan, Yang Berhormat Petaling Jaya.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya teruskan lagi.

Oleh kerana itulah waktu ketika itu sebelum pilihan raya, sekarang ini Kerajaan Pakatan Harapan, waktu ketika itu dia kata itulah simbol kerakusan Kerajaan Barisan Nasional dia cakap. Waktu ketika itu. Waktu ketika itu. Bila sudah menang, dia teruskan juga projeknya. Saya hendak tahu daripada pihak kementerian apa sebenarnya keputusan daripada pihak kementerian mengenai perkara ini dan apa pendirian sebabnya perkara ini telah menjadi tanda protes mengenai isu projek ini di akar umbi mengenai perkara ini.

Terakhirnya, saya hendak cakap. Saya tidak tahu macam mana saya hendak terus sebab ia tidak tertulis dalam peraturan mesyuarat, Tuan Yang di-Pertua. Akan tetapi sebelum ini dalam pilihan raya yang terdahulu, adalah menjadi tradisi dan budi baik Tuan Yang di-Pertua sendiri sebelum ataupun mengatur susunan soalan-soalan di dalam *Aturan Urusan Mesyuarat* (AUM) ini dibuat secara berselang seli. Bermaksud, soalan pertama daripada kerajaan, soalan kedua daripada pembangkang dan berselang seli.

Akan tetapi saya tengok soalan semalam, dalam *Aturan Urusan Mesyuarat* semalam di mana soalan sembilan, 10, 11, semua berturut-turut daripada kerajaan. Jadinya saya hendak tahu pendirian mengapa tradisi yang elok sebelum ini kita tidak teruskan waktu sekarang. Saya hendak mencadangkan juga agar diteruskan tradisi yang cukup baik ini. Kita buat secara bergilir-gilir. Jadinya kerajaan, pembangkang, kerajaan, pembangkang dan saya kira ataupun mungkin kerajaan takut juga. Takut juga hendak jawab soalan daripada pembangkang ini, Tuan Yang di-Pertua. Itu soalnya.

Tuan Yang di-Pertua: Masa sudah habis.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Bukan mudah untuk capai kemenangan tetapi bila sudah menang- tahniah saya ucapkan kepada Pakatan Harapan.

■1540

Jadinya bila sudah menang lagi susah, lagi sukar hendak mengisi kemenangan ini. Janji memang mudah ditabur tetapi sila tepati dan laksanakan apa 10 janji 100 hari Kerajaan Pakatan Harapan.

Tuan Yang di-Pertua: Masa sudah habis.

Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]: Terima kasih banyak Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Mengikut rekod saya memang diselang-selikan tetapi tidak apa saya semak rekod.

Ya, sekarang saya menjemput Yang Berhormat Tenom untuk berbahas.

3.40 ptg.

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Salam sejahtera dan kaansayan ramuyun. Selamat petang.

Terlebih dahulu saya ingin mengucapkan terima kasih Tuan Yang di-Pertua kerana memberi peluang dan ruang kepada saya untuk berbahas bagi ucapan Titah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong buat pertama kali bagi Mesyuarat Pertama, Penggal Pertama, Parlimen Ke-14.

Sebagai wakil wanita Murut pertama di Dewan Rakyat ini, saya sangat berbesar hati dan berasakan satu penghormatan tinggi kerana dapat menjadi suara bagi mewakili masyarakat Murut umumnya di Daerah Tenom. Sekalung tahniah juga kepada Tuan Yang di-Pertua dan Timbalan-timbalan Yang di-Pertua yang telah dilantik.

Seterusnya, kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang lain semoga kita semua akan dapat menjalankan tanggungjawab dan amanah yang telah diberikan oleh rakyat kepada kita dengan baik... *[Tepuk]* Seterusnya, tidak lupa juga saya ingin mengambil kesempatan untuk mengucapkan terima kasih kepada pengundi-pengundi terutamanya di Daerah Tenom yang telah memberikan mandat dan kepercayaan kepada saya yang mana saya akan berusaha sedaya upaya untuk menjalankan amanat ini dengan penuh tanggungjawab.

Tuan Yang di-Pertua. Dalam perbahasan kali pertama ini saya akan membawa beberapa isu. Isu yang pertama ialah isu perpaduan. Tuan Yang di-Pertua, sempena Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong ada menyebut soal mewujudkan perpaduan yang tulen dan murni. Malahan, Tuanku ada menyentuh soal mencari titik persamaan bukan perbezaan dengan bekerjasama untuk kesejahteraan rakyat dan *survival* negara.

Atas landasan itu, saya melihat kesungguhan bagi mengekalkan kesejahteraan rakyat dan *survival* negara terutama di bawah Kerajaan Pakatan Harapan ini perlu diperkasakan dan dekat dengan masyarakat di negara ini. Kita tidak mahu soal berkaitan perkauman yang kita dengar terutama di media sosial sering kali disensasikan dengan hasutan untuk memecahbelahkan kaum. Kita perlu menilai sendiri erti semangat muhibah dan keharmonian yang telah kita capai kerana kita hidup dalam masyarakat majmuk.

Masyarakat majmuk seperti di Sabah terutama di kawasan Parlimen Tenom terdiri daripada pelbagai kaum yang mempunyai kebudayaan, agama, bahasa dan adat resam yang tersendiri. Walaupun kami terdiri daripada pelbagai kaum dan hidup bergading bahu di bawah sistem Rukun Negara Malaysia yang sama, namun sebenarnya gaya kehidupan kami masing-masing adalah berbeza dari segi adat, agama dan budaya. Namun, ini langsung tidak menghalang perpaduan yang jitu dalam masyarakat majmuk di Sabah.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta laluan Yang Berhormat. Sedikit. Ada soalan.

Tuan Yang di-Pertua: Laluan. Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Dia jiran saya. Saya tidak akan ganggu. Satu sahaja soalan.

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Okey.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Setujukah Yang Berhormat Tenom bahawa UMNO dan Barisan Nasional adalah ketua penghasut yang menyebabkan pecah belahnya kaum, perpaduan di negara ini pecah belah disebabkan oleh UMNO dan Barisan Nasional. Setuju Yang Berhormat? Pakatan Harapan kita berpadu tetapi UMNO dan Barisan Nasional yang menyebabkan perbalahan di antara kaum.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Cuma Tuan Yang di-Pertua. Tuan Yang di-Pertua, saya bukan hendak *point of order* cuma kalau ayat yang sama saya keluarkan jangan marah ya. Kalau saya katakan di sebelah sana pun nanti giliran saya berucap jangan ada *point of order*.

Saya minta *ruling* pada Tuan Yang di-Pertua. Kalau Tuan Yang di-Pertua kata perkataan tersebut tidak boleh ditujukan pada pihak sini atau sana saya akan akur. Jadi, kalau hendak mulakan perkataan-perkataan begitu saya tidak ada masalah.

Tuan Yang di-Pertua: Saya ingat kita elakkan perkataan “menghasut” itu.

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Okey, tidak apa saya teruskan. Saya berpendapat walaupun bangsa Murut adalah bangsa minoriti dalam negara Malaysia, suara kami juga perlu didengari dan diambil kira. Di Malaysia, kita masih berada di peringkat kesepaduan iaitu masih mencari nilai perpaduan yang sering dicabar dengan kontradiksi dan untuk mencapai penyatupaduan pula usaha yang lebih giat diperlukan dengan kerjasama semua rakyat iaitu suara akar umbi untuk merealisasikan. Kita juga sering bercakap tentang perpaduan yang lebih berbentuk *moment of unity*, dengan izin. Ini kerana perpaduan sebenarnya sukar dicapai sehingga kini.

Jadi, saya mengharapkan agar Kerajaan Pakatan Harapan sekarang dapat mempertingkatkan penyatuan nasional dalam konteks Malaysia baharu dan saya harap di bawah kerajaan yang baru ini apabila kita bercakap tentang perpaduan, kesepaduan dan penyatupaduan tiga perkataan dengan satu kata akar padu. Tiga perkataan keramat ini menjadi tunjang perpaduan negara kita yang tercinta ini... [Tepuk]

Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]: Minta laluan Yang Berhormat Tenom. Sedikit.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kubang Kerian minta laluan. Bolehlah.

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Boleh. Boleh.

Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]: Terima kasih. Saya hendak minta pandangan daripada Yang Berhormat Tenom bahawa, apakah Yang Berhormat setuju kita perlu satu sistem pendidikan bagi menjamin perpaduan rakyat. Tidak perlu dua, tiga sistem pendidikan negara yang boleh memecahbelahkan masyarakat kita. Minta komen. Terima kasih.

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Dalam situasi negara kita yang banyak dan pelbagai kaum dan bangsa ini saya kira bahasa ibunda, bahasa Malaysia itu saya sokong sebagai bahasa utama. Akan tetapi, saya berpendapat bahasa-bahasa lain juga penting dan patut dibenarkan di sekolah-sekolah di Malaysia... [Tepuk]

Isu kedua ialah isu ekonomi peduli wanita dan masa depan wanita muda. Minta maaf saya kena teruskan dahulu.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Bera minta laluan.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Sedikit sahaja.

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Saya teruskan.

Dato' Sri Ismail Sabri bin Yaakob [Bera]: Tidak boleh, sedikit?

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Minta maaf, saya kena teruskan.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak beri laluan.

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Tuan Yang di-Pertua, saya berterima kasih dengan Yang di-Pertuan Agong kerana begitu prihatin dalam Titah Baginda yang menyentuh soal sumbangan golongan wanita kepada negara dan masyarakat. Terutamanya berkait dengan kemahiran.

Bercakap perihal wanita yang kini membentuk separuh daripada penduduk di negara ini, peranan mereka sudah tentu bukan lagi terhad dalam menggalas tugas tradisi iaitu menjaga keluarga dan rumah tangga. Selain pencapaian dalam pendidikan yang mendorong seseorang wanita itu membentuk kerjaya dalam bidang profesional, kebanyakan wanita kini tidak kira apa tahap pendidikannya berperanan mengukuhkan ekonomi keluarga.

Mereka membantu suami atau keluarga keluar bekerja dalam pelbagai sektor apa juga bidang kerja yang dahulunya sinonim atau dikuasai oleh golongan lelaki tidak kira dalam kolar biru atau putih kini wanita turut sama menyertainya.

Bukannya untuk bersaing dengan lelaki tetapi memenuhi tuntutan mencari rezeki membantu keluarga. Juga masa bekerja juga tidak terbatas pada waktu pejabat. Mereka turut bekerja siang dan malam. Kemampuan ini menyamai lelaki dan tiada apa lagi yang luar biasa apabila membincangkan keupayaan wanita bekerja. Di Malaysia walau apa pun jua peranan dimainkan golongan hawa tidak kira menjadi ibu, isteri dan seorang penjawat awam atau swasta, golongan ini saya berharap tidak akan terlepas pandang oleh kerajaan. Dalam manifesto Pakatan Harapan pun salah satu iltizam khusus adalah menjaga kebajikan, kesihatan dan hak wanita.

■1550

Oleh kerana itu saya percaya pelbagai dasar dan insentif dibuat sebagai pembuka jalan dan unit serta undang-undang diwujudkan untuk melindungi hak dan kebajikan wanita di negara ini.

Kita berterima kasih kerana di negara ini membuat sambutan Hari Wanita Kebangsaan bertujuan memberi pengiktirafan kepada mereka atas sumbangan besar dalam pembangunan dan kemajuan negara. Saya sememangnya berharap untuk pembentangan bajet akan datang ini memberi suatu peruntukan yang mesra wanita. Apatah lagi golongan wanita di seluruh negara menaruh harapan yang tinggi di bawah kerajaan yang baharu ini.

Tuan Yang di-Pertua, kepentingan kesaksamaan atau kesetaraan gender dalam pembangunan masyarakat telah sekian lama menjadi asas perjuangan gerakan wanita pada peringkat global dalam kerangka perjuangan hak asasi. Dalam memperjuangkan hak wanita, haknya perlu dilihat bukan sahaja daripada prinsip, kesamarataan atau kesetaraan tetapi juga dari sudut kesaksamaan yang bermaksud berlaku adil dalam menentukan hak dan tanggungjawab serta meletakkan sesuatu pada tempatnya dan tidak berlaku sebarang bentuk diskriminasi.

Saya sememangnya percaya wanita Malaysia hari ini telah mencapai banyak kejayaan dan terbabit di dalam pembangunan masyarakat hasil peluang sama rata yang diberikan oleh pihak kerajaan kepada wanita untuk menerima pendidikan. Lihat sahaja Yang Amat Berhormat Timbalan Perdana Menteri yang pertama dalam kalangan wanita yang datang daripada kerajaan Pakatan Harapan. Inilah keterbukaan yang kita mahu dan pengiktirafan yang sewajarnya diberikan kepada wanita.

Isu ketiga ialah isu kawasan Parlimen Tenom. Bagi kemudahan infrastruktur dan prasarana di kawasan Parlimen saya, telah berkali-kali pemimpin dan kerajaan terdahulu berjanji untuk menyelesaikan masalah kemudahan asas terutamanya menaik taraf jalan raya bertar di kawasan Kuala Tomani hingga ke Kampung Bakuku, Tenom. Namun, janji- hanya tinggal janji.

Oleh hal yang demikian, saya mohon di bawah Kerajaan Pakatan Harapan yang baharu ini saya ingin menarik perhatian terutama perhatian daripada Menteri Kerja Raya dan Menteri Pembangunan Luar Bandar untuk melaksanakan sesegera yang mungkin pembangunan jalan raya bertar ini. Perkara ini amat penting kerana kawasan Tenom adalah satu kawasan luar bandar yang terletak jauh di pedalaman Sabah dan memerlukan perhatian yang sewajarnya daripada pihak kerajaan.

Menaiktarafkan kemudahan jalan raya bertar ini adalah suatu keutamaan kepada penduduk di sini. Menerusi kemudahan jalan bertar ia bukan setakat dapat meningkatkan ekonomi penduduk tempatan tetapi ia dapat membantu ibu bapa untuk menghantar anak-anak mereka ke sekolah dengan lebih mudah dan seterusnya dapat merancarkan hubungan di antara bandar dan kampung-kampung di pedalaman.

Dalam hal riadah dan bersukan, penduduk Tenom adalah warga yang suka bersukan, bersenam dan suka sihat. Berlatar belakangkan Banjaran Crocker, suasana kehidupan aman dan damai malah sebenarnya Tenom adalah daerah yang paling kurang jenayah di Sabah.

Seiring dengan suasana semula jadi, keperluan bagi pembinaan Kompleks Sukan Tenom yang baharu sangat dituntut kerana kompleks sedia ada terlalu daif dan usang. Peralatan sukan juga telah rosak teruk dan menimbulkan risiko keselamatan kepada penduduk daerah Tenom. Jadi saya mohon perhatian daripada Menteri muda daripada Kementerian Belia dan Sukan untuk melihat secara terperinci akan permasalahan Kompleks Sukan Tenom ini.

Dalam hal prasarana pendidikan dan pembelajaran, saya juga ingin memohon pembinaan sebuah lagi sekolah menengah di kawasan Mukim Kuala Tomani kerana sekolah yang sedia ada iaitu SMK Kemabong tidak dapat menampung jumlah pelajar yang semakin ramai. Sesi persekolahan terpaksa dijalankan dalam dua sesi iaitu sesi pagi dan petang kerana bangunan sekolah yang tidak mencukupi.

Di samping itu, saya juga memohon sebuah balai bomba dan balai polis di kawasan Kemabong, Tenom kerana penduduk semakin ramai dan kejadian kebakaran kerap berlaku, namun kakitangan bomba tidak dapat menjalankan tugas mereka dengan efektif. Kenapa? Hal ini kerana di Tenom hanya terdapat satu sahaja balai polis dan satu balai bomba. Untuk pengetahuan Dewan yang mulia ini daerah Tenom berkeluasan lebih kurang 2,238 kilometer persegi. Keluasannya jauh lebih luas berbanding negeri Perlis atau negeri Melaka ataupun negeri Pulau Pinang.

Jadi Tuan Yang di-Pertua, sebenarnya saya juga amat bersetuju dengan perbahasan yang telah dikemukakan oleh jiran saya dalam Dewan ini iaitu Yang Berhormat Jelutong sebab beliau kelmarin menyatakan kenapa kerajaan dahulu selalu mengatakan tidak ada peruntukan sekiranya diminta. Orang-orang Tenom juga bertanya soalan yang sama, kenapa tidak daripada derma yang diterima RM2.6 bilion itu disalurkan sedikit kepada pembangunan di Tenom?...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Siapa terima? Saya ada persoalan, siapa terima RM2.6 bilion? Masuk akaun siapa? Boleh jelaskan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jelutong, Yang Berhormat Tenom belum lagi memberi laluan lagi pun. Ya, teruskan... *[Dewan ketawa]*

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Saya rasa itu *open secret* Yang Berhormat Jelutong. Kita semua tahu siapa, apa?

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya tidak tahu, minta penjelasan. Saya tidak tahu siapa terima RM2.6 bilion dalam akaun peribadi?

Seorang Ahli: Yang Berhormat Pekan.

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Mengikut maklumat-maklumat daripada media sosial yang kita nampak dan terima, yang dimasukkan dalam akaun Yang Berhormat Pekan... *[Dewan tepuk]*

Tuan Yang di-Pertua, saya mengalih perkara berhubung penutupan Institut Pendidikan Guru Keningau. Hal ini juga telah dibangkit dalam perbahasan Yang Berhormat Keningau dan sebenarnya penutupan Institut Pendidikan Guru Keningau ini sesuatu yang malang bagi kami di bahagian pedalaman negeri Sabah apatah lagi IPG ini telah melahirkan ramai golongan pendidik dari Sabah, Sarawak dan Semenanjung.

Malahan kewujudan IPG ini adalah satu jambatan perpaduan antara Sabah dan Semenanjung kerana guru-guru yang hebat dilahirkan menerusi IPG ini. Walaupun Keningau dan Tenom bersebelahan antara satu sama yang lain tetapi penutupan IPG ini memberi tempas yang kuat kepada keperluan guru-guru di kawasan Tenom. Tenom ini satu kawasan pedalaman dan masalah kekurangan guru amat meruncingkan. Jadi, saya mahukan justifikasi atau rasional daripada Kementerian Pendidikan dalam hal ini.

Isu keempat adalah isu tentang mengembalikan satu Sabah berteraskan Perjanjian Malaysia 1963.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin menyentuh dengan masa depan anak negeri Sabah dan saya sebagai wakil rakyat dari Sabah yang telah diberikan tanggungjawab adalah kemestian bagi saya untuk menyokong penuh supaya Kerajaan Pusat menyejajarkan hak-hak Sabah berteraskan Perjanjian Malaysia 1963.

Dalam manifesto Pakatan Harapan yang lalu jelas mahu menubuhkan Jawatankuasa Khas Kabinet untuk segera menyemak dan melaksanakan Perjanjian Malaysia 1963 di samping memastikan ekonomi Sabah selain Sarawak berkembang dengan lebih pesat demi kemakmuran hidup rakyat keseluruhannya.

Malahan dalam manifesto itu turut menekan mencipta lebih banyak peluang pekerjaan bergaji tinggi untuk anak-anak Sabah, menjadikan Sabah sebagai model masyarakat harmoni serta desentralisasi kuasa kepada Sabah selain memulangkan dan menjamin hak tanah adat Sabah juga termasuklah pembayaran 20 peratus royalti minyak kepada negeri Sabah dan Sarawak.

Justeru itu, kenyataan Menteri di Jabatan Perdana Menteri, Datuk Liew Vui Keong baru-baru ini dalam jawapan bertulis di Parlimen yang memaklumkan bahawa mesyuarat Jemaah Menteri bersetuju dengan pembentukan sebuah Jawatankuasa Khas Kabinet mengenai Perjanjian Malaysia 1963 yang merupakan janji 100 hari Pakatan Harapan adalah sesuatu yang positif.

■1600

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Tuan Yang di-Pertua, peraturan mesyuarat, Tuan Yang di-Pertua. Peraturan mesyuarat.

Sebelum Tuan Yang di-Pertua menunggu giliran Timbalan Yang di-Pertua menjalankan tugas, saya mohon satu petua, bukan dibuat sekarang, mungkin hari esok.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, ya.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Iaitu petua di bawah Peraturan Mesyuarat 99, dan juga mengenai Peraturan Mesyuarat 36(2).

Minta maaf Yang Berhormat Tenom ya. Saya mengambil peluang sebelum giliran Timbalan Yang di-Pertua mengambil tempat. Iaitu tentang petua Tuan Yang di-Pertua terdahulu mengenai isu 1MDB yang tidak boleh dibincangkan dan dibahaskan di dalam Dewan Rakyat ini. Petua tersebut adakah masih lagi terpakai atau dibuat *ruling*?... [*Dewan riuh*] Tunggulah, tunggulah dulu. Saya tidak ada kena-mengena dengan Yang Berhormat Jelutong. Saya dengan Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Nanti.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Jadi, sama ada petua tersebut telah dibuat *ruling* oleh Tuan Yang di-Pertua yang sekarang ini? Satu.

Keduanya, tentang tafsiran iaitu petua juga di bawah Peraturan 36(2) yang mengatakan bahawa "*Tidak boleh disebut apa-apa perkara yang sedang dalam pertimbangan mahkamah*". Perkataan 'mahkamah' juga saya mohon petua daripada Tuan Yang di-Pertua sama ada mahkamah ini terpakai di mahkamah di dalam negara kita atau juga mahkamah di luar negara.

Ketiga, saya juga ingin mendapat petua daripada Tuan Yang di-Pertua mengenai *interim gag order* yang telah diperolehi oleh peguam bela Yang Berhormat Pekan terhadap, "*Tidak boleh ditimbulkan isu-isu mengenai kes-kes yang sedang dihadapi oleh Yang Berhormat Pekan sekarang*". Adakah boleh dibincangkan atau disebut di dalam Dewan ini, dan apakah yang disebutkan *interim gag order* itu, apakah isu-isunya? Apakah juga termasuk RM2.6 bilion dan juga termasuk isu 1MDB?

Saya mohon petua pada Tuan Yang di-Pertua mungkin pada esok atau bila-bila masa setelah Tuan Yang di-Pertua mempunyai masa yang cukup untuk memberikan petua. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, ada tiga perkara, tiga *point* di situ. Petua akan dikeluarkan dalam masa yang singkat.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Tenom, sila gulungkan.

Puan Noorita binti Sual [Tenom]: Ini satu berita gembira bagi orang Sabah atau rakyat Sabah dan semoga jawatankuasa yang ditugaskan kelak dapat menyediakan laporan terperinci mengenai perkara itu dalam masa yang diberikan iaitu enam bulan dari tarikh ia ditubuhkan.

[Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Nga Kor Ming) mempengerusikan Mesyuarat]

Dengan itu, saya mengucapkan terima kasih di atas ruang perbahasan di dalam Dewan yang mulia ini dan saya menyokong Titah Ucapan Diraja Ke Bawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong. Sekian, terima kasih... *[Tepuk]*

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih Yang Berhormat Tenom. Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Igan.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Tuan Yang di-Pertua, minta maaf. Saya ada tercicir satu lagi.

Sebelum Tuan Yang di-Pertua memberikan petua, boleh atau tidak mengenai isu-isu yang saya timbulkan tadi tidak boleh dibincangkan sehinggalah mendapat petua yang baharu daripada Tuan Yang di-Pertua? Itu juga saya mohon pertimbangan Tuan Yang di-Pertua sebentar tadi. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ahli-ahli Yang Berhormat, saya rasa Dewan Rakyat ini tempat untuk membawa suara rakyat. Apa-apa perkara selagi ia tidak melanggar Perintah Tetap, saya akan benarkan sehingga ada petua lain yang melarang.

Sila Yang Berhormat Igan.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Tuan Yang di-Pertua, saya tidak perasan Perintah Tetap tersebut perintah yang mana. Sebabnya yang saya baca adalah buku Peraturan-peraturan Mesyuarat, tidak ada Perintah Tetap.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ada.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Kalau Peraturan Mesyuarat, ada.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Perintah Tetap, Perkara 99. Yang Berhormat Igan, teruskan. Masa 20 minit.

4.04 ptg.

Tuan Haji Ahmad Johnie bin Zawawi [Igan]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Assalamualaikum warahmatullahi taala wabarakatuh* dan salam sejahtera.

Tuan Yang di-Pertua, pertama sekali, saya ingin merakamkan ucapan penghargaan seikhlas-ikhlasnya atas peluang dan kesempatan yang diberikan kepada saya untuk berucap, berbahas, mengambil bahagian ke atas Titah Diraja Ke Bawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong.

Saya sebagai wakil rakyat dari kawasan Parlimen P.207 Igan, berasa amat teruja dan tersanjung kerana berpeluang berucap di Dewan yang mulia ini buat julung kalinya. Sebagai Wakil Rakyat baharu, sudah tentu ini adalah pengalaman baharu yang amat bererti.

Saya yakin dan percaya, seluruh rakyat yang saya wakili di kawasan Parlimen P.207 Igan juga merasa bangga dan gembira dengan taruhan harapan yang tinggi kepada saya kerana suara saya akhirnya berkumandang di Dewan yang mulia ini. *Insyah-Allah*, segala kesempatan dan ruang yang ada akan saya gunakan untuk mengutarakan segala isu yang penting mengenai kemaslahatan rakyat keseluruhannya.

Tuan Yang di-Pertua, tidak lupa saya mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan setinggi-tinggi tahniah kepada Kerajaan Pakatan Harapan di atas kemenangan dalam Pilihan Raya Umum yang lalu dan kepada Tuan Yang di-Pertua, saya mengucapkan tahniah di atas pelantikan sebagai Tuan Yang di-Pertua di atas Dewan yang mulia ini.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih.

Tuan Haji Ahmad Johnie bin Zawawi [Igan]: Tuan Yang di-Pertua, perubahan landskap politik terkini telah menyebabkan kejutan dan kegelisahan bagi seluruh rakyat negeri Sarawak kerana selama ini, kerjasama dan bantuan daripada Kerajaan Persekutuan amat diperlukan bagi memajukan projek-projek infrastruktur asas di luar bandar, khususnya. Rakyat Sarawak meletakkan harapan yang tinggi terhadap Kerajaan Persekutuan untuk meneruskan agenda ataupun dasar pembangunan seperti yang dilakukan sebelum ini ataupun lebih daripada itu.

Oleh itu, saya amat setuju sekali dengan kenyataan Yang Berhormat Menteri Kewangan tempoh hari semasa menjawab soalan lisan di Dewan yang mulia ini yang bersetuju untuk meneliti keperluan meminda undang-undang bagi memastikan peruntukan Kerajaan Persekutuan diagihkan secara saksama pada semua negeri, sebagaimana janji Pakatan Harapan dalam manifesto mereka untuk memberi layanan yang adil kepada semua khususnya dalam konteks penyaluran peruntukan.

Sejajar dengan hasrat ini, tindakan Kerajaan Negeri Sarawak mengambil pendekatan mesra dan bekerjasama rapat dengan Kerajaan Persekutuan sekarang ini menunjukkan kematangan politik kepimpinan Yang Amat Berhormat Ketua Menteri Sarawak yang meletakkan kepentingan pembangunan negeri dan kesejahteraan rakyat melangkaui kepentingan politik sekalipun kami terpaksa bermufarakah dengan Barisan Nasional.

Justeru itu, Gabungan Parti Sarawak khususnya, ataupun GPS, akan menjadi landasan yang kukuh bagi Kerajaan Negeri Sarawak dalam memperjuangkan hak dan autonominya. *Insyah-Allah*, GPS akan menjadi gabungan parti politik yang kuat dan hebat dalam memastikan kemajuan dan kesejahteraan hidup rakyatnya.

Tuan Yang di-Pertua, negeri Sarawak telah menetapkan sasaran untuk mencapai atau menjadi negeri yang maju pada tahun 2030 iaitu lebih kurang 12 tahun dari sekarang. Dalam konteks ini, kerajaan negeri telah merangka pelan dan cadangan pembangunan program dan projek yang komprehensif untuk menyokong hasrat dan impian berkenaan yang melibatkan anggaran kos sebanyak RM153.6 bilion. Pelan dan cadangan berkenaan telah dibahagikan kepada 11 sektor ataupun teras utama iaitu yang pertama adalah, jaringan jalan raya dan jambatan yang melibatkan kos sebanyak RM51.07 bilion.

Kedua adalah pendidikan dan pembangunan sumber manusia yang melibatkan kos sebanyak RM33.44 bilion. Ketiga ialah sektor bekalan air sebanyak RM16 bilion. Ini untuk memastikan semua kawasan di luar bandar dibekalkan dengan air bersih yang dirawat.

■1610

Sektor pertanian melibatkan kos sebanyak RM9.90 bilion. Sektor pembangunan ataupun kemajuan industri melibatkan RM9.10 bilion. Bekalan elektrik melibatkan kos anggaran RM7.72 bilion. Ini adalah untuk membekalkan elektrik ke seluruh kawasan luar bandar di Sarawak.

Sektor yang seterusnya ialah pengangkutan dan logistik melibatkan kos sebanyak RM6.26 bilion. Sektor yang seterusnya ialah kemudahan perubatan melibatkan kos sebanyak RM5.98 bilion, perumahan RM3.64 bilion, ekonomi digital sebanyak RM10.08 bilion dan yang terakhir, pelancongan melibatkan kos anggaran sebanyak RM170 juta.

Tuan Yang di-Pertua, inilah 11 sektor atau teras utama yang menjadi fokus atau tumpuan di dalam memastikan di dalam negeri Sarawak mencapai taraf negeri maju pada tahun 2030 nanti. Oleh yang demikian, Kerajaan Negeri Sarawak, seperti apa yang telah dikatakan oleh sahabat saya Yang Berhormat Sibuti semalam, walaupun negeri Sarawak sampai berkikis bulu betis, kami akan menuntut komitmen yang tinggi daripada Kerajaan Persekutuan untuk merealisasikan impian dan harapan seluruh negeri Sarawak tercapai...
[Tepuk]

Bercakap mengenai keperluan jalan raya di negeri Sarawak, ia adalah satu keperluan infrastruktur asas yang utama. Dengan melihat kepada keluasan atau luasnya negeri Sarawak yang hampir sama luasnya dengan Semenanjung Malaysia. Jikalau dibuat perbandingan daripada segi panjangnya jaringan jalan raya di antara negeri Sarawak dan Semenanjung, sekarang ini adalah jauh sekali jurang perbezaannya. Di mana di Sarawak hanya mempunyai 35,517 kilometer berbanding di Semenanjung Malaysia sebanyak 177,569 kilometer. Ini perbezaan lebih kurang lima kali ganda. Oleh sebab itu, kami memohon agar projek Pan Borneo sepanjang 940 kilometer ini yang menelan kos sebanyak RM21 bilion diteruskan seperti yang dirancang.

Selain daripada jaringan jalan raya, Sarawak yang terkenal dengan banyaknya sungai di seluruh negerinya, memerlukan 866 buah jambatan untuk melengkapi dan menyambung penempatan-penempatan di luar bandar.

Selain daripada itu, Sarawak masih memerlukan 4,128 kilometer jalan di luar bandar dan 2,286 kilometer jalan bandar. Kesemua jaringan jalan raya ini dan jambatan yang saya sebutkan tadi memerlukan sebanyak RM51.7 bilion untuk melengkapi dan melaksanakannya.

Tuan Yang di-Pertua, politik Sarawak kadang-kadang selalu diusik dengan masalah air, khususnya mutakhir ini. Tidak dapat dinafikan bahawa bekalan air bersih yang dirawat adalah satu keperluan utama bagi penduduk di luar bandar. Adalah sangat menyedihkan setelah mencapai kemerdekaan hampir 60 tahun, masih ada lagi penempatan-penempatan di luar bandar yang masih tiada bekalan air bersih dan masih bergantung kepada air hujan. Apabila musim kemarau, amat menyulitkan kehidupan penduduknya.

Oleh itu, Sarawak menyasarkan menjelang tahun 2025, seluruh kawasan negeri Sarawak mendapat bekalan air bersih, khususnya di kawasan luar bandar. Sekarang ini, masih ada 112,000 isi rumah yang belum mendapat bekalan air dirawat. Kerajaan negeri akan mengatasi masalah air ini dengan mewujudkan sistem *water grid*, dengan izin. Di samping membuat penggantian ke atas paip-paip lama yang ada. Adalah dianggarkan kos untuk melaksanakan projek ini adalah sebanyak RM16 bilion sepanjang tempoh Rancangan Malaysia Kesebelas, hingga Rancangan Malaysia Ketiga Belas. Mohon kementerian yang berkaitan mengambil perhatian terhadap masalah ini.

Tuan Yang di-Pertua, keperluan infrastruktur asas yang lain, selain daripada jalan raya dan air adalah bekalan elektrik. Ini juga menjadi rungutan rakyat kecil di luar bandar. Menjelang tahun 2025, negeri Sarawak meletakkan sasaran untuk memastikan 100 peratus kawasan penempatannya dibekalkan dengan elektrik yang melibatkan baki lebih kurang 29,000 isi rumah melalui sistem *grid*. Projek ini jika dijalankan akan melibatkan kos sebanyak RM7.2 bilion.

Tuan Yang di-Pertua, salah satu perkara yang penting di dalam kehidupan ini, adalah pendidikan. Pendidikan adalah sumber kepada ilmu. Dalam hal ini, Kerajaan Negeri Sarawak telah membuat perancangan yang teliti bagi memastikan agenda pendidikan dan kemajuan sumber manusia menjadi teras utama untuk mencapai kemajuan, khususnya dalam konteks menyegerakan pembinaan sekolah-sekolah yang terlalu uzur ataupun daif di seluruh negeri Sarawak.

Tuan Yang di-Pertua, kerajaan melalui Kementerian Pendidikan perlu terus berazam untuk muncul sebagai sepuluh negara teratas dari segi pendidikan. Mengikuti langkah negara seperti Korea Selatan, Finland, Belanda, New Zealand, Jepun, Barbados, Estonia, Luxembourg, Norway, Ireland dan Belgium, malah negara terdekat kita iaitu Singapura. Dengan memberi penekanan kepada sistem pendidikan yang utuh dan berkualiti, kita dapat memastikan, menghasilkan sumber manusia yang akan menjamin pertumbuhan ekonomi yang mampan.

Untuk itu, saya ingin menyarankan, agar langkah diambil untuk mengkaji amalan dan sistem terbaik daripada 10 negara teratas dalam penarafan dunia dari segi pendidikan. Kita tidak seharusnya sekadar mengejar berapa orang pelajar yang mendapat keputusan 'A' dalam peperiksaan. Ibu bapa dan rakyat kita begitu *obsess* ataupun taksud dengan gred 'A', sedangkan sepatutnya kita memerlukan pendidikan yang memungkinkan pelajar dan rakyat kita yang dapat berfikir secara kreatif, analitis, dapat bekerja sebagai satu pasukan, memiliki kemahiran komunikasi yang tinggi, sifat sayang-menyayangi, hormat-menghormati, mencintai alam sekitar dan sebagainya.

Kita perlu menuju ke arah sistem pendidikan yang benar-benar berkelas dunia supaya kita akhirnya turut berada sebaris dengan negara yang memiliki sistem pendidikan yang unggul. Kita perlu memastikan murid dan pelajar kita tidak terlalu terbeban dengan pelbagai-bagai ujian dan kerja rumah. Tumpuan yang keterlaluan terhadap aktiviti berkenaan akan memberi tekanan kepada murid dan guru. Malahan ibu bapa sehingga murid dan guru tidak seronok belajar dan mengajar. Kita juga perlu memastikan persekitaran dan sistem persekolahan kita menjadi sesuatu yang menyeronokkan. Biar pelajar seronok belajar dan guru seronok mengajar.

Tuan Anyi Ngau [Baram]: Yang Berhormat, mohon mencelah.

Timbalan Tuan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Adakah Yang Berhormat Igan benarkan?

Tuan Haji Ahmad Johnie bin Zawawi [Igan]: Ya, silakan.

Tuan Anyi Ngau [Baram]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua dan terima kasih kepada Yang Berhormat Igan. Adakah Yang Berhormat Igan setuju bahawa dalam usaha kita hendak meningkatkan lagi taraf pendidikan yang sedia ada di negara kita ini, di samping itu kita memerlukan peruntukan yang lebih, khususnya di kawasan Sarawak dan khususnya di kawasan-kawasan luar bandar.

Oleh sebab kita tengok dalam kita hendak mendidik anak-anak kita ini, kita perlu ... adalah menjadi tanggungjawab kita juga memastikan supaya keselamatan murid-murid ini dan termasuk juga guru-guru perlu diberi perhatian yang serius. Saya mengambil kesempatan ini, sebab saya rasa pada pagi tadi dan kebetulan di kawasan Baram terdapat satu kejadian kebakaran di mana kita percaya bahawa ada seorang guru menjadi mangsa korban kebakaran ini dan dua lagi yang melecur.

Jadi di kesempatan ini, saya ingin bertanya dengan Yang Berhormat Igan, sama ada beliau bersetuju supaya peruntukan-peruntukan yang telah diluluskan, khususnya dalam Bajet 2018, sejumlah RM1 bilion diteruskan supaya kebakaran yang melibatkan tempat kediaman, mahupun kelas-kelas ini dapat diatasi ini. Adakah Yang Berhormat Igan setuju?

■1620

Tuan Haji Ahmad Johnie bin Zawawi [Igan]: Ya, saya setuju dengan apa yang dikatakan oleh Yang Berhormat Baram, sahabat saya dan boleh dimasukkan menjadi sebahagian daripada ucapan saya. Jadi saya rasa Tuan Yang di-Pertua, saya terus ke bahagian akhir perbahasan saya.

Tuan Sabri bin Azit [Jerai]: Jerai minta laluan.

Tuan Haji Ahmad Johnie bin Zawawi [Igan]: Masa tidak mengizinkan ya. Minta maaf Yang Berhormat Jerai.

Di akhir perbahasan ini Tuan Yang di-Pertua, rasanya tidak lengkap kiranya saya tidak menyentuh permasalahan dan harapan rakyat di kawasan yang saya wakili. Sebagaimana telah saya nyatakan di awal perbahasan saya tadi bahawa majoriti rakyat yang kami wakili adalah dari kawasan luar bandar yang jauh di pedalaman, yang menagih kesenangan dan kesejahteraan di dalam kehidupan harian mereka. Saya amat simpati sekali melihat masih banyak penempatan ataupun kampung-kampung ataupun rumah-rumah panjang yang masih belum ada bekalan api, air dan kemudahan jalan raya yang baik. Termasuk jalan-jalan pesisir yang menghubungkan kampung-kampung mereka ke jalan utama untuk memudahkan pergerakan mereka.

Untuk pengetahuan semua, kawasan saya mempunyai lebih kurang 80 buah rumah panjang. Ini belum dikira pintunya lagi ya yang terletak jauh di pendalaman. Lebih kurang 40 buah penempatan yang masih belum mendapat bekalan...

Tuan Jugah a/k Muiyang @ Tambat [Lubok Antu]: Minta laluan.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Minta laluan Yang Berhormat.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Lubok Antu minta laluan. Adakah...

Tuan Jugah a/k Muiyang @ Tambat [Lubok Antu]: Boleh?

Tuan Haji Ahmad Johnnie bin Zawawi [Igan]: Minta maaf, ini di akhir. *Last, last*, di akhir sekali ya.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Biar dia menggulung dulu Yang Berhormat.

Tuan Haji Ahmad Johnnie bin Zawawi [Igan]: Lebih kurang 40 buah penempatan yang masih belum mendapat bekalan elektrik dan air. Mereka hanya bergantung kepada sumber air hujan untuk keperluan harian, dan *genset* untuk bekalan elektrik. Keadaan ini amat mendukacitakan sekali setelah sekian lama negara mencapai kemerdekaan. Saya mohon sekali lagi kepada kementerian yang berkaitan supaya mengambil perhatian yang sewajarnya untuk membantu menyalurkan bantuan.

Tuan Yang di-Pertua, tidak dapat dinafikan bahawa kerajaan negeri juga ada menyumbang dan membantu melaksanakan projek infrastruktur asas ini. Akan tetapi kerana kekangan dana yang tidak dapat dilaksanakan dengan cepat dan menyeluruh. Saya juga ingin mengetahui, sejauh mana status beberapa buah projek yang telah dijanjikan untuk dilaksanakan di kawasan saya?

Tuan Yang di-Pertua, projek yang pertama ialah projek Jambatan Batang Igan. Projek Jambatan Batang Igan ini adalah salah satu projek yang sudah lama diluluskan, yang berimpak tinggi kerana merupakan sebuah jambatan yang menghubungkan Pekan Mukah, Daerah Matu dan Daro. Ia adalah jambatan yang menyambung satu-satunya *missing link*, dengan izin, di kawasan yang majoritinya orang Melanau di bahagian Mukah. Jambatan yang menelan kos yang dianggarkan RM300 juta ini sepatutnya telah dimulakan pada awal tahun 2017.

Akan tetapi projek ini telah tertangguh kerana perpindahan tapak asal ke tapak yang baharu iaitu yang berdekatan dengan Kampung Igan. Ini telah menyebabkan kerja-kerja awalan seperti ukur tanah dan ukur hidrografi, penyiataan tanah, reka bentuk struktur dan lain-lainnya harus dimulakan dari awal lagi. Proses melaksanakan kerja awalan ini memakan masa selama setahun.

Oleh hal demikian, saya ingin tahu sejauh manakah status pelaksanaan projek ini? Bilakah projek ini akan dimulakan? Adalah diharapkan agar Jabatan Kerja Raya dapat meneruskan, melaksanakan projek ini sebagaimana yang telah dirancang. Projek ini amat dinantikan oleh seluruh penduduk di bahagian Mukah khususnya kerana ia dapat menjimatkan masa perjalanan dan mempercepatkan pergerakan orang ramai. Pada masa ini, orang ramai terpaksa menggunakan perkhidmatan feri dan terpaksa menunggu berjam-jam lamanya semasa hujung minggu ataupun musim perayaan. Jambatan ini jika dilaksanakan sudah pasti dapat memberi impak yang positif terhadap kegiatan sosial, ekonomi penduduk setempat...

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ya.

Tuan Haji Ahmad Johnnie bin Zawawi [Igan]: Satu minit Tuan Yang di-Pertua. Kedua ialah pembinaan...

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Menggulung, menggulung.

Tuan Haji Ahmad Johnie bin Zawawi [Igan]: ...Sekolah Menengah Kebangsaan Matu. SMK Matu adalah satu-satunya sekolah menengah yang terdapat di Daerah Matu. Sekolah ini telah dibina pada awal tahun 1970 dan 95 peratus daripada struktur binaannya adalah dibuat daripada kayu. Sekarang ini keadaan sekolah ini amatlah daif dan uzur sekali dan sering kali dilanda banjir dan pernah beberapa kali ditutup. Semasa lawatan mantan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri ke Matu pada tahun 2016, beliau telah mengumumkan untuk meluluskan dan membina baharu SMK Matu ini di tapak yang lebih sesuai. Oleh yang demikian, saya ingin tahu bagaimanakah status pembinaan sekolah ini memandangkan sekolah ini amat daif dan tidak ekonomik lagi untuk dibaik pulih.

Saya mohon supaya Kementerian Pendidikan melihat masalah ini dengan serius kerana keperluannya yang sangat mendesak. Tuan Yang di-Pertua, saya akhiri ucapan ini dengan serangkap pantun.

*Naik feri berebut-rebut;
Di tengah laut di pukul ribut;
Banyak sudah hajat disebut;
Semoga di sana sudi menyambut.*

Sekian, terima kasih. Saya mohon menyokong.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih Yang Berhormat kawasan Igan.

Sekarang saya menjemput Yang Berhormat kawasan Merbok untuk mengambil bahagian dalam perbahasan.

4.26 ptg.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: *Bismillahi Rahmani Rahim.* Saya mulakan perbahasan saya ini dengan memetik firman Allah yang indah dalam Surah Al-Maidah ayat 8, “Wahai orang-orang yang beriman, hendaklah kamu sentiasa menjadi orang-orang yang menegakkan keadilan kerana Allah lagi menerangkan kebenaran dan jangan sekali-kali kebencian kamu terhadap sesuatu kaum itu mendorong kamu kepada tidak melakukan keadilan. Hendaklah kamu berlaku adil kepada sesiapa jua kerana sikap adil itu lebih hampir kepada takwa. Dan bertakwalah kepada Allah sesungguhnya Allah Maha Mengetahui dengan mendalam akan apa yang kamu lakukan.”

Dengan firman ini mengingatkan kita bahawa keadilan itu adalah neraca kebenaran. Berlakunya ketidakadilan, maka hancurlah kebenaran.

Di kesempatan ini juga, saya ingin mengingatkan diri saya dan seluruh Ahli Dewan bahawa kita berada di sini kerana pilihan rakyat dan mewakili rakyat. Kita boleh berbahas dan berbeza pandangan tetapi kita tetap ada etika dan adab. Kita boleh menegur tetapi bukan menghina. Kita boleh mengkritik tetapi bukan dengan tujuan mengaibkan. Saya mengharapkan kekecohan pada hari pertama bersidang 18 hari bulan yang lalu suatu tragedi pertama, dan terakhir dan tidak akan berulang.

Saya ingin mengulang pesanan Titah Diraja agar kita semua mengambil bahagian dalam perbahasan yang sihat, matang, dapat merangsang dinamik berfikir. Bukan untuk mencari pihak yang benar tetapi untuk menemukan apa yang baik lagi benar. Memberi cadangan, teguran dengan penuh berhemah dan bijaksana, penuh kesopanan dan bertatasusila supaya institusi Parlimen terus dihormati, dipandang tinggi oleh rakyat dan dunia luar. Sila lihat dalam embargo muka surat tiga.

Pertama, saya ucapkan terima kasih kerana diberi peluang untuk buat julung kalinya membahaskan Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong. Saya bersama-sama teman dalam Pakatan Harapan sentiasa istiqamah di dalam memberi kesetiaan yang tidak berbelah bahagi kepada Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong.

Keduanya, saya mengambil peluang ini untuk mengucapkan tahniah kepada teman-teman Pakatan Harapan yang dipilih. Semoga dengan kerajaan baharu ini, kita diberi kekuatan untuk terus mentadbir negara yang kita kasihi ini dan kita cintai. Saya juga mengucapkan tahniah kepada teman-teman daripada blok pembangkang kerana dipilih oleh rakyat dari kawasan masing-masing. Jadi saya ingin mengajak kepada semua untuk kita sama-sama bekerja.

Tuan Yang di-Pertua, berkenaan perpaduan, Malaysia tercinta adalah sebuah negara bertuah kerana memiliki masyarakat yang berbilang kaum dan agama. Perbezaan kaum dan kepercayaan dalam masyarakat Malaysia merupakan anugerah yang terindah. Malah daripada perbezaan kaum inilah kepelbagaian budaya masyarakat yang mampu kita tonjolkan. Pelbagai sambutan yang melambangkan keunikan masyarakat berbilang kaum menjadi tarikan masyarakat luar terhadap keunikan yang wujud dalam negara ini. Justeru, keunikan ini juga menjadi unsur penting kepada industri pelancongan negara. Namun kerana kepelbagaian citra budaya yang dipersembahkan semata-mata nama yang lebih utama adalah kemampuan kita dalam mengekalkan perpaduan kaum.

Oleh yang demikian, saya menjunjung Titah Tuanku supaya pihak kerajaan khususnya dan semua rakyat secara umum untuk berusaha bersungguh-sungguh bagi mewujudkan perpaduan yang tulen dan murni, mencari titik persamaan bagi bersama membina negara bangsa yang maju. Perkembangan teknologi maklumat dan kemudahan akses media sosial di hujung jari patut digunakan untuk manfaat sejagat bukan untuk mencucuh sumbu api perkauman.

■1630

Saya menyeru Kementerian Komunikasi dan Multimedia agar memperluaskan kempen-kempen perpaduan kaum melalui media-media utama. Dialog-dialog antara kaum dan agama ke arah menyatupadukan masyarakat wajar untuk disebarluaskan ke arah mewujudkan masyarakat yang harmoni, melunturkan api perkauman, menjernihkan rasa iri hati antara kaum, merapatkan saf masyarakat sebagai satu bangsa Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong mengingatkan kita tentang pembelaan terhadap ekonomi rakyat yang terpinggir. Statistik miskin tegar nasional berdasarkan data sehingga 31 Disember 2017 adalah seramai 59,924 orang. Bilangan tertinggi miskin tegar adalah dari negeri Sabah seramai 23,823 orang, diikuti dengan Sarawak seramai 20,011 orang dan seterusnya Kelantan seramai 8,297 orang.

Data ini saya peroleh daripada Statistik Kemiskinan Nasional yang boleh diakses terus dari laman sesawang kerajaan. Berdasarkan data ini adalah menjadi tanggungjawab kerajaan untuk berusaha mengeluarkan golongan ini dari...

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Tuan Yang di-Pertua, minta laluanlah.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Libaran meminta laluan.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Yang Berhormat Libaran.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Adakah Yang Berhormat hendak bagi?

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Satu minit saja nah.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Okey, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ya, Sabah.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat. Saya mengambil sedikit ucapan tadi mengenai dengan miskin tegar. Yang paling tinggi miskin tegar ialah di negeri Sabah dan juga Sarawak. Bolehkah Yang Berhormat menyatakan, kita dalam Malaysia sebenarnya adalah sebagai satu negara iaitu kita sama-sama membahagikan kemudahan, peruntukan yang sama.

Akan tetapi kenapa hari ini saya mendengar bahawa negeri Sabah, pertama dan kedua, persoalannya Sarawak begitu ketinggalan sehingga dikategorikan sebagai ramai yang mengalami miskin tegar di kedua-dua kawasan ini?

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat, cuba ringkaskan, jangan ambil masa terlalu panjang.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Terima kasih.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Terima kasih Yang Berhormat Libaran.

Tuan Jonathan bin Yasin [Ranau]: Minta penjelasan.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Untuk menjadi miskin tegar dan miskin ini...

Tuan Jonathan bin Yasin [Ranau]: Yang Berhormat Ranau, minta penjelasan Yang Berhormat. Yang Berhormat Ranau.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Merbok, belakang. Yang Berhormat Ranau. Yang Berhormat Ranau hendak minta penjelasan.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Saya tidak bagi, bagi saya jawab *sat*.

Tuan Jonathan bin Yasin [Ranau]: Tuan Yang di-Pertua, mohon izin.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Ha *sat, sat na*. Bagi saya habiskan, *sat*.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Okey, baik.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Okey, Yang Berhormat Libaran tadi...

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Merbok, teruskan.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Saya hendak sebut sedikit ini. Untuk menjadi miskin tegar ataupun miskin ini sebenarnya bukannya proses dua atau tiga hari ya. Jumlah 23,000 atau 20,000 ini adalah, maksudnya adalah dalam satu tempoh yang panjang baru kita dapat statistik ini. Bermakna, pasti ada kepincangan sebelum-sebelum ini yang menjadikan jumlah itu tinggi.

Jadi, saya mewakili kerajaan yang tidak sampai 100 hari ini, kita memang akan sentiasa mengkaji mekanisme yang terbaik untuk mengeluarkan orang-orang miskin tegar, golongan ini untuk lebih keluar daripada kelompok kemiskinan itu.

Jadi, saya teruskan sedikit lagi. Antara inisiatif yang sedang disediakan, akan disediakan oleh kerajaan yang mengeluarkan golongan miskin tegar dari arus kemiskinan perlu disebarluaskan. Mungkin sebahagian dari golongan miskin tegar ini tidak tahu tentang bantuan-bantuan yang disediakan oleh kerajaan dalam membasmi kemiskinan. Masalah ini juga mungkin disebabkan faktor komunikasi dan kawasan geografi seperti penduduk yang tinggal di kawasan-kawasan pedalaman.

Saya juga amat setuju jika kerajaan mengkaji semula nilai Pendapatan Garis Kemiskinan iaitu PGK kerana ia terlalu rendah dan tidak realistik. Saya yakin jika nilai PGK ini dikaji semula, kita akan menyaksikan keadaan kemiskinan yang sebenar dan ini akan membantu kita dalam usaha untuk membanteras kemiskinan.

Oleh yang demikian, saya...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta laluan Yang Berhormat. Sikit, saya tidak lontarkan satu soalan. Yang Berhormat Jelutong di belakang.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Yang Berhormat Jelutong, *sat nah*. Terima kasih Yang Berhormat Jelutong.

Oleh yang demikian, saya menyeru kepada kerajaan untuk melipatgandakan penglibatan agensi-agensi kerajaan berkaitan untuk turun padang bertemu dengan miskin tegar supaya mereka celik dengan inisiatif yang disediakan kerajaan bagi membantu mereka keluar dari kepompong kemiskinan.

Tuan Ahmad Tarmizi bin Sulaiman [Sik]: Sik mohon sikit mencelah. Dekat ini, jiran Yang Berhormat Merbok.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Ya lah tahu kita jiran- 30 saat.

Tuan Ahmad Tarmizi bin Sulaiman [Sik]: Ya, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Okey, 30 saat ya.

Tuan Ahmad Tarmizi bin Sulaiman [Sik]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Merbok.

Satu kelompok masyarakat yang terus terbelenggu dalam kelompok kemiskinan adalah penoreh getah. Di kawasan Merbok, berhampiran dengan Sik di Bukit Selambau, di daerah saya sendiri dan di seluruh Malaysia hari ini, 600,000 keluarga penoreh getah masih dibelenggu kemiskinan. Hari ini getah harga RM2.20.

Saya ingin mendapat pandangan Yang Berhormat Merbok, kenapa sehingga ke hari ini pihak Kerajaan Pakatan Harapan masih belum ada tindakan yang drastik untuk membantu penoreh-penoreh getah ini bagi, maka mengatakan kami tidak mahu lagi hidup dalam kemiskinan. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Merbok.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Okey, terima kasih Yang Berhormat Sik.

Saya rasa kalau kita dengar daripada apa yang Yang Berhormat Tanjong Malim sebut tadi, kita antara- dalam usaha kita adalah menetapkan harga siling, harga lantai, semua itu lah. Jadi, beri kami sedikit masa lagi, *insya-Allah*. Matlamat kita sama, hendak bagi orang miskin keluar daripada kepompong miskin. So, *insya-Allah* saya teruskan yang seterusnya.

Kelestarian negara juga berkait rapat dengan pendidikan yang diterima oleh rakyat. Saya hendak sentuh fasal pendidikan. Pendidikan adalah sumber yang mampu mengeluarkan masyarakat daripada kepompong kemiskinan dan kejahilan. Malah, masyarakat yang menerima pendidikan yang baik akan lebih bersifat kritis dan terbuka. Ledakan konsep Revolusi Industri 4.0 menuntut anjakan-anjakan tertentu dalam bidang pendidikan ke arah melahirkan generasi yang mampu bersaing di pentas dunia.

Justeru, bidang pendidikan yang bermula dengan pendidikan di peringkat pendidikan awal kanak-kanak sehinggalah ke peringkat pengajian tinggi perlu diberi perhatian yang lebih khusus oleh kerajaan. Pendidikan yang bermutu juga bertitik tolak dari penyediaan tenaga pendidik yang kompeten untuk mendidik anak bangsa di sekolah. Saya mencadangkan supaya pihak kerajaan terus berusaha dalam memperkasakan Institut Pendidikan Guru Malaysia (IPGM) yang memberi fokus kepada penyediaan guru-guru terlatih di sekolah-sekolah rendah di seluruh negara.

Prasarana pendidikan guru yang seiring dengan arus dunia pendidikan semasa perlu dipertingkatkan. IPGM bukan sekadar melatih bakal-bakal guru di peringkat Ijazah Sarjana Muda Perguruan, malah tenaga-tenaga pakar dalam kalangan pensyarah IPGM juga digunakan untuk melatih guru-guru dalam perkhidmatan. Sungguh besar sumbangan institusi ini kepada sektor pendidikan negara. Justeru, saya mengharap agar pembangunan institusi ini yang berada di bawah bumbung Kementerian Pendidikan Malaysia diberi perhatian oleh pihak kerajaan.

Saya juga mengambil kesempatan untuk mengucapkan ribuan terima kasih...

Tuan Sabri bin Azit [Jerai]: Yang Berhormat Jerai, laluan.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: ...Kepada Menteri Pendidikan.

Tuan Sabri bin Aziz [Jerai]: Jerai, jiran, jiran.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Jiran juga, semua mengaku jiran [*Ketawa*] *Sat* lagi Yang Berhormat Jerai. Kejam lagi ada masa saya bagi nah? Okey.

Saya juga mengambil kesempatan untuk mengucapkan ribuan terima kasih kepada Menteri Pendidikan atas inisiatif yang diambil bagi meringankan tugas guru sekolah dengan memansuhkan penggunaan Standard Kualiti Pendidikan Malaysia Gelombang 2 (SKPMg2), sedikit sebanyak mengurangkan rungutan para guru tentang beban tugas yang mereka hadapi. Saya yakin banyak lagi insentif-insentif baharu yang dinyatakan oleh Menteri Pendidikan akan menguntungkan rakyat, meskipun ada pihak yang menyambut secara sinikal, khususnya berkenaan kasut hitam.

Tuan Yang di-Pertua, keperluan asas adalah tanggungjawab kerajaan. Ini memerlukan banyak perhatian agar rakyat tanpa mengira kedudukan geografi, termasuk seluruh negara, termasuk Sabah dan juga Sarawak dapat menikmati kemudahan dan prasarana asas. Dengan mengambil kira kekayaan sumber negara, sepatutnya politik keperluan asas ini sudah lama berlalu dan tidak seharusnya menjadi umpan pilihan raya dengan melaung-laungkannya sebagai jasa kerajaan yang wajib rakyat membalasnya dengan undi. Walhal sesiapa sahaja yang dipilih menjadi kerajaan, maka rakyatlah yang wajib disantuni tanpa mengira perbezaan fahaman politik.

Justeru itu, saya ingin menyentuh isu air yang masih lagi menjadi masalah kepada rakyat, termasuklah dalam Parlimen Merbok. Program bekalan air di luar bandar perlu diperkasakan, bukan hanya melihat kepada pertambahan bilangan akaun, sebaliknya menaik taraf infrastruktur bekalan air agar ia memberi manfaat kepada rakyat. Umum mengetahui bahawa aset bekalan air di luar bandar telah uzur dan tidak mampu menyalurkan kuantiti air mengikut keperluan permintaan. Program penggantian paip perlu dilaksanakan bagi mengurangkan kadar kehilangan air tidak berhasil, *non-revenue water* atau NRW, serta meningkatkan tekanan air agar kuantiti dan kualiti secukupnya dapat dibekalkan.

Di kesempatan ini juga, saya ingin mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Pekan, walaupun dia tidak ada hari ini. Oleh kerana pada 26 Mac yang lalu, tahun 2017, telah turun ke Parlimen Merbok dan mengumumkan peruntukan sebanyak RM222 juta, 222 sama bilangan dengan Ahli Parlimen. Bagi meningkatkan kualiti bekalan air terawat di dalam Parlimen Merbok. Satu kampung sudah tahu ya, akan peruntukan ini walaupun Barisan Nasional telah kita rehatkan sekarang, saya mengharapkan janji-janji ini mesti ditepati.

■1640

Saya mengharapkan janji-janji ini mesti ditepati kalau tidak, ia mirip seperti yang selalu kita sebut-sebut dalam Dewan yang mulia ini iaitu ciri-ciri orang-orang yang '*mu...*'- *dot, dot, dot*- apabila berjanji dia ingkar, apabila bercakap dia berdusta, apabila diberi amanah dia berkhianat.

Tuan Yang di-Pertua, terdapat sekolah-sekolah di luar bandar di mana pencapaian akademik...

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Tuan Yang di-Pertua kenapa ada *dot, dot*?

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: ...Perlu dipertingkatkan...

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Hadis itu kena lengkapkan.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Kuala Krau.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Hadis itu kena lengkapkan.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Minta izin dahulu.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Minta izin. Hadis itu kena lengkapkan tidak boleh *dot, dot, dot*. Baca penuh.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: 'Mu...' *dot, dot, dot*. Sambung sendirilah.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Kenapa tidak-hadis itu.

Dato' Dr. Mohd Khairuddin bin Aman Razali [Kuala Nerus]: Kenapa tidak disebut "munafik" sahaja Yang Berhormat?

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Nanti cakap ayat tidak baik.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Kuala Krau, siapa makan cili dia tahu rasa pedas.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Bukan Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Sila teruskan.

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Tuan Yang di-Pertua bukan masalah makan cili Tuan Yang di-Pertua tetapi itu adalah patah-patah keratan hadis yang perlu dilengkapkan bacaannya.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Dia tidak sebut hadis, dia cuma sebut perkataan tersebut.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Saya cuma tidak hendak sebut...

Dato' Sri Dr. Haji Ismail bin Haji Mohamed Said [Kuala Krau]: Merujuk kepada patah perkataan... [*Dewan riuh*]

Dato' Dr. Mohd Khairuddin bin Aman Razali [Kuala Nerus]: Perkataan itu tidak sesuai disebut di Parlimen ini.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Okey.

Dato' Dr. Mohd Khairuddin bin Aman Razali [Kuala Nerus]: Soalan saya...

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Teruskan, teruskan.

Dato' Dr. Mohd Khairuddin bin Aman Razali [Kuala Nerus]: Yang Berhormat.

Puan Nor Azrina binti Surip [Merbok]: Melalui Kementerian Pendidikan memberi tumpuan kepada memajukan pendidikan anak di sekolah terutamanya kawasan luar bandar dan saya juga mengharapkan pihak Kementerian Pendidikan memberikan perhatian yang khusus kepada kawasan-kawasan di luar bandar yang rata-ratanya dalam lawatan kami ke sekolah-sekolah, prasarana pendidikan masih jauh lagi. Di mana kita lihat kerusi-kerusi, meja guru pun seperti 20 tahun yang lalu yang masih lagi rasanya jauh ketinggalan.

Di kesempatan ini juga saya ingin menarik perhatian pihak kementerian agar 271 buah sekolah termasuk 21 buah sekolah di negeri Kedah yang masih tiada kelulusan *Certificate of Completion and Compliance* iaitu CCC, dengan izin, tetapi sudah lama beroperasi dapat diselesaikan. Ini juga merupakan projek-projek yang dilaksanakan oleh kerajaan terdahulu.

Tuan Yang di-Pertua, pembangunan wanita dan keluarga juga amat penting. Kebajikan para suri rumah dalam memberi khidmat yang terbaik kepada suami dan anak-anak perlu kita hargai bahkan kebajikan wanita bergelar ibu tunggal juga patut diberi perhatian. Golongan ibu tunggal lazimnya menggalas tanggungjawab membesarkan anak-anak yang masih kecil mungkin lebih terasa beban dalam menguruskan hal ehwal keluarga, bebanan fizikal dan psikologi yang dipikul pasti akan memberikan kesan kepada keharmonian keluarga. Oleh itu pelan khusus bagi membantu golongan ibu tunggal yang mempunyai tanggungan yang ramai harus diberi perhatian.

Saya juga ingin mengambil perhatian untuk kita memikirkan satu definisi baru selain ibu tunggal iaitu ibu tunggal yang mana situasi isteri-isteri yang ditinggalkan oleh suami tanpa berita. Keadaan ini lebih menyukarkan wanita tersebut untuk memohon bantuan kerana statusnya yang tidak jelas.

Dari sudut pekerjaan dan penguatkuasaan, saya mengharapkan kita semua mahupun yang berada di sini atau berada di sana agar golongan wanita diberi peluang yang sama rata dengan golongan lelaki dan usaha sasaran minimum penglibatan 30 peratus wanita mesti sama-sama kita terjemahkan dalam bentuk tindakan.

Seterusnya saya ingin bercakap berkenaan dengan khidmat kesihatan. Saya memohon seperti dalam Parlimen saya juga hasil lawatan saya ke klinik-klinik desa mendapati klinik-klinik desa ini tidak mempunyai *machine scan* ibu mengandung. Jadi ibu-ibu hamil yang perlu *scan* terpaksa membuat temu janji untuk mendapatkan rawatan. Justeru itu saya mencadangkan Kementerian Kesihatan menyediakan mesin-mesin *scan* di klinik-klinik desa juga.

Bayangkan ada ramai ibu hamil yang datang ke klinik desa di luar bandar adalah golongan yang berpendapatan rendah. Jarak untuk mereka ke klinik kesihatan ibu dan anak yang terletak di pekan agak jauh dan memerlukan kos yang tinggi. Begitu juga klinik kesihatan sebagai contoh yang mana mempunyai kepadatan penduduk yang agak tinggi namun kemudahan perkhidmatan kesihatan di klinik ini sangat tidak selesa.

Ini kita telah bincangkan juga sebelum ini. Klinik ini menggunakan beberapa pintu, kedai setingkat yang dijadikan klinik ada kalanya dan suasana perkhidmatan kesihatan di klinik ini juga sangat tidak kondusif. Saya memohon pihak kerajaan memandang serius situasi ini supaya satu tempat yang lebih selesa dapat diberikan kepada rakyat untuk mendapat khidmat rawatan kesihatan kerajaan yang lebih selesa.

Sedikit berkenaan pertanian, Ahli-ahli Dewan telah membangkitkan isu padi dan getah sebelum ini serupalah juga di Merbok. Selepas menang pada 9 Mei yang lalu, kami telah menemui agensi-agensi kerajaan termasuklah para petani. Isu pengairan sawah padi antara yang perlu dilihat secara serius kalau di Merbok. Para petani di Merbok sebenarnya rajin-rajin walaupun mereka mengalami masalah pengairan, mereka mampu mengusahakan padi lima kali dalam masa dua tahun meskipun hakikatnya mereka hanya mengharapkan sepenuhnya kepada air hujan. Mohon untuk diadakan pengairan yang bersesuaian dengan keadaan sekarang untuk meningkatkan pertanian dalam kawasan Merbok.

Sedikit lagi berkenaan Merbok. Merbok mempunyai sungai yang indah, yang mengalir hingga ke muara Tanjung Dawai, pemandangan di kaki Gunung Jerai untuk dibangunkan sebagai ekopelancongan. Saya benar-benar ingin menarik perhatian Kementerian Pelancongan supaya menjadikan Merbok sebagai salah satu destinasi pelancongan utama negara. Sungai Merbok yang indah, di kiri-kananya hutan paya bakau dan kita boleh menelusuri Sungai Merbok, ada juga yang mengusahakan ternakan ikan dalam sangkar. Sepatutnya kawasan ini patut dibangunkan sebagai destinasi pelancongan yang penting.

Selain daripada itu, Merbok juga kaya dengan sejarah, Tapak Arkeologi Sungai Batu yang menceritakan tentang Tamadun Kedah Tua patut dihebahkan kepada masyarakat. Merbok juga mempunyai Kampung Bujang, bukan sebab orangnya orang bujang nama dia Kampung Bujang yang pernah memenangi Anugerah Kampung Tercantik di Malaysia. Inilah antara produk-produk pelancongan yang kita ada. Jadi pembangunan Merbok sebagai destinasi pelancongan akan memberi kesan kepada ekonomi penduduk setempat.

Saya mohon perhatian agar- seterusnya berkenaan isu jalan, lencongan timur dan barat. Saya rasa jalan ini sudah lama rosak, beralun dan berlopak yang memberi kesan kepada pengguna jalan raya yang menggunakan dalam kawasan Parlimen Sungai Petani.

Akhir sekali, sebelum saya mengakhiri sedikit pesanan saya buat semua yang berada dalam Dewan ini. Buat teman-teman Pakatan Harapan yang sedang menjadi kerajaan, kita harus belajar dari kesilapan pemimpin-pemimpin yang lalu.

Sejarah tidak akan berulang namun mengulangi kesilapan, kesalahan yang lalu akan menyaksikan sejarah kembali berulang. Pemimpin yang bijaksana bukan yang takut hilang kuasa tetapi ketakutan bila tidak mampu menepati janji saat kita berkuasa. Sekian, saya menyokong Titah Tuanku.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih kepada Yang Berhormat Merbok. Dari Kedah kita kini sampai ke Kelantan.

Saya jemput Yang Berhormat Rantau Panjang.

4.57 ptg.

Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]: Terima kasih. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua kerana turut memberikan peluang kepada saya untuk sama-sama membahaskan Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong semasa merasmikan Mesyuarat Pertama, Penggal Pertama, Parlimen Ke-14. Saya mulai dengan serangkap pantun,

*Mandat rakyat sama digalas;
Janji PRU 14 hendaklah segera dilaksanakan;
Rantau Panjang memulakan untuk berbahas;
Harap tiada gangguan daripada Yang Berhormat sekalian.*

Allah SWT berfirman dengan izin- *Bismillahi Rahmani Rahim...* [Membaca sepotong ayat Al-Quran] Begitulah besarnya tanggungjawab kita sebagai manusia yang dilantik oleh Allah sebagai *khalifah fil ardh*.

Tanggungjawab kita di sini bukan sahaja memikul mandat rakyat tetapi kita bertanggungjawab dengan Allah SWT yang akan ditanya oleh Allah SWT di akhirat. Saya mengambil kesempatan ini untuk menjunjung kasih, mengucapkan kepada Seri Paduka Baginda yang telah merasmikan Mesyuarat Pertama dan mengambil kesempatan ini juga merakamkan setinggi-tinggi penghargaan kepada semua para pengundi khususnya yang telah mengundi Parti Islam Se-Malaysia (PAS) sehingga menghantar 18 wakilnya di Dewan yang mulia ini. Terima kasih juga kepada pengundi Rantau Panjang kerana memberi mandat kepada saya untuk berada di Dewan ini sudah masuk penggal ketiga.

Tanggungjawab pentadbiran ini adalah tanggungjawab besar. Kita mengambil kesempatan ini mengucapkan tahniah kepada Kerajaan Pakatan Harapan yang telah berjaya mentadbir negara kita dan kita mengharapkan segala janji yang telah dijanjikan dalam manifesto PRU Ke-14 hendaklah ditunaikan dengan segera. Jangan mengulangi segala kesilapan yang lalu dan tidak ada pihak yang terasa dinafikan haknya sebab tanggungjawab ini akan ditanya oleh Allah SWT.

Saya ingin juga menyentuh berkaitan dengan masalah ekonomi yang sedang melanda negara kita. Kita memahami tentang kekangan, isu ekonomi global yang sedang melanda dunia hari ini. Perang ekonomi antara Amerika-China sudah tentu memberi kesan kepada ekonomi negara kita. Sebab itulah kerajaan perlu merancang langkah yang konkrit bagaimana untuk memulihkan ekonomi negara di saat negara sedang dibebankan dengan hutang negara yang begitu besar.

Saya ingin tahu apakah jaminan kerajaan terutama apabila kerajaan memperkenalkan sistem baru yang telah berundur ke belakang daripada GST kepada SST. Sejauh mana ia memberikan kesan kepada ekonomi rakyat? Apakah kesan positif yang akan diterima oleh rakyat?

■1650

Apakah kerajaan ada perancangan untuk membawa idea lain, idea baru untuk memulihkan ekonomi negara? Sebagaimana PAS pernah mencadangkan supaya kita mengadakan cukai simpanan korporat ataupun cukai pegangan saham yang sudah tentu hasilnya lebih daripada apa yang didapati daripada kutipan hasil GST dan SST.

Perkara ini sudah tentulah tidak memberikan kesan kepada rakyat dan tidak memberikan kesan yang berat kepada rakyat terutama di kalangan golongan miskin sebab kita berpandukan model zakat di mana cukai ini kita ambil daripada golongan yang kaya sebagaimana zakat pun dikenakan kepada orang yang kaya.

Saya ingin menyentuh juga berkenaan dengan masalah sosial yang sedang melanda dalam negara kita yang semakin parah. Saya ingin tahu, apakah perancangan ataupun strategi yang telah dirancang oleh pihak kerajaan hari ini menangani isu sosial yang semakin membarah dalam negara? Isu LGBTQ, isu rogol, kes juvenil, penderaan, keruntuhan institusi keluarga, keganasan rumah tangga dan pelbagai lagi kes sosial yang menjadi semakin parah. Tidak ada ertinya kita hendak mencapai sebuah negara maju yang berpendapatan tinggi tetapi rakyat kita runtuh dari segi moral dan akhlakunya.

Saya ingin tahu, apakah perancangan yang telah dibuat oleh kerajaan baharu dalam menangani segala isu dan masalah yang menjadi barah dalam negara? Segala dasar yang membawa kepada kerosakan dalam negara ini hendaklah disemak kembali. Kita tidak mahu perkara-perkara yang membawa kepada keruntuhan moral ini menjadi satu perkara yang akan menyebabkan negara kita akan menjadi hancur. Segala perancangan akan berkecai, tidak ada lagi harapan yang kita harapkan apabila nilai kemanusiaan itu sudah tidak ada dalam jiwa manusia itu sendiri.

Jadi, sejauh mana kerajaan menangani isu ini khususnya di bawah Kementerian Pendidikan? Sebab, kita melihat gejala sosial yang sedang melanda hari ini, terutama yang melibatkan remaja yang berumur di bawah 18 tahun, ini adalah satu perkara yang amat membimbangkan kita.

Saya juga ingin tahu apakah tindakan yang dibuat oleh kementerian khususnya Menteri yang menjaga agama dalam negara kita. Sejauh mana usaha pihak kementerian untuk melihat dan untuk kita menangani isu masalah sosial dalam negara? Sejauh mana pelaksanaan undang-undang syariah sebagaimana pihak Parti PAS telah membawa Usul ke Dewan ini, RUU 355 yang sudah dibentangkan dan dibahaskan namun tidak ada kesudahan? Kenapa hal ini tidak disegerakan demi untuk kita menangani pelbagai isu yang melibatkan terutama Melayu-Islam?

Apa yang paling menyedihkan kita, daripada statistik yang kita dapati, isu-isu sosial ini banyak majoritinya melibatkan Melayu-Islam. Pada pandangan saya, sudah sampai masanya kerajaan segera- saya mengharapkan dalam sidang ini- RUU 355 dibawa ke Dewan ini untuk diluluskan dan supaya perkara ini akan menjadi satu realiti bagi menunjukkan kesungguhan kerajaan dalam mempertahankan undang-undang Islam.

Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]: Minta laluan sedikit.

Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]: Ya, terima kasih.

Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]: Terima kasih Yang Berhormat Rantau Panjang.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ya, Yang Berhormat Kubang Kerian.

Dato' Tuan Ibrahim bin Tuan Man [Kubang Kerian]: Saya melihat isu gejala sosial yang melanda remaja ini khususnya di kalangan remaja perlukan suatu penyelesaian tuntas dan harapan semua pihak. Apa pandangan Yang Berhormat Rantau Panjang kalau kita mencadangkan kepada kerajaan untuk mewajibkan mata pelajaran moral dan agama menjadi subjek yang wajib diambil dan wajib lulus di semua peringkat pendidikan? Ini kerana hampir semua masalah sosial bila kita lihat pada puncanya, di antara salah satu punca ialah kerana masalah pendidikan moral dan pendidikan agama yang menjadi punca. Saya minta pandangan terhadap cadangan itu.

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Yang Berhormat Rantau Panjang, sikit boleh? Yang Berhormat Rantau Panjang.

Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]: Sikit sahaja ya. Sikit sahaja. Rasa saya banyak lagi poin...

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Sikit sahaja. 30 seconds. Perkara itu juga. Sama. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Bagan Serai.

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih, Yang Berhormat Rantau Panjang. Saya mendengar dengan teliti masalah yang dikatakan masalah remaja dengan masalah sosial. Kebanyakannya kita dapat lihat ia disebabkan oleh media sosial hari ini. Akan tetapi media sosial ini bukan kita kata tidak bagus. Media sosial ini bagus. Dia macam pisau. Dapat pada orang baik, dia buat perkara baik. Dapat dekat orang buruk, dia bunuh orang. Jadi, sebenarnya saya melihat ini perkara utama yang anak muda hari ini adalah dikatakan keimanannya lemah.

Saya hendak tanya Yang Berhormat Rantau Panjang, apakah kerajaan bersedia untuk memberikan penumpuan yang khas untuk program-program yang meningkatkan keimanan yang kuat kepada rakyat khususnya orang Islam supaya dia dapat setuju dengan perkara-perkara yang disebutkan oleh Yang Berhormat Rantau Panjang terutamanya juga dengan RUU 355 tadi? Terima kasih, Yang Berhormat Rantau Panjang.

Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]: Terima kasih, Yang Berhormat Kubang Kerian. Terima kasih kepada Yang Berhormat Bagan Serai. Saya bersetuju dengan pandangan kedua-dua Yang Berhormat dan kita mengharapkan tindakan ini diambil oleh pihak kerajaan. Tanggungjawab kerajaan hendaklah memandang serius. Sebab, kita merdeka lebih daripada 60 tahun. Isu-isu yang melibatkan sosial semakin parah. Jadi, segala sistem yang dibuat di dalam negara kita yang kita lihat sistem ini mempunyai pelbagai kelemahan dan hendaklah kita perbaiki terutama sistem pendidikan sebagaimana yang telah disebut oleh Yang Berhormat Kubang Kerian tadi.

Jadi, saya cadangkan supaya pihak kementerian mengambil serius isu ini dan masukan sebahagian ucapan Yang Berhormat Kubang Kerian dalam ucapan saya.

Saya ingin menyentuh juga tentang keruntuhan institusi keluarga. Di antara isu yang sangat besar yang melanda dalam negara kita dengan angka yang sangat menggerunkan dan membimbangkan. Bayangkan dalam masa hanya 15 minit, lebih daripada satu perceraian berlaku dalam negara kita. Bayangkan.

Di sini saya ingin sentuh ialah tentang bagaimanakah kerajaan mengambil serius dalam menangani isu keruntuhan institusi keluarga ini. Peranan suami sebagai ketua keluarga hendaklah diperkasakan. Tanggungjawab suami sebagai ketua keluarga hendaklah diperkasakan supaya tanggungjawab ini dapat digalas dengan sebaik mungkin. Kita tidak mahu lahir anak-anak yang terabai. Kita lihat hari ini di antara punca berlakunya kerana suami tidak berperanan dalam keluarga, isterinya tidak berperanan sebagai ibu. Akhirnya, hancur rumah tangga, anak yang jadi mangsa.

Saya mencadangkan juga program-program terutama di bawah Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat yang dipikul sendiri oleh Timbalan Perdana Menteri- *insya-Allah*, kita mengharapkan dengan kerajaan baharu ini akan membawa satu perubahan untuk melihat kita mengembalikan kekuatan, keutuhan institusi keluarga ini supaya tidak rapuh sebagaimana hari ini. Statistik menunjukkan hampir kebanyakan keluarga yang bercerai adalah di kalangan pasangan yang berumur 45 tahun dan ke bawah. Ini bermakna mereka masih dalam golongan yang berumur masih muda, anak-anak yang masih kecil. Sudah tentu kesannya cukup besar dari sudut masa depan...

Datin Mastura binti Mohd Yazid [Kuala Kangsar]: Yang Berhormat Rantau Panjang, boleh sikit?

Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]: Saya juga ingin menyentuh berkenaan dengan ibu tunggal.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Kuala Kangsar.

Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]: Minta maaf, saya banyak lagi poin. Minta maaf ya, Yang Berhormat.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Dia tidak bagi.

Puan Hajah Siti Zailah binti Mohd Yusoff [Rantau Panjang]: Saya ingin menyentuh tentang kebajikan ibu tunggal. Saya mencadangkan supaya kerajaan memperkenalkan cuti *idah* kepada isteri ataupun suami yang pasangannya meninggal dunia. Sebab, kita memahami kalau seorang suami ataupun isteri yang suaminya meninggal dunia, sudah tentu mempunyai tekanan perasaan. Tidak cukup dengan cuti dua tiga hari ataupun seminggu. Dia memerlukan kepada pengurusan bagaimana menguruskan anak-anak, menguruskan harta pusaka dan sebagainya. Sekurang-kurangnya sebulan cuti diberi.

Perkara ini kita telah laksanakan di Kelantan di mana Kerajaan Kelantan telah meluluskan cuti *idah* sebulan bergaji kepada kakitangan Kerajaan Negeri Kelantan. Kita mengharapkan perkara ini dibuat di peringkat federal supaya kita di antara tanda keprihatinan kita kepada polisi mesra keluarga yang dilaksanakan di bawah kerajaan.

Begitu juga untuk mewujudkan keluarga yang sejahtera, saya mengharapkan Dasar Keluarga Negara hendaklah dilaksanakan dengan sebaik mungkin. Di Kelantan, kita ada Dasar Keluarga Mawaddah. Bagaimana panduan untuk membentuk satu keluarga yang baik dari segi- contoh, sekurang-kurangnya kita menggalakkan rakyat Kelantan setiap keluarga seorang hafiz dalam sebuah keluarga. Sekurang-kurangnya. Saya bagi contoh. Banyak lagi item-item lain. Jadi, apakah program yang telah dibuat di bawah Dasar Keluarga Negara untuk melahirkan keluarga yang sejahtera?

Saya melihat begitu juga tentang *support system* kepada pekerja-pekerja wanita. Kita begitu bersyukur kerana di atas keprihatinan Tuanku dalam Titah yang begitu mengambil berat tentang kebajikan pekerja wanita. Kita lihat di antara masalah besar dan banyak dibangkitkan dalam Dewan ini ialah masalah sistem sokongan. Macam mana wanita boleh berperanan dengan baik yang boleh menjadi pekerja yang berinovasi, bekerja dengan penuh bahagia dalam keadaan jiwanya tertekan, kebimbangan anaknya yang diletakkan di taska yang belum terjamin keselamatannya dan sebagainya.

■1700

Kita menyambut baik hasrat kerajaan untuk mengadakan taska di tempat kerja. Akan tetapi, sejauh mana usaha ini dibuat secara serius? Apakah galakan ataupun kemudahan-kemudahan yang telah diberi kepada majikan? Begitu juga tekanan kos bayaran yuran di tempat-tempat asuhan yang begitu tinggi. Hal ini juga akan menjadi satu tekanan kepada wanita-wanita yang bekerja.

Jadi saya ingin tahu apakah program dan perancangan yang telah dibuat oleh pihak kerajaan untuk melahirkan suasana yang selesa terutama kepada pekerja-pekerja wanita dan supaya tidak ada pekerja wanita yang terasa didiskriminasi? Sebab ada sesetengah- banyak kes yang kita dapat laporan bagaimana contoh dari sudut kenaikan pangkat tidak diberi keutamaan kepada wanita. Asal ada kerja sahaja berilah kepada wanita. Sedangkan wanita mempunyai merit kelulusan yang layak mempunyai kemampuan kerja yang mampu tetapi mereka seolah-olah diletakkan *second class* dalam sesetengah situasi.

Jadi saya harap perkara ini tidak berlaku di negara kita. Begitu juga saya ingin tekankan dari sudut pemakaian ataupun pakaian kepada pekerja wanita supaya kerajaan memberikan penekanan terutama bagi pekerja-pekerja wanita yang Islam supaya diberi peluang mereka memakai dengan pakaian yang patuh syariah. Sebagai seorang Islam, sebagai warganegara negara kita yang meletakkan Islam sebagai agama Persekutuan, kita terlalu sedih apabila ada pekerja wanita yang mengadu mereka tidak boleh berpakaian menutup aurat kerana halangan daripada majikan.

Sebagai contoh pakaian pramugari, Ahli-ahli Yang Berhormat semua setiap kali naik kapal terbang melihat bagaimana anak-anak gadis kita terutama Melayu Islam terpaksa mendedahkan aurat. Secara peribadi saya pernah bercakap dengan mereka, dia kata saya sebenarnya bertudung tetapi saya terpaksa buka tudung apabila bekerja. Saya terpaksa sara mak saya, anak saya tetapi halangan peraturan kerja tidak membenarkan daripada mereka berpakaian menutup aurat.

Begitu juga pekerja-pekerja di sekor lain sama ada awam atau swasta. Jadi saya harapkan dengan kerajaan baharu Pakatan Harapan ini satu dasar yang jelas mesti dibuat. Peraturan patuh syariah hendaklah diberi kepada pekerja-pekerja wanita. Mereka hendak mengamalkan Islam pun terhad. Jadi saya harapkan Menteri agama ambil berat perkara ini. Kalau betul-betul hendak jaga agama, yang nombor satu jaga agama Islam sebagai agama Persekutuan. Kita tidak mahu rakyat kita ada yang tidak dapat keluar sembahyang Jumaat.

Ada pula suara-suara NGO mencadangkan sembahyang Jumaat pada hari Sabtu pula. Ini apa ini? Apa hendak jadi pada negara kita? Di mana suara-suara Menteri yang sebelum ini hebat mempertahankan Islam? Apakah kerana dapat kedudukan sebagai Menteri senyap? Saya inginkan penjelasan perkara ini. Jadi kalau betul-betul kita hendak mempertahankan Islam, laksanakan sebagaimana yang telah diperintahkan oleh Allah SWT.

Saya ingin juga mencadangkan supaya program celik undang-undang diperkenalkan oleh kerajaan terutamanya kepada wanita-wanita muda. Banyak isu-isu yang berlaku kerana kurang maklumat didedahkan kepada mereka. Contohnya seperti yang berkaitan dengan Akta Kerja 1955, Akta Perhubungan Persaraan 1967, Akta Kesatuan Sekerja 1959, Akta Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan 1994, dan Kod Amalan Untuk Mencegah dan Membasmi Gangguan Seksual di Tempat Kerja 1999.

Semua ini adalah maklumat-maklumat yang perlu kita dedahkan terutama kepada wanita-wanita muda supaya tidak berlaku lagi kes-kes yang melibatkan gangguan seksual di tempat kerja dan sebagainya yang boleh menjatuhkan maruah wanita itu sendiri. Jadi saya inginkan hendaklah kerajaan baharu pada hari ini meningkatkan lagi martabat wanita negara untuk melahirkan wanita yang sejahtera.

Saya ingin menyentuh juga berkaitan dengan projek-projek yang telah dijanjikan oleh kerajaan terutama di negeri-negeri yang diperintah oleh pembangkang. Saya ingin tahu sejauh mana pelaksanaan projek-projek yang telah diluluskan. Kalau di Kelantan saya baru dapat tahu baru dua tiga minggu yang lalu baru hendak mula projek tambatan banjir sedangkan banjir sudah hendak datang dah ke Kelantan terutama di Rantau Panjang itu sendiri. Begitu tertangguh sejak Rancangan Malaysia Ketujuh. Okeylah, kita boleh terima kerana ini kerajaan baharu. Saya harap segala projek yang perlu disegerakan mesti disegerakan. Jangan ada lagi apa-apa halangan yang menyebabkan rakyat menjadi mangsa.

Begitu juga Projek Lebuh raya Rakyat termasuk juga Projek ECER. Banyak lagi projek pembesaran *airport*, projek-projek yang dijanjikan oleh Kerajaan Persekutuan ini hendaklah disegerakan dan kita tidak mahu termasuk juga royalti jangan ditangguhkan. Janji Kerajaan Pakatan Harapan dalam Manifesto Pilihanraya Umum Ke-14 untuk membayar royalti kepada rakyat Kelantan dan saya mewakili rakyat Kelantan khususnya pengundi-pengundi di kawasan saya mengharap bayaran royalti ini dibayar pada tahun ini.

Jangan lagi bertangguh, jangan lagi beralasan. Sudah cukup kita didera sekian lama sejak dari tahun 1990 kami tidak mendapatkan apa-apa bayaran royalti. Hari ini kita dapat dengar royalti 50 peratus ditukar kepada royalti 20 peratus daripada keuntungan. Saya mengharap janji-janji ini dikotakan dengan segera.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin menyentuh juga berkaitan dengan kemudahan terutamanya yang berkaitan dengan *transport* terutama di kawasan bandar yang mana perlu kepada penambahbaikan mobiliti iaitu mesti diurus dengan terbaik sebab impaknya cukup besar. Saya mendapat aduan ramai daripada pengguna-pengguna pengangkutan awam ini, mereka terpaksa bersaing dengan pendatang-pendatang asing terutama kaum wanita. Rasa tidak selamat berada dalam negeri sendiri, berasa tidak selamat.

Jadi macam manakah sistem ataupun cara yang akan dibuat oleh pihak kerajaan untuk memastikan sistem pengangkutan kita ini akan lebih cepat ataupun lebih baik akan memberi mempunyai kesan yang lebih positif kepada rakyat negara kita terutama anak-anak muda kita yang menggunakan pengangkutan awam di kawasan bandar?

Begitu juga ingin menyentuh berkaitan dengan ancaman yang berkaitan dengan masalah gelandangan. Banyak didapati banyak anak-anak gelandangan yang tidak bersekolah yang ada di sekitar terutama Bandaraya Kuala Lumpur.

Apakah perancangan ataupun penyelesaian terhadap isu-isu gelandangan ini untuk diambil tindakan oleh pihak kerajaan? Oleh kerana masa tidak mencukupi setakat itu dahulu. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih Yang Berhormat Rantau Panjang atas kerjasama yang diberi. Dari Pantai Timur kini kita sampai ke Pantai Barat.

Saya jemput Yang Berhormat Bukit Bendera.

5.18 ptg.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Terima kasih, Tuan Yang di-Pertua. saya bangun untuk menyertai perdebatan usul tentang- terima kasih kepada Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong.

Saya ingin merujuk kepada Artikel 11, fasal (1) Perlembagaan Persekutuan, yang berbunyi, "*Tiap-tiap orang berhak menganuti dan mengamalkan agamanya dan, tertakluk kepada fasal (4) mengembangkannya*" dan juga saya ambil maklum terhadap Artikel 3, fasal (1) iaitu "*Islam ialah agama bagi Persekutuan tetapi; agama-agama lain boleh diamalkan dengan aman dan damai di mana-mana bahagian Persekutuan.*"

Tuan Yang di-Pertua, saya telah mendengar ucapan rakan-rakan Ahli Dewan Rakyat yang sebelah sana yang juga banyak mengutarakan tentang agama Islam. Kawasan yang saya wakili Bukit Bendera bukan sahaja mempunyai penganut agama Islam tetapi juga penganut-penganut yang bukan agama Islam. Saya perlu juga membawa kepentingan-kepentingan penganut-penganut pelbagai agama termasuk Islam, *Buddhist*, Kristian, Hindu, Sikh dan *Taoism*.

Saya terbaca daripada surat khabar bahawa terdapat aduan daripada persatuan-persatuan agama bahawa mereka menghadapi masalah untuk mendapatkan permit ikhtisas untuk sami-sami dan paderi-paderi untuk masuk ke Malaysia. Mereka menghadapi masalah had untuk bilangan sami dan juga had masa untuk memasuki Malaysia. Saya meminta Menteri yang dipertanggungjawabkan untuk berjumpa dengan majlis perunding, *the Malaysian Consultative Council of Buddhism, Christianity, Hinduism, Sikhism and Taoism* (MCCBCHST) untuk mengkaji semula polisi berkenaan bersama dengan Menteri Dalam Negeri serta Jabatan Imigresen.

Tuan Yang di-Pertua, kelmarin Menteri di Jabatan Perdana Menteri iaitu Yang Berhormat Parit Buntar telah memaklumkan kepada Dewan Rakyat bahawa kerajaan berhasrat untuk membentangkan 'Rang Undang-undang Kebencian Agama dan Kaum' Saya meminta satu *Select Committee* ditubuhkan terdiri daripada Ahli Dewan Rakyat pelbagai latar belakang kepercayaan agama untuk menghalusi cadangan tersebut dan juga perlu ada *full consultation* dengan Majlis Agama Islam bersama juga dengan *Malaysian Consultative Council of Buddhism, Christianity, Hinduism, Sikhism and Taoism* atau MCCBCHST, dan wakil-wakil persatuan agama.

■1710

Saya terbaca dalam surat khabar hari ini, *Sin Chew Jit Poh*, bahawa satu- *Sin Chew Jit Poh* telah menemu ramah Pengerusi MCCBCHST dan dimaklumkan bahawa MCCBCHST telah mengutus surat kepada Perdana Menteri dan juga kepada Menteri di Pejabat Perdana Menteri yang bertanggungjawab untuk agama supaya kerajaan memasukkan MCCBCHST dalam komiti khas untuk mengkaji rang undang-undang berkenaan.

Saya dapati bahawa Menteri yang dipertanggungjawabkan- saya rasa barangkali bukan Yang Berhormat Parit Buntar. Ia adalah Menteri yang bertanggungjawab untuk *national unity*. Saya berharap Menteri yang bertanggungjawab untuk perpaduan negara perlu *step up* supaya berjumpa dengan persatuan-persatuan agama untuk mendapatkan pandangan mereka.

Saya terbaca juga dalam surat khabar hari ini iaitu *The Star* bahawa terdapat satu usaha kerajaan sebelum ini untuk *National Harmony Bill* tetapi tidak berhasil. Walaupun pelbagai cadangan telah dikemukakan oleh *National Unity Council* dengan lima belas cadangan tetapi gagal dalam pentadbiran sebelum ini untuk menjadikan ia satu rang undang-undang dan saya rasa perkara ini perlu diperhalusi.

Saya juga ingin lihat Kerajaan Pakatan Harapan yang baharu boleh memberikan peruntukan wang dan tanah kepada *major religious establishment*. Semasa saya berkhidmat sebagai Ahli Dewan Undangan Negeri Pulau Pinang, Kerajaan Pulau Pinang memang memperuntukkan wang dan juga tanah kepada agama-agama semua *major religious establishment*. Sewaktu itu saya juga bekerjasama dengan *Malaysian Buddhist Association* untuk menganjurkan *state Wesak Day* bersama *Christian Federation of Malaysia* untuk menganjurkan *Christmas Open House* dan bersama sidang NGO Borneo untuk anjurkan Hari Gawai dan Keamatan di Pulau Pinang.

Oleh itu, saya meminta Menteri bertanggungjawab untuk *national unity* turut memberikan penghormatan kepada agama-agama dengan sambutan hari kebesaran agama peringkat nasional, sama ada Islam, *Buddhist*, *Christian*, Hindu, Sikh dan Taoisme. Begitu juga *major festival* di Borneo, iaitu Gawai dan Keamatan.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga ingin melihat Kerajaan Pakatan Harapan menitikberatkan bahasa ibunda di negara ini. Artikel 152, Fasal 1 Perlembagaan Persekutuan menyatakan bahasa kebangsaan ialah Bahasa Melayu dan tiada seorang pun boleh dilarang atau dihalang daripada mengajar atau belajar apa-apa bahasa lain. Di peringkat antarabangsa, Tuan Yang di-Pertua, telah diadakan sambutan *International Mother Language Day* (IMLD) pada 21 Februari setiap tahun untuk, dengan izin, *celebrate language diversity*. Ini adalah di bawah program Bangsa-Bangsa Bersatu.

Saya melihat kekuatan di kalangan rakyat Malaysia dan perkara ini harus diperkuatkan memandangkan dalam dunia ini perdagangan antarabangsa telah menjangkau ke seluruh dunia. Pengetahuan bahasa Malaysia amat berguna di Nusantara, bahasa Mandarin untuk berurusan dengan *Greater China*, bahasa Hindu untuk benua India, bahasa Arab untuk Timur Tengah dan tidak lupa, bahasa Inggeris untuk perdagangan seluruh dunia. Kerajaan perlu memberi ruang yang lebih besar kepada pertumbuhan, kepelbagaian bahasa termasuk juga bahasa komuniti dari *Borneo*.

Saya berkesempatan melawat madrasah dan sekolah agama rakyat di kawasan saya dan saya mendapati bahawa perlu ada *guidance* ataupun bimbingan dan juga bantuan daripada Kementerian Pendidikan untuk membantu sekolah madrasah dan agama rakyat. Begitu juga bantuan kewangan perlu diberikan juga kepada sekolah jenis kebangsaan Cina dan Tamil perlu dipertingkatkan.

Saya mengalu-alukan polisi beberapa kerajaan negeri seperti Kerajaan Negeri Pulau Pinang, Selangor, Melaka untuk mengiktiraf *Unified Examination Certificate* (UEC) secara rasmi dan saya menanti-nantikan perubahan polisi di peringkat Persekutuan. Saya berharap hala tuju Bangsa-Bangsa Bersatu, *United Nations*, untuk mengiktiraf hak-hak bahasa dapat diberikan, dititik-beratkan oleh Kerajaan Persekutuan Pakatan Harapan dan perlu ditonjolkan dalam polisi-polisi pendidikan, perfileman, kesenian dan kebudayaan.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga tertarik dengan siasatan skandal-skandal seperti 1Malaysia Development Berhad (1MDB). Beberapa hari ini kita dengar banyak wakil rakyat telah membangkitkan isu 1MDB dan saya berbesar hati juga dengan *ruling* oleh Tuan Yang di-Pertua bahawa 1MDB seharusnya bebas diperdebatkan di Dewan yang mulia ini.

Dalam era Kerajaan Pakatan Harapan yang baharu, kita mengalu-alukan perdebatan terhadap skandal-skandal sedemikian kerana salah satu bidang tanah yang menjadi isu dalam skandal 1MDB iaitu tanah di kawasan Ayer Hitam di Pulau Pinang, di kawasan saya, yang berkeluasan 235 satu ekar yang pada waktu dulu telah dibeli melalui 1MDB Real Estate (Ayer Hitam) Sdn. Berhad. Sekarang apabila saya menanyakan soalan kepada Menteri berkenaan, saya mendapati bahawa status tanah ini masih tergantung, masih belum dapat penentuan dari segi pemindahan pemilikan dan terdapat isu-isu pemindahan pemilikan saham tersebut.

Saya ingin melihat Menteri menjawab kepada segala pertanyaan Ahli Dewan Rakyat berkenaan isu 1MDB kerana isu ini telah masuk kepada media antarabangsa. Begitu banyak wang telah dilaporkan dilesapkan dan beberapa pendakwaan telah dibuat di peringkat antarabangsa.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: *[Bangun]*

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Saya perlu satu laporan lisan secara lengkap daripada Menteri berkenaan dan saya rasa kita- ya, silakan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih Yang Berhormat Ayer Hitam.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Jelutong.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya ingin tanya Yang Berhormat daripada Ayer Hitam, adakah Dewan yang mulia ini tempat yang paling sesuai untuk Yang Berhormat Pekan hadir... *[Disampuk]* Sorry, Yang Berhormat Bukit Bendera. Sama ada Dewan yang mulia ini adalah tempat yang paling sesuai untuk Yang Berhormat Pekan hadir untuk membela diri dan juga memberi penjelasan apabila kita dengar semua perkara tentang 1MDB dan penglibatan Yang Berhormat Pekan ini dibangkitkan, Yang Berhormat? Apakah pandangan Yang Berhormat atas perkara ini?

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Saya rasa apabila menjadi Menteri, setiap keputusan yang dibuat oleh Menteri, setiap keputusan yang dibuat oleh pentadbiran dalam Kabinet, saya rasa apabila tidak lagi menjadi Menteri, dia perlu juga *answerable* bukan sahaja kepada orang ramai tetapi juga *answerable* kepada sejarah. Saya rasa Yang Berhormat Pekan perlu membawa apa-apa dokumen datang ke Dewan Rakyat apabila sesi menggulung oleh Menteri yang berkenaan...

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: *[Bangun]*

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Yang Berhormat Pekan boleh membawa semua dokumen untuk membela diri secara terbuka di Dewan Rakyat ini.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Tanjong Karang minta mencelah.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Silakan.

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: Terima kasih. Yang Berhormat Bukit Bendera, saya hendak tanya pendapat Yang Berhormat. Semalam sahabat saya Yang Berhormat Kota Bharu, mungkin sudah keluar, sudah tanya- ada satu soalan daripada Yang Berhormat Kota Bharu. Soalannya *very simple*. Ini saya dapat semalam. Soalan rasmi ya. Dia tanya apa? "*Apakah status terkini siasatan kes skandal 1MDB?*" Ini soalan ini dia tanya kepada Menteri yang berkenaan. Menteri jawab apa? Menteri kata, kes 1MDB ini masih dalam siasatan dan punca RM2.6 bilion pun masih dalam siasatan.

■1720

So, macam mana Yang Berhormat dalam Dewan ini boleh *jump the gun*? Ini jawapan rasmi, masih dalam siasatan. Macam mana perkara dalam siasatan kita hendak jadikan satu isu? Jadi, biarlah selesaikan siasatan dahulu. Janganlah jadi hakim berdasarkan kepada laporan-laporan *Malaysiakini* sahaja.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Silakan.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Saya rasa janganlah kita cuba menipu diri bahawa kita hendak cuba menutup skandal ini. Skandal ini begitu besar, semua media antarabangsa bukan sahaja *Malaysiakini*, media antarabangsa telah melaporkan secara begitu meluas dan saya kecewa dengan Speaker Dewan Rakyat penggal yang lalu kerana menghalang Ahli Dewan Rakyat untuk memperdebatkan isu ini.

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: Peraturan mesyuarat.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Okey Yang Berhormat Tanjong Karang, sila bacakan.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Apabila Speaker...

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: Peraturan mesyuarat. Peraturan mesyuarat, tolong.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Bukit Bendera, dia membangkitkan Peraturan mesyuarat. Yang Berhormat Tanjong Karang sila bacakan.

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: Tadi saya minta Yang Berhormat 36(6).

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Perkara mana?

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: Peraturan 36(6).

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ha?

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: 36(6), "*Seseorang ahli tidak boleh mengeluarkan sangkaan jahat ke atas siapa-siapa ahli lain*".

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Sangkaan jahat.

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: Yang Berhormat, ucapan Yang Berhormat tadi menghina Yang Berhormat Menteri. Apa yang saya cakap tadi ialah jawapan itu yang diberikan oleh Yang Berhormat Menteri. Macam mana Yang Berhormat boleh menghina Yang Berhormat Menteri?

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Dia tidak hinalah.

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: Bukan saya yang cakap. Jadi Yang Berhormat, kena tarik balik. Menghina jawapan yang diberi oleh Yang Berhormat Menteri secara rasmi di dalam Dewan Rakyat. Lainlah Yang Berhormat hendak dengar daripada jawapan yang diberi oleh orang lain daripada Yang Berhormat Menteri. Ini Yang Berhormat Menteri Pakatan Harapan, bukan Menteri daripada Barisan Nasional.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Tanjong Karang...

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Yang Berhormat Tanjong Karang, janganlah pusing cerita.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Tanjong Karang sila duduk. Tidak apalah.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Yang Berhormat Tanjong Karang janganlah mencerita-cerita. Yang Berhormat Menteri tidak membuat aduan.

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: Apa?

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Yang Berhormat Menteri tidak mengadu.

Datuk Halimah binti Mohamed Sadique [Kota Tinggi]: Yang Berhormat Menteri jawab...

Tan Sri Haji Noh bin Haji Omar [Tanjong Karang]: Yang Berhormat Menteri jawab dalam jawapan rasmi.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Yang Berhormat Menteri tidak membuat aduan dan duduk, duduk.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ahli-ahli Yang Berhormat, sila duduk. Yang Berhormat Bukit Bendera, sila duduk. Di hadapan saya di mana Yang Berhormat Tanjong Karang telah membangkitkan perkara 36(6) yang dikatakan, "*seseorang ahli tidak boleh mengeluarkan sangkaan jahat ke atas siapa-siapa ahli yang lain*".

Saya telah pun meneliti hujah yang dibawa oleh Yang Berhormat Tanjong Karang dan juga Yang Berhormat Bukit Bendera, dan saya dapati daripada pengamatan saya, saranan daripada Yang Berhormat Bukit Bendera adalah supaya mana-mana skandal seperti 1MDB jangan ditutup. Maka saya rasa Yang Berhormat Bukit Bendera, sila teruskan perbincangan... *[Dewan tepuk]*

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *I think* Tuan Yang di-Pertua membuat satu *ruling* yang bagus dan kita tidak boleh menutup mana-mana skandal.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Jangan puji saya pun tidak dapat masa yang lebih. Sila teruskan... *[Dewan ketawa]*

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Okey. Kita tidak boleh menutup mana-mana skandal. Tempat ini, Dewan Rakyat ini ialah semua perkara, semua keputusan Kabinet, semua keputusan jawatankuasa di bawah Menteri adalah kena rekod semua di bawah *scrutinize* Ahli Dewan Rakyat. Janganlah cuba ada *hidden files*. Jangan ada *hidden files*.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Tuan Yang di-Pertua, Pendang.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Pendang. Adakah Yang Berhormat Bukit Bendera hendak bagi laluan?

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Saya kesuntukan masa. Lain kali, lain kali. Tidak cukup masa.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Sedikit sahaja, sedikit sahaja.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Dia tidak bagi. Dia kata dia kesuntukan masa. Yang Berhormat Pendang tunggu giliran untuk berbahas.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Sebab kita hendak sentuh. Bukan hendak tutup, hendak buka lagi. Hendak buka lagi isu 1MDB ini.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Saya tidak cukup masa.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Okey Yang Berhormat Bukit Bendera, teruskan.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Saya mengulangi, janganlah ada praktis lama, amalan lama, *hidden files*...

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Tidak. Itu sebab saya hendak buka dan minta pendapat daripada Yang Berhormat Bukit Bendera.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Pendang. Yang Berhormat Pendang, baca perkara 35.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Yang Berhormat Bukit Bendera, sebab perkataan cuba menutup. Kita hendak cuba membuka lagi 1MDB tetapi hendak dapat persetujuan daripada Yang Berhormat Bukit Bendera melalui kebenaran Tuan Yang di-Pertua. Boleh tidak? Sedikit sahaja.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ahli-ahli Yang Berhormat...

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Duduk, duduk. Sila duduk. Bila giliran Yang Berhormat, Yang Berhormat berucap.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat duduk. Dua-dua duduk. Yang Berhormat Pendang, sila baca perkara 35(1). Baca, sila 35(1).

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: *"Seseorang ahli yang hendak bercakap hendaklah bangun di tempatnya dan apabila dipanggil oleh Pengerusi, maka hendaklah ia berdiri mengarahkan ucapannya kepada Pengerusi. Seseorang ahli tidak boleh bercakap melainkan setelah dipanggil oleh Pengerusi"*.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih Yang Berhormat Pendang... *[Dewan ketawa]* Terima kasih. Maksudnya cukup jelas sekali. Saya mengucapkan terima kasih daun keladi ke atas kerjasama yang diberikan. Sila teruskan.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Oleh kerana kesuntukan masa, okey selain daripada skandal 1MDB...

Dato' Haji Abdul Rahman bin Mohamad [Lipis]: Tuan Yang di-Pertua, tegur Yang Berhormat Jelutong itu. Yang Berhormat Jelutong itu selalu bangun tidak pernah mengikut peraturan... *[Dewan ketawa]* Tegur itu.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Okey saya teruskan, saya teruskan.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Lipis, saya akan berlaku adil kepada kedua-dua pihak. Jangan risau.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Tuan Yang di-Pertua, itu *ruling* yang begitu baik.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Jelutong duduk. Yang Berhormat Jelutong, minta izin dahulu.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya hendak berterima kasih, *ruling* yang baik.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Sekarang adalah masa Yang Berhormat Bukit Bendera untuk berbahas. Beliau ada tiga minit lagi, jangan bazir masa dia.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Saya minta juga satu siasatan Yang Berhormat Menteri terhadap kes Pembinaan PFI Sdn. Berhad, sebuah syarikat di bawah *Ministry of Finance (Incorporated)*. Saya rasa perlu ada satu siasatan yang rapi kerana didapati bahawa *special purpose vehicle*, Pembinaan PFI Sdn. Berhad. yang telah menerima wang peruntukan kerajaan tetapi gagal mengemukakan akaun diaudit tahunan menepati masa.

Kali terakhir Pembinaan PFI Sdn. Berhad. mengemukakan kepada Suruhanjaya Syarikat Malaysia ialah tahun kewangan 2014. *The Edge Malaysia* melaporkan dalam edisi 16 Julai 2018, dengan izin, "*A secret government debt that has balloon to RM50 billion*". RM50 bilion *a secret government debt*. Saya ingin membidas kegagalan mantan Menteri Kewangan Malaysia yang juga mantan Perdana Menteri, gagal dalam menjalankan tugas beliau melaksanakan disiplin kewangan sehingga sebuah SPV kerajaan gagal mengemukakan akaun secara tepat masa.

Skandal 1MDB juga gagal pada waktu dahulu mengemukakan akaun, *auditor account* mengikut masa. Semua ini ada unsur-unsur saya rasa perlu ada satu siasatan yang rapi terhadap PFI Sdn. Berhad. Saya ingin juga membidas Ketua Audit Negara gagal dalam menjalankan...

Tuan Jonathan bin Yasin [Ranau]: *[Bangun]*

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: *[Bangun]*

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Bukit Bendera, Yang Berhormat Ranau minta laluan.

Tuan Jonathan bin Yasin [Ranau]: Tuan Yang di-Pertua, minta laluan.

Tuan Haji Awang bin Hashim [Pendang]: Tuan Yang di-Pertua, minta laluan.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Bukit Bendera, adakah bagi laluan Yang Berhormat Ranau?

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Tidak, tidak. Saya ingin juga kerana laporan-laporan seperti ini, *allocation* PFI Sdn. Berhad. tidak *ditable* di Parlimen, tidak dibentangkan di Parlimen dan tidak lapor juga kepada SSM, terdapat unsur-unsur saya rasa perlu ada satu siasatan yang rapi.

Saya rasa janji 29 Pakatan Harapan, meningkatkan ketelusan dan integriti belanjawan dan proses belanjawan ini terpakai untuk kes-kes sebegini. Saya perlu supaya pelbagai *special purpose vehicle*, GLC syarikat kerajaan...

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat sila menggulung.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Ya, saya meminta kerana Kerajaan Pakatan Harapan yang baharu perlu juga mendedahkan apa-apa skandal. Perlu meneruskan siasatan dan menjalankan disiplin kewangan terhadap semua *special purpose vehicle* dan GLC kerajaan. Dengan ini, saya mohon menyokong.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih Yang Berhormat Bukit Bendera. Kini dari Pantai Barat kita kembali ke Kelantan. Saya menjemput Yang Berhormat Jeli untuk mengambil bahagian.

5.29 ptg.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.*

Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Pertamanya, saya mewakili P.30 Jeli berdiri pada petang ini untuk menyatakan menjunjung kasih di atas Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong di Dewan yang mulia ini, memberi peringatan dan nasihat kepada Ahli Yang Berhormat supaya menjalankan tugas dengan cemerlang membela kepentingan rakyat. *Alhamdulillah* kita bersyukur peralihan kuasa telah berjalan dengan cukup baik walaupun sebelum itu ada pendengaran amaran-amaran menyatakan bahawa akan ada darurat, ketidakstabilan dan lain-lain tetapi dengan kehendak Allah jua, kita bersyukur bahawa tidak ada apa-apa yang berlaku dan kita harus berbangga sebagai Ahli-ahli Yang Berhormat dan seluruh rakyat Malaysia.

■1730

Kita ucap terima kasih kepada pasukan keselamatan, kepada institusi-institusi negara yang lain, pentadbiran awam dan juga sudah pasti Ahli Yang Berhormat yang mewakili kerajaan dan juga pembangkang kerana segala-galanya berjalan dengan baik. Peristiwa 9 Mei adalah satu peristiwa yang cukup bersejarah dalam negara kita sama ada untuk kerajaan sebelum ini ataupun kerajaan sekarang.

*[Timbalan Yang di-Pertua (Dato' Mohd Rashid Hasnon) **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Yang di-Pertua, Seri Paduka baginda Yang di-Pertuan Agong telah bertitah supaya kita mencari titik persamaan dengan kerjasama untuk kesejahteraan rakyat dan negara kita, *survival* negara kita Malaysia dan titah nasihat tersebut sudah pasti kita akan akur untuk pastikan negara kita akan menjadi sebuah negara yang hebat suatu hari nanti. Apa yang baik itu tetap baik dan harus diteruskan.

Saya gembira selaku mewakili Jeli mendengar beberapa kenyataan menyatakan bahawa beberapa dasar yang dilaksanakan oleh Yang Berhormat Pekan akan diteruskan. Ini adalah satu perkara yang cukup membanggakan. Itulah semangat yang kita harap akan terus disuburkan di dalam Dewan ini. Mana yang baik tetap baik dan teruskan dan mana yang perlu penambahbaikan, perlu ditambah baik, *insya-Allah*.

Tuan Yang di-Pertua, kita berhadapan dengan keadaan yang amat mencabar sama ada geopolitik ataupun ekonomi dunia, kita dibelenggu dengan cabaran geopolitik yang tidak menentu. Ada masalah di selatan Iraq, masalah di Palestin, masalah di Syria, di Pakistan, beberapa ratus orang terbunuh dalam kempen pilihan raya, ugutan Presiden Trump terhadap Iran baru-baru ini, ini semua antara perkara yang sedang berlaku.

Di sudut ekonomi ada peperangan perdagangan yang mungkin berlaku di dunia ini akibat daripada tindakan-tindakan yang diambil oleh Amerika Syarikat khusus terhadap China dan juga beberapa buah negara lain termasuklah di Eropah, juga Amerika Utara dan negara-negara lain.

Itulah keadaannya dan kita telah diberi amaran oleh *International Monetary Fund* (IMF) menyatakan bahawa ketegangan perdagangan ini mungkin akan menjejaskan pertumbuhan dunia. Itulah keadaannya, keadaan tidak menentu. *Alhamdulillah* harga minyak sehari dua ini telah mencecah USD70 setong, sudah kekal beberapa hari, berminggu dan ini sudah pasti akan memudahkan kerajaan ini. Kerajaan Pakatan Harapan, kita harap akan dapat memastikan bahawa segala telah dirancang dapat diteruskan.

Dalam pada itu, kerajaan yang dipimpin oleh Yang Berhormat Pekan telah melaksanakan beberapa tindakan untuk mempelbagaikan hasil negara kita. Asas ekonomi kita begitu kukuh, ekonominya berkembang agak pesat, sumber pendapatan juga telah dapat dipelbagaikan. Dalam hubungan ini, kita harap Kerajaan Pakatan Harapan akan mengambil kira pandangan beberapa badan penarafan ataupun *rating agencies* menyatakan bahawa ada kemungkinan Malaysia akan terus bergantung pada beberapa sumber sahaja hasil negara khususnya komoditi dan juga *oil and gas*, dengan izin.

Maka usaha-usaha untuk mempelbagaikan hasil negara ini perlu diteruskan kerana dalam persekitaran yang tidak menentu ini, kalau kita terdedah kepada risiko yang tinggi, maka negara akan menghadapi masalah yang besar. Maka itu, saya berharap, saya mencadangkan agar usaha-usaha terus dilaksanakan dengan gigih untuk mempelbagaikan ekonomi negara, untuk mempelbagaikan sumber hasil negara kerana sekiranya kita bergantung terlalu besar kepada sumber-sumber tertentu, apabila risiko melanda kita maka kita akan menghadapi masalah.

Tuan Yang di-Pertua, seterusnya apakah respons, kita berhadapan dengan pelbagai cabaran. Sebagai sebuah negara terbuka, Malaysia sebuah negara terbuka mendapat faedah yang besar daripada keterbukaan ini, kemakmuran rakyat Malaysia banyak terbit ataupun datang daripada dasar keterbukaan kita sama ada dari segi ekonomi ataupun politik, pendidikan dan lain-lain. Ini telah menjadikan kita sebagai sebuah negara yang hebat. Sebagai sebuah negara yang terbuka maka kita perlu peka dengan keadaan yang melanda kita kerana kalau tidak kita akan menghadapi masalah.

Malaysia telah mempelopori beberapa inisiatif untuk membuka pasaran. Umpamanya kita merupakan salah sebuah negara yang memainkan peranan yang penting apabila AFTA mula diperkenalkan. Pada 1992 ASEAN FTA telah ditandatangani dan 2015 di Kuala Lumpur diisytiharkan ASEAN sebagai sebuah komuniti termasuklah komuniti ekonomi. Pada 1995 kita menjadi ahli WTO.

Kita juga pada tahun 2002, kita tandatangan perjanjian perdagangan pertama dengan negara luar, dengan negara China, bilateral FTA, dengan izin. Inilah antara bukti-bukti bagaimana Malaysia telah mengamalkan dasar terbuka. Oleh yang demikian, saya berharap Kerajaan Pakatan Harapan akan terus mengamalkan dasar terbuka ini, penting bagi negara kita, penting untuk, dengan izin, *job creation* untuk pastikan negara kita akan terus menzahirkan ataupun mewujudkan peluang-peluang pekerjaan khususnya bagi anak muda.

Dalam konteks ini saya cadangkan yang pertama, supaya agensi-agensi utama seperti Wisma Putra dan MITI menjadi kementerian atau agensi utama bagi menyelaraskan usaha-usaha untuk meningkatkan lagi hubungan ekonomi dagangan di peringkat bilateral dan *regional*. Bilateral dengan negara jiran khususnya ataupun juga dengan negara-negara ASEAN. Sila.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasar Salak]: Terima kasih Yang Berhormat Jeli dan terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya ingin bertanya kepada Yang Berhormat Jeli, apakah punca-punca yang menyebabkan kejatuhan harga komoditi sawit ini khususnya yang mana merupakan punca pendapatan besar kepada negara. Adakah disebabkan oleh hubungan yang tidak begitu mesra dengan pihak pembeli daripada luar seperti negara China dan India juga sebagaimana yang kita tahu telah mengenakan tarif 10 peratus yang menyebabkan pembelian kelapa sawit daripada negara kita terjejas.

Selain daripada itu, saya ingin bertanya betul kah? Mungkin Yang Berhormat tahu bahawa negara China telah mengalihkan sumber bekalan kelapa sawitnya kepada Indonesia. Ini serius Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Tuan Yang di-Pertua, terima kasih Yang Berhormat Pasir Salak. Harga-harga ini ditentukan oleh banyak faktor, antaranya hubungan kita dengan negara-negara luar. Umpamanya satu masa dahulu, negara China banyak membeli kelapa sawit daripada Malaysia dan satu ketika harga minyak kelapa sawit dikatakan naik oleh kerana kenaikan mendadak pembelian kelapa sawit oleh negara China. Baru-baru ini ada laporan menyatakan bahawa sebahagian daripada pembelian ini telah dialihkan kepada Indonesia. Ini adalah kerana China ini gergasi, ekonomi kedua terbesar dengan saiz ekonominya USD13 dan USD14 trilion, satu pasaran yang cukup besar untuk Malaysia dan malah untuk dunia.

Maka itu sudah pasti hubungan antara Malaysia dengan negara-negara tertentu khususnya negara besar seperti negara China dan juga negara India, satu lagi pasaran besar bagi kelapa sawit adalah antara faktor yang menentukan harga. Selain daripada itu, sudah pasti harga juga ditentukan oleh kedudukan ataupun permintaan dunia bagi sesuatu barangan.

Kita tahu bahawa sebelum ini kalau di kampung, kalau buah kelapa sawit ini RM500 umpamanya. Tujuh, lapan bulan lalu, awal tahun ini, RM500 buah kelapa sawit satu tan, sekarang RM300 buah kelapa sawit. CPO kalau dulu RM2,700 sekarang mungkin RM2,200. Itu keadaan pada hari ini, ada kaitan dengan hubungan kita dengan negara tertentu khususnya pasaran besar, ada juga hubungan dengan permintaan dunia, ada juga kaitan dengan persaingan daripada bijirin yang lain ataupun saingan daripada minyak masak yang lain seperti *soy bean oil* dan lain-lain.

Tuan Hassan bin Abdul Karim [Pasir Gudang]: Yang Berhormat Jeli, dengan izin. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya ingin bertanya satu soalan sahaja kepada Yang Berhormat Jeli yang mempunyai pengalaman yang luas sebagai bekas ataupun mantan Menteri Perdagangan Antarabangsa iaitu berkenaan TPPA atau Perjanjian Trans-Pasifik di mana kita tahu Amerika Syarikat tidak lagi menyertai perjanjian ini. Dari segi kepentingan nasional Malaysia mengatasi kepentingan kepartian, dari segi kepentingan negara kita, apa pandangan Yang Berhormat Jeli yang terlibat dalam banyak perundingan bertahun-tahun berkenaan TPPA ini untuk kepentingan negara kita. Adakah baik kita terus menyertai TPPA atau sebaliknya? Terima kasih.

■1740

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Terima kasih Yang Berhormat Pasir Gudang. Tuan Yang di-Pertua, TPPA sekarang dipanggil CPTPP atau *Comprehensive and Progressive Trans-Pacific Partnership*. Mengikut pengamatan saya- saya tidak lagi dalam kerajaan- apa yang berlaku mungkin dalam tempoh enam bulan ini ialah CPTPP ini akan berkuat kuasa apabila beberapa negara tertentu tandatangan atau *ratify* perjanjian ini. Besar kemungkinan Malaysia tidak akan menjadi ahli CPTPP. Itu pada pandangan saya dalam tempoh terdekat.

Pada pandangan saya- Yang Berhormat Pasir Gudang hendak tahu pandangan saya. Pada pandangan saya, kita telah buat kajian pada masa itu bahawa ia secara apa yang kita buat, ada buruk baiknya. Akan tetapi kita telah menyatakan dalam Dewan ini bahawa keseluruhannya membawa kebaikan kepada negara kita Malaysia.

Lebih-lebih lagi, CPTPP ini telah diubah untuk mengambil kira beberapa perkara yang ada kepentingan Amerika Syarikat berkaitan dengan IPR umpamanya, berkaitan dengan beberapa *pattern law* umpamanya dan lain-lain. Kita merasakan bahawa CPTPP ini telah mengambil kira beberapa *reservation*, dengan izin, rakyat Malaysia. Oleh itu, pada pandangan saya, maka adalah wajar Malaysia menyertai CPTPP. Apa pun terserah kepada Kerajaan Pakatan Harapan.

Jadi, berbalik kepada pandangan saya tadi. Harus ada satu usaha yang gigih, memandangkan betapa pentingnya kedudukan ekonomi dunia kepada kita, betapa pentingnya kita selaraskan tindakan-tindakan untuk memacu pertumbuhan ekonomi negara. Maka, hubungan luar yang baik dengan negara jiran, hubungan luar yang baik dengan ASEAN dan negara rantau ini dan hubungan yang baik dengan negara-negara besar yang menjadi pasaran utama negara kita.

Maka itu, MITI dalam usahanya harus menggembeleng seluruh tenaga untuk bersiap sedia bagi berhadapan, dengan izin, *a possible trade war* untuk memastikan kita dapat menangani apa juga masalah yang dihadapi. Saya cadangkan supaya kita tingkatkan hubungan dengan negara-negara jiran, tingkatkan dagangan perdagangan negara jiran, khususnya negara ASEAN dan kawan-kawan yang lain. Penting kita bantu usahawan umpamanya. MATRADE ada MDG atau *Market Development Grant* yang telah diberikan. Kita difahamkan tergantung.

Dato' Sri Hasan bin Arifin [Rompin]: Rompin.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Ini antara langkah-langkah yang perlu diambil untuk memastikan Malaysia terus memainkan peranan utama dalam perdagangan antarabangsa.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Jeli, Yang Berhormat Rompin hendak mencelah.

Dato' Sri Hasan bin Arifin [Rompin]: Rompin. Tuan Yang di-Pertua, semasa kita menghadapi masalah TPPA, kita menubuhkan *caucus committee* untuk menangani masalah ini. Sekarang ini kita menghadapi *trade war* di antara China dan Amerika. Ada kecenderungan *currency war* akan berlaku. Ini belum lagi kita melihat penyokong-penyokong Amerika, *the Anglo-American* dan sekutunya campur tangan dalam *trade war* dan *currency war*. Satu yang menarik, China asyik *devalue* dia punya *currency*. Ia bukan kadar biasa tetapi *crawling system*. Maknanya, bukan suatu *currency* yang terbuka. China mengamalkan *crawling system*. Maknanya, ia boleh *mendevolve* dia punya *currency* untuk menghadapi *currency war* dengan Amerika.

Adakah Yang Berhormat setuju kita tubuhkan *caucus committee* untuk menghadapi *trade war* dan *currency war* yang sedang berlaku antara Amerika dengan China yang memberikan kesan yang sangat besar kepada ekonomi negara kita? Bagaimana pandangan Yang Berhormat?

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Terima kasih Yang Berhormat Rompin. Setuju. Saya setuju dengan cadangan. Saya perhatikan saya ada empat minit lagi. Saya akan laju sedikit.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sila teruskan Yang Berhormat Jeli.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Seterusnya mengenai pelaburan asing. Ia adalah penting untuk menjana pertumbuhan ekonomi, penting untuk menjana peluang pekerjaan bagi anak-anak muda. Maka, seharusnya kita tingkatkan usaha. Semalam dikeluarkan angka berkaitan dengan angka tahun 2017, di mana kita dapati bahawa pelaburan dalam bidang pembuatan umpamanya, mendapat tempat ketiga. Ini satu perkara yang agak membimbangkan.

Kita harus tingkatkan usaha untuk meningkatkan peranan sektor pembuatan. Ini penting untuk menjana peluang pekerjaan kerana ada tanda-tanda bahawa sektor ini mungkin memainkan peranan kurang sedikit di masa hadapan. Maka, utusan kerajaan sebelum ini untuk menubuhkan MIC atau *Manufacturing Innovation Centre*, saya harap akan diteruskan. Kita mahu supaya fokus lebih diberikan kepada sektor pembuatan untuk menjana pekerjaan. Dalam hubungan itu, perlu ditingkatkan *talent*, TVET dan lain-lain perlu diperkasakan. Bank Negara menyatakan bahawa pengangguran di kalangan belia umpamanya, tiga kali lebih besar, lebih tinggi daripada kadar pengangguran keseluruhan.

Ini harus diberi perhatian oleh Kerajaan Pakatan Harapan agar peluang pekerjaan lebih dapat diberikan kepada anak muda.

Seterusnya, berkaitan dengan kajian semula Dasar Ekonomi Baru dan *the New Economic Model*. NEM ini diperkenalkan oleh Yang Berhormat Pekan pada tahun 2010 untuk mewujudkan satu ekonomi yang berpendapatan tinggi, *inclusive* dan juga lestari. Ada elemen-elemen yang baik dalam dasar ini. Kita harap apabila dilakukan kajian, berlaku adil kepada semua pihak. Kita setuju dasar harus *inclusive* tetapi kita jangan lupa kepada Dasar Ekonomi Baru, TERAJU dan MARA memainkan peranan penting. Kita mahu kerajaan baharu ada hala tuju yang jelas. Sambil kita pastikan dasar adalah *need based*- kita sokong, tetapi pada masa yang sama, kita jangan lupa kepada agenda bumiputera.

Seterusnya, Tuan Yang di-Pertua, mengenai Kelantan. Saya bersama-sama dengan rakan-rakan yang lain daripada Kelantan menyeru supaya semua yang telah dijanjikan termasuklah *airport* baharu, tebatan banjir, *highway* yang sudah pun bermula, kita harap akan diteruskan.

Sehubungan ini, kita harap bayaran kepada kontraktor yang sedia kita fahamkan ada yang terbantut akan dapat diselesaikan. Ini kerana kalau kontraktor tidak dibayar, sudah pasti ini akan menjejaskan ekonomi mereka dan mereka akan menghadapi masalah yang besar, termasuklah kontraktor Kelas F. Jadi, masalah-masalah yang dihadapi oleh kontraktor kita harap dapat diselesaikan.

Tuan Yang di-Pertua, kita juga berharap semoga negeri-negeri miskin seperti Kelantan terus mendapat pembelaan. Kita harap peruntukan yang lebih besar akan diberikan kepada negeri-negeri tersebut apabila kerajaan mula Rancangan Malaysia Kesebelas dibentangkan dalam Dewan yang mulia ini.

Akhir sekali, mewakili rakyat Jeli, saya harap kerajaan akan teruskan usaha-usaha untuk memastikan projek-projek yang sudah dirancang akan dilaksanakan. Hospital, beberapa penambahbaikan diperlukan. IPD belum ada lagi dan sudah diluluskan. Jeli sempadan dengan Thailand ada beberapa perancangan dalam konteks *regional development* untuk membangunkan Jeli.

Sempadan dengan Thailand, ada jambatan menghubungkan Jeli dengan Thailand, yang ICQS nya kurang digunakan. Kita harap usaha-usaha akan ditingkatkan untuk menggalakkan perdagangan sempadan. Ini kerana kawasan sempadan ini kawasan yang mundur berbanding kawasan-kawasan lain. Maka mewakili rakyat Jeli, saya harap projek kolej komuniti yang telah diluluskan, projek ECR yang telah diluluskan, beberapa projek MARA dan lain-lain termasuklah satu kompleks mini sukan yang kosnya cuma RM4 juta yang kita difahamkan hari ini terbengkalai.

Jadi, saya dengar juga rintihan daripada Ahli-ahli Parlimen lain. Kita harap bahawa segala projek yang telah diluluskan dapat diteruskan kerana janji telah ditabur sebelum ini. Kita tahu bahawa kajian-kajian sedang dibuat oleh Kerajaan Pakatan Harapan tetapi kita harap kajian ini janganlah sampai menjejaskan kesejahteraan masyarakat luar bandar. Jadi, Tuan Yang di-Pertua, tadi saya nampak 20 minit. Saya 15 minit sudah. 20 minit? Sudah habis dah?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Semua 20 minit sudah habis.

Dato' Sri Mustapa bin Mohamed [Jeli]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih Yang Berhormat Jeli. Tepat pada masanya. Saya menjemput Yang Berhormat Ledang.

5.49 ptg.

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera... [Membaca sepotong doa]

Tuan Yang di-Pertua, terlebih dahulu saya ingin mengucapkan terima kasih kerana diberi peluang untuk turut sama menyokong Usul Menjunjung Kasih di atas Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong yang disampaikan dalam Dewan yang mulia ini. Sesungguhnya saya bersyukur *alhamdulillah* bahawa Tuanku telah berkenan mencemar duli merasmikan persidangan Mesyuarat Pertama, Penggal Pertama, Parlimen Keempat Belas pada 17 Julai yang lalu sebagai persidangan yang bersejarah di bawah Kerajaan Pakatan Harapan yang baharu.

■1750

Dalam ucapan sulung saya ini sebagai Ahli Parlimen Ledang, saya ingin mengambil kesempatan mengucapkan tahniah kepada Tuan Yang di-Pertua dan Timbalan Yang di-Pertua yang terlantik dan kepada Ahli-ahli Yang Berhormat yang mendapat mandat rakyat dalam PRU14. Lebih penting lagi saya ingin mengucapkan terima kasih kepada rakyat umumnya dan pengundi P.144 Ledang khasnya kerana telah berani melaksanakan pengislahan dan mencipta sejarah pertukaran kerajaan demi masa hadapan yang lebih baik. Berdirinya saya di sini kerana pengorbanan dan perjuangan rakyat dan pimpinan seperti Dato' Seri Anwar Ibrahim, Rafizi Ramli, Tian Chua dan ramai lagi... *[Dewan tepuk]*

Sebagaimana Titah Tuanku dalam Dewan yang mulia ini, rakyat telah pun membuat keputusan. Pemilihan tersebut bukan satu keistimewaan tetapi satu amanah dan tanggungjawab yang besar. Rakyat yang memilih, rakyat juga yang boleh menjatuhkan. Suara rakyat, suara keramat.

Tuan Yang di-Pertua dan teman-teman sekalian...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta laluan Yang Berhormat.

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: Saya baru bermula.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Jelutong. Sikit sahaja.

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: Ya, sila.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih. Di sini saya turut serta menyokong hujahan Yang Berhormat berkenaan dengan perkara di mana rakyat telah lihat kezaliman yang dilakukan oleh Kerajaan Barisan Nasional terhadap Dato' Seri Anwar Ibrahim, Rafizi dan Yang Berhormat-Yang Berhormat di sebelah sana kena ambil pedoman. Jangan sekali-kali melakukan perkara ini kepada mana-mana pihak kerana ia akan datang kembali kepada kita, Yang Berhormat. Ambil pedoman. Jangan zalimi siapa-siapa. Rakyat akan membuat keputusan, Yang Berhormat. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Ledang, teruskan Yang Berhormat Ledang.

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: Terima kasih atas ingatan Yang Berhormat Jelutong itu.

Tuan Yang di-Pertua dan teman-teman sekalian, saya akan berucap berpanduan beberapa asas penting yang menjadi asas perjuangan Parti Keadilan Rakyat dan juga parti-parti dalam Pakatan Harapan, saya percaya. Asas-asas tersebut ialah keadilan, kebenaran dan pembelaan rakyat.

Tidak kira di sebelah mana kita duduk, asas-asas ini sewajarnya menjadi pedoman untuk setiap ucapan, perbuatan dan tindakan dan ini selari dengan surah Al-Maidah ayat 8 yang telah disebutkan oleh rakan saya dari Merbok tadi yang saya bacakan ayatnya... *[Membaca potongan ayat al-Quran]* Maksudnya, "Hai orang-orang yang beriman, hendaklah kamu menjadi orang-orang yang selalu menegakkan kebenaran kerana Allah. Menjadi saksi dengan adil dan janganlah sekali-kali kebencianmu terhadap sesuatu kaum mendorong kamu untuk berlaku tidak adil. Berlaku adillah kerana adil itu lebih dekat dengan takwa dan bertakwalah kepada Allah. Sesungguhnya Allah Maha Mengetahui apa yang kamu kerjakan."

Persoalannya ialah bagaimanakah kefahaman dan penghayatan kita terhadap asas-asas tersebut. Dalam perbahasan saya ini, saya akan menyentuh tentang empat perkara iaitu:

- (i) keperitan rakyat;
- (ii) tadbir urus;
- (iii) keselamatan dan hak asasi manusia; dan
- (iv) institusi keluarga.

Tuan Yang di-Pertua, rakyat sebenarnya terpaksa mengikat perut dengan kos sara hidup yang tinggi. Cukai GST, harga barang yang melambung dan harga minyak yang tidak stabil sejak beberapa tahun sudah. Sementara rakyat dibebankan dengan cukai GST, bajet dipotong, kos sara hidup yang bertambah dan disuruh buat dua, tiga kerja. Negara dirompak dan kehilangan berbilion ringgit sejak 2009. Hasil tinjauan di kawasan saya, rata-ratanya rakyat menarik nafas lega apabila GST disifarkan dan harga minyak bagi RON95 distabilkan di bawah kerajaan baharu Pakatan Harapan... *[Dewan tepuk]* Mereka merasa kebebasan dan udara kemerdekaan. Namun...

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Tuan Yang di-Pertua, baru baca ayat Al-Quran. Ayat Al-Quran baru baca. Ingat sikit. Ucapan itu biar selari dengan ayat Al-Quran yang dibaca. Baca ayat Al-Quran tetapi lepas itu cakap bukan-bukan. Ingat sikit.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: *[Bangun]*

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Pasir Salak, minta kebenaran daripada Tuan Yang di-Pertua kalau nak bercakap.

Dato' Sri Haji Tajuddin bin Abdul Rahman [Pasir Salak]: Minta maaf. Sekarang mahu minta kebenaran, boleh? *[Ketawa]*

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Tumpat minta.

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: Saya teruskan. Sebentar ya. Namun, nasib rakyat tidak terbela dan maruah negara tidak tertebus selagi isu skandal 1MDB tidak ada titik penyelesaian... *[Dewan tepuk]*

Aset dan wang yang diselewengkan oleh skandal 1MDB wajib dikembalikan kepada rakyat dan negara. Ini bukan hanya soal keadilan tetapi juga soal kebenaran dan pembelaan rakyat. Saya sedar bahawa salah satu daripada 10 janji 100 hari kerajaan...

Tuan Shahrizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Tuan Yang di-Pertua, minta laluan.

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: ...lalah menubuhkan Suruhanjaya Siasatan Diraja 1MDB.

Tuan Shahrizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu minta laluan, Setiu minta laluan.

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: Sebentar. Bahawa kerajaan perlu menetapkan pertuduhan yang kukuh terhadap mereka yang terlibat dalam skandal 1MDB sebelum menubuhkan sebuah RCI. Namun, saya amat berharap akhirnya rakyat mendapat pembelaan. Dana yang didakwa mencecah belasan bilion ringgit wajib dikembalikan untuk manfaat rakyat. Tadi Yang Berhormat Tumpat ya?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Setiu.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Terima kasih Yang Berhormat Ledang dan terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Daripada ucapan daripada Yang Berhormat Ledang tadi menyebut bahawa kerajaan *zeroized* bagi mengurangkan beban kepada rakyat dalam kos sara hidup. Sebagaimana yang kita lihat hari ini bahawa adakah Yang Berhormat boleh setuju dengan saya, apabila kerajaan *zeroized* GST ini, harga barangan tetap tidak turun dan dalam masa yang terdekat ini kerajaan akan mengenakan SST.

Maknanya harga belum turun, kerajaan pula akan mengenakan SST lalu membebankan rakyat, menambah beban rakyat dalam kos sara hidup ini. Apakah Yang Berhormat bersetuju dengan saya?

Soalan yang kedua, ini sebab baca ayat Al-Quran tadi tentang keadilan. Saya nak tanya dan mohon jawab dengan adil, apabila Yang Berhormat Menteri pada pagi tadi menyatakan bahawa yang dijanjikan oleh Pakatan Harapan untuk 20 peratus royalti petroleum itu adalah daripada keuntungan PETRONAS. Daripada sudut hati Yang Berhormat sendiri, apakah Yang Berhormat meyakini bahawa janji dalam manifesto dulu itu adalah 20 peratus daripada keuntungan bukannya 20 peratus daripada jumlah pengeluaran? Jawab dengan adil.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Yang Berhormat Ledang, ada kaitan dengan Yang Berhormat Tumpat. Boleh? Ada kaitan. Bolehlah, sikit sahaja. Sikit.

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: Setengah minit, setengah minit.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Semasa Yang Berhormat Ledang berkempen dan Pakatan Harapan berkempen, adakah masa berkempen itu disebut kami akan menghapuskan GST dan kami akan ganti dengan SST 10 peratus. Ada tak sebut macam itu?

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Silakan Yang Berhormat Ledang, terus.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu minta laluan.

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: Terima kasih. Tak apa, saya kena teruskan. Jadi saya memahami apa yang telah ditanya tadi berkenaan dengan GST dan harga barang yang naik ataupun turun. Bagi saya, ada banyak faktor kepada harga barang naik ataupun turun. GST adalah satu daripadanya... *[Dewan riuh]*

Kedua, berkenaan dengan royalti. Bagi saya, jawapan itu telah pun diberikan oleh pihak Menteri dan kita ambillah itu sebagai jawapan yang telah diberikan dan bukan sebagai jawapan sama ada secara peribadi ataupun tidak...

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu minta laluan.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Boleh saya...

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: Saya kena teruskan, saya kena teruskan.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu sekali lagi. Tadi dah minta tadi.

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: Minta maaf, minta maaf.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Boleh minta kebenaran Tuan Yang di-Pertua?

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Ada kaitan dengan apa yang disebut oleh Yang Berhormat Ledang.

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: Tuan Yang di-Pertua, bayangkan wang dana yang begitu besar yang seharusnya boleh digunakan untuk membina sekolah, hospital, jalan raya dan membantu rakyat yang daif lagi memerlukan termasuk di Sabah dan Sarawak. Saya percaya inilah antara sebab banyak keperluan rakyat di kawasan Ahli-ahli Yang Berhormat yang tergendala.

Di kawasan saya Ledang umpamanya, saya diberitahu oleh JKR bahawa tiga buah jambatan di sepanjang laluan dari Sungai Mati ke Bukit Gambir tidak dapat dilebarkan kerana kekurangan peruntukan walaupun permohonan telah dibuat sejak 2014 lagi di bawah kerajaan yang dahulu. Saya mohon penjelasan pihak kerajaan dan berharap tindakan segera dapat diambil kerana beberapa kemalangan pengguna jalan raya telah dilaporkan berlaku di situ.

■1800

Tuan Yang di-Pertua dan rakan-rakan yang bijaksana, nasib petani, pekebun kecil dan nelayan sebagai golongan yang sanggup berdikari namun melalui keperitan hidup amat wajar diberikan perhatian. Ini selari dengan Titah Tuanku supaya memberi perhatian terhadap ekonomi rakyat yang terpinggir. Ia juga selari dengan teras pertama Buku Harapan iaitu meringankan beban kehidupan rakyat.

Maka saya berharap pihak kerajaan meneliti dengan mendalam akan proses *delivery*, dengan izin, insentif yang sepatutnya diberikan kepada petani, pekebun kecil dan nelayan. Ini kerana terdapat dakwaan bahawa insentif hanya sampai kepada pihak yang tertentu. Begitu juga dakwaan bahawa baja untuk sawah padi hanya diberi selepas hasil dituai. Apa gunanya jika begitu? Saya mohon Kementerian Pertanian dan Industri Asas Tani dan Kementerian Industri Utama untuk menyiasat kes sedemikian dan mengambil tindakan sewajarnya supaya nasib petani, pekebun kecil dan nelayan dapat dibela.

Di samping itu, saya juga memandang berat akan dasar monopoli yang dilaksanakan sebelum ini terutamanya dalam industri padi kerana ia mungkin juga antara sebab kepada kenaikan kos sara hidup. Seperti rakan saya daripada Alor Setar, kawasan saya Ledang juga ada pesawah, ada kepentingan walaupun mungkin tidak sebesar Kedah.

Namun dengan jumlah pesawah seramai lebih kurang 320,000 orang seluruh negara dan kawasan seluas lebih kurang 1.7 juta ekar, kekhawatiran saya ialah kepada hasil pengeluaran yang rendah. Maka nasib pesawah akan terjejas. Monopoli ada kelebihannya seperti menjamin keselamatan makanan- *food security*, dengan izin. Namun ia juga boleh membuka peluang kepada kroni kapitalisme atau kapitalis kroni dan ketidakcekapan seperti yang disebut oleh Yang Berhormat Pasir Gudang sebelum ini.

Justeru, penghapusan monopoli BERNAS oleh kerajaan di sambut baik. Namun persoalan saya, adakah kerajaan akan membuka sistem atau model yang lebih terbuka dan kompetitif. Tidak mungkinkah ia dibuka kepada pasaran terbuka tetapi masih mengekalkan persaingan sihat antara bumiputera. Apakah Akta Persaingan 2010 dan Suruhannya Persaingan Malaysia (MyCC) sedia ada boleh di reformasi untuk mengawal selia keadaan sekarang. Saya amat berharap pihak kerajaan mengambil kira pandangan semua pemegang taruh dalam hal ini supaya model yang terpakai ialah yang terbaik dan tidak hanya bersalin kulit.

Di samping nasib petani, pekebun kecil dan nelayan, saya juga ingin menarik perhatian Dewan yang mulia ini kepada taraf khidmat kesihatan di negara kita. Saya menyambut baik tindakan Kementerian Kesihatan untuk melaksanakan enam tindakan bagi menangani pelbagai isu berkaitan perkhidmatan dan kemudahan kesihatan untuk rakyat. Antaranya ialah meningkatkan kapasiti hospital di bawah kementerian dengan membina fasiliti baru dan pada masa yang sama menaik taraf hospital sedia ada. Namun saya ingin bertanya kepada kementerian apakah kriteria untuk sesebuah hospital di naiktarafkan?

Untuk makluman Dewan yang mulia ini, Hospital Daerah Tangkak merupakan hospital tanpa pakar yang menyediakan 69 buah katil dengan empat wad sahaja. Walaupun ada *visiting specialist*, dengan izin, dari Hospital Muar, namun Hospital Tangkak terhad kepada rawatan asas yang berkaitan dengan sistem pernafasan, jangkitan kuman, peredaran darah, bersalin dan keracunan. Kes-kes yang berat akan dipindahkan ke Hospital Muar hinggakan kalau lalu di jalan antara Muar dan Tangkak itu, Ahli-ahli Yang Berhormat akan biasa nampak ambulans lalu lalang di situ. Malah terdapat dakwaan bahawa perkhidmatan ambulans swasta mengambil bayaran yang agak mahal daripada proses pemindahan tersebut.

Populasi penduduk di daerah Tangkak semakin meningkat dan memerlukan sebuah hospital yang dapat menampung keperluan penduduk. Mungkin kadar kependudukan katil atau *bed occupancy rate* (BOR) sebanyak 38 peratus pada tahun 2017 dianggap rendah tetapi ianya kerana penduduk sedar akan keterbatasan Hospital Tangkak dan mungkin terus mendapatkan rawatan di hospital pakar yang lain.

Saya mohon penjelasan, adakah Hospital Tangkak akan di naik taraf atau juga termasuk dalam kerjasama hospital kluster seperti Hospital Melaka, Jasin dan Alor Gajah. Sekiranya ia ada dalam perancangan kementerian, bilakah ianya akan di naik taraf? Sekiranya tidak, apakah langkah kerajaan dalam menangani masalah khidmat kesihatan untuk rakyat Ledang.

Tuan Yang di-Pertua, perkara kedua hujah bicara saya ialah isu tadbir urus. Beberapa rakan Ahli-ahli Yang Berhormat telah membangkitkan isu memegang amanah dan mengisytiharkan harta. Amatlah benar petikan hadis yang diriwayatkan oleh Imam Ahmad bin Hanbal di mana Anas bin Malik berkata bahawa Rasulullah SAW tidak pernah berkhutbah untuk para sahabat kecuali beliau bersabda, *“Tidak ada keimanan bagi orang yang tidak memiliki amanah dan tidak ada agama bagi orang yang tidak pandai memeliharanya”*. Begitu besar sekali dan tinggi sekali nilai amanah tetapi ia sering kali dilupakan.

Menyahut seruan hadis dan dengan perasaan insaf terhadap komitmen tadbir urus yang soleh, memusuhi rasuah, salah guna kedudukan serta kuasa seperti yang berlaku pada masa yang lalu, maka saya bersetuju dan menyokong penuh pengumuman Yang Amat Berhormat Perdana Menteri untuk semua wakil rakyat Pakatan Harapan, anggota Parlimen dan ADUN termasuk Jemaah Menteri wajib mengisytiharkan harta kepada SPRM. Malah, boleh dipaparkan kepada umum. Bagi puluhan wakil rakyat termasuk saya, kami telah mengisytiharkan harta sejak tahun 2017 di bawah inisiatif INVOKE. Sebelah sana bila lagi? Dengan itu, rakyat sendiri boleh menilai ketelusan dan kejujuran wakil-wakil rakyat dalam mengotakan janji untuk tidak rasuah, tidak salah guna kuasa, tidak songlap wang rakyat dan tidak bermewah-mewah yang melampau.

Najis rasuah sudah terlalu berakar umbi dalam negara khususnya dalam politik. Mangsanya ialah kualiti hidup rakyat dan kemajuan adil dan saksama buat seluruh negara. Sudah tiba masanya budaya, disiplin dan kebertanggungjawaban diri dalam politik diinstitusikan serta reformasi politik dan institusi digerakkan. Dalam isu tadbir urus ini, saya melihat kepentingan untuk kita menghormati prinsip pemisahan kuasa antara eksekutif, perundangan dan kehakiman. Yang Amat Berhormat Perdana Menteri pada 21 Mei telah berkata bahawa pemisahan kuasa dilakukan bagi mengelakkan penyelewengan kuasa sekali gus mengekalkan asas demokrasi negara. Meskipun saya sebagai Ahli Parlimen kerajaan, namun saya percaya pemisahan kuasa tersebut wajar menjadi pegangan sebenar dan tidak hanya pada kata-kata supaya tidak berlaku salah guna kuasa seperti dahulu.

Dalam kedudukan hal ini, kedudukan Majlis Penasihat Kerajaan- *Council of Eminent Persons*, dengan izin, telah dibangkitkan di dalam Dewan yang mulia ini. Semalam, 24 Julai, Yang Berhormat Menteri telah pun menjawab soalan berkaitan dengan menegaskan bahawa CEP bertindak dalam kapasiti penasihat dan tidak mempunyai sebarang kuasa eksekutif dan mereka bertindak menasihati kerajaan dalam tempoh seratus hari sebagaimana mandat yang diberikan. Saya berpegang kepada komitmen kerajaan tersebut tetapi terus terang saya juga akan memantau secara bertanggungjawab.

Tuan Yang di-Pertua, hujah saya yang ketiga ialah berkaitan keselamatan negara dan hak asasi manusia. Keselamatan negara wajar dijaga sebagai sebuah negara berdaulat dan demi kesejahteraan rakyat. Namun, prinsip keadilan dan hak asasi manusia sejagat tidak boleh digadaikan. Perkara yang sama ini pernah saya ungkapkan ketika berjuang dalam Gerakan Mansuhkan ISA sehinggalah ISA dimansuhkan pada tahun 2012. Malangnya ia digantikan dengan SOSMA yang dianggap lebih berbahaya daripada ISA. Ketidakadilan SOSMA terletak atas penahanan oleh pihak polis untuk tempoh 28 hari tanpa perintah reman. Penangguhan konsultasi peguam dan ditahan tanpa ikat jamin sepanjang tempoh bicara.

Lebih berbahaya, peruntukan seksyen 30 memberi kuasa kepada pendakwa raya untuk memohon secara lisan agar seorang yang telah dilepaskan dan dibebaskan daripada pertuduhan terus ditahan sementara menunggu bicara rayuan selesai. Ini boleh memakan masa yang lama. Berbulan-bulan dan ada yang bertahun-tahun. Adalah jelas bahawa elemen ketidakadilan dan wang salah guna kuasa masih wujud dalam SOSMA. Ahli Parlimen Petaling Jaya yang ketika itu pengerusi BERSIH telah ditahan di bawah SOSMA merupakan contoh yang ketara.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Masa.

Tuan Syed Ibrahim bin Syed Noh [Ledang]: Tuan Yang di-Pertua, boleh saya gulungkan. Tuan Yang di-Pertua, menurut Buku Harapan muka surat 78, janji ke-27, Kerajaan Pakatan Harapan akan antara lain menghapuskan undang-undang yang zalim seperti SOSMA dan Akta Pencegahan Keganasan 2015 (POTA). Saya difahamkan bahawa jawatankuasa khas telah ditubuhkan bagi mengkaji semula undang-undang yang berkaitan keselamatan negara. Sehubungan itu, saya memohon pihak Kementerian Dalam Negeri memaklumkan tempoh masa bagi menyemak undang-undang berkenaan dan dimansuhkan serta semua tahanan dibebaskan.

■1810

Terakhir Tuan Yang di-Pertua, bagi saya institusi keluarga adalah satu institusi yang sangat penting dan trend kebelakangan ini amat membimbangkan dan merisaukan. Baru-baru ini saya telah berjumpa dengan saudara Nabil Fikri ayah kepada Naufal Amsyar yang mana telah meninggal dunia akibat daripada yang didakwa sebagai jatuh dari buaian ketika berada bersama pengasuh.

Walaupun beliau dan isteri reda dengan takdir Ilahi namun berat mata memandang, berat lagi bahu yang memikul. Bagi saya apa pun punca yang menjadi masalah kepada penderaan ini saya berharap pihak kerajaan memandang serius trend ini untuk mencari penyelesaian yang holistik bukan sahaja dari segi perundangan dan penguatkuasaan tetapi dari segi ekonomi dan kesejahteraan keluarga.

Sebagai rumusannya, Tuan Yang di-Pertua, saya telah menyentuh empat perkara iaitu keperitan rakyat, tadbir urus, keselamatan, hak asasi manusia serta institusi keluarga. Terima kasih saya ucapkan di atas peluang yang diberikan. Saya mohon maaf di atas apa-apa kekurangan dan mengharapkan perbincangan yang bernas dan matang di kalangan Ahli-ahli Yang Berhormat supaya amanah rakyat sentiasa dilaksanakan sepanjang penggal Parlimen pada kali ini.

Akhirnya saya kongsi kata-kata hikmah daripada Fudhail bin Iyadh, "*Seandainya aku memiliki suatu doa yang mustajab, nescaya aku akan peruntukan untuk penguasa kerana baiknya seorang penguasa akan membawa kebaikan pula bagi negeri dan rakyat.*" Tuan Yang di-Pertua, dengan itu saya memohon menyokong. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Terima kasih, Yang Berhormat Ledang. Sekarang saya menjemput Yang Berhormat Rembau.

6.11 ptg

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Terima kasih Tuan Yang di-Pertua kerana memberi saya peluang untuk turut serta dalam perbincangan Usul Menjunjung Kasih Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong.

Some promises can be broken, dengan izin. Ada janji yang tidak ditunaikan, ada janji yang tidak perlu dilaksanakan. Pesanan yang ini merupakan pesanan yang paling penting dari Sesi Pertama Sidang Parlimen Ke-14. Saya tertarik dengan kenyataan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri yang menyatakan manifesto bukanlah kitab suci yang mengikat sebaliknya hanya sebagai panduan kepada kerajaan.

Ini menjadi premis kepada permulaan pentadbiran Kerajaan Pakatan Harapan bahawa janji boleh dimungkiri, *some promises can be broken* dan sebab yang diberikan adalah kerana kerajaan tidak boleh melaksanakan janji-janji yang tertentu kerana kekangan yang diwarisi daripada kerajaan terdahulu. Sudah tentu alasan yang paling kerap digunakan demi memungkiri janji adalah soal hutang negara yang kononnya sangat tinggi yang ditinggalkan oleh kerajaan terdahulu.

Tuan Yang di-Pertua, dalam hal ini saya sebagai anggota pentadbiran kerajaan yang lepas. Saya rasa perlu diperjelaskan soal isu hutang negara. Kita tidak boleh benarkan kerajaan bermula, pentadbiran baharu ini bermula daripada premis yang palsu.

Saya sebenarnya masih lagi terkejut apabila membaca semula kenyataan daripada Menteri Kewangan yang kononnya mendedahkan jumlah hutang. Sekarang ini disebut sebagai liabiliti kerajaan yang sangat besar. Terkejut bukan kerana jumlah yang dinyatakan tetapi terkejut bagaimana Menteri Kewangan boleh menggunakan bentuk kiraan yang tidak mengikut piawaian antarabangsa yang melonggokkan bukan hanya hutang kerajaan tetapi juga *contingent liability* ataupun *government guarantee*, jaminan kerajaan yang dikatakan oleh syarikat penarafan Moody's sendiri sebagai berisiko rendah.

Tidak disebut, tidak diberi penerangan langsung berkenaan senarai *contingent liability*- dilonggokkan sahaja bahawa segala-gala *contingent liability* ini seolah-olah akan menjadi hutang dan juga *lease payment* yang dibuat atas projek-projek pembangunan yang memberi manfaat kepada rakyat. Lebih mengejutkan lagi adalah apabila Menteri Kewangan tidak bersetuju dengan kenyataan yang dibuat oleh Moody's yang telah sebelum ini pun memberi kita penarafan A3 antara penarafan yang tinggi yang mengatakan bahawa tahap hutang negara pada kadar 50.8 peratus berbanding KDNK adalah satu tahap yang munasabah bagi negara seperti Malaysia.

Ditambah lagi Tuan Yang di-Pertua, pada hari Isnin yang lepas dalam Dewan ini menyebut tentang soal hutang negara Yang Amat Berhormat Perdana Menteri juga menyatakan sepanjang pentadbiran kali pertama beliau selama 22 tahun bermula 1981 hingga 2003, rekod hutang negara tidak pernah mencecah jumlah RM300 bilion atau 27 peratus daripada KDNK. Saya tidak nafikan Yang Amat Berhormat Perdana Menteri betul dari segi angka RM300 bilion itu tetapi yang kita hendak ambil adalah nisbah berbanding dengan KDNK. Kita jangan ambil *absolute figure* dalam apabila kita mengira hutang negara ini kita kena ambil dari segi peratus kepada KDNK. Kalau kita lihat kepada peratus kepada KDNK, Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kata yang paling tinggi zaman beliau jadi Perdana Menteri 27 peratus.

Akan tetapi, jelas nyata dalam buku rekod kewangan negara pada tahun 1986 kadar yang paling tinggi mencecah waktu Yang Berhormat Langkawi menjadi Perdana Menteri buat kali pertama adalah 103 peratus KDNK. Kita perlu perbetulkan hujah yang disebut oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri kerana itu boleh mengelirukan Dewan dengan fakta yang tidak betul.

Yang Amat Berhormat Perdana Menteri juga berkata bahawa dia tidak pernah dengar istilah trilion dalam erti kata zaman beliau jadi Perdana Menteri tidak pernah dengar istilah trilion, berbilion-bilion sahaja hutang negara. Saya boleh juga pula kata kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri zaman Yang Amat Berhormat jadi Perdana Menteri kali pertama tidak pernah KDNK kita juga mencecah trilion. Zaman itu KDNK ataupun saiz ekonomi kita paling besar pun RM400 bilion dan tidak sampai RM1 trilion seperti mana yang kita ada pada hari ini.

Jadi itu bab kita hendak memberi penerangan kepada premis palsu seolah-olah kita telah meninggalkan satu beban hutang yang begitu besar yang tidak membenarkan atau yang tidak membolehkan kerajaan pada hari ini untuk melaksanakan janji.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Yang Berhormat Rembau boleh sedikit?

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Sedikit sahaja.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Mereka menyatakan segalanya tentang hutang dan segalanya diberikan alasan tentang hutang. Saya ingin bertanya Yang Berhormat Rembau hutang ini untuk kerajaan, berapa tempoh pembayarannya? Adakah hendak bayar setahun, dua ataupun pembayarannya 20 tahun ke 30 tahun?

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Terima kasih, ia bergantung kepada jenis hutang. Ada jenis hutang yang diambil melalui terbitan bon yang bukannya terpaksa dibayar dalam tempoh masa dua tahun, tiga tahun tetapi ada jangka masa yang panjang. Tidak dibincangkan dan tidak diterangkan langsung berkenaan dengan *serviceability of the debt*, tahap mana kita boleh bayar hutang tersebut bukan hanya *absolute figure*. Jadi ini premis palsu.

Akan tetapi, tidak apalah Tuan Yang di-Pertua, apabila kita sudah terima bahawa *some promises can be broken* dan atas semangat *promises* itu boleh dimungkiri ataupun janji boleh dimungkiri, saya hendak mencadangkan pada hari ini ada dua janji besar dalam 100 hari ini yang saya merayu kepada pihak kerajaan supaya tidak laksanakan janji tersebut. Ini kerana melaksanakan janji tersebut akan membawa kemudaratn kepada ekonomi negara kita. Saya bersedia untuk memaafkan kerajaan sekiranya dalam semangat *promises can be broken* dua janji tidak perlu dilaksanakan.

Pertama Tuan Yang di-Pertua adalah pemansuhan GST. Satu janji besar yang telah ditabur oleh Pakatan Harapan ialah GST akan dimansuhkan sekiranya mereka menang. GST pun telah di-*zeroized* ataupun diletakkan pada kadar kosong peratus. Akan tetapi, tidak seperti yang diimpikan tidak ada penurunan harga barang secara mendadak. Kita telah melihat bahawa tidak ada penurunan harga barang setelah GST diletakkan pada kadar kosong peratus.

Seperti yang diakui oleh Menteri Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna yang baharu sendiri kadar kosong peratus GST memberi impak yang sangat minima dan ternyata sikap segelintir peniaga yang menjadikan perkara ini apabila ada yang mengambil kesempatan untuk tidak menurunkan harga barangan. Itu jawapan yang sama seperti dulu. Jawapan yang sama seperti mana kita menjadi kerajaan dahulu.

Menteri Kewangan sendiri dalam Dewan ini telah mengakui...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Boleh minta laluan, Yang Berhormat Rembau?

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Sekejap. Menteri Kewangan juga dalam Dewan ini juga telah mengakui bahawa sistem GST- ini direkodkan dalam *Hansard* disebutkan dalam Dewan ini adalah sistem cukai yang lebih telus dan yang lebih cekap ataupun efisien berbanding dengan SST.

Pakatan Harapan selama ini memperjuangkan ketelusan dan transparensi, kompetensi, akauntabiliti transparensi...

■1820

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Tumpat, minta laluan.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Sekejap, sekejap. GST seperti mana yang diakui oleh Menteri Kewangan adalah sistem yang terbukti telus dan telah berjaya menutup kelompangan ataupun *loopholes* berbanding dengan SST yang ada sebelum ini. Jadi apabila sudah ada pengakuan bahawa GST adalah sistem yang lebih baik, lebih *efficient*, lebih *transparent*, yang lebih telus dalam segala rantai nilai, kenapa sistem itu perlu diganti dengan sistem yang lebih *deficient*? Ya, Yang Berhormat Tumpat dengan Yang Berhormat Kota Melaka, cepat sikit.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Soalan saya yang lebih kurang sama tadi saya kemukakan kepada Yang Berhormat Ledang tetapi tidak dijawab. Kalau boleh Yang Berhormat Rembau boleh tolong menjawab. Satunya, kalau Yang Berhormat Rembau boleh nyatakan, manakah negara sekarang ini, dalam dunia hari ini yang menggunakan ataupun mengenakan SST?

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Ya, ya 10 saat.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Kota Melaka. Terima kasih Yang Berhormat Rembau. Kalau kita- saya dengar Yang Berhormat Rembau kata banyak statistik yang diberikan. Di sini saya juga hendak tujukan statistik. Sejarah pelaksanaan GST di Malaysia telah membuktikan bahawa cukai GST telah menyebabkan kadar inflasi negara meningkat secara mendadak. Kadar inflasi meningkat sehingga 3.1 peratus apabila GST dilaksanakan pada tahun 2014 dan berbanding dengan 1.7 peratus dan... [Disampuk]

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: GST dilaksanakan pada 2015, bukan 2014.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Ya Yang Berhormat Rembau? Untuk maklumat Yang Berhormat Rembau, kadar inflasi telah turun kepada 0.8 peratus sahaja berbanding dengan 1.8 peratus pada bulan Mei 2018. Ertinya Yang Berhormat Rembau, apabila kita hapuskan GST, inflasi hanya sekadar 0.8 peratus. Sedangkan apabila ...

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Okey Yang Berhormat Kota Melaka, terima kasih.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Apabila GST dilaksanakan pada tahun 2014, kadar inflasi adalah 3.1 peratus. Jadi bagaimana persepsi Yang Berhormat Rembau mengatakan apabila GST dimansuhkan, harga barang naik?

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Yang Berhormat Rembau, boleh saya mencelah?

Seorang Ahli: Yang Berhormat Kota Melaka faham sudah.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Saya minta Yang Berhormat Rembau teruskan.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: GST dilaksanakan pada 2015.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Ya, bukan 2014.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Bukan 2014 ya. Untuk makluman Yang Berhormat Tumpat tadi, saya tidak pasti berapa jumlah negara yang masih lagi melaksanakan SST tetapi sekiranya kerajaan kita mengambil langkah ke belakang untuk memansuhkan GST dan memperkenalkan SST, sudah pastinya Malaysia akan menjadi satu-satunya negara yang memansuhkan GST dan pulang semula kepada SST. Tidak pernah berlaku, ya, tidak pernah berlaku. Saya hendak teruskan perkara...

Dato' Sri Hasan bin Arifin [Rompin]: Sikit sahaja Yang Berhormat Rembau, sedikit sahaja. Bagaimana kalau saya cadangkan GST ini diturunkan daripada enam peratus kepada empat peratus?

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Ya, terima kasih.

Dato' Sri Hasan bin Arifin [Rompin]: Satu lagi, Yang Berhormat Kota Melaka tidak benar. Pakar-pakar ekonomi mengatakan bahawa *inflation is the impetuous of development*. Ini dipersetujui. Kalau tidak ada inflasi, tidak ada pembangunan. Ya, tidak ada pembangunan, betul atau tidak?

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Ya terima kasih.

Puan Wong Shu Qi [Kluang]: [Bangun]

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang Berhormat Rembau, apa yang saya hendak tegaskan di sini, apabila pada bulan Mei. Yang Berhormat Rembau, boleh saya minta laluan sedikit? Sikit sahaja.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Tidak mengapa, sudah, sudah.

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Yang Berhormat Kota Melaka, cukup, cukup Yang Berhormat Kota Melaka.

Puan Wong Shu Qi [Kluang]: Yang Berhormat Rembau, Yang Berhormat Rembau.

Seorang Ahli: Tidak payah bagi laluan.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Apabila GST dimansuhkan, inflasi...

Timbalan Yang di-Pertua [Dato' Mohd Rashid Hasnon]: Sudah, sudah. Bila bangun sekali, sudah fahamlah. So tidak perlu bangun kali kedua.

Dato' Sri Hasan bin Arifin, [Rompin]: Sekejap Yang Berhormat Rembau. "*mild inflation*", bukannya tadi. "*Mild inflation*" is the impetus of development untuk fokus pembangunan.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Kita- ya saya terima pandangan daripada Yang Berhormat Rompin sebagai jawapan kepada Yang Berhormat Kota Melaka.

Puan Wong Shu Qi [Kluang]: Yang Berhormat Rembau.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Saya hendak teruskan ya sebab tidak banyak masa, minta maaf. Saya setuju dengan Yang Berhormat Rompin tadi. Cadangan saya dalam Dewan ini adalah untuk kita tidak memperkenalkan semula SST, tetapi kita meletakkan kadar yang lebih rendah untuk GST. GST adalah sistem yang terbukti, kalau tanya kepada mana-mana *expert*, pakar cukai, *accountant* dan sebagainya, mereka akui bahawa *fairer, transparent tax system*.

Jadi, saya minta supaya janji ini dimungkir. Kerajaan kaji pada kadar enam dan 10 peratus SST, apakah pendapatan hasil kerajaan unjuran yang ada dan letakkan kadar yang sama dengan GST. Kalau kadar itu tiga peratus, letakkan tiga peratus. Kalau kadar itu empat peratus, letakkan empat peratus. Janji hasil kutipan kerajaan itu sama.

Kalau *end game* itu adalah RM20 bilion, maka letakkan buat model, apakah kadar yang perlukan untuk GST dan letakkan kadar tersebut. Kalau dikatakan bahawa GST ini lebih membebaskan daripada SST memandangkan SST ini hanya merangkumi 38 peratus sahaja daripada bakul barangan CPI, berbanding dengan 60 peratus bakul digunakan dalam GST, maka letakkan lebih banyak barangan dalam senarai pengecualian, dalam *negative list* supaya tidak membebaskan rakyat.

Jadi, alasan yang mengatakan...

Puan Wong Shu Qi [Kluang]: Yang Berhormat Rembau.

Tuan Ma'mun bin Sulaiman [Kalabakan]: Minta laluan.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Sekejap, saya tidak ambil sebab tidak cukup masa. Ada enam minit sahaja ya. Alasan yang mengatakan bahawa GST ini membebaskan disebabkan kadar, kita sudah jawab. Letakkan kadar yang lebih rendah daripada enam peratus. Alasan yang mengatakan bahawa GST ini *coverage* dia lebih luas, boleh dijawab. Letakkan lebih banyak lagi barangan, dalam *exclusion list* ataupun dalam *exemption list*. Dengan cara tersebut, tidak payah kita mansuhkan Rang Undang-undang GST, tidak payah hendak diperkenalkan lagi SST. *Business* dan juga pengusaha...

Tuan Ahmad Fahmi bin Mohamed Fadzil [Lembah Pantai]: Yang Berhormat Rembau.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: ...Sudah pun ada sistem GST yang sedia ada dan saya minta supaya kerajaan tidak mengambil langkah yang populis disebabkan politik, meniadakan dasar ekonomi dan sistem pencukaian yang lebih baik, yang diakui oleh Menteri Kewangan sendiri sebagai sistem pencukaian yang lebih telus dan yang lebih adil. Itu yang pertama, ya. *Promises are meant to be broken, break your promise on the GST*.

Tuan Ahmad Fahmi bin Mohamed Fadzil [Lembah Pantai]: Yang Berhormat Rembau, mohon mencelah.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Kedua saya hendak sebut-ada lima minit lagi. Saya minta maaf ya. Atas semangat *some promises can be broken*.

Kedua adalah berkenaan dengan penangguhan bayaran PTPTN sebelum bergaji RM4,000. Ini adalah janji yang sangat popular di kalangan anak-anak muda. Isu PTPTN ini bukan hanya sebuah janji, tetapi ini adalah tentang masa depan pendidikan anak-anak muda Malaysia.

Mekanisme yang bersesuaian, jumlah dana tabung PTPTN akan berkurangan apabila peminjam hanya perlu membayar semula selepas mencecah RM4,000. Baik, kita ambil, statistik ya. PTPTN memerlukan sekurang-kurangnya RM5 bilion setiap tahun untuk menampung pinjaman yang diberikan. Sepanjang tiga tahun yang lepas, jumlah bayaran balik yang dikutip semula oleh PTPTN adalah jauh kurang daripada jumlah yang diperlukan. Tahun 2015, jumlah kutipan RM1.45 bilion. Tahun 2016, RM3.43 bilion dan pada tahun lepas RM3.98 bilion. Itu pun sebab kita perkenalkan langkah untuk senarai hitam mereka yang tidak bayar PTPTN, barulah meningkat bayaran tersebut. Kerajaan ini telah melepaskan mereka. Sekarang ini tidak lagi disenaraihitamkan, ya.

Saya hendak tahu, sejauh mana apabila kerajaan tidak lagi senarai hitam peminjam PTPTN, sejauh mana jumlah kutipan itu terjejas berbanding dengan dahulu. Apabila ini berlaku, maka PTPTN akan terpaksa membuat pinjaman baharu daripada institusi kewangan. Bila bayaran kepada PTPTN tidak cukup untuk menampung pinjaman-pinjaman baharu, PTPTN sebagai satu institusi terpaksa pinjam daripada institusi kewangan. Pinjaman yang dibuat oleh PTPTN daripada institusi kewangan dikenakan kadar faedah dalam lima hingga enam peratus. Kita sedia maklum bahawa PTPTN memberi pinjaman kepada mahasiswa dan dikenakan caj ujah sebanyak satu peratus. Perbezaan tersebut, perbezaan *cost of borrowing* tersebut, ditampung dan tidak ditanggung oleh PTPTN.

PTPTN itu adalah salah satu daripada kontinjen liabiliti kerajaan, adalah salah satu daripada *government guarantee* kerajaan. Jadi apabila kita memperkenalkan satu janji, di mana tidak perlu bayar sehingga RM4,000, saya tanya kepada Menteri Pendidikan, apakah unjuran, berapa ramai yang tidak boleh bayar dan kesan-kesan kewangan kepada PTPTN, tidak dapat menjawab dan apabila saya tanya berkenaan dengan kesan kewangan kepada PTPTN apabila terpaksa pinjam duit untuk memberi kepada peminjam-peminjam baharu, belum lagi dikaji. Maka ini sudah pasti merupakan janji yang akan memudaratkan masa depan negara kita iaitu masa depan anak-anak muda yang ke universiti, yang ke kolej, yang hendak minta pinjaman daripada PTPTN selepas ini.

Jadi Tuan Yang di-Pertua atas semangat itu, saya merayu kepada kerajaan. Oleh sebab Yang Amat Berhormat Perdana Menteri sudah kata bahawa, "*Manifesto bukan janji, manifesto bukan kitab suci*". *Do the right things*, melihat kepada janji-janji ini secara rasional. Jangan kerana terpaksa melaksanakan janji yang dibuat atas semangat dan atas sifat populis pada pilihan raya yang lepas, terpaksa melaksanakan sesuatu yang akan memudaratkan negara kita.

Tidak ada negara dalam dunia yang telah memansuhkan GST...

■1830

Tuan Shahrizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Tuan Yang di-Pertua, Setiu minta laluan.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: ...Dan kembali kepada sistem yang tidak cekap.

Tuan Shahrizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Satu saat sahaja.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Tidak ada mana-mana kerajaan yang bertanggungjawab...

Tuan Shahrizukirnain bin Abd Kadir [Setiu]: Yang Berhormat Rembau, Setiu minta laluan.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: ...Yang sanggup untuk menggadaikan masa depan anak muda, pelajar-pelajar dengan meletakkan satu syarat yang akan memudaratkan PTPTN. Hutang mesti dibayar. Apabila kita tidak ada strategi melihat kepada peningkatan gaji, tidak ada strategi untuk menjana pertumbuhan ekonomi- ini sepatutnya yang dibuat supaya anak-anak muda kita, siswazah kita dapat membayar semula PTPTN, supaya mereka dapat kerja, supaya mereka dapat peluang ekonomi dan sebagainya.

Akan tetapi, apa yang ada pada hari ini tidak. Apa yang ada hari ini adalah *a government of excuses, a government of cancellation* tetapi bukan *a government of economic growth*. Tidak ada satu pun, satu pun perkara yang dibangkitkan yang boleh menjana pendapatan...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat setuju...

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: ...Menjana pekerjaan, meningkatkan lagi peluang pekerjaan...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Yang Berhormat minta penjelasan. Minta penjelasan Yang Berhormat.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Jadi, bagi saya, caranya bukanlah...

[Tuan Yang di-Pertua mempengerusikan Mesyuarat]

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: *PH is a government free of corruption, Yang Berhormat. We are free of corruption.*

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: ...Dengan kita menanggukkan pembayaran PTPTN sehingga RM4,000 tetapi adalah bagaimana kita dapat membangunkan negara ini supaya anak-anak muda itu dapat membayar PTPTN mereka. *Get your priorities right.* Ya, saya mohon kepada kerajaan pada hari ini, *it is okay to break your promises...*

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: *Yes, We are free from corruption. We know our priorities.*

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Yang Amat Berhormat Perdana Menteri sudah pun sebut bahawa janji boleh kita tidak laksanakan.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Tumpat.

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Setiu. Setiu. Yang Berhormat Rembau.

Brig. Jen. Khairy Jamaluddin Abu Bakar [Rembau]: Jadi atas hubungan itu, saya mengucapkan terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua dan Rembau mohon menyokong... *[Tepuk]*

Tuan Yang di-Pertua: Okey. Untuk meneruskan perbahasan, saya persilakan Yang Berhormat Kota Kinabalu.

6.32 ptg.

Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu]: Tuan Yang di-Pertua, terlebih dahulu saya Kota Kinabalu ingin merakamkan ribuan terima kasih terhadap peluang dan ruang yang diberikan untuk menyertai dalam perbahasan atas Titah Diraja di Dewan yang mulia ini.

Kita berasal dari Sabah ingin mengingatkan bahawa tanpa Sabah baharu, maka tiada Malaysia baharu. Pertukaran kerajaan kali ini tidak akan berjaya tanpa kebangkitan Sabah. Pakatan Harapan menang enam kerusi Parlimen, Warisan lapan. Seterusnya UPKO, PBS dan PBRs masing-masing satu kerusi Parlimen juga keluar daripada Barisan Nasional. Sampai tinggal enam kerusi UMNO sahaja daripada jumlah 25 Kerusi Parlimen di Sabah.

Sebuah kerajaan negeri yang baru juga dibentuk diketuai oleh Warisan bersama Pakatan Harapan sebagai komponen parti pemerintahan kerajaan yang bergabung. Anehnya, seorang Ahli Parlimen Sipitang yang menang tidak tampil di Parlimen untuk angkat sumpah sebagai Ahli Parlimen.

Mungkin beliau sekarang bersama ayahandanya di London, Tan Sri Musa Aman dan gelombang perubahan ini momentumnya membawa impak besar sehingga seolah-olah seorang bekas Ketua Menteri dan seorang Ahli Parlimen takut hendak balik ke tanah air sendiri... [Tepuk]

Sabah bukan lagi *fixed deposit* untuk Barisan Nasional dan saya harap juga Sabah bukan juga *fixed deposit* untuk mana-mana parti. Rakyat berhak bebas dan bijak untuk memilih sesiapa yang menjadi kerajaan mahupun di Persekutuan ataupun di Sabah. Rakyat Sabah mengharapkan kerajaan yang bertekad untuk mengembalikan status Sabah berteraskan Perjanjian Malaysia 1963.

Saya percaya Kerajaan Pakatan Harapan akan membela nasib Sabah dan tidak akan menghampakan rakyat. Kita telah memasukkan teras mengembalikan status Sabah dan Sarawak berteraskan...

Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee [Beluran]: Penjelasan. Beluran.

Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu]: Ya. Boleh.

Tuan Yang di-Pertua: Boleh.

Datuk Seri Dr. Ronald Kiandee [Beluran]: Ya, Sabah bebas untuk memilih kerajaan. Ya, memang betul. Pilihan raya yang lalu BN 29 kerusi, Warisan 29 kerusi, STAR dua kerusi. Akan tetapi, yang menjadi kerajaan, walaupun STAR memihak kepada BN tetapi yang jadi kerajaan itu yang dikatakan kerajaan Sabah baharu itu. Jadi, dari segi kebebasan hak rakyat untuk memilih kerajaan, sebenarnya ia *draw* dan STAR itu yang memihak kepada BN yang sepatutnya membentuk kerajaan tetapi disebabkan oleh lompat dan sebagainya. Jangan berpandukan kepada hak rakyat memilih kerajaan. Ini kerana itu tidak ditunjukkan secara betul. Hak rakyat memilih kerajaan ketika itu *draw* dan bagi dua kepada STAR.

Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu]: Okey. So, sekarang saya jawab. Itulah karma untuk Barisan Nasional... [Tepuk] Okey. So, saya teruskan ya.

Tuan Yang di-Pertua: Ya, teruskan.

Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu]: Okey. So, pendirian Pakatan Harapan, politik Sabah juga politik kebangsaan. Politik Sabah tidak harus dikecualikan daripada pergolakan politik arus perdana kebangsaan. Pentadbiran Barisan Nasional yang lalu telah menyebabkan ketidakadilan kepada Sabah seperti pencabulan integriti rakan kongsi setara, pemusatan kuasa yang bertentangan dengan prinsip kerajaan berbentuk Persekutuan dan perubahan komposisi pembentukan di Sabah. Rakyat mengharapkan keadilan peralihan, *transitional justice*, iaitu pembetulan kepada kerosakan dan kesilapan lampau selepas pertukaran kerajaan secara demokrasi dan aman buat pertama kalinya di seluruh Malaysia.

Dengan demikian, saya ingin mencadangkan bahawa Kerajaan Pakatan Harapan dalam penggal ini harus memandang berat terhadap dua agenda bersifat pemulihan kepada keperitan, penderitaan dan kesusahan yang dialami oleh rakyat Sabah seperti berikut iaitu pemulihan integriti rakan kongsi bersama setara dan perkongsian kuasa dan sumber kewangan.

Ramai orang kurang faham tentang fakta Sabah dan Sarawak sebagai rakan kongsi setara dalam Persekutuan Malaysia. Ada juga pihak cuba memadamkan fakta sejarah tersebut. Apabila Malaysia dibentuk pada tahun 1963, Sabah merupakan salah satu daripada empat wilayah asas Persekutuan baharu. Sabah yang dahulu dikenali sebagai Borneo Utara bersama Persekutuan Malaya, Singapura dan Sarawak membentuk Persekutuan Malaysia. Saya berpegang teguh kepada Persekutuan Malaysia.

Namun, tanpa Sabah dan Sarawak, tidak akan ada Malaysia. Dua wilayah ini memiliki autonomi yang lebih dan termaktub serta dilindungi, bukan sahaja oleh Perlembagaan Persekutuan, malah juga dalam MA63 dan juga laporan *Inter-Governmental Committee*. Oleh itu, kita bukan hanya salah satu negeri di Malaysia seperti yang sering digambarkan oleh kerajaan terdahulu.

Masalahnya, pada tahun 1976, Kerajaan Barisan Nasional telah meminda Perlembagaan Persekutuan. Pindaan Perkara 1(2) Perlembagaan Persekutuan memberi kesan terhadap status dua wilayah *Borneo* ini. Perubahan dalam perkataan daripada tiga kategori negeri-negeri di Malaysia iaitu negeri-negeri Malaya, negeri-negeri Borneo dan Singapura kepada satu kenyataan, satu ayat merangkumi semua menggambarkan tiada wujud perbezaan dengan negeri-negeri tersebut. Status Sabah dan Sarawak telah seolah-olah diturunkan daripada rakan kongsi setara menjadi negeri ke-12 dan ke-13.

Dengan demikian, saya ingin mencadangkan bahawa kerajaan yang baharu harus mengkaji pindaan Perlembagaan yang bertujuan untuk memulihkan Sabah kepada status asalnya selaras dengan Perjanjian Malaysia 1963 seperti berikut iaitu pertama, pindaan Artikel 1(2) supaya mencerminkan semangat rakan kongsi bersama di antara negeri-negeri Malaya, Sabah dan Sarawak.

Kedua, pindaan Artikel 160(2) supaya menambah definisi untuk *Malaysia Day*, 16 September 1963 dan pindaan Artikel 160(2) supaya definisi Persekutuan ditetapkan kepada Persekutuan yang dibentuk berdasarkan Perjanjian Malaysia 1963.

Saya juga menyarankan kepada kerajaan bahawa mempercepatkan penubuhan Jawatankuasa Khas Kabinet untuk segera menyemak dan melaksanakan Perjanjian Malaysia 1963. Ini merupakan salah satu janji daripada 10 janji 100 hari dalam Buku Harapan. Kerajaan harus menubuhkan jawatankuasa khas tersebut dalam tempoh 100 hari pertama sebaik sahaja kita mengambil alih kerajaan. Bagi saya, Jawatankuasa Khas Kabinet ini bertanggungjawab besar dalam memulihkan semangat *federalism* di Persekutuan ini.

Antara tugas utama jawatankuasa ini ialah untuk mengkaji dan mencadangkan status Perjanjian Malaysia 1963 dalam perundangan sekarang dan usaha meningkatkan kefahaman rakyat terhadap Perjanjian Malaysia 1963 melalui sistem pendidikan kebangsaan, pelaksanaan konsep *federalism* untuk ketiga-tiga wilayah dalam Malaysia, hak Sabah dan Sarawak terhadap hasil semula jadi negara serta hasil minyak dan gas, perkara-perkara pentadbiran yang sewajarnya di turunkan ke kawasan negeri dan jumlah peruntukan yang seharusnya menjadi hak Sabah dan Sarawak.

■1840

Jawatankuasa ini akan dianggotai oleh semua wakil daripada semenanjung, Sabah dan Sarawak yang mempunyai kepakaran dalam hal-hal yang berkaitan. Saya mohon sekali lagi sila segerakan penubuhan jawatankuasa yang tersebut.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin menjunjung Titah Diraja bahawa kerajaan akan meneruskan pelaksanaan pelbagai program dan projek bagi memastikan semua rakyat dapat menikmati manfaat pembangunan termasuk di Sabah dan Sarawak. Ini selaras dengan dasar kerajaan agar kehidupan rakyat dipertingkatkan dan kekayaan dikongsi secara adil dan saksama.

Kerajaan yang terdahulu saya rasa terbukti gagal dalam memastikan perkongsian kekayaan di kalangan rakyat Sabah. Menurut statistik rasmi Keluaran Dalam Negeri Kasar (KDNK) Sabah, RM73.8 bilion pada tahun 2016, kedudukan kelima tertinggi di antara negeri-negeri. Akan tetapi pendapatan per kapita negeri pula RM21,000.81 pada tahun 2016, tempat ketiga dari belakang, sedikit lebih baik dari Kedah dan Kelantan. Saya rasa ini tidak memadai. Sedangkan Sabah mempunyai sumber semula jadi yang lebih kaya daripada Kedah dan Kelantan.

Apakah perbezaan KDNK sama KDNK per kapita? KDNK ialah anggaran kasar kepada berapa keluaran atau produktiviti, satu anggaran penjanaan kekayaan akibat kegiatan ekonomi setempat. KDNK per kapita pula merupakan ukuran pendapatan seseorang secara purata pada kawasan itu. KDNK Sabah kelima terbesar di Malaysia tidak bermakna kalau KDNK per kapita, pendapatan setiap orang Sabah secara purata mendapat tempat ketiga di belakang.

So, apakah punca masalah yang menidakkan pembahagian kekayaan secara seragam? Saya rasa ini berkaitan dengan sektor ekonomi.

Untuk makluman Dewan yang mulia ini, sektor ekonomi yang terbesar di Sabah ialah sektor perkhidmatan, 40.8 peratus dan diikuti oleh sektor perlombongan dan pengkuarian 29.6 peratus dan sektor pertanian 19.1 peratus dan pembuatan 7.5 peratus. Kalau kita banding dengan jiran kita di Sarawak, di mana kedua-dua negeri ini merupakan wilayah yang dikurniakan sumber semula jadi yang kaya. KDNK per kapita Sarawak ialah RM44,333 iaitu lebih kurang dua kali ganda dari Sabah.

Kenapa ini berlaku? Kerana sektor ekonomi Sarawak pembuatan mereka 27.7 peratus, sangat besar berbanding dengan sektor pembuatan di Sabah iaitu 7.5 peratus sahaja. Saya harap, saya minta Jemaah Menteri mengambil perhatian dalam keperluan untuk proses *industrialization* di Sabah terutama untuk Menteri Perdagangan Antarabangsa dan Industri yang dipegang oleh Yang Berhormat Penampang, anak jati Sabahan. Perubahan komposisi kependudukan di Sabah merupakan pengalaman yang pahit untuk semua rakyat di Sabah.

Walaupun sebuah Suruhanjaya Siasatan Diraja (RCI) mengenai pendatang tanpa izin sudah diwujudkan pada tahun 2012 dan laporan RCI juga diumumkan pada tahun 2014 namun tiada jalan penyelesaian dicadangkan sampai hari ini. Cuma ada satu sekretariat tetap yang dipengerusikan oleh Timbalan Perdana Menteri yang lalu, ia juga merupakan satu lagi sekretariat teknikal yang dipengerusikan oleh mantan Ahli Parlimen Keningau, Tan Sri Joseph Pairin Kitingan, namun tiada cadangan susulan daripada itu. So saya minta kerajaan baharu harus melihat kepada perkara ini.

Satu lagi isu yang saya ingin bangkitkan di Dewan yang mulia ini iaitu berkaitan dengan Laporan Kajian Semula Persempadanan Kawasan Pilihan Raya yang dibentangkan oleh SPR dan diluluskan di Parlimen ini pada awal tahun ini tidak memasukkan syor bagi Sabah.

Saya rasa ini merupakan satu penghinaan terhadap Dewan Undangan Negeri Sabah oleh kerajaan yang terdahulu di mana pada masa itu saya merupakan salah satu ADUN untuk Sabah, kita sudah pun luluskan usul pertambahan 13 Kerusi DUN iaitu daripada 60 Kerusi kepada 73 Kerusi pada 9 Ogos 2016. Ini mencetuskan soalan sama ada, adakah ini *unconstitutional*? Sesuatu enakmen, bolehkah ia ditolak oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri dan tidak mahu dibentangkan di Dewan, di Parlimen untuk menambah kerusi di Sabah? Saya minta bahawa isu ini harus diperjelaskan dan diselesaikan mengikut perundangan.

Tuan Yang di-Pertua, sekarang saya hendak membawa isu kawasan saya pula. Pertama, untuk isu banjir kilat di daerah Kota Kinabalu yang melibatkan kawasan Parlimen bukan saya sahaja tetapi juga Putatan, Penampang dan Sepanggar. Saya dimaklumkan bahawa sejumlah RM2.98 bilion diperlukan untuk menangani masalah ini. kawasan-kawasan tertentu yang perlukan projek pembangunan ialah Sungai Abai, Sungai Telipok, Sungai Putatan dan Sungai Moyog. Untuk penyaliran pula, kita perlu membaiki saliran di Sungai Sugut, Tebobon, Bandar Sierra dan Taman Jumbo.

Adalah agak malu kalau bandar raya pertama di Sabah, Kota Kinabalu selalu dilanda banjir kilat seolah-olah kerajaan tiada cara penyelesaiannya. Saya yakin terhadap kerajaan baru, akan selalu peduli rakyat dan akan bersikap proaktif dalam menyelesaikan masalah rakyat. Saya juga ingin membangkitkan isu...

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Tuan Yang di-Pertua, mohon.

Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu]: Boleh.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Libaran.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Yang Berhormat Libaran. Terima kasih. Kita sama-sama juga di Kota Kinabalu tetapi apa yang dikatakan oleh Yang Berhormat daripada Kota Kinabalu ini, Kota Kinabalu ini tidak juga pernah mengalami banjir yang besar. Ini barangkali satu isu supaya Yang Berhormat ini mendapat peruntukan yang banyak daripada pihak Kerajaan Persekutuan. Jadi saya rasa...

Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu]: Ini sangka jahat.

Datuk Zakaria bin Mohd. Edris @ Tubau [Libaran]: Tunggu, bagi peluang saya. Saya rasa Yang Berhormat memang kena pada tempatnya. Sebagai wakil rakyat daripada Pakatan Harapan, sesuaiilah untuk minta peruntukan yang terbanyak-banyak sekali kepada negeri Sabah. Terima kasih.

Tuan Chan Foong Hin [Kota Kinabalu]: Terima kasih kepada kawan saya Yang Berhormat dari Libaran di mana ADUN di bawah dia sudah lari ke London. Okey so, ini untuk isu banjir dan sekarang saya masuk ke isu untuk pembinaan terminal bas di bandar raya Kota Kinabalu. Saya amat terperanjat apabila saya terima jawapan bertulis daripada Kementerian Kewangan dua hari yang lalu bahawa tiada permohonan kepada Kementerian Kewangan untuk projek pembinaan Terminal Bas Bersepadu Selatan Kepayan, naik taraf Terminal Bas Bersepadu (Utara) Inanam, Terminal Bas Bersepadu Timur Penampang dan kesemua projek ini pernah disebut oleh kerajaan terdahulu dalam *Economic Transformation Plan*. Akan tetapi saya memang hairan kenapa tidak diminta di Kementerian Kewangan.

Laporan *World Bank, Economic Model Report* Jun 2015 pernah komen terhadap perancangan pengangkutan di Kota Kinabalu tidak mengambil kira kepenggunaan dana dan akibatnya penggunaan pengangkutan awam di bandar raya ini adalah amat rendah. Cuma 8 peratus penduduk yang memakai pengangkutan awam. Laporan tersebut juga menyarankan bahawa *early intervention* diperlukan dalam kes di Kota Kinabalu. Dengan ini saya minta kerajaan baru untuk memajukan sistem pengangkutan awam di Kota Kinabalu.

Tadi saya hendak kejar masa, sekarang sudah habis, cuma masih ada tinggal tiga minit. Akhir kata saya mohon menyokong Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong. Sekian, terima kasih.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Kota Kinabalu. Sekarang saya menjemput Yang Berhormat Bintulu.

6.48 ptg.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Terima kasih Dato' Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua yang beri peluang kepada saya turut serta menyokong Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong sempena Pembukaan Sidang Parlimen ke-14. Saya menjunjung kasih Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong di atas Titah Diraja yang bersifat komprehensif.

Tuan Yang di-Pertua, saya hendak sentuh beberapa perkara dalam saya punya perbincangan, saya mahu sentuh mengenai isu royalti minyak untuk Sarawak. Saya sekarang pun keliru sikit fasal janji manifesto Pakatan Harapan dalam PRU14, kata kalau dia menang terus esok juga 20 peratus royalti akan diberikan kepada Kerajaan Negeri Sarawak ataupun rakyat Sarawak. Akan tetapi sampai hari ini banyak putar belit, pusing sini sana, saya pun keliru, saya tidak faham, mana satu betul.

■1850

Tuan Shahrizukir bin Abd Kadir [Setiu]: Yang Berhormat Bintulu, Setiu minta laluan. Setuju tidak jikalau saya katakan bahawa kita rakyat tidak perlu letakkan harapan kepada Pakatan Harapan, walaupun namanya Pakatan Harapan.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Inilah saya katakan tadi. Ini Pakatan Harapan, rakyat banyak berfikir, ini kalilah sudah ada harapan. Akan tetapi kali ini, kita betul-betul kongkalikung [*Ketawa*] Kita ada dengar, sekejap kata kita hendak bergantung atas keuntungan 20 peratus. Baru-baru ini Yang Berhormat Menteri Hal Ehwal Ekonomi kata ini tidak adil. Jikalau beri 20 peratus royalti kepada Sarawak ataupun mungkin Sabah, akan jadi kesusahan kepada PETRONAS. Saya hendak tanya di sini, kenapa dalam masa itu dia orang buat kempen ataupun dari mana buat manifesto itu, dia orang tidak fikir ini panjang lebar?

Juga perkara ini dalam rundingan itu masa, Kerajaan Persekutuan sama kerajaan negeri atas isu royalti ini. Kita sudah mula berbincang, berbincang atas isu ini, cukup baik dan positif. Akan tetapi sehingga hari ini, putar balik, pusing *360 degrees turn*, inilah yang jadi satu masalah.

Satu lagi masalah, ini PETRONAS terlupa. Walaupun kita ada *Petroleum Development Act 1974* (PDA) tetapi Sarawak ada *Oil Mining Ordinance* (OMO) 1958, sejak tahun 1958 sudah ada.

Akan tetapi kalau ini PDA 1974 sepatutnya mahu bawa ke Dewan Undangan Negeri untuk dapat kelulusan tetapi perkara ini tidak disentuh di dalam Dewan Undangan Negeri. Kita sepatutnya ikutlah cara kerajaan yang lepas itu. Berbincanglah *on win-win situation*. Janganlah Kerajaan Negeri Sarawak ditekankan sikit, bawa dia pergi mahkamah, lawan berhabis-habisan. Saya rasa Pakatan Harapan sepatutnya mahu bagi rakyat ada satu harapan. Janganlah macam saya katakan tadi, janganlah jadi kongkalikung.

Cerita kosong kongkalikung ini. Ini lah saya harap kita kerajaan baharu ini boleh merasakan harapan rakyat Sarawak, terutama sekali Bintulu juga. Bintulu *is the biggest oil producer, oil and gas* di negeri Sarawak. Boleh kata di negara kita juga. Negeri Sarawak perlulah peruntukan ataupun hasil kutipan daripada ini. Kita boleh dapat membangunkan sektor pembangunan, pengangkutan ataupun perubatan serta pendidikan dan juga terutama sekali di kawasan luar bandar.

Tuan Yang di-Pertua, saya rasa jikalau kesusahan, saya mahu mencadangkan bahawa bagilah peluang ataupun beri semula kuasa kepada Kerajaan Negeri Sarawak ditentukan atas *Oil and Gas Ordinance*. Kita tentukan berapa peratus Kerajaan Negeri Sarawak mahu kutip royalti ataupun *extraction fee* daripada itu, lagi senang. Tidak perlu kata lima peratus, 20 peratus keuntungan itu semua. Bagi peluang kepada Sarawak untuk tentukan dan juga atas rundingan sama PETRONAS. Macam saya katakan tadi *win-win situation*. Janganlah kita main keras. Saya harap juga pihak PETRONAS faham peribahasa Cina, *minum air haruslah ingat sumbernya*.

Tuan Yang di-Pertua, mengenai isu MACC 3. Kita perlu... *[Disampuk]* Kamu ini Yang Berhormat Jasin, kamu pun kongkalikung. Apa itu MACC 3? Kalau tidak faham, nanti dekat luar sana minum saya bagi tahu. Saya mahu pendekkan, nanti tidak cukup masa. Sudah tinggal lagi 10 minit sahaja. Mengenai isu ini, saya tidak mahu jelaskan panjang lebar, saya rasa semua orang faham. Saya harap kementerian yang terlibat mengadakan satu jawatankuasa secepat mungkin. Kita berbincang bersama-sama atas *devolution of power* mengikut MACC 3.

Tuan Yang di-Pertua, saya mahu menyentuh mengenai projek-projek kecil. Ini juga Kerajaan Pakatan Harapan dalam PRU ataupun dalam masa biasa, dalam kempen ataupun dalam dialog, bagi tahu rakyat, terutama sekali rakyat di kawasan luar bandar. Beritahu jikalau kerajaan yang lepas tidak cukup ambil perhatian atas kesusahan rakyat di kawasan luar bandar. Akan tetapi hari ini saya pun keliru atas isu ini. Kita dahulu kerajaan yang lepas, sudah banyak projek-projek kecil untuk rakyat, terutama sekali di kawasan luar bandar. Rumah panjang, kampung, masjid, surau, gereja dinaiktarafkan.

Akan tetapi apabila Pakatan Harapan sudah menang dan jadi pemerintah, projek ini semua ditarik balik. Saya berharap dan juga saya rasa Pakatan Harapan pun sedar, "*cakap jangan tidak serupa bikin*". Janji mesti mahu ditepati, jangan janji atas manis, serupa macam mahu tipu perempuan.

Kita mestilah mahu janji ditunaikan kerana ini projek-projek diberikan kepada orang kampung, rumah panjang dinaiktarafkan. Terutama sekali bagi tempat-tempat beribadat. Membina surau baru, menaik taraf masjid dan lain-lain. Inilah saya mahu merujuk kepada ini. Saya hendak bertanya kepada Jabatan Perdana Menteri. Adakah ini tindakan kerajaan baharu yang berhasrat untuk membantu rakyat atau ingin terus mengesyorkan dan menggantinya, terutama bagi rakyat di kawasan pedalaman? Saya juga ingin meminta penjelasan daripada kerajaan baharu kepada rakyat atas tindakan tarik balik projek-projek kecil ini.

Tuan Yang di-Pertua, saya sentuh isu keempat. Bantuan Awal Persekolahan (BAP) 2018. Kerajaan yang lepas ini ada memberi peruntukan RM100 seorang kepada pelajar daripada keluarga berpendapatan rendah, pendapatan kasar isi rumah RM3,000 ke bawah. Murid Tahun 1 sehingga Tingkatan 5 di sekolah kerajaan dan bantuan kerajaan.

Juga BAP 2018 akan diagihkan kepada 3.2 juta orang pelajar di seluruh negara iaitu berjumlah RM328 juta. Saya mahu bertanya Kementerian Pendidikan, apakah status Skim Bantuan Awal Persekolahan RM100 bagi para pelajar dari keluarga berpendapatan rendah?

Apakah usaha kerajaan baharu untuk meringankan beban keluarga yang berpendapatan rendah melalui Bantuan Awal Persekolahan ini? Begitu juga dengan kad diskaun ataupun *discount voucher*. Kerajaan yang lepas ada bagi RM250 untuk pelajar tingkatan enam hingga ke peringkat kursus profesional yang duduk di Malaysia. Menduduki institusi pengajian tinggi di bawah seliaan Kementerian Pendidikan. Saya juga ingin bertanya kepada Kementerian Pendidikan, apakah status baucar buku RM250 bagi pelajar institusi pengajian tinggi? Apakah tindakan lanjutan kerajaan baharu untuk meringankan beban kos pendidikan di menara gading?

■1900

Tuan Yang di-Pertua, nombor lima. Isu mengenai UEC, ini lagi saya keliru. Saya pun tidak tahu macam mana mahu jawab kepada rakyat. Ini sekejap Yang Berhormat Menteri kata UEC tidak boleh- Yang Berhormat Menteri Pendidikan kata tidak boleh diiktiraf. Nanti sekejap Yang Berhormat Timbalan Menteri mengatakan isu UEC tidak perlu di bawa kepada Parlimen dan perlu diiktiraf secepat mungkin. Nanti sekejap, lagi cerita lagi. Isu UEC Yang Berhormat Menteri kata dikaji balik semula kerana bahasa Melayu perlu diambil kira. Nanti sekejap lagi Yang Berhormat Menteri kata, ini isu yang susah, hujung tahun ini mestilah dapat diiktiraf. Nanti tidak sampai dua hari keluar lagi sekali kata, "*The power is not with me*". So, mana satu?

Saya mahu tanya ini, saya mahu tanya ini Pakatan Harapan, ini Kementerian Pendidikan ini Yang Berhormat Menteri bertanggungjawab. Tolonglah ataupun beritahu mengapa kita, atas apa kita janji...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang Berhormat Bintulu.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Dalam PRU. Sampai hari ini...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang Berhormat Bintulu, Yang Berhormat Bintulu.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Kita tidak dapat diiktiraf.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kota Melaka.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Saya mahu dijelaskan...

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Minta penjelasan Yang Berhormat Bintulu, minta penjelasan.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kota Melaka minta laluan.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Tuan Yang di-Pertua, saya tidak mahu. Apa dia mahu hujah saya sudah tahu, tidak payah.

Tuan Yang di-Pertua: Tidak bagi.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Minta penjelasan.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Tuan Yang di-Pertua, saya mahu sentuh...

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Yang Berhormat Bintulu.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Mengenai kasut hitam pula.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Minta penjelasan Yang Berhormat Bintulu.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Mengenai ini kasut hitam...

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Penjelasan Yang Berhormat Bintulu untuk pendirian UEC.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang Berhormat Bintulu.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Kalau Tuan Yang di-Pertua, bagi saya masa lagi ditambah 15 minit, saya boleh bagi.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Kita hendak dengar pendirian Yang Berhormat Bintulu.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Tambah RM15 satu lagi.

Tuan Wong Hon Wai [Bukit Bendera]: Apakah pendirian Yang Berhormat Bintulu.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang Berhormat Bintulu setuju atau tidak setuju...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Bintulu tidak beri laluan. Jadi sila duduk Yang Berhormat Kota Melaka. Ya, silakan.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Saya mahu sentuh ini kasut hitam pun satu isu juga. Saya tidak tahu kenapa kementerian masuk bukan menunjuk dan membuktikan ini Pakatan Harapan lagi hebat daripada kerajaan yang lalu. Kita boleh ubahkan sistem pendidikan ataupun mana dinaiktarafkan. Kita masuk semua buat kerja, kecil-kecil punya hal. Kasut pun mahu kasi tukar.

Dalam satu dunia orang kasi perbelanjaan itu, semua sekolah menengah ataupun sekolah rendah semua pakai putih. Kita sekarang mahu pakai kasut hitam. Fasal dia kata kasut hitam tidak jadi kotor. Sepatutnya kita mengajar murid-murid macam mana mahu jadi bersih. Macam mana setiap minggu mesti mahu cuci kasut semua. Kita bukan mahu ajar itu murid-murid...

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Yang Berhormat Bintulu boleh beri laluan.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Mesti mahu rajin, mesti mahu berdisiplin, mesti jadi pelajar yang terbaik.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Yang Berhormat Bintulu beri laluan.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Inilah satu saya tidak faham apa rasional dia hendak tukar kasut putih kepada hitam.

Dr. Kelvin Yii Lee Wuen [Bandar Kuching]: Yang Berhormat, bagi laluan.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Tuan Yang di-Pertua, saya...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Bandar Kuching minta laluan.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: *[Bercakap tanpa menggunakan pembesar suara]*

Tuan Yang di-Pertua: Dia tidak bagi. Sila, duduk.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Tidak payah buang masa. Saya duduk sana, saya sudah dengar beberapa hari cerita kongkalikung ini semua *[Ketawa]* Saya hendak cerita ini kenapa saya soal ini isu, fasal saya punya kawasan banyak...

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Saya minta penjelasan apa maksud kongkalikung.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Daripada kawasan luar bandar.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Jangan buang masa Dewanlah, cerita tentang kasut...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Jelutong ingin meminta penjelasan.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Penjelasan, apa maksud kongkalikung?

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Inilah masalah Yang Berhormat Jelutong ini selalu mahu jadi hebat. Tadi saya sudah cakap kongkalikung, kali-kali kerja cerita kosong. Ini memang cerita kosong. Saya punya rakyat di kawasan luar bandar banyak. Kalau satu pasang kasut RM20. Kalau satu murid beli dua kasut, dua pasang sudah RM40. Saya punya kaum Iban satu keluarga ada lima anak-anak sekolah. Berapa sudah? Dia pendapatan baru berapa.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Tuan Yang di-Pertua, Kota Melaka Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Tanya kita punya Yang Berhormat Kerja Raya pun ada sana, tanya dia. Saya cerita betul atau tidak.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Kota Melaka Tuan Yang di-Pertua.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Kenapa kita tukar itu kasut? Kasut itu...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Minta laluan Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Kota Melaka minta laluan sekali lagi.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Tidak payah bagi dia. Kalau dia hebat, pergi lawan sama DAPlah.

Tuan Cha Kee Chin [Rasah]: Yang Berhormat, Yang Berhormat Bintulu.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Saya mahu sentuh ini perkara...

Tuan Cha Kee Chin [Rasah]: Yang Berhormat Bintulu.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Isu ini...

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Tuan Yang di-Pertua, Kota Melaka minta laluan.

Tuan Cha Kee Chin [Rasah]: Yang Berhormat, Rasah minta laluan.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Kita mahu...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Bintulu tidak memberikan laluan. Jadi sila duduk. Masa pun sudah hendak habis sikit lagi.

Tuan Cha Kee Chin [Rasah]: Rasah minta laluan.

Tuan Khoo Poay Tiong [Kota Melaka]: Yang Berhormat Bintulu, kita bagi satu tahun, tempoh satu tahun Yang Berhormat Bintulu...

Tuan Yang di-Pertua: Siapa lagi minta laluan?

Tuan Cha Kee Chin [Rasah]: Yang Berhormat, Yang Berhormat Bintulu...

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Tidak bagi, tidak bagi.

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Rasah, tidak diberikan laluan. Teruskan.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Saya mahu beritahu sebelumnya Pakatan Harapan buat polisi ataupun buat...

Tuan Cha Kee Chin [Rasah]: Yang Berhormat Bintulu, mohon laluan.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Tolonglah fikir rakyat...

Tuan Cha Kee Chin [Rasah]: Tuan Yang di-Pertua...

Tuan Yang di-Pertua: Yang Berhormat Rasah, Yang Berhormat Bintulu tidak memberi laluan. Jadi sila duduk.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Tolonglah fikir sikit dan juga lihat rakyat-rakyat di kawasan pendalaman.

Tuan Yang di-Pertua, saya mahu sentuh lagi nombor tujuh isu kelapa ini, itu *palm oil*.

Seorang Ahli: ...Kelapa sawit.

Dato' Seri Tiong King Sing [Bintulu]: Kelapa sawit. Sekarang fasal kepala itu pening sikit... [*Dewan ketawa*] Fasal saya punya kawasan ini kelapa sawit sudah turun harga. Dulu RM3,000 ke RM4,000. Sekarang tinggal RM2,000 lebih. Ha, inilah jadi satu masalah. Daripada zaman dahulu, kerajaan yang lepas berhubung dengan negara China.

Negara China janji berapa sawit keluar, saya beli habis. Sekarang saya difahamkan masalah negara China kata dia mahu sawit dari Indonesia sudah. Sarawak sudah jadi pening. Saya punya kawasan rumah panjang pun ramai pekebun kecil. So, macam mana dia orang hendak hidup? Inilah daripada zaman kita boleh dapat strategik, apa harga yang sebelum ini kerajaan baharu dan kerajaan lama.

Tadi inilah saya mahu tanya ini Yang Berhormat Menteri di Kementerian Industri Utama, apa dia sudah cadang dan rancang untuk menyelesaikan masalah ini? Janganlah macam pada 23 Julai 2018 pergi perasmian kondo itu minta di Kuchai Lama orang tanam Musang King di atas kondo itu. Janganlah dia kongkalikung itu. Macam mana mahu tanam? Pergilah turun padang pergi ladang. Ajarlah macam mana naik taraf dan juga kutip lebih hasil daripada itu.

Tuan Yang di-Pertua, saya ucap terima kasih. Saya tidak kasi susah Tuan Yang di-Pertua. Saya menyokong.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Bintulu. Sekarang saya menjemput Yang Berhormat Hulu Langat.

7.07 mlm.

Ustaz Haji Hasanuddin bin Mohd Yunus [Hulu Langat]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh.* Salam sejahtera Tuan Yang di-Pertua, Ahli-ahli Parlimen sangat saya kasihi. Mengingatkan yang teman-teman beragama Islam, Maghrib masuk jam 7.30 dan Isyak masuk jam 8.44, bolehlah mengatur diri. Beradanya kita di Dewan ini adalah merupakan satu perkara yang sangat penting dan kita perlu mengatur urusan ibadah peribadi kita dengan baik.

Pertama sekali saya ingin mengucapkan terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua kerana telah memberi peluang dan ruang untuk saya turut serta mengambil bahagian buat pertama kalinya di dalam perbahasan menjunjung Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong pada 17 Julai yang lalu.

Saya ingin juga mengucapkan tahniah dan takziah kepada seluruh Ahli-ahli Parlimen yang menang. Tahniahnya kerana kita berjaya menang di dalam pilihan raya dan takziahnya sebenarnya kita telah dipertanggungjawabkan dengan satu amanah yang cukup besar dan berat. Kita akan menjawabnya di hadapan rakyat dan di hadapan Tuhan di atas apa yang kita lakukan. Sesungguhnya, dengan izin, apa yang berlaku ini... [*Berucap dalam bahasa Arab*] "*la bukan satu kemuliaan tetapi ia adalah merupakan satu pertanggungjawaban*".

Saya ingin memulakan perbahasan saya ini dengan firman Allah SWT... [*Membaca sepotong ayat Al-Quran*] "*Wahai Daud...*", seorang *Prophet*. "*Wahai Daud, kami telah mengangkat kamu menjadi khalifah, pemimpin, memberi kamu kerajaan, memberi kamu authority di atas muka bumi ini. Maka...*" [*Membaca sepotong ayat Al-Quran*] "*Maka hendaklah engkau memutuskan sebarang perselisihan sesama manusia...*". Lihat, tugas khalifah, tugas pemimpin, tugas kerajaan bukan hanya menjaga kepentingan penganut agama tertentu sahaja, bukan kaum tertentu tapi disebutkan di sini... [*Membaca sepotong ayat Al-Quran*] Kepentingan manusia sejagat.

■1910

Kerajaan Pakatan Harapan adalah merupakan sebuah kerajaan yang akan bertolak daripada ayat ini, kita akan cuba menyusun, membantu dan menyelesaikan masalah rakyat Malaysia yang saya katakan tadi bukan hanya orang Melayu sahaja, bukan hanya orang Islam sahaja tetapi seluruh rakyat Malaysia. Kita akan urus mereka dan kita akan urus mereka *bil haq*, dengan keadilan, dengan seadil-adilnya. Ini sudah tentu kita akan merujuk kepada Al-Quran, akan merujuk kepada As-Sunnah dan merujuk kepada pandangan-pandangan yang ada. Akan tetapi, ia dalam kerangka Al-Haq (Kebenaran) demi kepentingan manusia sejagat.

Saya ingin merujuk- nanti saya akan kembali kepada *point* ini. Saya ingin merujuk kepada apa yang telah kami janjikan dalam Buku Harapan iaitu “Membina Negara, Memenuhi Harapan”, pada halaman yang kesembilan. Falsafah pentadbiran Pakatan Harapan adalah berdasarkan falsafah dan lunas-lunas Perlembagaan Persekutuan. Ini janji kami. Kita akan mengutamakan Perlembagaan Persekutuan, yang dalamnya terkandung ketaatan kita pada kuasa Raja-Raja Melayu dan sebagainya yang telah disebutkan beberapa kali. Kita akan-berdasarkan lunas-lunas Rukun Negara, visi yang telah dibawa oleh para pejuang negara. Matlamat ini terangkum dalam *maqasid* syariah. Matlamat syariah yang lebih tinggi buat memandu program-program pembangunan negara yang akhirnya memberikan rahmat dan keadilan untuk seluruh rakyat Malaysia. Ini yang kami letakkan.

Kami cuba menggabungkan urusan-urusan negara ini dengan urusan *maqasid* syariah yang saya percaya ia akan menguntungkan seluruh rakyat Malaysia dan akan menjaga kepentingan-kepentingan apa yang sepatutnya kita jaga. Bertolak daripada semangat ini, saya ingin mengajak juga supaya kita melihat ada beberapa prinsip yang telah digariskan terlalu banyak untuk kita bahaskan dan kita bincangkan. Akan tetapi, sekurang-kurangnya, untuk memastikan anak Adam bahagia. Kalau saya petikkan beberapa hadis yang saya himpunkan... [*Membaca sepotong hadis*] “*Daripada perkara-perkara yang akan menggembirakan anak Adam*”.

Sekali lagi, ia tidak menjanjikan untuk orang Islam sahaja, orang Melayu sahaja tetapi perkara-perkara elemen yang akan menyebabkan anak-anak Adam maksudnya manusia dan khusus di sini ialah rakyat Malaysia supaya mereka gembira. Antaranya rakyat Malaysia mempunyai *al-mar’atus sholehah*, mereka mempunyai pasangan yang baik, yang akan menyebabkan terbentuknya sebuah keluarga yang bahagia. Semua rakyat Malaysia kita kena usahakan supaya keluarga mereka bahagia. Ya, keluarga orang Islam, keluarga orang Kristian, keluarga orang Iban, keluarga orang India. Kita hendak supaya rakyat Malaysia akan mengecap erti sebuah keluarga yang bahagia. Dengan bahagiannya keluarga itu, dengan baiknya keluarga itu, kita akan mengecap erti kebahagiaan untuk manusia.

Kita juga bercakap fasal *al-maskanu soleh*, tempat tinggal yang selesa. Oleh sebab itu, Kerajaan Pakatan Harapan yang dibentuk ini kita akan pastikan bahawa rakyat Malaysia akan memiliki rumah-rumah yang selesa. Bukan sahaja rumah- apabila kita cakap fasal rumah, infrastruktur yang membawa ke rumah-rumah mereka, jalan-jalan dan kemudahan-kemudahan air dan api. Saya sangat merasa simpati bila mendengar teman-teman dari Sabah dan Sarawak tidak kira sama ada daripada Pakatan Harapan ataupun daripada Barisan Nasional ataupun yang berada di tengah-tengah sana. Kita merasa sedih bila ada lagi rakyat Sabah dan Sarawak yang tidak memiliki rumah dan kemudiannya tidak ada kemudahan air untuk rumah mereka.

Hal ini perlu kita seluruh Ahli Parlimen memberikan satu penekanan yang serius. Kita mahu Sabah dan Sarawak diberikan peluang untuk memiliki rumah yang selesa dan kemudahan-kemudahan untuk hidup dalam rumah itu. Kita juga bercakap tentang *al-marqobbus soleh*, kenderaan yang selesa. Bukan hanya mampu membeli kenderaan, mampu mengurus kenderaan, harga minyaknya, tolnya dan jalan rayanya. Oleh sebab itu dalam Pakatan Harapan kita berjanji dan saya bila bercakap fasal berjanji ini, saya ingin ucapkan tahniah kepada Yang Berhormat Rembau yang memahami kaedah bahawa memang betul tidak semua janji itu boleh ataupun dikira sebagai munafik kalau tidak ditunaikan.

Hal ini kerana, ulama-ulama telah membahaskan- saya mendengar hadis-hadis yang dibacakan, mungkir janji, munafik. Mungkir janji, munafik. Mengambil sebahagian dalil dan tidak meletakkan pada tempatnya. Bukankah apabila seseorang yang terlupa, dia dimaafkan ketika dia mungkir janji disebabkan terlupa? Dia tidak dikira munafik. Dia dipaksa untuk meninggalkan janji itu. Dia bukan munafik, dia ada halangan yang disebut *manir* atau *barriers* yang menghalang untuk dia menunaikan janji. Bukan kerana dia ingin mungkir janji. Akan tetapi berlaku halangan, maka dia tidak dikira munafik. Saya merasa malu dalam Dewan yang mulia ini, apabila ada orang terus menuduh, setiap mungkir janji adalah munafik. Ini salah! Dan cuba menyembunyikan ilmu Allah dalam Dewan ini.

Kembali kepada janji-janji yang kita katakan tadi. Oleh sebab itu, kita berjanji untuk menstabilkan harga petrol supaya nanti kenderaan yang dimiliki oleh rakyat Malaysia itu, mereka dapat memandu dengan baik dan dapat menanggung kos diesel atau petrol dengan harga yang berpatutan supaya mereka dapat berulang alik pergi ke tempat kerja dan sebagainya, urusan-urusan itu dalam keadaan selesa. Jangan lupa kita mengatakan bahawa kita ingin rakyat Malaysia supaya merasa selesa, merasa gembira untuk menjadi rakyat Malaysia dan berbangga sebagai rakyat Malaysia. Saya sebutkan tadi keluarga yang bahagia. Saya sebutkan tadi rumah dan apa-apa yang berkaitan dengannya. Saya sebutkan tadi tentang kenderaan dan apa-apa yang berkaitan dengannya.

Selain itu juga, *al-jarussoleh*, jiran-jiran yang baik. Kita ingin membentuk sebuah rakyat Malaysia yang tidak akan memandang rendah kepada jiran-jirannya dan tidak akan meletakkan isu agama sebagai penghalang untuk mereka hidup bersama dalam sebuah kejiranan. Saya bagi perumpamaan yang mudah, saya sangat bercita-cita supaya kalau ada seorang Melayu yang duduk di sebelah jirannya yang datang daripada masyarakat Cina, masyarakat jiran yang daripada kalangan masyarakat Cina ini ada bela anjing. Mentaliti orang Melayu apabila tengok anjing sahaja benci, menyampah dan bukan anjing sahaja dia benci tuan anjing pun dia benci. Apa yang kita mahukan supaya orang Melayu yang menjadi jiran tadi, dia tahu bahawa dia tidak boleh pegang anjing. Salah- bukan salah. Maknanya najis. Dia perlu berhati-hati ketika tersentuh anjing.

Akan tetapi, dia telah menunjukkan akhlak yang baik yang mulia, ketika anjing itu hari-hari menyalak padanya. Anjing tadi dapat merasakan keindahan dan kemuliaan seorang Muslim apabila dia melayan tuannya dengan baik. Jiran tadi melayan jiran yang Cina tadi, dengan baik dengan kasih sayang, berikan hadiah dan anjing itu hari-hari dia kata, "*Hello, hello*" sehingga anjing tadi merasakan bahawa jiran tadi cukup mulia dan cukup baik. Ini yang saya katakan, *rahmatan lil alamin...* [Dewan tepuk]

Umat Islam, orang Melayu tidak diajar bermusuhan dengan anjing tetapi persepsi yang ada sehingga menyebabkan tidak wujud suasana kejiranan yang mesra, yang pada hari ini Pakatan Harapan akan memastikan seluruh kejiranan yang ada di taman-taman perumahan, di kampung-kampung, kita hendak hidupkan satu suasana mesra dan kasih sayang yang kita janjikan... [Dewan tepuk]

Saya juga ingin mengambil kesempatan dalam keadaan ini apabila kita bercakap fasal kemudahan-kemudahan, tempat tinggal dan kenderaan, saya ingin membawa saudara-saudara, tuan-tuan dan Ahli-ahli Yang Berhormat untuk melihat Hulu Langat. Hulu Langat ada Dusun Tua. Di Dusun Tua ini adalah merupakan satu kawasan pelancongan yang cukup cantik dan indah. Masih terpelihara hutan dan juga anak-anak sungai yang indah dan tidak jauh dari Kuala Lumpur.

■ 1920

Kita ingin menyebutkan di sini bahawa tiba masanya untuk kita pastikan kemudahan-kemudahan yang ada di sekitar Dusun Tua ini khususnya, iaitu tentang kemudahan-kemudahan. Apabila kita ingin menjadikannya pusat pelancongan yang baik, maka kerajaan sepatutnya akan memastikan jalan-jalan untuk menuju ke Dusun Tua ini, ke tempat-tempat peranginan itu, seharusnya dipastikan tidak berlaku *jammed*. Pada hari ini bukan hanya pelancong sahaja mengeluh, penduduk-penduduk di sekitar Dusun Tua mengeluh pagi dan petang kerana mereka terseksa dengan *jammed*.

Saya percaya dengan kerjasama MPKj Kerajaan Negeri Selangor dan kini Kerajaan Pakatan Harapan yang menjaga jalan-jalan yang dibina oleh JKR itu, saya percaya kita mampu untuk membantu pengguna-pengguna di Dusun Tua supaya dapat keluar daripada keperitan *jammed* yang mereka hadapi itu dan juga boleh menarik pelancong-pelancong untuk datang lebih ramai lagi di kawasan tersebut.

Di Dusun Tua juga kalau kita lihat di kawasan-kawasan perumahan yang ada, mereka sentiasa mengadu tentang banjir. Beberapa jalan-jalan utama yang diurus oleh JKR sebelum ini didapati tidak di selenggara dengan baik dan juga beberapa sungai-sungai yang ada di sekitar Dusun Tua itu seperti Sungai Gabai, Sungai Tekala, Sungai Pangsun dan Sungai Congkak yang memerlukan kepada perancangan-perancangan yang baik supaya tidak berlaku banjir.

Saya ingin berpindah kepada *point* saya yang kedua dalam perbahasan yang ringkas ini, iaitu kita sangat berbangga, Malaysia sejak dari zaman Almarhum Tuanku Abdul Rahman sampailah kepada hari ini, mempunyai Dasar Luar Negara yang cukup baik. Saya ingin mengajak supaya kita melihat beberapa isu antarabangsa. Bagaimana hari ini kalau kita lihat isu Rohingya, seramai 150,204 pelarian dan pemohon suaka dari 59 negara berdaftar dengan Suruhanjaya Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu bagi pelarian yang diletakkan di bawah UNHCR direkodkan di negara sehingga 31 Mei yang lalu. Daripada jumlah tersebut, 94,361 adalah pelarian manakala baki 55,843 adalah pemohon suaka.

Apa yang sebenarnya yang ingin saya katakan di sini bahawa kita kena membezakan pendatang-pendatang asing yang datang tanpa permit dan yang dilayan dengan baik, sama ada ada permit atau tiada permit, yang kadang-kadang dilayan dengan baik dan dibiarkan mereka menggunakan kemudahan-kemudahan untuk rakyat Malaysia tempatan dan mereka menggunakan dengan cara yang salah. Kita tidak tahu macam mana boleh mereka gunakan kemudahan-kemudahan yang ada itu dengan sewenang-wenangnya tetapi saya percaya, perlahan-lahan kita akan pastikan pendatang-pendatang asing ini dapat diurus dengan baik.

Akan tetapi bagi mereka yang datang sebagai pelarian, yang mempunyai tekanan-tekanan di negara mereka, kita sebagai rakyat Malaysia akan memastikan agar kita dapat melayan mereka dengan baik. Berikan kepada mereka kemudahan-kemudahan dan saya tidak gembira apabila kita menjanjikan untuk memberi warga asing itu kerakyatan. Kita tidak berniat untuk berikan mereka kerakyatan tetapi kedatangan mereka itu dalam keadaan mereka terdesak di negara mereka. Kita perlu melayan dan mengatur mereka untuk mereka meneruskan kehidupan dan nantinya apabila isu politik di negara mereka dapat diselesaikan, kita akan mempersilakan mereka untuk balik ke negara mereka. Dengan kemudahan, dengan bermacam-macam nikmat yang Tuhan berikan kepada rakyat Malaysia, sudah tentu kita akan memastikan mereka yang susah dan payah itu dapat diurus.

Kita merujuk kepada apa yang ada di Lubnan sebagai contoh. Tiga generasi pelarian daripada negara Palestin pergi ke negara itu dan mereka diatur di perkhemahan-perkhemahan, istilah 'perkhemahan' bukan sahaja khemah tetapi tempat tinggal sementara dan mereka duduk dalam komuniti mereka, tanpa mereka mengambil kerakyatan Lubnan itu. Kerajaan Lubnan telah membataskan mereka sehingga mereka boleh hidup selama tiga generasi, ada cucu dan termasuk cicit sekarang ini, tetapi tidak menyebabkan mereka kematian, kebuluran dan sebagainya. Mereka hidup bersama dengan rakyat Lubnan tetapi pada waktu yang sama, mereka tidak mengambil kerakyatan Lubnan itu sendiri. Negara kita sudah tentunya boleh menyusun dan merancang pelarian-pelarian yang datang tetapi kita tidak akan memastikan suatu kerugian yang akan berlaku.

Tuan Yang di-Pertua serta teman-teman Ahli Parlimen yang saya kasihi, saya sangat bergembira apabila melihat suasana yang ada pada hari ini dalam negara kita, di mana berlaku proses perpindahan daripada kerajaan yang lama dengan pelbagai persepsi yang kita lihat, kepada sebuah kerajaan baharu yang hari ini seolah-olah menjadi bahan untuk diserang oleh semua pihak.

Kami percaya ia bagaikan perpindahan- kalau kita lihat perpindahan burung yang *migrate* daripada utara selatan, selatan ke utara itu, apabila ia singgah untuk minum dan kemudiannya bila dia hendak terbang balik, dia akan bunyi bising dengan kepak dan kelepaknya itu, mulutnya bising... [*Membuat bunyi burung*] Dan sebagainya, dan tentu suasana seperti hiruk pikuk. Akan tetapi bila ia berada di ruang udara yang tinggi, ia membentuk *V-shape* dan akhirnya ia senyap dan akhirnya ia terus meneruskan perjalanannya.

Saya percaya kerajaan pada hari ini yang dikutuk dan dihina daripada pelbagai pihak, saya menasihatkan teman-teman daripada Ahli Parlimen Pakatan Harapan bersabar melayan mereka dengan tenang dan percayalah ini adalah proses *forming*, dengan izin. Apabila kita telah mantap, mereka akan tinggal jauh di bawah dan terkapai-kapai melihat indahnya satu perjalanan *V-shape* yang saya katakan tadi akan menguntungkan negara.

Orang-orang Melayu tidak akan merasa kehilangan apa-apa. Orang-orang Cina akan dapat apa yang dinafikan. Orang-orang India akan berasa puas hati apabila mereka dilayan dengan baik. Iban, Kadazan, Dusun, Murut yang ada di Sabah dan Sarawak akan merasakan bahawa Malaysia ini milik mereka. Kekayaan yang ada pada mereka kembali kepada mereka. Akhirnya kita hidup sebagai warga Malaysia dan kita tidak akan berpura-pura sesama kita.

Saya memberi amaran kepada Menteri-Menteri, Timbalan-Timbalan dan juga pegawai-pegawai mereka bahawa kerajaan ini tidak akan membenarkan sebarang aktiviti rasuah. Saya percaya waktu rehat kita nampak ramai peniaga yang datang. Mereka datang dan saya terdengar mereka mengatakan, "*Dahulu Kerajaan UMNO boleh. Kenapa sekarang tidak boleh?*". Ya tidak boleh kerana ini adalah Pakatan Harapan yang bersih... [*Tepuk*] Sekian sahaja Tuan Yang di-Pertua. Saya mohon usul untuk menyokong Titah Diraja.

Tuan Yang di-Pertua: Terima kasih Yang Berhormat Hulu Langat. Sekarang saya mohon Yang Berhormat Kuala Terengganu untuk berbahas.

7.27 mlm.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: *Bismillahi Rahmani Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh. [Membaca sepotong doa]* Terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua kerana memberi ruang kepada Yang Berhormat Kuala Terengganu untuk sama-sama berbahas menjunjung Titah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda di-Pertuan Agong.

Tuan Yang di-Pertua, saya memulakan ucapan saya dengan sepotong ayat al-Quran... [*Membaca sepotong ayat Al-Quran*] Maksudnya, "*Katakanlah wahai Tuhan yang memiliki kuasa pemerintahan, Engkaulah yang memberi kuasa pemerintahan kepada sesiapa yang Engkau kehendaki, dan Engkaulah yang mencabut kuasa pemerintahan dari sesiapa yang Engkau kehendaki. Engkaulah juga yang memuliakan sesiapa yang Engkau kehendaki dan Engkaulah yang menghina sesiapa yang Engkau kehendaki. Dalam kekuasaan Engkaulah sahaja adanya segala kebaikan. Sesungguhnya Engkau Maha Kuasa atas tiap-tiap sesuatu*".

Pertamanya, saya bersyukur kepada Allah SWT kerana proses peralihan kuasa pasca Pilihanraya Umum Ke-14 berjalan dengan lancar, hasil kematangan daripada semua pihak. Saya juga ingin mengucapkan syabas kepada barisan kepimpinan kerajaan baharu di bawah Pakatan Harapan dan penghargaan kepada agensi-agensi kerajaan yang telah bertugas sepanjang pilihan raya yang lepas terutamanya Suruhanjaya Pilihan Raya, Polis Diraja Malaysia dan Angkatan Tentera Malaysia.

■1930

Tuan Yang di-Pertua, pilihan raya umum yang lepas menyaksikan permainan politik persepsi yang begitu dahsyat sekali. Parti Islam Se-Malaysia (PAS) tidak terlepas daripada menjadi mangsa fitnah oleh pihak-pihak tertentu yang sehingga hari ini masih gagal dibuktikan sehingga pada hari ini.

Sekalipun PAS menerima keputusan ini dengan terbuka, saya ingin menarik perhatian sidang Dewan kepada Titah Baginda di dalam Perkara 4, di dalam ucapan Titah Baginda supaya pihak yang terbabit hendaklah berusaha melaksanakan penjernihan demi menjaga keutuhan perpaduan sesama kita rakyat Malaysia ini.

*[Timbalan Yang di-Pertua (Tuan Nga Kor Ming) **mempengerusikan Mesyuarat**]*

Tuan Yang di-Pertua, saya yakin dan percaya bahawasanya kami di barisan pembangkang juga sentiasa bersedia menghulur sumbangan di dalam bentuk tenaga dan buah fikiran, membantu negara di dalam meneruskan dan memperkukuhkan kerjasama serantau terutamanya di peringkat ASEAN, sejajar dengan harapan Baginda. Allah SWT berfirman di dalam surah Al-Maida, ayat kedua... *[Membaca sepotong ayat al-Quran]* Maksudnya, antaranya bertolong-tolonglah kamu di dalam perkara kebaikan dan takwa dan janganlah kamu bertolong-tolongan di dalam perkara yang buruk dan permusuhan.

Inilah yang selama ini sentiasa disebut oleh pihak PAS tentang konsep *ta'awun* iaitu di dalam perkara yang baik, kita boleh bekerjasama. Manakala di dalam perkara-perkara yang tidak mendatangkan kebaikan mana mungkin PAS menghulurkan tangan untuk bekerjasama.

Tuan Yang di-Pertua, saya turut berharap agar Titah Baginda Tuanku mengenai ketelusan kerajaan di dalam urusan kewangan negara disahut oleh kerajaan. Kerajaan bertanggungjawab untuk memberikan maklumat yang benar dan tepat kepada rakyat dan perlu lah dalam masa yang sama berhati-hatilah di dalam membuat sebarang kenyataan. Oleh kerana kenyataan yang dibuat daripada pihak kerajaan dipandang serius oleh semua pihak. Kita tidak mahu kenyataan yang tidak tepat akan menyebabkan ketidakyakinan pelabur dan pelbagai pihak kepada negara, khususnya sehingga membantutkan kerancakan pasaran modal di Bursa dan yang mana kita mengharapkan pelabur-pelabur akan kembali di bawah pentadbiran yang baru, merencanakan dagangan dan membantu menggalakkan pertumbuhan ekonomi kita.

Tuan Yang di-Pertua, di dalam perkara ke-14, Baginda Tuanku menitahkan supaya ajaran agama dan nilai-nilai murni tidak diabaikan. Baginda menyebut tentang ancaman fahaman radikal yang mana Parti Islam Se Malaysia menentang sebarang kegiatan yang bersifat ekstremisme, perkara pluralisme agama, liberalisme, LGBT dan pelbagai permasalahan lain perlulah dibendung. Kerajaan sewajarnya memperkukuhkan institusi agama, mempertahankan agama Islam sebagai agama Persekutuan. Tidak cukup sekadar itu, janganlah kerana kita menjaga hati sesetengah pihak, kita mengemukakan tafsiran-tafsiran baru bersifat *apologetic* sehingga mengelirukan masyarakat yang sudah cukup keliru pada hari ini.

Sudah cukup banyak masalah yang menimpa negara akibat syariat agama tidak diendahkan. Sudah cukup banyak kisah di dalam al-Quran yang sewajarnya menjadi panduan dan peringatan kepada kita semua. Negeri Saba' yang dikisahkan begitu makmur namun dek kerana keingkaran mereka, Allah timpakan bala bencana dengan banjir sehingga menenggelamkan seluruh semua sekali. Seperti mana disebut di dalam al-Quran di dalam surah Saba', ayat 15 hingga 17. Begitu juga kisah kaum Tsamud, kisah Kaum 'Aad, Kaum Nabi Lut, semua ini seharusnya menjadi panduan kepada kita di dalam negara yang meletakkan Islam sebagai Agama Persekutuan.

Tuan Yang di-Pertua, isu banjir tenaga pekerja asing juga perlu diambil serius oleh pihak kerajaan. Pada hari ini dianggarkan 6.7 juta pekerja asing yang hanya 2.1 juta daripadanya 31.3 peratus mempunyai permit, selebihnya pula merupakan imigran haram. Kita ada banyak undang-undang berkaitan dengan perkara ini dan hukuman-hukuman yang ada. Akan tetapi kita hairan macam mana banjir terus berlaku. Adakah undang-undang yang ada tidak mempunyai peruntukan yang secukupnya untuk mengekang aktiviti ini? Sekiranya itu berlaku hendaklah kita memikirkan bersama untuk mengetatkan lagi undang-undang yang ada demi kesejahteraan negara kita.

Tuan Yang di-Pertua sebagai salah seorang wakil daripada negeri Terengganu, saya ingin mengambil kesempatan agar perkara-perkara yang membabitkan kemajuan negeri Terengganu diteruskan dan diperhebat lagi. Projek ECRL contohnya, ini sangat dialu-alukan oleh pihak kami. Kita melihat projek ECRL ini mampu merangsang pertumbuhan ekonomi bagi negeri Terengganu seluruhnya. Selama ini kita bangkitkan adalah berkait dengan urus tadbir projek ini. Jajaran laluan ECRL ini mampu mewujudkan dan memesatkan bandar-bandar di sekitarnya terutama di stesen-stesen yang dibangunkan. Ia membolehkan pertambahan kewujudan peluang pekerjaan kepada tenaga tempatan anak Terengganu di dalam sektor pembinaan jajaran dan stesen di dalam negeri Terengganu.

Namun begitu projek skala besar yang bakal menghubungkan Pelabuhan Klang, Selangor, Pahang, Terengganu dan Kelantan ini dijangkakan akan melibatkan pengambilan tanah rakyat yang seperti mana diketahui Pantai Timur sebahagian besar majoritinya terdiri daripada kampung-kampung Melayu. Kita juga turut dimaklumkan bahawa stesen-stesen jajaran ECRL di Terengganu sahaja telah melibatkan beberapa buah penempatan termasuk Kampung Raja, Telaga Papan, Kuala Terengganu, Pengkalan Berangan, Dungun, Kemasik dan Chukai. Bahkan terdapat empat hutan simpan kekal yang akan dibina laluan ECRL iaitu di Bukit Bauk, Kuala Paka, Terendak dan Kuala Kemaman.

Tuan Yang di-Pertua, memandangkan proses projek ini akan memberikan impak yang besar kepada rakyat yang tinggal di kawasan yang akan dibangunkan, kerajaan perlu bersifat telus kepada Dewan ini dengan memberikan fakta yang jelas berkenaan dengan jumlah rakyat yang terlibat di dalam projek ini, berapakah jumlah lot yang akan terlibat? Berapa bilangan pemilik? Senarai kawasan-kawasan atau tanah yang diambil oleh kerajaan. Saya ingin menggesa kerajaan supaya menyegerakan urusan-urusan di dalam proses pengambilan tanah terutamanya di dalam urusan pembayaran pampasan kepada pihak-pihak yang terlibat.

Perkara 13, Perlembagaan Persekutuan secara jelas telah menjamin hak-hak rakyat terhadap pemilikan harta yang bermaksud pelucutan harta hanya boleh dilakukan mengikut undang-undang dan membayar pampasan yang mencukupi. Oleh yang demikian, saya ingin menuntut kerajaan supaya janganlah diulangi kezaliman seperti mana yang pernah berlaku dahulu kepada rakyat di dalam soal pengambilan tanah yang mana akhirnya mengganggu kelancaran projek kerajaan sendiri.

Di Terengganu, isu-isu seperti bantahan oleh penduduk Kampung Banggol Donas merencatkan projek sehingga tertangguh begitu lama sekali oleh sebab kegagalan pengurusan pihak kerajaan. Pada hari ini di dalam proses pembinaan projek Persekutuan KT Bypass, penduduk-penduduk di dalam keadaan tidak berpuas hati berkait dengan kadar pampasan yang dikemukakan.

Oleh sebab itu saya meminta kementerian yang berkenaan, tolonglah ambil perhatian, kasihanilah penduduk-penduduk yang berkenaan. Lagi pula jika ada pengambilan tanah Orang Asli di dalam kawasan projek ini, pampasan yang diberikan mestilah berbentuk tanah, wilayah dan sumber-sumber yang sama kualiti, keluasan dan pampasan kewangan atau tebus rugi yang bersesuaian. Kita tidak mahu projek yang asalnya adalah bertujuan untuk memberi manfaat rakyat akhirnya telah menyebabkan kerajaan menafikan pula hak Orang Asli untuk hidup menurut tradisi mereka.

Satu perkara lagi Tuan Yang di-Pertua, tanah rizab Melayu yang diambil juga mesti diganti tanahnya dan tidak boleh dibayar mengikut nilai pasaran yang lebih rendah berbanding pampasan kepada jenis tanah lain seperti yang dibuat oleh kerajaan sebelum ini. Apa yang paling utama selain ECRL, tentunya industri petroleum di Terengganu ini.

Kita suka menegaskan di dalam keadaan yang berlaku pada hari ini yang mana seperti mana disebut oleh Menteri Wilayah tentang kesesakan yang berlaku di Wilayah Persekutuan yang mana semua urusan pentadbiran di dalam negara ini ditumpukan di kawasan Lembah Klang. Maka kerana itu, kita di Terengganu merasakan sudah sampai masanya, urus tadbir berkait dengan urusan pentadbiran petroleum sewajarnya tidak disentralisasikan, diletakkan di negeri-negeri di mana petroleum itu dikeluarkan. Itu yang sepatutnya berlaku, setuju atau tidak?

Beberapa Ahli: Setuju.

■1940

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Sekiranya ini kita lakukan sebahagian daripada beban kesesakan di Wilayah dapat dipindahkan dan tidak berlaku penghijrahan rakyat daripada Terengganu, Kelantan, daripada Sabah, Sarawak tidak perlu sebab peluang pekerjaan sudah berada di tempat mereka.

Seorang Ahli: Sokong.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Maka ini akan membolehkan dan sewajarnya memberikan peluang pekerjaan. Kepakaran tempatan akan digalakkan. Tidak dilupakan dalam masa yang sama, kami ingin menyebut kembali tentang janji manifesto Pakatan Harapan memberi royalti 20 peratus perlu dikotakan. Tadi disebut oleh Yang Berhormat Menteri bahawa akan mengambil masa sehingga enam bulan menunggu Jawatankuasa Kabinet untuk menentukan tentang apa maksudnya 20 peratus daripada keuntungan.

Di Sarawak mungkin tidak terasa, kami di Terengganu pada tahun 1999 apabila PAS mengambil alih pemerintahan daripada UMNO Barisan Nasional kami telah dizalimi. Menafikan pembayaran royalti kepada Terengganu maka kerana itu kita minta di Terengganu. Sementara menunggu tempoh enam bulan Jawatankuasa Kabinet yang berkenaan menyelesaikan kajian yang berkenaan kita minta supaya kembalikan balik kaedah seperti mana sebelum daripada dilakukan pada tahun 1999, pembayaran pada ketika itu, kembalikan. Oleh kerana Kerajaan Pakatan Harapan bercakap tentang *rule of law*, maka kembalikan seperti mana yang sepatutnya...

Tuan Abdul Latiff bin Abdul Rahman [Kuala Krai]: Yang Berhormat Kuala Terengganu.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Ya, silakan.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Kuala Krai, dipersilakan.

Tuan Abdul Latiff bin Abdul Rahman [Kuala Krai]: Terima kasih. Dalam tempoh ataupun dalam jawapan pihak kerajaan pagi tadi untuk mendapat 20 peratus ini akan mengambil masa yang mungkin tidak tahu bilalah. Adakah Yang Berhormat bersetuju kalau kita cadangkan kepada pihak kerajaan supaya bayaran lima peratus dan termasuk tunggakan-tunggakan yang tertunggak sebelum daripada ini bermula daripada hasil petroleum ini diperolehi di Kelantan dan Terengganu dibayar dengan segera oleh pihak Kerajaan Pakatan Harapan.

Tuan Haji Ahmad Amzad bin Mohamed @ Hashim [Kuala Terengganu]: Saya setuju dan dimasukkan ke dalam ucapan saya. Saya ada lima minit lagi, enam minit lagi. Dalam pada kita membincangkan isu royalti jangan pula lupa bahawa Kerajaan Persekutuan telah menggunakan sejumlah RM1.85 bilion duit pendahuluan yang diberikan oleh Terengganu sebagai sebahagian kos pembinaan Lebuhraya Pantai Timur. Tidak pernah dengar lagi guna duit negeri untuk membiayai projek Persekutuan.

Adalah silap untuk Kerajaan Pusat mendakwa telah membayar kembali duit tersebut dengan menyelesaikan hutang kerajaan Terengganu berjumlah RM200 juta dengan memberi peruntukan sebanyak RM118 juta bagi pembinaan jalan raya empat lorong di Kemaman. Saya tegaskan bahawa wang sebanyak RM1.85 bilion itu tidak boleh dibayar oleh Kerajaan Pusat dalam bentuk peruntukan kepada kerajaan negeri atau dalam bentuk penyelesaian hutang kerajaan sedia ada. Hal ini kerana pemberian penyenggaraan jalan negeri *state road grant* sememangnya wajib dibuat oleh kerajaan mengikut peruntukan yang ada di dalam Perlembagaan Persekutuan. Tambahan pula sumber hasil negeri adalah terhad dalam keadaan negeri masih belum menerima bayaran royalti minyak seperti mana yang sepatutnya.

Tuan Yang di-Pertua, saya ingin menyebut sedikit isu-isu berkait dengan perairan di negeri Terengganu. Sebelum bersidang Parlimen, saya berkesempatan bertemu Agensi Penguatkuasaan Maritim Malaysia.

Isunya berkait dengan pencerobohan perairan Terengganu oleh nelayan-nelayan Vietnam. Soal keselamatan dan penguatkuasaan perairan Terengganu bukan perkara kecil dan jangan sekali dipandang tidak begitu penting. Mengapa saya menegaskan demikian? Pertama, pada hari ini harga ikan dan sotong di Terengganu antara yang paling mahal. Puncanya kurang hasil tangkapan nelayan yang mendarat di Terengganu walhal di perairan Terengganu sangat kaya dengan jenis ikan yang bernilai tinggi.

Masalah berkait pencerobohan kapal-kapal nelayan asing khususnya Vietnam dengan segala kelengkapan pukot dari jenis yang diharamkan di Malaysia, hampir berlaku setiap hari dan sentiasa dilihat oleh nelayan tempatan dan pekerja di pelantar minyak. Baru-baru ini saya dimaklumkan oleh Polis Kuala Terengganu bahawa isu nelayan Vietnam bukan setakat di perairan malah ada yang telah mendarat di darat, masuk di dalam bandar raya Kuala Terengganu dan sebagainya tanpa sebarang dokumen kemasukan yang sah.

Ini juga berkaitan dengan isu keselamatan aktiviti cari gali dan pengeluaran petroleum di perairan Terengganu. Malaysia memperoleh pendapatan dan jumlah besar daripada hasil petroleum. Wang petroleum yang menjana pertumbuhan dan pembangunan pelbagai projek mega di dalam negara kita.

Persoalan yang perlu ditimbulkan untuk perhatian Ahli Parlimen sekalian, adalah bagaimana kita menjaga keselamatan pelantar-pelantar cari gali minyak yang merupakan kilang duit kita. Perairan Terengganu dan Kelantan menempatkan lebih 180 buah pelantar minyak dan gas. Dari jumlah itu sebanyak 153 pelantar minyak berada di perairan Terengganu, 60 peratus daripada jumlah berkenaan mempunyai jarak terdekat dengan Kuala Terengganu yang menempatkan pangkalan APMM dan pelabuhan Kuala Terengganu yang kini menjadi hab logistik kapal sokongan dan industri petroleum yang semakin diminati.

Kawasan sekitar pelantar minyak menjadi habitat ikan yang paling kaya maka kerana itu menarik kemasukan nelayan Vietnam. Ancaman keselamatan boleh wujud terhadap pelantar dan warga kerja dari pencerobohan anasir asing seperti nelayan Vietnam, lanun, anasir subversif, militan mahupun jika berlaku konflik antara negara-negara yang melibatkan Malaysia.

Umumnya saya melihat secara kasar *first impression* bahawa aset Agensi Penguatkuasaan Maritim Malaysia berada di dalam keadaan yang menyedihkan dan tidak siap siaga untuk mereka melaksanakan fungsi dengan sepatutnya. Saya dapat rasakan kekecewaan warga APMM di sana yang nampak punya semangat dan disiplin yang baik tetapi terhalang oleh aset yang tidak mencukupi. Kapal-kapal yang buruk, kapal-kapal yang sudah lama yang tidak sesuai untuk melaksanakan tugas mereka secara yang efektif.

Saya dahulu pernah menjadi Ahli Majlis Industri Pertahanan Malaysia antara 1999 hingga 2004 ketika APMM mula ditubuhkan. Kapal-kapal sebahagian besarnya yang berada di dalam APMM adalah merupakan kapal-kapal lama yang diserahkan oleh agensi-agensi seperti TLDM dan PDRM yang sebahagiannya berada di dalam keadaan yang uzur. Maka kerana itu, selain daripada itu saya tengok juga APMM ini berkait dengan isu dia mahu tangkap banyak kapal nelayan tetapi bila tangkap, kapal itu tidak tahu mahu diletakkan di mana. Tidak cukup kemudahan.

Ini adalah satu masalah yang besar yang saya minta supaya kerajaan memberi tumpuan sebab seperti mana yang disebut tadi negara kita banyak bergantung kepada kekayaan daripada sumber laut. Ini aset kita, kita sama-sama perlu pertahankan aset kita. Kita ambil duit daripada sana tetapi kita tidak jaga. Jadi itu sahaja, sebagai Ahli Parlimen daripada PAS saya akan memberikan kerjasama terbaik kepada Kerajaan Persekutuan di dalam menjayakan segala agenda yang memberikan manfaat kepada rakyat dan negara.

Tuan Yang di-Pertua, saya akhiri ucapan saya dengan serangkap pantun untuk kita renungkan. Ini adalah kali pertama saya di dalam Dewan yang mulia ini.

*Halia ini tanam-tanaman;
Ke barat juga akan condongnya;
Dunia ini pinjam-pinjaman;
Akhirat juga yang sungguhnya.*

Wabillahitaufik walhidayah, wassalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh....
[Tepuk]

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih, Yang Berhormat Kuala Terengganu. Dari Pantai Timur kini kita sampai ke sebelah selatan, saya jemput Yang Berhormat Segamat dari Johor.

7.48 mlm.

Dato' Seri Dr. Santhara [Segamat]: Salam damai, salam sejahtera, salam harapan Malaysia Baru. Tahniah kepada pelantikan Tuan Yang di-Pertua dan saya juga mengucapkan terima kasih kepada Parti Pakatan Harapan yang mengizinkan saya untuk bertanding di Segamat. Tuan Yang di-Pertua, dari segi ekonomi rakyat yang terpinggir, saya mendapati di bawah Kerajaan Barisan Nasional khususnya di Segamat selama 60 tahun dan di bawah MIC selama 35 tahun. Saya mendapati bahawa Segamat ini mempunyai banyak masalah infrastruktur dan juga pelbagai masalah rakyat.

Contohnya saya mendapati bahawa sistem infrastruktur di Segamat ini adalah amat tidak memuaskan. Kemudahan-kemudahan asas seperti hospital ataupun klinik-klinik kesihatan yang dijanjikan di bawah Kerajaan Barisan Nasional masih tidak dilaksanakan. Contohnya walaupun Segamat mantan YB nya adalah Menteri Kesihatan tetapi kita mendapati di bawah Hospital Segamat ini hanya ada empat kepakaran sahaja dan kebiasaan untuk warga Segamat biasanya akan dihantar ke Muar ataupun ke Johor Bahru.

■1950

Malah, ramai di antara mereka tidak mampu untuk mendapatkan perkhidmatan kesihatan yang terbaik di kawasan mantan Menteri Kesihatan dulu. Begitu juga di kawasan FELDA di Palong, kita mendapati walaupun berkali-kali telah dijanjikan klinik kesihatan yang baru, walaupun telah diluluskan tetapi masih belum dibina lagi.

Saya juga mendapati bahawa sistem jalan raya daripada Segamat ke Tangkak walaupun ia hanyalah lebih kurang 40 kilometer hingga 50 kilometer tetapi kadang-kadang ia akan sampai berjam-jam untuk ke sana dan banyak sangat kemalangan jalan raya. Saya juga difahamkan bahawa sudah tiga penggal di bawah Kerajaan Barisan Nasional, Kerajaan BN-MIC, mantan Presiden MIC tetapi masih tidak disiapkan lagi.

Saya difahamkan juga daripada jawapan yang telah diberikan oleh Kementerian Kerja Raya bahawa hanya sebahagian daripada fasanya akan disiapkan menjelang Ogos 2019. Saya juga ingin mengambil kesempatan ini memandangkan Yang Berhormat Menteri ada di sini, di mana pelaksanaan pakej 1A, 4, 5 dan 6 yang tertakluk kepada kelulusan agensi Pusat akan diteruskan dan akan memberi keselesaan kepada warga Segamat.

Berkenaan dengan isu peduli rakyat pula, saya mendapati bahawa di Segamat ini terdapat ramai orang yang miskin yang tidak ada rumah. Malah, kita mendapati di Segamat ini agak unik sekali kerana ada orang daripada bandar mula masuk balik ke estet kerana mereka tidak boleh menyewa ataupun tanggung pembayaran itu. Maka, di seluruh Malaysia kita mendapati orang berpusu-pusu untuk keluar daripada estet, susah hendak cari satu keluarga India pun.

Akan tetapi di Segamat ini saya terperanjat apabila saya mendapati orang masuk kembali ke dalam estet dalam dua, tiga tahun yang lepas. Bayangkanlah Yang Berhormat, di bawah Kerajaan BN-MIC, Presiden MIC 35 tahun, hanya namanya sama, mukanya bertukar berkali-kali tetapi kita mendapati masa depan warga Segamat, khususnya masyarakat India di estet tidak dibela.

Saya merujuk kembali kepada Titah Diraja muka surat tiga, fokus menolong rakyat terpinggir bukanlah dasar diskriminasi. Saya juga ingin mengutarakan bahawa bukan sahaja jalan raya tetapi kita mendapati infrastruktur-infrastruktur lain. Contohnya seperti persimpangan trafik pun sukar didapati walaupun telah diluluskan ataupun diberitahu dalam ceramah-ceramah bahawa ia telah diluluskan, masih tidak dibina.

Contohnya, persimpangan trafik di KSM dan juga Taman Astaka, pelbagai kemalangan yang ngeri. Anak-anak kecil yang balik dari sekolah, meninggal. Yang Berhormat, bayangkanlah setiap kali saya balik, ibu kepada anak yang meninggal ini datang merayu kepada saya, menangis kepada saya, dia minta untuk diadakan sistem trafik ini. Saya begitu sedih kerana dia perjuangkan bukan untuk anak dia, anak dia telah meninggal. Dia memperjuangkan agar anak orang lain, anak Melayu, anak Cina, anak India, tidak mengalami masalah yang sama. Bayangkanlah 62 tahun bawah Kerajaan BN, 35 tahun BN-MIC, itulah yang mereka dapat.

Saya ucapkan terima kasih kepada Menteri Kerja Raya kerana beliau telah menjanjikan bahawa semalam beliau akan merujuk kembali dan memastikan bahawa projek itu diberi keutamaan. Saya ucapkan terima kasih dan saya yakin di bawah Kerajaan Pakatan Harapan yang peduli rakyat, masalah dan isu rakyat ini akan kita utamakan dan kita akan pastikan bahawa ia dilaksanakan.

Pada masa yang sama, saya juga ingin membawa perkara iaitu masalah rakyat di DUN Jementah. Di Segamat ini terdapat dua DUN, satunya DUN Jementah dan satu lagi DUN Buloh Kasap. DUN Jementah, kita menang besar dan di DUN Buloh Kasap kita kurang bernasib baik, kita kalah 800 undi sahaja. Akan tetapi kita mendapati di DUN Jementah pelbagai masalah, contohnya masalah kilang kelapa sawit haram kerana kilang ini tidak diluluskan daripada segi tanahnya masih lagi pertanian tetapi dibina kilang. Kilang pula tidak mendapat kelulusan dan walaupun telah empat, lima kali ditolak tetapi akhirnya di bawah Kerajaan BN, kita mendapati bahawa ia telah diluluskan bersyarat.

Yang Berhormat, saya mendapati bahawa bayangkanlah kilang kelapa sawit yang kolamnya mengeluarkan bau yang busuk, berdekatan hanya lebih kurang 400 hingga 500 meter daripada sekolah, masjid dan surau. Anak-anak kecil terpaksa pergi belajar dengan bau yang busuk. Malah, saya sendiri Yang Berhormat, walaupun saya dibesarkan di estet yang sepatutnya sudah biasa dengan bau getah dan bau kilang kelapa sawit, saya sendiri tidak dapat tahan. Terpaksa cepat-cepat masuk dalam kereta.

Cuba bayangkan bagaimana projek-projek itu telah diluluskan walaupun daripada semua segi teknikalnya tidak boleh. Akan tetapi yang malang sekali, kilang kelapa sawit itu terletak dalam sempadan Majlis Perbandaran Tangkak, di Parlimen Ledang tetapi ia bersebelahan, di penghujung bandar Tangkak. Hasilnya pergi pada MPT (Tangkak) tetapi dari segi bau dan pencemaran, orang Segamat yang dapat. Saya berharap di Dewan yang mulia ini, di bawah Kerajaan Pakatan Harapan, kita harap bahawa kilang tersebut akan diaudit semula. Seharusnya juga kalau harus diberhentikan sehingga mereka, dengan izin, *comply to all procedures*, maka ia harus dilaksanakan.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga mendapati bahawa Segamat ini merupakan satu kawasan yang boleh dikatakan luar bandar. Walaupun 20 hingga 30 tahun dahulu Segamat merupakan bandar yang empat terbesar di negeri Johor. Akan tetapi malangnya 35 tahun di bawah BN-MIC, Segamat telah jatuh ke bandar yang mundur. Malah, sara hidup rakyat menjadi begitu susah.

Contohnya warga di FELDA, mereka masih mengalami masalah dari segi mempunyai klinik kesihatan yang sesuai. Kalau warga di Segamat, contohnya di Gemas Baharu, hampir sempadan dengan Gemas-Negeri Sembilan. Kalau mereka hendak ke hospital, mereka kena ambil lebih kurang 35 kilometer ke Hospital Segamat yang terletaknya di Parlimen Sekijang. Kalau dikira dari lampu isyarat, lebih kurang 20 lampu isyarat, setiap lampu isyarat 10 minit. Saya yakin kalau orang hendak bersalin, tak sampailah ke hospital, memang bersalinlah di persimpangan. Itulah yang telah diberikan oleh Kerajaan BN-MIC di bawah mantan presidennya, Menteri Kesihatan.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga ingin mencadangkan bahawa di kawasan luar bandar seperti di Segamat ini, sara hidup rakyat itu harus ditekankan. Contohnya, saya mendapati bila saya melawat perkampungan-perkampungan, makcik-makcik dan pakcik-pakcik, saya mendapati mereka hidup berseorangan.

Akan tetapi mereka mendapat BR1M tetapi kadangkalanya mereka tidak dapat duit BR1M itu kerana diambil oleh anak-anak ataupun orang-orang yang menjaga mereka. Saya mendapati di kawasan pedalaman seperti di DUN Buloh Kasap, isu dadah merupakan yang amat besar.

Mengikut statistiknya, saya difahamkan dari dua tahun yang lepas, kenaikan penggunaan dadah ini hampir 70 peratus. Ia membuktikan bahawa di kawasan pedalaman ini kita perlukan lebih banyak pemantauan dan juga adakan aktiviti-aktiviti sosial oleh Kementerian berkaitan dan juga kemudahan-kemudahan.

Saya yakin bahawa kalau dulunya BR1M, namanya tidak sedap didengar. Saya ingat Program Sara Hidup kalau kita gantikan daripada kita bagi sahaja duit kepada orang tetapi kita bagikan beras, kita bagikan tepung dan kita bagikan *the five essentials* iaitu tepung, gula, minyak masak dan juga beras. Kalau kita berikan secara berperingkat-peringkat, kalau satu keluarga mula daripada 10 hingga 15 kilogram dan juga dalam berperingkat-peringkat, akhirnya kita kurangkan daripada penggunaan wang.

Saya yakin bahawa orang tua, orang yang memerlukan ini, dia mendapat *food on the table programme*, dengan izin. Kadang-kadang kalau diberikan duit sahaja, kadang-kadang mereka juga, anak-anak mereka membawa, membeli motor, menjanjikan duit ini, kadang-kadang kad ATM itu pun diberikan. Kalau harganya RM1,000, diberikan kadnya-hanya RM500 sahaja nilainya. Maka, pekedai untung RM500, duit tidak sampai ke bawah. Akan tetapi dengan adanya Program Sara Hidup, diberikan beras dan sebagainya, ia akan menolong rakyat...

Dato' Johari bin Abdul [Sungai Petani]: [Bangun]

Dato' Seri Dr. Santhara [Segamat]: Ya, dipersilakan.

Dato' Johari bin Abdul [Sungai Petani]: Tuan Yang di-Pertua, Sungai Petani.

■2000

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ya, dipersilakan.

Dato' Johari bin Abdul [Sungai Petani]: Terima kasih Yang Berhormat Segamat. Saya hendak tanya Yang Berhormat Segamat. Yang Berhormat Segamat sebut tentang BR1M. Saya dimaklumkan ada penerima-penerima BR1M di kawasan saya contohnya orang-orang tua yang terpaksa membayar komisen kepada mereka yang membawa mereka untuk ambil duit. Itu yang pertama.

Kedua, ada juga penerima-penerima BR1M ini sepatutnya dia beli bahan makanan tetapi dia beli benda-benda lain khususnya apabila suami isteri yang sudah tua. Lazimnya anak-anak yang akan menggunakan duit ini untuk kegunaan *top up* dan sebagainya seperti yang dikatakan oleh Yang Berhormat Segamat tadi.

Adakah Yang Berhormat Segamat berfikir mencadangkan kepada kerajaan supaya tukarkan pembayaran *cash* ini kepada *food coupon* seperti yang dilakukan di negara-negara barat khususnya di Amerika Syarikat yang dia beri *food coupon*. Itu jelas atas *food coupon* itu tulis untuk beras, gula, tepung, susu dan beberapa tempat sahaja dan tidak boleh ditukarkan dengan *cash* ataupun hal-hal lain, barang-barang lain selain daripada yang dituliskan di *food coupon* tersebut. Terima kasih Yang Berhormat.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ya, Yang Berhormat Segamat.

Dato' Seri Dr. Santhara [Segamat]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih Sungai Petani. Saya bersetuju bahawa kita mendapati memang duit BR1M ini kadang-kadang disalahgunakan dengan digunakan untuk membeli motosikal, basikal. Kadang-kadang juga dadah dan sebagainya.

Saya yakin bahawa dengan adanya program sara hidup kalau kita boleh sampaikan barangan ini terus kepada rumah atau pun, dengan izin, *direct to the room* Tuan Yang di-Pertua, saya yakin bahawa mereka tidak boleh menyalahgunakan wang ataupun sara hidup yang diberikan. Maka, sebahagian daripada ucapan dimasukkan dalam ucapan Segamat.

Tuan Yang di-Pertua, di Segamat ini pun kita mendapati bahawa ramai orang mula masuk balik ke estet ataupun ke perkampungan kerana tidak cukup rumah, tidak ada...

Tuan Willie anak Mongin [Puncak Borneo]: Yang Berhormat Segamat minta laluan. Seminit sahaja.

Dato' Seri Dr. Santhara [Segamat]: Ya, dipersilakan.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ya, Yang Berhormat Puncak Borneo.

Tuan Willie anak Mongin [Puncak Borneo]: Tuan Yang di-Pertua, berbincang mengenai isu BR1M ini saya berpendapat bahawa bayaran BR1M ini saya mencadangkan supaya bayaran BR1M ini diberikan sekali gus dalam setahun. Ini kerana di kawasan saya dan juga saya percaya di kawasan pedalaman Sarawak ramai penerima BR1M yang golongan pertengahan dan golongan tua yang terpaksa daripada kawasan hulu, pendalaman datang ke kota untuk menuntut bayaran BR1M mereka ini.

Jadi kos pengangkutan mereka adalah amat tinggi. Sebagai contoh di kawasan Kapit. Mereka ini terpaksa menyewa bot, menyewa van untuk sampai ke kawasan bandar ini untuk menerima bantuan BR1M di bank. Jadi kalau boleh, kalau dua tiga kali bayaran ini diberi setahun, maka akhirnya bayaran BR1M ini hanya akan diguna pakai untuk membayar pengangkutan mereka sahaja. Jadi ia tidak membantu kumpulan sasar ini.

Dengan itu saya memohon supaya kerajaan mempertimbangkan cara pembayaran BR1M ini ataupun bantuan sara hidup ini. Terima kasih.

Dato' Seri Dr. Santhara [Segamat]: Terima kasih Yang Berhormat Puncak Borneo. Itu merupakan cadangan yang bagus tetapi saya mempunyai cadangan yang lebih bagus iaitu kita menghantar barangan keperluan *five essentials* itu terus ke rumah mereka agar mereka tidak perlu berkali-kali datang. Kita pastikan ketua kampung, penghulu, ketua masyarakat dan juga sebagainya pastikan barangan ini diberikan kepada mereka. Mereka akan mendapat lebih banyak penjimatan dan duit mereka tidak disalahgunakan.

Seterusnya saya ingin sambung Tuan Yang di-Pertua. Di Segamat ini merupakan kawasan luar bandar. Tidak ada lebuh raya berdekatan. Kita terpaksa ke Tangkak hampir satu jam kadang-kadang. Kalau kita ke Labis dan Yong Peng juga satu setengah jam lebih. Maka sistem tren itu amat penting di Segamat. Saya difahamkan bahawa sistem rel ETS ini akan diperkenalkan tidak lama lagi.

Akan tetapi yang peliknya saya mendapati bandar Segamat ini adalah di Johor utara di tengah-tengah. Jauh daripada lebuh raya dan juga sebagainya. Maka sistem tren ini memainkan peranan yang amat penting. Akan tetapi sayangnya saya mendapati bahawa mantan Yang Berhormat Presiden MIC gagal mempertahankan stesen kereta api di Batu 6. Batu 6 ini terletak tengah-tengah di antara bandar Segamat dan juga bandar Gemas seberang sungai Negeri Sembilan.

Maka sayangnya sekarang saya sebagai bangsa Johor, kalau duduk di Batu 6, saya terpaksa ke Negeri Sembilan ambil kereta api. Malu, kita orang Johor, bangsa Johor. Kita hendak pastikan bahawa kita ambil kereta api negeri kita sendiri.

Tuan Yang di-Pertua, ini adalah di kawasan Buloh Kasap dan di Buloh Kasap itu saya tidak faham. Itu merupakan *fixed deposit* Barisan Nasional. Sebanyak 64 peratus adalah pengundi-pengundi bumiputera yang begitu sokong. Akan tetapi saya mendapati bahawa stesen ini telah ditinggalkan.

Sebenarnya stesen ini amat perlu dan perlu dikekalkan. Ini kerana terdapat hampir lebih 20 buah perkampungan dan juga desa-desa India dan juga kampung-kampung baru. Begitu juga dengan Markas Tentera Segamat yang terkenal baru-baru ini. Begitu juga dengan pusat latihan PULAPOL dan juga sekolah sains MARA yang bakal diadakan. Kalau kita mendapati bahawa Segamat itu cukup, ada lebih daripada di Buluh Kasap sahaja ada hampir 40,000 orang yang boleh menggunakan stesen ini tetapi tidak diadakan.

Akan tetapi malangnya kita mendapati mereka adakan '*footprint*' di Tenang dan juga di Senai tetapi bukan di Batu 6 yang sudah ada stesen itu dia tidak buat. Hanya kerana RM2 juta, RM3 juta. Sayangnya Kerajaan Barisan Nasional di bawah MIC tidak memperjuangkan.

Kalau kita mendapati bahawa kalau stesen-stesen seperti ini di mana kawasan luar bandar, di mana orang hanya memiliki motor maka kebarangkalian mereka menggunakan kereta api ETS ini lebih banyak. Apa gunanya adakan di tempat-tempat di mana kawasan orang kaya, kawasan perbandaran yang begitu kaya dan mereka menggunakan kereta dan tidak pernah naik kereta api.

Akan tetapi kalau di Segamat ini kalau diadakan stesen ini saya pasti KTM akan untung. Selepas melihat bagaimana semua keputusan ini dibuat, barulah saya faham mengapa KTM tidak pernah untung. Asyik rugi setiap tahun. Saya rasa mereka akan membuat satu penyelidikan di mana tempat rakyat yang memerlukan patut diberikan apa yang mereka perlu.

Tuan Yang di-Pertua, saya juga ingin mengambil kesempatan ini untuk memastikan bahawa rakyat di Segamat memerlukan bantuan daripada kerajaan pusat dan juga Kerajaan Pakatan Harapan. Saya yakin adalah merupakan kerajaan yang pelikan rakyat dan mereka akan pastikan, saya akan pastikan sebagai Ahli Parlimen Segamat. Saya adalah daripada suara Segamat dan saya akan memperjuangkan, saya akan ganggu setiap Menteri dan juga sebagainya jika perlu untuk mendapatkan apa yang telah dibawa kepada saya. Saya dengan ini menyokong Titah Diraja.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih Yang Berhormat Segamat atas ucapan pertama *your maiden speech* di Parlimen.

Seterusnya saya menjemput Yang Berhormat Padang Terap. Sila.

8.08 mlm.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid [Padang Terap]: *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera. Terima kasih Tuan Yang di-Pertua di atas giliran saya untuk turut serta menjunjung Titah Ke Bawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka baginda Yang di-Pertuan Agong semasa Tuanku bertitah perasmian Dewan pada tempoh hari.

Dalam Titah Tuanku, salah satu perkara yang telah ditekankan dalam konteks negara Malaysia ini ialah yang berkaitan dengan perpaduan kaum. Pertamanya saya ingin mengucapkan tahniah kepada Kerajaan Pakatan Harapan yang telah membentuk kerajaan pada 10 Mei 2018. Kerajaan Pakatan Harapan telah berada pada bulan yang ketiga sekarang ini untuk meneruskan semua agenda, program pembangunan yang berkaitan dengan rakyat.

■2010

Salah satu daripada komponen yang paling penting dalam sebuah negara yang *multiracial* seperti di Malaysia ini adalah perkara yang dititahkan oleh Tuanku ialah perpaduan kaum. Dalam perpaduan kaum ini, kita boleh nyatakan bahawa kita telah berjaya sebenarnya melalui proses pembinaan sebuah negara bangsa selama daripada merdeka tahun 1957 kemudian pembentukan Malaysia pada tahun 1963 hinggalah ke hari ini lebih kurang lebih daripada 50 tahun. Dalam tempoh itu, kita ada pelbagai kaum yang terbesarnya Melayu, Cina, India dan pelbagai rakan-rakan suku kaum di Sabah dan juga di Sarawak yang semuanya diletakkan dalam kumpulan yang kita panggil sebagai rakyat Malaysia.

Dalam tempoh itu, lebih daripada 60 tahun, sebenarnya boleh saya nyatakan bahawa rata-rata kita sama ada orang Melayu, masyarakat Cina, masyarakat India dan rakan-rakan di Sabah dan Sarawak daripada Kadazan, Dusun, Murut hinggalah ke Iban, Dayak di Sarawak, kita mempunyai latar belakang yang lebih kurang sahaja kerana kita datang daripada masyarakat yang tinggal di persekitaran kampung, nelayan, estet dan pekan-pekan kecil.

Dalam tempoh itu sama ada kita suka atau tidak, sebenarnya kita telah berjaya mengangkat negara bangsa ini dan ramai di kalangan orang Melayu sama ada masyarakat Cina dan India telah keluar daripada sistem yang kalau kita namakannya sebagai kumpulan yang *proletarian*. Tak banyak di kalangan kita ini golongan *bourgeois* dan *bourgeoisie*, elitis. Kita daripada kumpulan dalam istilah dipanggil marhaen yang telah diangkat.

Salah satu daripada komponen dalam soal perpaduan kaum ini yang paling berjaya ialah yang berkaitan dengan pendidikan, dalam pendidikan.

Pendidikan telah melonjak kejayaan kebanyakan kaum yang ada dalam negara kita ini. Sebahagian daripadanya telah menjadi profesional, menjadi teknokrat dan sebahagian daripada mereka menjadi ahli politik yang juga telah berjaya. Saya boleh sebut, salah satu daripada kejayaannya adalah apabila kita, satunya adalah kerana kita menolak sebarang kumpulan ekstrem ataupun ekstremis yang ada dalam masyarakat. Kita, kalau ada orang Melayu yang ekstrem, kita tolak orang Melayu yang ekstrem ini. Kalau ada di kalangan kaum-kaum yang lain pun, kita tolak sebab selama ini kita boleh hidup dengan keadaan yang baik kerana kita mempunyai masyarakat yang sederhana dan salah satu daripada perkara yang kedua juga adalah berkaitan dengan sistem pendidikan negara.

Apabila kita merdeka tahun 1957, kita tidak seperti di negara-negara lain, Tuan Yang di-Pertua kerana kita telah mempunyai dasar pendidikan sendiri. Kalau kita bandingkan dengan negara jiran di selatan, di Singapura, apabila Perdana Menteri yang pertama Singapura, Lee Kuan Yew mengambil alih Singapura setelah keluar dari Malaysia, satu tahun selepas itu beliau telah menutup semua sekolah. Sekolah kebangsaan, sekolah Cina, sekolah Tamil dan sekolah Arab semua ditutup. Singapura dikekalkan dengan satu sahaja sekolah, satu aliran sahaja di Singapura dan sehinggalah hari ini.

Begitu juga dengan Indonesia apabila Bung Karno telah memerdekakan negara Indonesia daripada Belanda pada tahun 1945, pada tahun 1946 Bung Karno telah memperkenalkan satu sahaja di Indonesia yang dikenali sebagai Pancasila. Pancasila bermakna menggunakan satu bahasa dan Bung Karno tidak memilih bahasa Jawa sebagai bahasa rasmi di Indonesia kerana Bung Karno telah memilih bahasa Melayu sebagai bahasa rasmi untuk Indonesia. Hingga hari ini, satu bahasa sahaja di Indonesia dengan satu bangsa yang dikenali sebagai bangsa Indonesia, bahasa Indonesia.

Begitu juga negara-negara lain tetapi Malaysia telah memilih iaitu kita telah bersetuju untuk mewujudkan sekolah kebangsaan, sekolah rendah jenis kebangsaan Cina dan sekolah rendah jenis kebangsaan Tamil. Di negara kita, 1,200 buah sekolah SRJK(C) ada di seluruh negara termasuk di negeri Sarawak dan juga di negeri Sabah. Begitu juga SRJK(T) sekolah Tamil, kita ada lebih daripada 500 buah sekolah Tamil yang ada di seluruh negara dan kita ada satu lagi adalah sekolah kebangsaan. Kita terus mengekalkan sekolah-sekolah yang ditinggalkan oleh British dengan nama sekolah-sekolah *mission*. Kita ada nama St. Thomas, kita ada nama *Sacred Heart*, kita ada pelbagai nama-nama yang ditinggalkan oleh British dengan lebih kurang 200 buah sekolah.

Jadi, ini menunjukkan bahawa kita ada kelainan daripada negara lain. Itu menunjukkan kepada kita bahawa kita memperkenalkan satu sistem yang kita sendiri, saya tak pasti sekarang ini Kerajaan Pakatan Harapan baru menubuhkan kerajaan dan sedang berusaha untuk melihat kesemua aspek yang ada, sama ada kerajaan hendak mengekalkan sistem pendidikan negara yang ada.

Ini nanti saya ingat dalam penggulungan Yang Berhormat Menteri nanti boleh beliau gulung sama ada kerajaan ini nak kekalkan sistem ini, sekolah kebangsaan dengan sekolah vernakular ataupun Kerajaan Pakatan Harapan dengan Malaysia Baharu telah memilih untuk menutup semua sekolah ini. Tutup sekolah kebangsaan, tutup sekolah Cina, tutup sekolah Tamil dan membuka satu sekolah kebangsaan. Kalau itulah pandangan yang akan dikemukakan oleh jawapan daripada Yang Berhormat Menteri nanti ataupun meneruskan kelangsungan sistem pendidikan yang sudah ada dalam negara kita.

Ketiganya...

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Yang Berhormat Padang Terap, boleh mencelah?

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ya, Yang Berhormat.

Datuk Seri Haji Ahmad bin Haji Maslan [Pontian]: Setiap tahun kerajaan yang terdahulu dalam bajet tahunan daripada semua kementerian yang ada, Kementerian Pendidikan menerima bajet yang paling besar daripada berpuluh kementerian yang ada.

Walaupun begitu, kita masih lagi menerima komen dan juga permasalahan daripada Ahli-ahli Parlimen bahawa masih tidak sempurna sistem persekolahan kita terutama Sabah dan Sarawak. Mengikut pengalaman Yang Berhormat Padang Terap, apakah lagi yang patut dilakukan selepas ini?

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid [Padang Terap]: Terima kasih, Yang Berhormat Pontian. Sebenarnya kalau nak bercakap mengenai dengan sistem pendidikan, tadi dah disebut oleh rakan-rakan dari Sarawak dan juga Sabah. Sebenarnya banyak lagi benda atau perkara yang hendak dibuat terutamanya yang berkaitan dengan kemudahan-kemudahan yang sepatutnya di peringkat sekolah rendah dan juga di sekolah menengah. Di negeri Sarawak misalnya, ada 1,400 buah sekolah termasuk sekolah kebangsaan dan juga SRJK(C) dan sekolah menengah yang sudah dikenal pasti yang mana satu yang patut diberi prioriti ataupun keutamaan apabila hendak dibuat pembinaan semula sekolah ataupun pembaikan.

Saya teruskan. Ketiganya dalam mengekalkan perpaduan kaum, dalam mengekalkan perpaduan kaum ini kita juga perlu lihat hal yang berkaitan dengan masalah yang berkaitan dengan masalah sosial dan keselamatan negara. Masalah sosial ini masalah yang hari ini barangkali tidak ada pada 20 tahun yang lalu.

Masalah hari ini barangkali tidak wujud sewaktu Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Langkawi pada waktu itu menjadi Perdana Menteri yang keempat iaitu yang berkaitan dengan teknologi yang digunakan hari ini, teknologi yang kemudiannya telah boleh menghantar ataupun mendapat maklumat di hujung jari dengan dunia digital ataupun hari ini disebut sebagai dalam Revolusi Industri 4.0 dengan izin, di mana semua kemudahan yang digunakan hari ini membolehkan membuat penyebaran maklumat ataupun menyampaikan maklumat dengan lebih pantas.

■2020

Banyak di media sosial hari ini adalah maklumat yang barangkali kita boleh—kerajaan kena lihat. Barangkali Kementerian Komunikasi dan Multimedia dalam konteks yang disebut sebagai Malaysia Baharu, disebut bagaimana hendak tengok supaya maklumat itu terlampau banyak antara yang benar, yang *half true*, dengan izin separuh benar dan yang ketiganya adalah maklumat-maklumat yang kemudiannya menjadi satu pembohongan, menjadi fitnah dan kemudiannya masuk sekali dan banyak sekali maklumat itu sampai kepada masyarakat di semua lapangan. Kita ada empat demografi penduduk dalam negara.

Satu, kita ada kawasan bandar. Satu, dipanggil *suburban*. Satu lagi dipanggil kawasan kampung dan satu lagi dipanggil *interior* atau pedalaman. Pedalaman ini kebanyakannya terletak ada juga negeri di Semenanjung yang ada pedalaman dan banyaknya adalah di Sabah dan Sarawak. Jadi kalau inilah—sekarang maklumat sudah pergi ke semua tempat. Maklumat ini hendaklah ditapis dan dilihat. Itu kalau kita bercakap mengenai dengan bagaimana kita hendak mengekalkan kerajaan baharu, Kerajaan Pakatan Harapan boleh melihat bagaimana hendak kekalkan.

Ini kerana kalau kita tidak buat sesuatu, Tuan Yang di-Pertua, akan datang, dalam masyarakat ini akan timbul perasaan yang kemudiannya boleh memberi satu perkataan yang agak negatif sesama kita. Kita ada *limitation* yang boleh diberi. Tidak boleh timbul terlampau banyak syak wasangka, tidak boleh terlampau banyak yang akhirnya boleh menyebabkan kita rasa bahawa bangsa lain ataupun kaum lain hendak dibuat sesuatu terhadap kaum lain. Kalau timbul itu, seperti mana yang telah dibangkitkan oleh rakan kita bahawa akhirnya nanti kita akan jadi perselisihan dan perselisihan ini kita tidak mahu kerana membawa kepada perselisihan yang lebih besar dan akhirnya membawa kepada fenomena yang tidak sihat seperti di negara lain. Kita mahu kekal dalam satu suasana perpaduan kaum yang hebat.

Salah satu sudah tentulah sebagai Ahli Parlimen dan pernah duduk dalam kerajaan, saya rasa bahawa antara perkara-perkara yang tersentuh, yang melibatkan kaum ini misalnya yang berkait dengan Perlembagaan yang ada di dalamnya Islam adalah agama rasmi Persekutuan, di dalamnya ada berkaitan dengan Raja-Raja Melayu, ada berkaitan dengan bahasa Melayu adalah bahasa kebangsaan.

Jadi perkara-perkara seumpama ini, perkara-perkara yang harus kita semua ada sensitif, ada sensitiviti. Sebuah masjid di Miri, sebuah gereja di Miri bersebelahan. Hari Jumaat, *parking* kereta di gereja dibuka untuk orang Islam *parking* kerana hendak sembahyang Jumaat dan hari Ahad masjid buka *parking* untuk orang Kristian hendak pergi sembahyang dan masjid buka untuk ini, ini adalah satu contoh yang sebenarnya yang telah dilihat sebagai satu fenomena yang kemudiannya boleh membangkitkan perasaan.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat, ini teladan yang terbaik.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid [Padang Terap]: Ya?

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ini teladan yang terbaik.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid [Padang Terap]: Ini teladan yang baik yang patut kita. Kita tidak boleh pergi sebab kalau kita timbulkan *suspicious* dipanggil, dengan izin, akhirnya kita akan jadi satu benda yang akhirnya kita tengok. Oh! Kita tengok sahaja orang itu, kita akan kata orang itu jahat. Kita tengok sahaja orang itu, kita kata orang itu gengster. Kita tengok sahaja orang itu, kita kata macam-macam yang kemudiannya tidak boleh langsung ada sedikit perasaan untuk berbaik-baik. Ini dalam konteks kita hendak membina sebuah negara bangsa dalam kerajaan baharu, kerajaan yang pada saya mereka juga berfikir, kerajaan berfikir bagaimana untuk mempertahankan perpaduan.

Keduanya, saya hendak sentuh di sini ialah yang berkaitan dengan pendidikan. Keduanya saya hendak sentuh di sini berkaitan dengan saya ada dengar tadi *debate* daripada Sabah yang berkaitan dengan pembentukan negara Malaysia daripada 1963 antara negeri di Semenanjung, antara negeri di Sabah, antara wilayah Sabah, wilayah Sarawak dan wilayah Malaya ini ataupun Semenanjung ini yang telah menubuhkan negara Malaysia.

Tahun 70-an, kalau kita pergi ke Sabah, orang akan tanya, "*Dari mana kamu?*". Kita jawab kita, "*Daripada Kuala Lumpur*". "*Oh! Kamu dari Malaya*". Jadi Malaya, Sabah dan Sarawak telah membentuk sebuah negara Malaysia. Saya bersetuju dengan pandangan bahawa itu adalah asas penubuhan. Dalam pendidikan Tuan Yang di-Pertua, diberi penjelasan yang jelas.

Oleh sebab itu sewaktu saya menjadi Menteri Pendidikan, saya hendak ubah sedikit perkataan supaya wilayah Sabah, wilayah Sarawak dan Semenanjung itu menjadi negara Malaysia kerana mereka datang dari dua wilayah, campur daripada Semenanjung, jadi negara Malaysia.

Oleh sebab itu dia ada kelebihan yang patut diberi kepada Sabah dan Sarawak. Oleh sebab itu bila dalam pendidikan, apa yang kita lihat bahawa kita telah memberi kemudahan yang lebih. Sewaktu saya berada dalam kerajaan dan menjadi Menteri Pendidikan, kita tahu bahawa berapa banyak peruntukan diberi untuk melihat bagaimana hendak membantu untuk membolehkan sekolah-sekolah yang daif di negeri Sarawak, di negeri Sabah dipertingkatkan kualitinya dan diberi kemudahan termasuklah juga dengan penghantaran guru-guru. Cumanya kita membuat sistem. 90:10. Kita kalau boleh, 90 peratus daripada guru itu datang daripada *local teachers*. Maknanya dengan izin, guru dari Sabah, guru dari Sarawak dan sepuluh peratus sahaja guru yang datang daripada Semenanjung.

Tuan Sabri bin Azit [Jerai]: Jerai. Minta laluan.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Ya, belakang. Yang Berhormat Jerai minta celahan. Adakah bagi?

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid [Padang Terap]: Ya, ya.

Tuan Sabri bin Azit [Jerai]: Terima kasih Yang Berhormat Padang Terap dan terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Bila sebut peruntukan kewangan bajet, setujukah Yang Berhormat untuk saya sebut di sini berkenaan dengan guru yang kita lihat mesti dibantu dengan kita sediakan seorang kerani untuk lima orang guru. Minta pencerahan.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Sila.

Dato' Seri Mahdzir bin Khalid [Padang Terap]: Terima kasih Yang Berhormat Jerai. Untuk kerajaan yang baru ini, kita menyokonglah apa yang disebut. Masuk dalam ucapan. Cuma saya hendak sebut di sini sebab saya pun sudah tinggal satu minit lagi.

Tuan Yang di-Pertua, *conclusion* yang saya hendak buat di sini, pertama ialah mengenai dengan perpaduan. Saya berharap bahawa kita dapat dalam semua keadaan untuk mempertaruhkan bahawa perpaduan ini adalah *priority* kepada Kerajaan Pakatan Harapan.

Kedua, berkaitan dengan pendidikan yang saya sebut tadi pendidikan vernakular, pendidikan sekolah kebangsaan dan ketiga ialah bagaimana kita hendak melihat bahawa Sabah dan Sarawak boleh kita bantu sebab dalam kerajaan yang dulu, kita letakkan juga keutamaan untuk membantu. Sebahagian besar daripada pembangunan itu untuk negeri Sabah dan Sarawak terutamanya yang berkaitan dengan pembangunan pendidikan.

Kita mempunyai kerajaan yang baharu dan kita berharap bahawa kerajaan dapat melihat semua perkara yang disebut khususnya yang berkaitan dengan pendidikan bagi membangunkan sebuah negara bangsa yang prioriti dan keutamaannya adalah untuk semua kaum yang ada dalam negara ini yang *basic*-nya atau asasnyanya berasaskan kepada mereka yang kurang mampu, mereka yang tidak mampu, mereka yang mampu dan mereka yang kemudiannya boleh menghantar anak sendiri sama ada ke dalam negara atau ke luar negara.

Jadi itu sahaja daripada saya pada petang ini. Saya mohon menyokong dan menjunjung kasih atas Titah Duli Yang Maha Mulia Tuanku. Terima kasih. Saya mohon menyokong.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih Yang Berhormat Padang Terap.

Seterusnya saya jemput Yang Berhormat Batu Kawan untuk mengambil bahagian dalam perbahasan.

8.29 mlm.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua di atas peluang untuk Batu Kawan membahaskan ucapan Titah Diraja Yang di-Pertuan Agong di Dewan yang mulia ini di bawah satu Malaysia Baharu, kerajaan baharu dan pihak pembangkang yang baharu.

■2030

Sekalung tahniah juga diucapkan di atas pelantikan Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua di Dewan yang mulia ini. Setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada semua sukarelawan jentera pilihan raya serta *team* PACA Parlimen Batu Kawan dari DUN Prai, Bukit Tengah dan Bukit Tambun yang telah bekerja keras selama 11 hari dalam kempen pilihan raya PRU 14 di bawah panas matahari dan hujan sejuk dan kepada semua pengundi-pengundi di P.46 untuk memastikan kemenangan Parlimen Batu Kawan, mengekalkan Kerajaan Negeri Pulau Pinang dan sekali gus menyelamatkan Malaysia dengan kerajaan baharu Pakatan Harapan.

Pada 9 Mei merupakan satu tarikh yang sangat bermakna kepada semua rakyat Malaysia yang telah bergading bahu bersama-sama untuk mengubah kerajaan di Malaysia selepas 60 tahun di bawah satu kerajaan, satu rejim yang sama. Namun, dengan perubahan tunggak kerajaan perlulah juga ada perubahan pemikiran, sikap serta persepsi rakyat Malaysia untuk melakukan apa yang betul dan tepat walaupun ianya sukar atau mencabar.

Tuan Yang di-Pertua, sudah tiba masa untuk Parlimen menggubal rang undang-undang yang sedia ada untuk menetapkan had umur perkahwinan bagi anak-anak kita kepada umur 18 tahun tanpa apa-apa pengecualian. Hari ini di Malaysia walaupun umur 18 tahun adalah umur rasmi seseorang itu boleh berkahwin.

Namun, kerana wujudnya pengecualian dalam undang-undang sivil di mana seseorang yang berumur 16 tahun juga boleh berkahwin dengan persetujuan kedua-dua ibu bapa mereka serta persetujuan Ketua Menteri atau Menteri Besar. Bagi yang beragama Islam dengan persetujuan dengan kedua-dua ibu bapa serta dengan kebenaran bertulis dari Mahkamah Syariah, maka pernikahan tersebut adalah sah di sisi undang-undang.

Dalam kes lelaki yang berumur 41 tahun yang telah bernikah dengan gadis 11 tahun di Gua Musang, Kelantan masih tidak dapat diputuskan sama ada sijil nikah dari mahkamah di Thailand adalah sijil yang asli atau rasmi yang menghalalkan perkahwinan tersebut, memandangkan ia berlaku di negara Thai. Mengikut *Chiang Rai Times*, berita media *online*, satu laporan perubatan ke atas budak perempuan ini menunjukkan bahawa wujud tanda-tanda hubungan seks yang mungkin berlaku beberapa tahun yang lalu. Negara Thai telah memberi komitmen dan janji untuk memerangi perkahwinan kanak-kanak. Negara Malaysia bila lagi? Iltizam empat dalam manifesto Pakatan Harapan memastikan wujudnya satu sistem perundangan melindungi hak dan kehormatan wanita dengan menggubal undang-undang untuk menetapkan 18 tahun sebagai had umur minimum perkahwinan.

Selama Barisan Nasional menjadi kerajaan tiada usaha yang serius dan realistik untuk memastikan tiada lagi gejala perkahwinan kanak-kanak berlaku. Malahan, ada juga wakil rakyat UMNO yang telah menyatakan bahawa tindakan mangsa rogol terutama kanak-kanak yang telah dirogol harus mengahwini perogol sebagai satu langkah untuk menyelesaikan masalah sosial di Malaysia telah mendapat liputan berita sehingga BBC. Kenyataan yang bangang seperti ini adalah sebab mengapa Pakatan Harapan akan menjadi kerajaan untuk memperjuangkan dan melindungi hak kanak-kanak di Malaysia dan sekali gus memerangi perkahwinan kanak-kanak.

Perkahwinan kanak-kanak merupakan satu jenis penganiayaan atau *violation*, dengan izin, terhadap hak asasi manusia terutama sekali hak kanak-kanak yang akan meninggalkan impak yang mendalam dari segi aspek ketumbesaran dan kehidupan kanak-kanak tersebut. Perkahwinan kanak-kanak menafikan hak dan peluang kanak-kanak lelaki dan perempuan untuk menikmati kehidupan sebagai kanak-kanak, mengehadkan segala peluang yang ada di sana, mengendalakan pendidikan mereka, menjadikan mereka mangsa keganasan dan keganasan seksual, merampas peluang pekerjaan yang berkualiti kerana mereka kurang kemahiran serta sekali gus mengancam kesihatan kanak-kanak ini. Satu tubuh kanak-kanak tidak boleh terkandung badan untuk melahirkan seorang lagi kanak-kanak ke dalam satu dunia yang penuh dugaan dan cabaran yang tidak menentu.

Tuan Yang di-Pertua, mengikut jawapan kepada soalan saya kepada Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat berhubung statistik kanak-kanak lelaki dan perempuan yang berkahwin sesama sendiri atau kanak-kanak yang berkahwin dengan dewasa, pemerhatian saya menunjukkan bahawa statistik KDN bersama dengan statistik daripada Jabatan Syariah tidak selaras, dengan izin, *the numbers don't tally between children who married children and children who married adult*.

Saya memberikan satu contoh, dalam jawapan yang saya terima, statistik KDN menunjukkan bagi tahun 2017 seramai 147 kanak-kanak bukan Islam telah berkahwin dengan kanak-kanak atau yang sebaya dengan mereka di antara umur 13 dan 17 tahun. Namun, dalam jawapan yang sama saya dapat melihat mengikut pecahan negeri, jumlahnya adalah 969 kanak-kanak yang berkahwin dan 877 kanak-kanak yang berkahwin dengan-maaf, 968 kanak-kanak yang berkahwin dengan dewasa dan 877 kanak-kanak yang beragama Islam yang berkahwin dengan pasangan yang sebaya.

So, apa yang kita lihat di sini adalah kebarangkalian atau kemungkinan data-data dan statistik-statistik mengenai permohonan pernikahan ataupun di bawah JPN atau Mahkamah Syariah tidaklah selaras dan saya rasa ini merupakan satu perkara yang perlu kita beri perhatian yang sewajarnya kalau kita betul-betul serius untuk mengendali atau menghindari perkahwinan kanak-kanak. Di antara Januari 2013 hingga Disember tahun lepas, seramai 5,362 orang yang telah memohon kebenaran bernikah bawah umur bagi yang beragama Islam.

Tuan Yang di-Pertua. Saya ingin mencadangkan agar data dan statistik berhubung perkahwinan kanak-kanak Islam dan bukan Islam ini sekiranya diletakkan di bawah Akta Rahsia Rasmi agar dikeluarkan dari senarai ini kerana peperangan melawan perkahwinan kanak-kanak bermula dengan data dan statistik yang padu dan tepat tanpa rasa khuatir untuk melindungi mana-mana pihak, *gender*, kaum atau agama. Zalim untuk seorang kanak-kanak berkahwin dengan seorang dewasa semata-mata untuk kepuasan nafsu.

Saya menyeru kepada pihak kerajaan dan secara spesifik kepada kerajaan negeri Kelantan melalui Ahli-ahli Parlimen Kelantan supaya memandang serius akan kejadian perkahwinan kanak-kanak di Gua Musang kerana jika ini dibiarkan dan dihalalkan, maka ianya akan digunakan sebagai satu tanda ukur atau, dengan izin, *precedent- a dangerous precedent* kepada semua bakal *pedophile* di luar sana yang akan menggunakan alasan dan teknik ini untuk mengahwini kanak-kanak iaitu di seberang Thailand.

Dengan pengakuan pemangsa bahawa dia telah menyukai atau mencintai kanak-kanak ini, kes yang berlaku di Gua Musang dengan niat untuk mengahwininya, maka ini merupakan satu bukti penyantunan atau, dengan izin, *sexual grooming* iaitu satu jenayah yang berat di bawah Akta Jenayah Seksual Kanak-kanak. Laporan polis juga telah dibuat oleh seorang aktivis kanak-kanak Dr. Haritini Zainudin terhadap lelaki ini.

Namun tiada apa-apa tindakan telah diambil dari PDRM untuk memulakan siasatan ke atas lelaki ini. Janganlah kita memberikan *free pass* kepada mana-mana penjenayah seksual kanak-kanak yang bersembunyi di sebalik agama atau dengan memanipulasi undang-undang yang sedia ada untuk menyuburkan nafsu jijik dengan mengahwini kanak-kanak. Dengan izin, SOP... [Disampuk]

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Minta laluan Yang Berhormat. Topik yang begitu menarik.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Okey.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Sedikit sahaja.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Masa 30 saat.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Terima kasih.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Sila.

Tuan Sanisvara Nethaji Rayer a/l Rajaji [Jelutong]: Apakah pandangan Yang Berhormat berkenaan dengan satu pandangan yang diutarakan oleh Yang Berhormat di sebelah sana yang mengatakan bahawa adalah halal untuk seorang perogol mengahwini mangsanya. Adakah ini menunjukkan bahawa Yang Berhormat-Yang Berhormat di sebelah sana tidak menghormati mangsa-mangsa kes-kes rogol dan mereka juga lebih cenderung untuk menghalalkan perkara itu?

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Saya berharap kenyataan daripada wakil rakyat UMNO pada masa itu tidaklah mencerminkan pendirian UMNO ataupun Barisan Nasional dan saya harap ada wakil-wakil rakyat di sebelah sini yang akan menggunakan peluang esok atau lusa untuk mempertahankan kenyataan wakil rakyat tersebut. Saya bersambung Tuan Yang di-Pertua. Dengan izin, *a SOP or guideline won't stop child marriage. Awareness, education and amendment in the law will and must end child marriage*. Saya ingin membawa perhatian Dewan yang mulia ini kepada satu kes yang berlaku di Pulau Pinang dua hari yang lepas di mana seorang guru agama Islam telah berkelakuan tidak senonoh terhadap pelajar-pelajar yang berumur 10 tahun atau ke bawah, di surau sekolah tersebut.

Juga Jabatan Pendidikan Pulau Pinang telah mengambil keputusan untuk meletakkan guru tersebut, dengan izin, di *desk duty*, sementara menunggu siasatan dalaman dijalankan walaupun ada enam laporan polis telah dibuat oleh ibu bapa kepada kanak-kanak tersebut.

Now, cara kerajaan ataupun agensi-agensi penguat kuasa kerajaan mengendalikan kes-kes jenayah seksual seperti ini sambil lewa seperti ini, akan memberi satu, dengan izin *again a free pass to future pedophiles to behave like this in schools. Teachers who are caught behaving in a disgusting manner to students are just taken out from teaching duty and given desk duty. If it happens in the street, the police will be after them, knocking on their doors tomorrow to get them and put them under remand for investigation.*

■2040

Jadi saya berharap bahawa sekolah-sekolah diberikan atau ditukar KPI untuk mengukur rekod atau prestasi sekolah tersebut sebab sekarang ini mana-mana sekolah yang membuat laporan ada kes buli atau kes jenayah seksual yang dilakukan oleh guru atau di antara pelajar akan *affect* KPI mereka, akan *affect* prestasi sekolah tersebut. Di bawah kerajaan sebelum ini *it also affect* peruntukan *that the school get*.

Jadi saya harap Kementerian Pendidikan kali ini akan dengan izin, *do a reverse* KPI. Mana-mana sekolah yang membuat laporan mengenai kes gejala buli atau jenayah seksual oleh guru terhadap kanak-kanak atau di antara pelajar-pelajar akan diberikan merit atas tindakan mereka melaporkan gejala-gejala tersebut. *I think it's the right time that we look the other way, different direction, that we give merit point to school that proactively make a report on sexual predators in their school, bullies in their school rather than close the issues* sebab sekarang ini budayanya adalah untuk menutup kes tersebut untuk menyembunyikan kes tersebut sebab khuatir prestasi atau KPI sekolah itu akan tergugat.

Tuan Yang di-Pertua, isu saya yang seterusnya adalah berkaitan keperluan sukatan pendidikan seks di semua sekolah dari prasekolah lagi. Sukatan pendidikan seks ini boleh diolah dan digubal secara spesifik mengikut budaya, keperluan dan isu yang dihadapi oleh rakyat Malaysia. Sukatan pendidikan seks ini boleh diberikan nafas baru dan wajah baru dengan mengajar kanak-kanak dari prasekolah apa itu sentuhan yang dibenarkan dan sentuhan yang tidak dibenarkan, dengan izin, *what is a good touch and what is a bad touch*, yang akan memberi perlindungan awal kepada anak-anak kita.

Sukatan tersebut juga harus merangkumi topik-topik dan soalan-soalan yang remaja kini selalu sering tanya supaya jawapan akan diperolehi di bangku sekolah daripada mendapat khidmat nasihat rakan-rakan sebaya mereka yang juga *blur* seperti mereka. Maka dengan sukatan yang menyentuh penggunaan perlindungan dan jangkitan penyakit seksual atau *sexually transmitted diseases* memandangkan ramai remaja di luar sana tidak tahu apa itu perancangan keluarga atau, dengan izin *family planning* atau tanggungjawab mendirikan rumah tangga. Ramai dewasa pun terkapai-kapai untuk memastikan rumah tangga mereka itu stabil dan kukuh. Apatah lagi remaja atau kanak-kanak.

Tuan Yang di-Pertua, prinsip kesaksamaan gender juga harus diselitkan sekali gus dalam sukatan pendidikan seks untuk memastikan budaya patriarki atau *misogynistic* di mana wanita diberi layanan kelas kedua akan menjadi, dengan izin, *a thing of the past*. Harapan baharu saya adalah semua sekolah memberi komitmen untuk memastikan topik kesaksamaan gender menghormati ruang peribadi seseorang dan isu remaja yang hamil atau *teen pregnancy* dapat kita tangani bersama.

Hari ini kita dikejutkan sekali lagi dengan statistik daripada Jabatan Pendaftaran Negara menunjukkan seramai 4,992 bayi luar nikah yang dilahirkan oleh ibu muda yang berumur 18 tahun dan ke bawah bagi tahun 2017. Maka diharap pendidikan seks dapat dimasukkan dalam sukatan pelajaran dengan menggunakan, dengan izin, *the best practices* dari negara-negara lain untuk membuahkan satu hasil yang positif dengan usaha kita ini. Tuan Yang di-Pertua, semalam 24 Jun...

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Minta laluan, ada soalan sedikit.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Yang Berhormat Tumpat, 30 saat. Sila.

Dato' Haji Che Abdullah bin Mat Nawi [Tumpat]: Boleh Yang Berhormat nyatakan anak-anak yang dibuang, adakah yang nikah bawah umur ataupun tidak nikah, yang buang anak ini? Apakah pandangan Yang Berhormat tentang buang anak ini kerana tidak nikah?

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Saya rasa itu soalan yang bagus tetapi saya tidak ada statistik sama ada bayi-bayi yang terbuang ini daripada perhubungan yang membawa anak luar nikah ataupun perkahwinan kanak-kanak. Kalau itu yang Yang Berhormat Tumpat maksudkan. Akan tetapi, saya rasa ini adalah soalan yang patut dijawab oleh kementerian. Kita tunggu jawapan daripada kementerian.

Tuan Yang di-Pertua, semalam 24 Jun genap setahun saya membahaskan pindaan Rang Undang-undang Keganasan Rumah Tangga untuk jenayah *stalking* atau menghendap dijenayahkan untuk memberikan perlindungan kepada mangsa keganasan rumah tangga yang mendapat *emergency protection order* atau EPO supaya pasangan mereka tidak akan mengganggu-gugat kebebasan pergerakan mereka.

Oleh itu, kini *stalking* haruslah dijenayahkan secepat mungkin. Mungkin dalam Rang undang-undang Keganasan Rumah Tangga ini ataupun dalam Kanun Keseksaan untuk melindungi mangsa penderaan dan supaya rakyat sejagat diberikan perlindungan sewajarnya, seperti yang kita lihat dalam kes wakil-wakil rakyat wanita dari Pakatan Harapan seperti saudari Syerleena Abdul Rashid yang telah mendapat ugutan bunuh dan juga saudari Maria Chin Abdullah yang juga beberapa tahun lalu semasa beliau aktif dalam BERSIH juga mendapat ugutan bunuh.

Saya sendiri telah menjadi mangsa apabila seseorang lelaki telah memuat naik satu kenyataan terhadap satu kenyataan fitnah yang saya tidak pernah keluarkan tapi dia keluarkan kenyataan, "*Tunggu apa lagi asah pedanglah*". Jadi ini adalah semua dengan izin, *online stalking* yang berlaku di Malaysia ini. Kita tidak ada undang-undang *stalking* setakat ini. Walaupun telah banyak kali dibangkitkan kepada kerajaan sebelum ini, Kerajaan Barisan Nasional tetapi kita melihat mereka tidak ada *political will* untuk memastikan bahawa jenayah *stalking* ini dimasukkan dalam Kanun Keseksaan ataupun satu undang-undang baru atau di dalam Rang Undang-undang Keganasan Rumah Tangga.

Tuan Yang di-Pertua, sudah tiba masanya Dewan yang mulia ini menggubal atau meminda akta untuk menjenayahkan tindakan *stalking* dan dalam nadi yang sama juga menggubal undang-undang baru untuk memberikan hak asasi kepada kaum wanita yang selama ini tindas oleh Kerajaan Barisan Nasional seperti Akta Kesamarataan Gender dan Akta Gangguan Seksual.

Tuan Yang di-Pertua, berikut saya ingin membangkitkan isu pembinaan balai polis di Parlimen Batu Kawan khususnya bagi Balai Polis Simpang Empat. Sudah lebih satu tahun kerja-kerja *piling* berjalan di perkarangan balai tersebut. Tarikh projek siap adalah tahun hadapan tapi kerja-kerja pembinaan masih belum berjalan dengan sewajarnya. Ingat, lebih lama diambil untuk membina, lebih tinggi kos pembinaan tersebut. Banyak projek dari zaman BN yang dibina melalui kroni-kroni syarikat yang kos pembinaannya jauh lebih tinggi dari kos sebenar.

Namun pada hari ini pembinaan sebuah balai polis pun mengambil masa begitu lama untuk disiapkan. Rumah pemimpin Barisan Nasional dahulu semasa berkuasa, mewah dan nampak mahal tetapi balai polis masih ada baldi kecil di satu sudut kerana bumbung bocor atau penghawa dingin zaman yang tidak dapat kita lihat di luar sana masih lagi beroperasi atau berfungsi di balai polis di Malaysia.

Maka saya ingin bertanya apakah kos pembinaan balai polis di Simpang Empat serta apakah tempoh masa pembinaan balai tersebut dan apakah rancangan kerajaan untuk membaik pulih balai-balai polis di Prai, Bukit Tengah dan Bukit Tambun yang kelihatan agak kesian dengan peralatan dan kemudahan yang agak *outdated*.

Tuan Yang di-Pertua, dalam nafas yang sama ingin saya juga bertanyakan sama ada pihak kerajaan akan menyemak semula skim penggajian bagi anggota polis dan anggota bomba kerana dalam lawatan saya ke balai-balai bomba di kawasan Parlimen Batu Kawan saya mendapati kemudahan untuk menukar lampu di ruang tempat memarkir trak bomba dibiayai sendiri oleh anggota bomba.

Malah ada yang membeli kasut but pun dengan wang sendiri walaupun gaji yang diperoleh agak rendah.

Saya ingin memohon agar lebih peruntukan kemudahan diberikan kepada anggota bomba kerana mereka umpama *superman* dan *superwoman* yang bidang kerja meliputi menyelamatkan kucing di atas pokok, monyet atau ular yang masuk rumah, mengawal kebakaran, sebahagian *team* penyelamat bagi mangsa lemas, *team* yang berkepakaran untuk menyelamatkan mangsa kemalangan jalan raya serta kerja-kerja menyelamatkan yang lain. Saya mohon agar semua pembayaran *backdated* yang belum lagi dibayar kepada anggota bomba di bawah Kerajaan Barisan Nasional akan diselesaikan oleh kerajaan baharu yang bersih, Pakatan Harapan.

Tuan Yang di-Pertua, isu baru-baru ini berhubungan dengan caj pemprosesan visa pekerja dari Nepal yang terlalu tinggi yang ditetapkan melalui syarikat BestiNet yang dilantik di bawah Jabatan Imigresen serta syarikat Malaysia VLN Nepal, Ultra Kirana Sdn. Berhad serta OSC yang mengendalikan tugas-tugas Jabatan Imigresen semasa zaman BN dulu. Hendak ambil cap jari biometrik pun terpaksa membayar. Walhal perkara itu tidak perlu bayaran apa-apa pun.

Skandal yang berputik pada zaman Yang Berhormat Bagan Datuk menjadi Menteri Dalam Negeri ini amat memalukan negara Malaysia kerana telah menyalahgunakan kuasa dengan menetapkan caj pemprosesan visa yang terlalu tinggi tanpa apa-apa justifikasi. Menetapkan 39 klinik di Nepal untuk pekerja menjalani pemeriksaan kesihatan, merompak wang dari pekerja-pekerja asing Nepal yang miskin dan susah yang mahu bekerja di Malaysia.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Sila menggulung.

Puan Kasthuriraani a/p Patto [Batu Kawan]: Sedikit lagi saya menggulung.

■2050

Takkan mantan KDN tidak tahu mengenai skandal memandangkan beliau sendiri telah mempertahankan kewujudan Ultra Kirana dan BestiNet yang memproses caj visa pelawat dari China juga. Oleh yang demikian, saya mohon agar Kerajaan Pakatan Harapan baharu melancarkan satu penyiasatan menyeluruh untuk menangkap dalang di sebalik skandal ini bersama dengan Wisma Putra. Memandangkan Kerajaan Nepal dikatakan telah menghentikan penghantaran tenaga kerja Nepal ke Malaysia.

One more paragraph, Tuan Yang di-Pertua. Akhir kata Tuan Yang di-Pertua, saya menyokong cadangan Menteri Dalam Jabatan Perdana Menteri, Yang Berhormat Parit Buntar yang memberi komitmen untuk menjenayahkan *hates speech*. Dalam nadi yang sama, menjunjung prinsip kebebasan agama berlandaskan Perlembagaan Persekutuan yang sebelum ini tidak dipedulikan oleh Barisan Nasional.

Akta Hasutan mesti dimansuhkan dan kerajaan harus menghidupkan kembali Akta Harmoni Nasional supaya dasar-dasar kerajaan baharu Pakatan Harapan akan memastikan semua penganut agama di Semenanjung Malaysia, Sabah dan Sarawak akan terbela. Parti politik yang menunggang agama untuk kepentingan politik dan kedudukan mereka, parti politik yang berasaskan perpecahan kaum adalah budaya Apartheid yang pada satu masa dahulu Malaysia sendiri telah membantah.

Kerajaan Pakatan Harapan telah melakukan apa yang Kerajaan Barisan Nasional tidak dapat lakukan selama 60 tahun ini iaitu menyemai semangat cintakan tanah air dan keperluan sejagat untuk menyelamatkan negara Malaysia dari sebuah kerajaan kleptokrat. "*Berat sama dipikul, ringan sama dijinjing*" demi Malaysia baharu. Dengan ini, Yang Berhormat Batu Kawan mohon menyokong. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih Yang Berhormat Batu Kawan. Sebelum saya menjemput pembahas terakhir untuk persidangan hari ini, memandangkan masa cuma tinggal sembilan minit, saya menggunakan kuasa saya di bawah Perkara 12(3) untuk melanjutkan masa tidak melebihi 15 minit selepas pukul 9.

Oleh itu, saya menjemput Yang Berhormat Tanjong Manis. Masa 20 minit dan sila menepati masa. Sekian, terima kasih. Sila.

8.52 ptg.

Tuan Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]: Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih kerana memberi peluang kepada saya untuk memberi ucapan dalam perbahasan menjunjung kasih dan Titah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong. Terima kasih juga saya ucapkan kepada semua pengundi dan penduduk kawasan Parlimen P.206, Tanjong Manis kerana telah memberi kepercayaan kepada saya untuk mewakili semua warga Parlimen Tanjong Manis.

Tuan Yang di-Pertua, PRU Ke-14 sudah pun berlalu dan sekarang ada sebuah kerajaan baharu Pakatan Harapan, yang mentadbir negara Malaysia. Saya mengambil kesempatan ini untuk mengucapkan tahniah kepada Pakatan Harapan kerana telah berjaya membentuk kerajaan. Semoga semua perkara yang terkandung dalam manifesto akan dapat ditunaikan dalam masa 100 hari seperti yang dijanjikan.

Dalam ucapan Yang Amat Berhormat Ketua Menteri Sarawak, dalam sambutan Hari Sarawak pada 22 Julai baru-baru ini, beliau berkata, *"Kerajaan Negeri Sarawak adalah komited, untuk menjalinkan satu kerja sama yang erat dengan Kerajaan Pusat. Meskipun kita berada di landasan politik yang berbeza. Sarawak memerlukan perhatian berterusan daripada Kerajaan Pusat untuk memastikan pembangunan yang berterusan demi rakyat negeri Sarawak"*.

Tuan Yang di-Pertua, seperti juga rakan-rakan seperjuangan saya yang lain dari GPS Sarawak, saya juga membawa suara lantang warga penduduk di kawasan saya yang rata-ratanya tidak berpuas hati dan terguris hati apabila mereka mendengar berita bahawa 20 peratus royalti seperti yang terkandung dalam manifesto Pakatan Harapan. Baru-baru ini diumumkan sebagai 20 peratus daripada keuntungan PETRONAS di negeri tersebut. Berita ini telah menjadi isu hangat perbualan warga penduduk di seluruh pelosok negeri. Kita sebagai wakil rakyat dari Sarawak telah dihujani panggilan atau pesanan *WhatsApp* supaya membangkitkan isu ini dan memaklumkan bahawa pengumuman 20 peratus dari keuntungan tidak dapat diterima oleh rakyat Sarawak.

Tuan Yang di-Pertua, sebagai salah satu daripada pihak yang *equal partners*, dengan izin, yang membentuk sebuah negara bernama Malaysia pada 16 September 1963, Sarawak bukannya mahu terus-menerus menjadi sebuah negara yang mundur dan ketinggalan dari segi pembangunan. Sudah semestinya dan sudah sampai masanya Sarawak juga ingin untuk maju dan membangun seperti negeri-negeri lain di Malaysia. Bak kata pepatah, *'berdiri sama tinggi, duduk sama rendah'*. Sarawak merupakan sebuah negeri yang terbesar dalam Malaysia.

Namun, dari segi pembangunan infrastrukturnya, Sarawak masih jauh lagi ketinggalan di belakang negeri-negeri di Semenanjung. Jika mengikut rentak pembangunan yang ada sekarang, negeri Sarawak akan sentiasa ketinggalan dan jurang perbezaan pembangunan akan sentiasa wujud jika Sarawak tidak mendapat peruntukan yang lebih banyak lagi.

Tuan Yang di-Pertua, melalui Perlembagaan Persekutuan, Artikel 112C Sarawak dan juga Sabah berhak mendapatkan pemberian khas dan penyerahan hasil daripada Kerajaan Persekutuan. Namun sejak sekian lama, pemberian khas dan penyerahan hasil seperti yang termaktub di dalam Perlembagaan Persekutuan ini sudah lama terabai dan tidak lagi dibayar oleh Kerajaan Persekutuan. Inilah yang dimaksudkan dengan hak-hak Sarawak yang terhakis.

Perjanjian Malaysia 1963 juga mensyaratkan bahawa Sarawak berhak menuntut kuasa-kuasa autonomi dalam hal mentadbir urus negeri Sarawak. Proses rundingan, dengan izin, *devolution of powers* sejak tahun 2016 lagi dengan kerajaan yang dahulu untuk mengembalikan kuasa-kuasa autonomi Sarawak telah berjalan dengan lancar dan banyak kemajuan yang telah dicapai dalam rundingan-rundingan tersebut.

Yang Berhormat dari Batang Sadong sendiri yang menjadi pengerusi bersama jawatankuasa ini telah mencapai persetujuan *administrative* dalam 13 perkara yang dibincang.

Kami berharap rundingan mengenai perkara ini akan diteruskan oleh kerajaan baharu Pakatan Harapan. Kami di Sarawak sememangnya mahu terus wujud sebagai sebuah negeri dalam Malaysia. Namun, ini tidak bermakna yang kami tidak boleh menuntut hak-hak negeri kami seperti yang termaktub di dalam Perjanjian MA63 dan juga di dalam Perlembagaan Malaysia.

Tuan Yang di-Pertua, kajian terperinci dan terkini yang dijalankan oleh Unit Perancangan Negeri Sarawak (SPU) menyasarkan bahawa Sarawak memerlukan sejumlah RM153.56 bilion untuk mencapai taraf sebagai sebuah negeri maju menjelang tahun 2030. Adalah diharap melalui pembayaran 20 peratus royalti dari perolehan minyak dan peruntukan-peruntukan lain seperti yang termaktub di dalam Perlembagaan Persekutuan akan membolehkan Sarawak mencapai taraf sebagai sebuah negeri maju menjelang tahun 2030 dengan memajukan sektor-sektor yang telah disebut oleh rakan seperjuangan saya tadi, Yang Berhormat Igan.

Tuan Yang di-Pertua, sekarang saya ingin berucap berkenaan dengan kawasan saya- P.206 Tanjong Manis. Kawasan ini mempunyai warga penduduk yang majoritinya adalah penduduk kawasan luar bandar iaitu kampung-kampung dan rumah panjang. Namun, mereka tetap mahu merasai nikmat pembangunan setelah 55 tahun Sarawak berada dalam Malaysia. Mereka tidak meminta langit dan bintang, mereka juga tidak meminta bangunan tinggi pencakar langit. Apa yang sangat-sangat diperlukan adalah kemudahan-kemudahan infrastruktur asas seperti kemudahan jalan raya, bekalan elektrik dan juga bekalan air bersih supaya rakyatnya boleh hidup selesa seperti yang dinikmati oleh orang-orang di kawasan bandar.

Sarawak mempunyai rangkaian jalan raya sepanjang 35,517 kilometer berbanding dengan Semenanjung iaitu sepanjang 177,569 kilometer iaitu hanya kira-kira satu per lima sahaja nisbahnya.

■2100

Ini jauh berbeza kalau dibandingkan dengan keluasan tanah yang hampir-hampir sama luasnya dengan tanah Sarawak dan Semenanjung Malaysia. Seperti yang kita tahu, apabila sesuatu kawasan itu sudah mempunyai rangkaian jalan raya meskipun di sesetengah kawasan tersebut perlu menggunakan perkhidmatan feri, apabila sudah ada jalan raya, maka bermacam-macam aktiviti-aktiviti warga penduduk dapat dijalankan seperti pengangkutan, memasarkan hasil tangkapan laut, hasil pertanian dan seterusnya ini dapat meningkatkan taraf sosioekonomi warga penduduk di kawasan tersebut.

Namun, di Parlimen Tanjong Manis, ada jalan raya yang menghubungkan kampung-kampung dan rumah panjang ini ke jalan utama, ke bandar masih belum lagi dibina. Ia melibatkan banyak kampung dan rumah panjang seperti jalan dari Kampung Paloh, Kedang, Rumah Panjang Berangan, Stalun ke Tanjong Manis, jalan dari Rumah Panjang Mupong, Semaring, Teluk Gelam ke Tanjong Manis, jalan dari Kampung Kut ke Kampung Ruit, jalan dari rumah panjang di kawasan Muara Payang ke Bandar Sarikei, jalan dari Bukit Kinyau ke Bandar Sarikei.

Saya memohon kepada kementerian yang bertanggungjawab supaya dapat membuat kajian atau penilaian mengenai keperluan jalan raya untuk menghubungkan kampung-kampung dan rumah-rumah panjang ini dengan jalan-jalan utama yang menghubungkan kampung-kampung tersebut ke Tanjong Manis dan Bandar Sarikei.

Begitu juga dengan bekalan elektrik. Sarawak mempunyai liputan bekalan elektrik sebanyak 95 peratus berbanding dengan liputan kebangsaan sebanyak 99 peratus. Di kawasan saya, banyak lagi kampung, rumah panjang dan sekolah-sekolah yang masih tidak disambung dengan grid elektrik negeri seperti di kawasan Mupong, Semaring, Teluk Gelam dan Stalun. Kampung-kampung, rumah-rumah panjang dan sekolah-sekolah ini masih lagi menggunakan gen set untuk membekalkan kuasa elektrik.

Kos penjanaannya mahal kerana harga petrol yang mahal di kawasan luar bandar disebabkan faktor kos pengangkutan untuk mendapatkan bekalan minyak petrol. Saya juga memohon kepada kementerian yang bertanggungjawab supaya menambah peruntukan kepada Kerajaan Negeri Sarawak melalui skim RES ataupun Skim Elektrifikasi Luar Bandar.

Begitu juga dengan bekalan air. Sarawak mempunyai 81.1 peratus jumlah penduduk yang mempunyai akses kepada bekalan air bersih berbanding dengan Semenanjung sebanyak 96.4 peratus. Di kawasan saya, banyak kampung dan rumah panjang yang tidak ada bekalan air terawat dan masih bergantung kepada air hujan. Di tempat lain di kawasan saya, bekalan air juga berkurangan untuk kampung-kampung kerana loji air yang masih terhad dari segi jumlah dan kapasitinya. Sering berlaku kekurangan kerana tekanan air yang rendah semasa musim kemarau. Ini banyak mengganggu aktiviti harian warga penduduk. Saya memohon kepada kementerian yang bertanggungjawab supaya menambah peruntukan kepada kerajaan negeri untuk projek-projek bekalan air luar bandar.

Berkenaan pendidikan. Di Sarawak, terdapat lebih 1,000 buah sekolah-sekolah daif yang memerlukan kerja-kerja pembaikan supaya dapat memberi keselesaan kepada murid sekolah untuk belajar dan guru-guru untuk mengajar dengan lebih berkesan. Sekolah-sekolah di kawasan saya secara amnya juga ada yang berkeadaan daif seperti yang disebutkan tadi. Ada yang kekurangan keperluan asas seperti komputer, buku-buku rujukan, alat bantuan mengajar, alat-alat sukan dan lain-lainnya. Saya memohon kepada Kementerian Pendidikan supaya mengkaji keperluan untuk membaiki sekolah-sekolah daif ini, melihat kekurangan peralatan-peralatan di sekolah dan jika perlu, mengkaji keperluan untuk membina baru sekolah-sekolah di kawasan saya.

Tuan Yang di-Pertua, berkenaan dengan hakisan pantai dan kerosakan ban. Hakisan pantai yang berterusan berlaku di beberapa kampung di kawasan saya. Banyak tanah orang kampung yang telah hilang, terhakis oleh ombak laut. Kasihan orang kampung. Sudahlah hidup mereka serba kekurangan, tanah pula hilang dan terhakis di makan laut. Seperti yang terjadi di Kampung Paloh dan Sebakul.

Orang kampung yang dulunya berumah di kawasan pantai telah banyak terpaksa berpindah ke lot baru yang jauh dari pantai dan ini pastinya memberi kesukaran dan melibatkan belanja besar untuk berpindah ke lot baru dan membina semula rumah-rumah mereka. Terdapat juga kejadian kerosakan kepada ban-ban pengairan disebabkan oleh ombak-ombak laut yang menghentam ban-ban tersebut. Apabila ban sudah rosak, air masin dari laut memasuki kawasan pertanian dan seterusnya merosakkan tanaman warga kampung.

Oleh itu, saya memohon kepada kementerian yang bertanggungjawab supaya dapat melihat dan mengkaji cara-cara mengatasi masalah hakisan pantai dengan membina lebih banyak lagi struktur pantai seperti yang terdapat di Pantai Timur Semenanjung dan juga membaiki ban-ban yang rosak.

Berkenaan dengan telekomunikasi. Sarawak mempunyai liputan perkhidmatan rangkaian telekomunikasi sebanyak 50 peratus sahaja untuk *broadband* dan 85 peratus untuk *cellular*. Di kawasan saya, rangkaian telekomunikasinya kurang memuaskan dan selalu hilang talian sehingga sehari-hari lamanya. Talian suara yang tidak menentu pastinya menyukarkan warga untuk berhubung sesama keluarga terutamanya sekali dalam kes-kes kecemasan atau kemalangan.

Talian internet yang lembap dan selalu terputus juga menyebabkan urusan yang biasanya boleh dibuat di atas talian tidak dapat dijalankan. Bayangkanlah warga kampung terpaksa pergi ke pekan atau bandar yang berdekatan yang jaraknya berpuluh-puluh kilometer semata-mata untuk berurusan dengan pejabat-pejabat kerajaan atau bank sebagai contohnya.

Tuan Willie anak Mongin [Puncak Borneo]: Yang Berhormat Tanjong Manis, minta laluan. Satu minit boleh?

Tuan Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]: Okey, satu minit kerana masa tidak banyak. Sila.

Tuan Willie anak Mongin [Puncak Borneo]: Tuan Yang di-Pertua, saya difahamkan bahawa memang banyak gejala kemiskinan dan gejala kemajuan yang rakyat Sarawak ini terpinggir. Saya amat setuju dengan Yang Berhormat Tanjong Manis yang mengatakan bahawa Sarawak ini amat ketinggalan.

Akan tetapi, saya juga mendapat tahu bahawa negeri Sarawak ini yang ditadbir urus oleh Kerajaan GPS sekarang ini mempunyai dana yang cukup banyak iaitu, kalau tidak silap saya, sebanyak RM31 bilion *reserve*. Ahli-ahli DUN juga disediakan dengan peruntukan RM5 juta setahun. Kenapa program-program pembangunan ini tidak ditumpukan kepada kumpulan sasar ini untuk membela nasib rakyat Sarawak?

Saya ingin penjelasan, ke manakah peruntukan ini dan di manakah kumpulan sasar yang diangkat untuk membela nasib mereka? Ini kerana saya memang setuju rakyat Sarawak jauh ketinggalan. Inilah yang patut kita bersama-sama dalam Dewan ini memperjuangkan nasib rakyat ini. Saya minta penjelasan. Terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat Tanjong Manis, sila.

Tuan Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]: Saya tidak dapat menjawab soalan tersebut dan kalau perlu, saya akan beri jawapan bertulis kepada Yang Berhormat.

Saya ingin menyambung. Masa tidak banyak lagi.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Tiga minit lagi.

Tuan Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]: Saya memohon kepada Kementerian Komunikasi dan Multimedia supaya dapat melihat...

Dato' Dr. Noor Azmi bin Ghazali [Bagan Serai]: Macam Menteri ya.

Tuan Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]: ...Kepada kekurangan-kekurangan ini dan meningkatkan lagi rangkaian komunikasi...

Datuk Ahmad Jazlan bin Yaakub [Machang]: Yang Berhormat Tanjong Manis.

Tuan Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]: ...Dan multimedia di kawasan ini setanding dengan yang terdapat di kawasan bandar. Warga-warga luar bandar ini sudah pastinya ingin menikmati kemudahan komunikasi dengan lebih tetap, laju dan murah.

Masalah sosial dan gejala dadah...

Datuk Ahmad Jazlan bin Yaakub [Machang]: Boleh Yang Berhormat Tanjong Manis?

Tuan Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]: Saya masa tidak banyak. Tolong. Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong juga menyentuh agar semua pihak hendaklah serius menangani gejala sosial dan elemen-elemen negatif yang boleh merosakkan masyarakat dan negara. Masalah sosial dan gejala dadah juga semakin merebak sejak kebelakangan ini.

Ini mungkin disebabkan kemudahan jalan raya yang semakin meluas dan oleh yang demikian, semakin mudah untuk penjual atau pembekal dadah durjana ini pergi ke kawasan kampung-kampung dan rumah panjang. Dengan bertambahnya kes-kes dadah ini, maka bertambahlah juga kes-kes jenayah lain seperti kes kecurian harta benda orang kampung.

Saya memohon perhatian Kementerian Dalam Negeri dan kementerian-kementerian lain untuk mempertingkatkan rondaan polis atau agensi penguat kuasa lain ke kawasan-kawasan kampung dan menganjurkan banyak lagi program belia dan program kesedaran lainnya untuk golongan belia dan remaja ini.

Berkenaan dengan Pan Borneo. Titah Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong juga menyentuh bahawa kerajaan akan meneruskan pelaksanaan pelbagai program dan projek bagi memastikan semua rakyat dapat menikmati manfaat pembangunan termasuk di Sabah dan Sarawak.

Rangkaian jalan Pan Borneo yang sedang dalam pembinaan merupakan *game changer*, dengan izin, di Sarawak. Projek ini akan pastinya mencetuskan ekonomi di kawasan luar bandar apabila siapnya projek Pan Borneo itu nanti.

Saya ingin bertanya kepada Kementerian Kerja Raya, adakah kerajaan akan meneruskan atau menghentikan projek ini? Kepada orang Sarawak, kalau tidak diteruskan projek Pan Borneo ini, sudah pastikan akan menghampakan hasrat rakyat negeri Sarawak untuk menikmati kemudahan rangkaian jalan raya yang lebih baik daripada apa yang ada sekarang dan juga akan membantutkan pertumbuhan ekonomi kawasan luar bandar yang terletak di sepanjang rangkaian jalan raya tersebut.

Akhir sekali, tidak lupa saya memaklumkan bahawa Tanjong Manis merupakan kawasan hab halal yang terbesar di Malaysia. Meskipun sudah lama dibangunkan dan kemudahan infrastrukturnya sudah hampir lengkap sepenuhnya serta promosi-promosi yang dijalankan oleh semua pihak dari Kerajaan Negeri, namun kawasan tersebut masih lagi belum menerima pelabur-pelabur dari MITI untuk industri produk barangan dan lain-lain industri...

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Yang Berhormat, masa sudah tamat.

Tuan Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]: Satu minit, Yang Berhormat Tuan Yang di-Pertua. Saya berharap kepada Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri dan juga kementerian-kementerian lain supaya dapat membantu Kerajaan Negeri Sarawak dalam mempromosikan hab halal Tanjong Manis kepada pelabur-pelabur dalam negeri dan juga luar negeri.

Saya ingin menggulung...

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Masa cukup.

Tuan Yusuf bin Abd Wahab [Tanjong Manis]: Sebagai menggulung ucapan, saya mewakili warga penduduk Parlimen P.206 Tanjong Manis dengan ini mendukung Titah Ke Bawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong semasa majlis perasmian Mesyuarat Pertama Penggal Pertama Parlimen Keempat Belas. Sekian, terima kasih.

Timbalan Yang di-Pertua [Tuan Nga Kor Ming]: Terima kasih. Ahli-ahli Yang Berhormat, mengikut catatan saya, hari ini seramai 20 orang Ahli Yang Berhormat telah mengambil bahagian dalam perdebatan dan perbahasan menjunjung kasih Titah Tuanku menjadikan seramai 59 orang Ahli Yang Berhormat telah pun berbahas.

Ahli-ahli Yang Berhormat, mesyuarat Dewan hari ini ditangguhkan sehingga jam 10 pagi, hari Khamis, 26 Julai 2018.

[Dewan ditangguhkan pada pukul 9.13 malam]